

CONRADI
GESNERI MEDICI
ET PHILOSOPHI TIGVRINI

70

Euonymus, siue de Remedijs secretis, pars se-
cutda: nunc primum opera & studio CA-
SPARI VVOLPHII Me-
dici, Physici Tigurini, in
luccem editus.

*in Regal
Bibl. new J.uit op. 21. 1790*

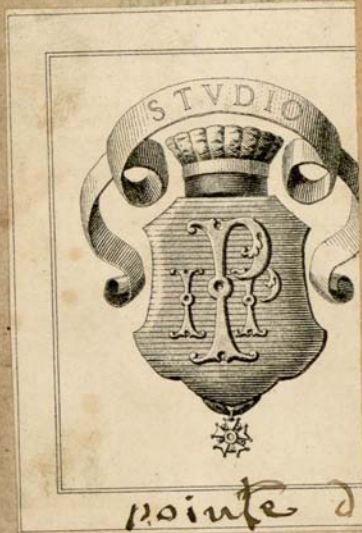
ACCESSIT

EIVSDEM DE EDITIONE VIA-
ici noni, ad ritubantem Antonij Valerij Iunia-
nens. linguam, Responso.

Cum gratis et privilegio Casareo
ad septennium.

ILLVSTRI AC

GENEROSO DOMINO PETRO
de Grantrye, Domino de Besne, Equiti, &
Francorum Christianissimi Regis à Consi-
lijs, & eiusdem apud Alpinos Rhetos
Oratori, CASPARVS VVOLA
PHIVS Medicus Tigu-
rinus S. D.

SCITE quidem & pru-
dēter, summus post Hip-
pocratem Medicorū Ga-
lenus alicubi monet, Illu-
stris & generose Domine, non solere
eos, qui præclaros viros imitari ue-
lint, ea in mediū afferre, quæ uulgò tri-
ta sunt, sed quæ paucis cognita, aut
perspecta sint. Præclara sanè oratio,
& tanto Philosopho haud indigna,
quippe qua prudēter innuit, minimè
decere eos, qui magno excelsoq; ani-
mo sint, in rerū abiectarū sordibus,
& neglectis aut contemptis, sed ma-
gnis ac difficilibus rebus operam po-

EPISTOLA

nere, seque exercere. Hoc ipsum quoque, cum Gesnerus noster, pro ea qua præditus erat & animi magnitudine & prudentia, facile uideret sibi quoque faciendum: ab ineunte statim ætate, huic studiorum generi, quod secretioris naturæ miracula cõtemplaretur, animum adiunxit. Igitur in eo naturæ studio, primo omnium, quod difficillimum uidebatur, tria magna & quidem præclara, De animalium historia, paucissimis hæcenus cognita, non sine omnium maxima admiratione, uolumina confecit. Verum ut hæc eius opera, laudẽ merentur maximam, ita hi libri, maiorem multò peperissent admirationem, quos de natura & facultatibus Stirpium, Mineralium & Metallorum, Insectorum, Thermarum, Venenorum, & nonnullarum aliarum rerum, conscribere sic constituerat, ut multam mihi reliquerit, ad eorum perfectionẽ, materiam undecunque conquisitam. Ex his omnibus, & quibusdam

DEDICATORIA.

dam alijs, ab eodem inchoatis, non postremum locum obtinebit, eximium profecto hoc, de Remedijs secretis opus itidem collectum, & non nulla parte sui iam inchoatum. Hoc enim ipsum, non solum modum & rationem docet, qua simplicium & compositarum rerum partes substantiales resolvuntur, id quod per se est & utile & pulchrum: sed etiam, quod multò est maius, ea remedia omnibus spectanda & ad usum conuertenda proponit, quæ uti certissima, & exploratè cognita habuit, sic doluit, quod à plerisque hactenus fuerint occultata. Nam quod ad distillationem attinet, ignorare potest nemo, partium resolutione, res quaslibet fieri ualidiores, meliores, atq; ad usum magis accommodatas. Cum etenim qui ualitudine sunt minus firma, non ijs modo quæ grata & iucunda sunt delectantur: sed ijs etiam gaudent, quæ minima portione assumpta, citam & festinam ingenitæ

E P I S T O L A

temperaturæ actionem edunt: commodissima hæc illi uisa est ratio, qua agris gratificetur. Tantum tamq̃ pretiosum & destillationis, & secretorum remediorum Thesaurū, cum plerique scirent à Gesnero mihi perficiendum relictum, cœperunt aliqui literis ad me datis, ad suscipiendum tandem huius thesauri editionem me sollicitare. Huc accessit id etiam, quod multi, qui ad me ueniebant amici & peregrini, ubi suppellectilem omnem paulò diligentius inspexissent, ut cum in Medicinæ, tum Chymicæ artis studiosorum gratiam, in lucem darem, sunt me etiam atque etiam hortati. Alij rursus, quasi deberem hoc Gesneri manibus, me ceu religione quadam urgebant: multi alij, præsertim erga quos eram paulò difficilior, ingratitude & inuidiæ nomine suspectum me habebant. At satis intelligebam non temerè & sine iudicio esse diuulgandum illud, cuius tam multæ & magnæ commoditates

DEDICATORIA.

tates essent: nec etiam quantus labor ad id perficiendū requireretur, ignorabam. Ad summum, si dicendum sit quod res est, uix ad id absoluedum accessissem, nisi tu quoque Illustris & generose Domine, tuis me uerbis atque authoritate qua polles, tū, cum me meamq; inuisere bibliothecam dignatus fuisti, extimulasses. Quam sanè animi tui propensionem, cū erga me declaratam, tū ipsi libro edendo præstitam, non modò eo tempore quo præsens eras, sed etiam post discessum tuum mirificè ita sum admiratus, ut semper postea animo meo impressa fuerit. Igitur ab eo tēpore, au idè cœpi quærere, qua ratione me, tuæ humanitati magis magisq; insinuarem. Quod cum sedulò cogito, putauī me & meę uoluntati, & multorum petitioni eo ipso, satisfacere posse, si hunc Euonymi Thesaurum, sub tuæ magnificentia nomine & tutela in publicum emitterem. Cum enim ea, ut refert in

EPISTOLA

Rhetoricis Aristoteles, quasi quodam naturæ ductu, se mutuum oblectent, quæ uel genere sunt coniuncta, uel aliâs aliquid inter se similitudinis habent: arbitror hæc quoque nostro illo thesauro recondita remedia, quia studijs, quibus tu plurimum tribuis, aliquo modo sunt affinia, tanto iucundiora suauioraq; futura. Existimo quoq; uiris eruditjs & hominibus illarum artium studiosis, hoc ipso gratiorem hunc thesaurum futurum, quod in tuo; qui nobilitate generis, & authoritate Consiliarij & Legati Regij dignitate & honore præstas, nomine exit. Spero quoque munusculum hoc, etsi sit mole exiguum: tamen & ob meæ erga te obseruantia synceram testificationem, & quia multa naturæ arcana, quæ tu facis maximi, atq; etiam magno studio inuestigas, tibi gratum & optatum futurum. Deinde uerò, quia cognitissimum est, tibi uiro prudentissimo, quæ quantaq; in hominibus interdum

DEDICATORIA.

terdum egerminet prauitas, quòd
 lingua prurientes, nimis quam licen-
 ter, in alienam irruere famam, nulla
 non hora sibi permittunt, eaq; lin-
 guæ uirulentia, planè ad uenena na-
 tæ, optimum quenq; allatrant, hunc
 thesaurum, tuæ curæ & tutelæ per-
 mitto, ut satyrico felle conspersos,
 tuarum antidotis uirtutū reprimas,
 aq; omni calumniâ defendas. Quod
 ut faceres, quemadmodum pro tua
 autoritate & prudentia potes, plu-
 ribus uerbis terogarem, nisi spera-
 rem, te & horum studiorum delecta-
 tione, & eo quo me complecti cœpi-
 sti, amore, ad id faciendum tua sponte
 adductum iri. Vale Illustris & ge-
 nerose Domine. Tiguri Idi-
 bus Augusti, Anno

1569.

* §

AD CANDIDVM

LECTOREM AD-
MONITIO.

Multa haberem, optime Lector, in hoc opere excusanda, nisi sperarẽ, me etiam tacente, candidum & æquum iudicium ab eruditis, aut omnibus aut plerisque, aduersus omnem petulantiam zoilorum, mihi patrocinio firmissimo atq; optimo futurum. Etenim quo quisq; doctior vir est & melior, eò procliuiore est ad huius generis errores condonandos, natura ac voluntate. Idq; mihi, in hoc præsertim adeò piè suscepto opere, de optimo & doctissimo quoque maxime polliceor. At si præter spem euenerit, acquiescam tamen in eo meo proposito, quòd rei Medicæ studiosis opem ferre, quantocunque conatu, constituerim. Si vero displiceat alicui, quòd oratione inculta, planeq; barbara sint hæc explicata: is intelligat, me noluisse veterum authorum verba, aut etiam recentiorum scripta, temere emendare, ne viderer plus illis sapere. At vero non puto quenquam esse, qui Theaurum tam preciosum propter sermonis incommoda, aut abijciendum aut negligendum existimet. Quòd authorum nomina, non vbique addiderim, fateor: at nollem quenquam existimare, fa-

re, factum hoc à me esse, vt aliquid authori, de
sua, qua dignus erat, laude detraherem: verum
potius, quòd quis author fuerit, nesciuerim.
Multorum verò de industria supressi nomina,
quòd nominari ij noluerint. Sed neq, hoc mole-
stum fuerit, quod multas aquarum, et oleorum,
ac etiam extractionũ descriptiones, penè sibi ipsis
similes, non expunxerim: factum hoc est, vt con-
ferendo, res alioquin obscura, clarior tibi fiat.
In vniuersum, quicquid in hoc thesauro potui,
id præstiti, & ea qua fide accepi, tibi offero.
Quàm facile sit colligere, intelligis: quàm dif-
ficile collecta disponere, non nescis: quàm labo-
riosum sit, res nouas, raras, abstrusas, Latinis
verbis antehac nunquam explicatas, quæque
demonstratione viua potius quàm oratione do-
ceri debent, tractare: id hi norunt omnium opti-
me, & mihi si quos hic admisi, condonare erro-
res possunt, qui ipsum melius sunt experti.
Credo etiam te, studiosè Lector, si vidisses hu-
ius operis materiam, cum adhuc rudis esset,
& maximam sui partem numerorum notis,
hinc inde ex varijs Græcis, Latinis, Italicis,
Gallicis, Germanicis libris colligendam &
transferendam in Latinum sermonem, indi-
caret: abhorruisset sortassis, ab eius suscep-
tione animus tibi: non solum tanti laboris
& molestiæ, verumetiam multorum huius

ætatibus hominum malignorum iudiciorum for-
midatione, & mihi, sat scio, tam patronum
aduersus zoilos, quàm iudicem æquum & be-
nignum, te preberes. Quod certè mihi de opti-
mo, & doctissimo quoque, vt initio dixi, polli-
ceor. Ac si mei voti compotem me factum intel-
lexero, ad historiam Stirpium perficien-
dam, hoc alacriore animo accedam.

Interim hoc eius apud te de-
pono pignus
Vale.

TITVLI ET SVM

MA CAPITA HV

I V S LIBRI.

EVonymi de remedijs secretis, pars secunda, quatuor habet partes principes.

Prima, comprehendit ea quæ in genere de destillationibus erant dicenda, cuius præcipui tituli sunt.

De destillatione *nat. d. n.*, quid sit & qualis, pag. 1

De destillationum differentijs 4.b

De varijs destillationum instrumentis tam vniuersalibus, quàm particularibus 6

De liquorum destillatorum correctione 21.b

Secunda pars, de aquis tantùm rarioribus & secretis, tractat, exceptis ijs quæ è vino destillantur, & quintæ essentiæ dicuntur: huius tituli sunt.

De aquis simplicibus ex herbis, seminibus, fructibus, &c. 23

De aquis ex animalibus, & eorundem partibus 31.b

De aquis compositis è stirpibus 36.b

De aquis compositis, quæ Elixir vocantur 50.b

De aquis metallicis & forti	57
De præcipitato	67. b
Tertia oleorum diuersorum destillationem continet: cuius tituli sunt,	
De oleis in genere	70
De balsamelæis, & oleis compositis, quo- rum alia,	
Intra corpus vsurpantur	75. b
Extrinfecus adhibentur	92.
Sine destillatione parantur	99.
De oleis ex floribus	104. b
De oleis ex seminibus	108
De oleis ex fructibus	111. b
De oleis ex aromatibus	113.
De oleis ex gummis, lachrymis & re- finis	115. b
De oleo è terebinthina	119.
De oleis ex corticibus	120.
De oleo ex tartaro	125.
De oleo ex lignis	125. b
De oleo ex charta, & tela lini	126. b
De oleis ex animalibus	127
De oleis antimonii	134.
De vitro antimonij	139. b
De oleo ex vitriolo	156.
De oleis ex alijs metallis	175.
De oleo succini	175. b
De oleo ex lateribus	180

Quarta

57
b
em
70
10
b
2.
9.
b
8
b
3.
c.
b
9.
b
6.
b
7
Quarta pars, varia docet diuersi generis destil-
lare & præparare, huius tituli sunt.

De aqua vitæ simplici & composita de-
stillanda 182.b

De instrumentis ad aquam vitæ destil-
landam 186

De succis & extractionibus 203.b

De salibus *factitiis, & oleo salis* 213.b

De borace 217.

De auro potabili, vel oleo auri 219.

*for impur
pau. & d
217. sal. b. mult. sal
or. s. p. a. p. b. r. a. t.
219. a. l. i. a. d. e. s. t. i. l. l. i.
p. m. o. n. i. t. a.
d. e. p. u. r. i. t. a. t. e. p. u. n.
p. u. l. u. i. b. f. a. c.
p. r. o. p. o. s. i. t. i. o. n. e. s.*

De aqua vitæ simpliciter & composita de
182 b
De instrumentis ad aquam vitæ delib
186
De facis & extraxionibus
207 b
De salibus
210
De porace
210
De auro potabili, vel alio auri

CONRADI GES
NERI MEDICI ET
PHILOSOPHI TIGVRINI

*Euonymus, siue, De remedijs secreta
tis, pars secunda.*

DE DESTILLATIONE, QUID
sit, & quid præcipuè in eadem con-
siderandum.

SUBLIMANDI artē, Fusoriam
seu Destillationem, vt quidam vo-
cant: siue vt Chymistæ volunt, a-
lio quodam allecti scopo, Chymi-
cam, & Chymisticam, Arabes inuenēre, vt
author est Fumanellus. Hi nanq; destillatio-
nem seu destillandi artem cum consideratio-
ne, pro hominum salute inuenerunt, inuen-
tamq; auxerunt. Est autem destillatio, vt in-
quit Ioannes Langius in Epistolis, humoris
per calorem in vaporem resoluti, ac frigore
rursus inspissati, eliquatio. Hanc actionem
nonnulli, alio nomine Sublimare dicunt,
quod etiā ipsum nihil aliud significat, quàm
subtilium partium à crassioribus & fæculen-
tis separationem: & operationem, qua cor-
pora, quorum vel substantia est impura, pu-
rior, & syncerior redditur, vel partes terre-

A

E V O N Y M I

stres, nō vsq; adeò bene cohærentes, aut alio-
 qui per totam substantiam plus satis cōfusæ
 constringuntur, & magis uniuntur, vt solutæ
 calore in fundo relinquātur. Si etenim absq;
 calore solis, ignis, aut putrefactionis, nempe
 per licium, penicillum, spongiam, aut vas fi-
 gulinū crudum, humoris alicuius expressio
 fiat, aut per cysimbrium, vasculū ex hedera
 factum, relicta intus aqua, vino per poros re-
 sudante, non propriè destillatio appellatur
 sed dum ex vase uitreo, super arenam posito,
 ac floribus referto, aprico solis calore, in ali-
 ud oblongum, humor elicitur, hunc tum de-
 stillare rectè dicimus. Si verò de vase fictili,
 stanneo, aut vitreo supra furnibulum posito,
 ac fundo eius arena, uel cinere ita circumse-
 pto, vt collum eius instar cucurbitæ oblon-
 gum, capitello rostro oblongo, simili naso
 refimo coopertum, promineat, ignis succen-
 si calore, vaporulentus humor extenuatus,
 ac rursus frigore capitelli & aëris ambiens
 ingrossatus, in ampullam rostro capitel-
 li appensam, guttatim defluerit, id quoque
 destillationē appellamus. Vel destillatio est,
 vt idem Fumanellus lib. de Comp. medica-
 mentorum describit, humoris, paulatim seu
 guttatim, vi caloris, per alembicum, aut vas
 aliud, ex re subiecta extractio, seu effusio,
 per quam, coctione quapiam, plurimum ab
 inuicem fit secretio, & secretorum quorun-
 dam, quandoq; ad formā vnā elicitam de-
ductio

ductio, varijs affectibus, & morbis conducentem. In quam sententiam etiam Ioannes Mesues his verbis scribit. Constat, quòd plures sunt materiae heterogenee in corpore conclusae, ac velut concretæ, quæ opera Chymistarum, vi caloris separantur. Et huiusmodi quidem siue destillationes, siue corporum sublimationes, neque sunt prorsus aqua, nec penitus liquor vinctuosus, sed substantia quaedam differens ab ea, quam destillandam impositueras, materia. Et hoc loco non ignorandum, verbum hoc Sublimare, in alia quoque apud Chymistas significatione, usurpari: ut cum de Mercurio sublimato dicunt, &c. De qua significatione inferius dicetur.

In omni vero artificiosa destillatione, quamquam multa, variaque artifici occurrant consideranda, hæc duo tamè præcipuè diligentè consideratione dignissima sunt, (quæ etiam in omni alio opere faciundo, ab industrijs artificibus, in cuiusque operis statim limine adhibentur) ut videlicet & subiectæ materiae ratio habeatur, quæ nimirum aut qualis, quidve natura sua vel agere vel pati nata sit: tum verò ad opus feliciter perficiendum, ut apta & idonea seligantur instrumenta. Quæ duo, si eo, quo par est, modo, in considerationem venerint, de operis perfectione, deque desiderato fine, minimè erit dubitandum. Ut enim ipsa huius vniuersitatis natura, non ex quoque obuiò, quodlibet corpus effingit: nec

E V O N Y M I

ipsi etiam artifices, ex quouis ligno Mercurium efformant, ut multis rationibus nobis Physici persuadent: sed ex certa quadam & ad suscipiendam formam, proportionata materia, interuenientibus quoque certis causis medijs, singula fiunt, ac generantur: ita in hac quoque Chymica arte, siquidē vel oleum uel aqua, aut quodcunque aliud, ex re quapiam extrahendum sit, materia ipsa primò omnium est cognoscenda, talis ne existat, è qua uel oleum uel aquā, aut simile sperare possimus: deinceps verò per quæ id commodè fiat, instrumenta sunt conquirenda. Quòd si enim eiusmodi natura rei destillandæ fuerit, quæ humore eo aut liquore, quem quærimus, sit destituta, quid quæso hoc aliud, quàm ab asino lanam postulare, aut è pumice aquam exprimere? Igitur cum omnia corpora mixta, ex elementis sint constituta, ideoq; alia magis sint aërea, alia magis aquea, alia verò ignea natura potius cōstent, alia deniq; sint terrestria, pro cuiusq; nimirum compositi mixtionis necessitate: considerandum est, quantum quælibet res aquei elementi aut aërei: ignei aut terrei in sese contineat. Quæcunque enim aquea constant natura, ab ijs aquam, ignis vi elicere, non omnino difficile fuerit: quemadmodum ex ijs, quæ aëreæ aut igneæ sunt substantiæ, oleum arte destillatoria extrahere, facile est. Sic sunt etiam multa corpora, terrestria nimirum & præsicca, ex quibus

bus aquam uel oleum extrahere, non modò difficile, sed etiam impossibile est. Sunt etiam alia, è quibus aqua quidem facilè destillat, ut quæcunque humida & aquosa fuerint; alia ex quibus oleum facilè, aqua verò minimè, ut quæcunque ariditate rigent omnia.

I N D E S T I L L A T I O N I B V S Q V A

rundam partium substantialium virtutes considerari, aut immutari, & cur tardius in usum venerit destillatio, ex Iohan. Langio præcipuè.

Certum est, terræ nascentia cuncta, ex diuersis & ferè insectibilibus elementorū frustulis, velut atomis, esse coadunata: ac in illis diuersas & contrarias, sub vna tamen totius compositi forma, residere virtutes. Vnde illa decantata rhei barbarici radix aluum laxat, eandem astringit, & hepatis obstructions tamen aperit. En rosarū succus, ventrem à cholera expurgat, quem illarū aqua & sicca substantia astringit. Sed vicissim illarum in vnguibus amaritudo reserat, pulmonisq; vlcera consolidat. Nunquid externa vrticæ superficies prurit et vrit: internus verò eius succus arterijs applicitus, febrile cordis æstum infrigidat: nunquid & quotidie videmus, ex eadem venæ subterraneæ minera, in furnibulo diuersa, plumbi, argenti, vel cupri & auri simul eliquari metalla? quorum tamen non

E V O N Y M I

parua pars in fumum resoluitur. Quum igitur fœculentiores partes in fundo alembici subsideant, aëreæ verò in spiritus fatiscant, ac humidiores cooperuli frigore ingrossati, ex illius alucolo in subiectum vasculum guttatim destillent: nihil certè mirum erit, instillatio aquarum liquore, aliarum partium virtutes, odores quoque & sapes, paucis exceptis, desiderari ac immutari. Vnde Mesue: Aqua, inquit, rosarum, per sublimationem facta, multum roborat: nec tamen ut illarum succus, vel per infusionem recentium dilutum purgat, quia subtilis earum caliditas, est igne dissoluta: adde quòd recondita formæ specificæ virtus, vt in magnete, colocynthide, & scammonia, & alijs, per totam æqualiter sui subiecti substantiam diffusa, disperditis aliarum subiecti partium viribus, suum robur retinere non potest, quin illius actio quoque dispareat. Vnde aqua per alembicum de colocynthide, aut rhabarbaro extracta, aluum subducere nequit: quum tamen illarum dilutum, in quo saltem aliquot horas macerantur, id facillè præstabit.

Eodem quoque modo, herbæ omnes calidæ & siccæ naturæ, aquas suas quidem optimas reddunt, caliditatem propriam & siccitatem seruantes: at herbæ frigidæ & humidæ, suam non æquè seruant humiditatem, neque frigiditatem, quia ex igne in alembicum recepto, nonnihil caliditatis acquirunt, quæ propriam

propriam ab aqua aufert naturam, neq; aqua ista, illius simplicis medicamenti à quo extruditur, amplius naturā habet, aut certè modicam. Vnde licet endiuia aqua & lactucæ ac solatri refrigerare soleant, modicè tamen id præstant, cum alioquin, si proprias herbarū à quibus extruduntur, qualitates seruarent, vehementer infrigidarēt. Vt igitur proprias seruare possint herbæ etiam temperatura frigida, qualitates, decoquendæ potius forent, & decoctū sumendum. Quod si verò his potius, quàm decoctis aliquis vti exoptarit, noscat si balneo Mariæ vocato destillentur, humidarum ac frigidarum virium minus amittere, quàm si alembico eliquentur, vel capitulo vocato: qua de re etiam inferius agetur, vbi de correctione aquarum sermonem facimus. In vniuersum itaque, hoc apud omnes constat, non quamlibet formam, sua virtute illæsa, in quouis mixto & κρᾶσι, aut temperatura, subsistere posse. Nil mirū igitur, aquas, præcipuè sicco empyreumatis calore destillatas, à suorum parentū virtute degenerare. Quod certè plus doctos, quàm imperitos terruit medicos, effecitq; vt illarum vsum, serius acceptarint: alij verò, vt illarum defectum resarcirent, varios per varia organa destillandi modos excogitarint. Primus siquidè, quod ego sciam, sed ferè etiam postremus Græcorum medicus Actuarius, aquæ rosarum meminit, dum ait: Stillatitij rosarum liquoris,

E V O N Y M I

quem Rhodostagma nominant, †j. cum saccharo ferueat, donec euanescat. At inter Arabes Mesue, sublimationis aquarum absinthij & rosarum meminit primus : Aqua, inquit, sublimationis absinthij, fit sicut aqua rosata & similia, quæ fiunt in vasis sublimationum. At postquam Rhasis, Serapio, & Auicenna, alchymix animam adiecerunt, tum illarum vsus, in medicinam irrepfit.

D E D E S T I L L A T I O N V M *formis seu differentijs.*

Quoniam autem, vt iam dictum est, corpora, quæ per destillationem separare cogitamus, non eiusdem generis, aut qualitatis sunt omnia, fereque fiat, vt alia à leuissima actione patiantur, alia verò vix ac ne vix quidem, intensis etiamnum agentis causæ viribus, cedant : non temerè, ab huius artis primis inuentoribus, atq; etiã subsequenti ætatis cultoribus, variæ & discrepantes, diuersis rebus destillandis, formæ, sunt excogitatae, quarum nimirum beneficio, eum quem præfixum tenebant scopum, facilius assequerentur. At rursus cum constet, pro varia destillationum forma & modo, necessaria quoq; esse alia atq; alia instrumenta, cuiuslibet modo accommodata, rectè (meo quidem iudicio) de destillationum generibus prius, quàm de instrumentis, sermonem instituemus. Igitur cum omnis, resolutione
partium

partium substantialium, caloris externi vi, fiat destillatio, duæ primæ sunt viæ ac rationes huius separationis, ab authoribus Chymicis propositæ. Intellexerunt etenim, siue per rationē, siue per experientiam, alia quidem corpora contumacius succum de se fundere, alia verò facilius & minore negotio: proinde hi alium quidem modum faciliore, alium verò difficiliore seu fortiorem, ex rei ipsius necessitate, adinuenerūt. Et hunc quidem per descensum, illum verò per ascensum fieri debere, voluerunt, iisdemq; nominibus appellarunt. Itaq; in vniuersum omnem destillationem, vel per ascensum, vel per descensum fieri dicimus. Horum modorum vterq; rebus destillandis indiscriminatum, prout ingenij dexteritas, aut experientiæ persuasio, cuiq; dictant, adhibetur. Frequentior tamen per ascensum destillatio est, ex herbarum vmbelliferarum seminibus, ex aromatibus, similiter & ex lachrymis, resinis, & liquoribus: per descensum verò, è lignis iuniperi, aloes, guaiaci, piceæ, fraxini, &c. olea extrahuntur: quanquam & aquæ nonnullæ per descensum, ex rosis, &c. destillentur.

Cæterum destillationis quæ per ascensum fit (vt de hac primo loco dicamus) licet plures modi ab authoribus nobis sint propositi, possunt tamen ij omnes, ad tres hos ordines, pro causæ nimirum agentis seu efficientis differentia referri. Ac primus quidē modus

E V O N Y M I

est, quādo aliquid in sole, vi caliditatis ipsius destillamus: secundus verò igneæ caliditatis seu elementaris vi: tertius caliditate, quæ putrescentibus rebus inest, perficitur, de quibus nunc ordine dicemus.

In sole fieri solet destillatio, locis calore solis estuantibus, posito super calidam arenam vase vitreo, re destillanda repleto, vnà cū appenso seu coniuncto recipiente. Verùm hic modus nostris regionibus, frigidioribus scilicet, non admodum vsitatus est: solent tamē olea multa insolatione parare plerique, quæ fortè cōmodius decoctione fieri possent, vt quæ inest rebus facultas, vehementiori caliditate, melius extraheretur.

Multis ferè modis igneæ caliditatis vehementia, aquæ vel olea ex rebus cōpositis extrahuntur: aut enim simpliciter in cucurbita concluduntur res destillandæ & igni imponuntur: aut eadem balneo Mariæ vocato immerguntur: aut cineribus, aut arenæ, sicque subdito igne liquorem desideratum euocāt. Et hic quidem modus, vt est optimus & vsitatissimus, ita latissimè patet, vt in sequentibus videbitur.

Tercia destillationis forma per ascensum, fit vasis destillatorijs medicamento refertis, & in acinorum aceruo, aut olearum recrementis, vel fimo qualicunq; obrutis: horum enim omnium calore putredinali, è medicamento, diu in vase aliquo, olei vel vini arden

tis

ris alioſc liquore maceratis, Chymiſtæ ſuam
 quintam eſſentiam depurgant, ac ſalutares
 inſtaurandæ iuuenturis ac propagandæ vi-
 tæ aquas, & neſcio quæ nõ (inquit Langius
 in Epistolis) pultricia peſtis ac veneni phar-
 maca alexiteria, elicere promittunt: quibus
 vt ab auro nomen imponunt, ita auro quoq;
 compenſari ea volunt. Et hæc quidem tria de
 ſtillationum genera, ob vaporum in ſubli-
 me aſcenſum, ſublimationes rectè dicuntur.

Alterà verò apud Chymiſtas deſtillatio-
 num forma, per deſcenſum ab Alberto dicta,
 fit, olla vitreata in ſcrobem terræ deſoſſa, cui
 alia medicamentis reſerta, in fundo forami-
 nibus pertuſa, inferitur, terraq; obruitur: ſu-
 pra quam lignis ſiccis (*ἀνάμνησις*) accenſis, me-
 dicamenti liquor per ollæ fundi foramina, in
 ollam inferiore deſtillat & deſcendit: & hæc
 ratione plerique oleum ex aſſulis lignorum
 iuniperi & aliorum conficiunt, Langius.
 Neq; verò ignoramus etiam alias nonnullas
 in vſu eſſe deſtillationes, vt ea quæ per filtrũ
 fit aut per torcular, &c. ſed de his in præſens
 ziarum nihil, niſi obiter, dicetur.

DE INSTRUMENTIS QUI-
 bus deſtillationes perficiuntur.

Q Vanquam omnis deſtillationis mo-
 dus perficiatur, pro iudicio, ingenio-
 que artificis aliter atq; aliter, & cuiq;
 ſua ſit ſententia: artifex tamen, quo quiſque

E V O N Y M I

fuerit ingeniosior, ita omnia quæ ad operis perfectionem desiderabuntur, prius conquiret, ac proinde animo suo meditabitur, quibus instrumentis quodlibet debeat ac possit commodissime destillari, quàm destillandi opus suscipiat. Ex instrumentis autem, alia sunt vniuersalia, ideoq; ad omnem destillationem requisita, cuius generis est calor: alia verò sunt particularia, certis tantum destillationum generibus accommodata, cuiusmodi sunt, infusio, putrefactio, fermentatio, fornaces, vasa vitrea, terrea, aut alterius materiæ, et si quæ sunt alia, &c.

DE CALORE, INSTRUMENTO vniuersali, necessario omnibus destillationum formis.

OMnis destillatio duobus præcipuè modis perficitur, prior quædam caliditate & siccitate, alter verò caliditate & humiditate. Vtriusque autem tres gradus constituuntur, primus est leuis caliditatis, seu qualitatis remissæ: secundus fortior cum mediocritate tamen aliqua: tertius est violentus. Est igitur ignis moderandus, & regendus, pro natura ea, quam res destillanda habet, non negligendo etiam secundas qualitates atque tertias. Quamobrem quæ tenuioris sunt substantiæ, vt lactuca, endiuia, & frigida: non ferunt calorem nisi moderatū, & primi gradus. Quæ autem crassa sunt, & substantiæ compactioris,

ris, vt absinthiū, & aromata, similiaq; , potētiorem calorem requirunt. Antimoniū contra, cæteraq; metallica, ipsum iam expetunt ignem. Per calorem moderatum in destillatione vini, & herbarum, ascendunt partes etiam aqueæ: per violentiorē verò, ascendūt tantum tenuiores, aqueis relictis.

Sed habēda quoq; est ratio vel maxima, ne ignis de lignis semiputridis, graueolentibus aut prunis in scrobe suffocatis, aut carbonibus de terra erutis, quos *πυρόσφρακας* appellant, succensus, suo virulento vapore vasa destillationis inficiat, & liquores coinquinet. Quā noxius enim horum vapor sit, cubicula & hypocausta, & balnea his calefacta, testātur: quæ in his diuersantes, non ferendo capitis dolore affligunt, vomituq; & lypothymia prosternunt: id quod in balneis Oenosponti ipse cum illustrissimo principe Palatino grauius expertus. Vnde Galenus merito redarguit Erasistratum, qui ob aëris densitatem aut subtilitatem perire arbitrabatur inhabitantes, quum potius ob pestiferos in Charone baratros, aut domos nuper calce oblitas, aut carbonum odores, noxio scilicet horum vapore, interiret, Langius. Non desunt tamen, qui hac in parte contrarium sentiant, existimantes neque fumum, neque carbonum odorem, materiæ quæ destillatur quicquā officere, aut quo quo modo alterare posse, vbi cucurbita benè lutata & obstructa

E V O N Y M I

fuerit. Destillatoribus verò, quiq; destillationibus præsumunt potius, quàm rebus destillandis, esse inimicum vaporem.

D E R E L I Q V I S I N S T R U = *mentis particularibus*

SVnt & alia quoq; instrumenta, per quæ signea qualitas vel intenditur in destillatione, vel remittitur. Quamobrem destillatio aliquando fit mediante vapore, aliquando in aqua, vt in balneo Mariæ: aliquando per cineres, per arenam, per contritos lapides, limaturam ferri: aliquando his mixtis, vt quando arenæ aqua commiscetur, vt neque penitus fiat in balneo destillatio, neq; omnino in arena. Vbi notandum est destillationem, quæ cum farina laterum fit, omnium esse quorundam iudicio, optimam & tutiorem, calorem enim æqualiter fouet, & vitra non æquè facillè rumpit, quæ duo in destillationibus, pernecessaria sunt. Sed de his omnibus, vbi & quando, nunc hoc, nunc illo medio sit opus, in particularibus destillationibus dicetur.

Ad destillationem rerum, necessaria aliquando est infusio, aliquando putrefactio, contritio, & huiusmodi alia.

Infusiones quibus præparantur res destillandæ, ad olei vel aquæ extractionem, fiunt aut in aqua simplici elaborata, vt per canales longo itinere decurrēte, aut in aqua destil-
lata,

lata, aut in aqua vitæ, aut vino, aut in aquis herbarum destillatis, aceto, aut alio aliquo liquore: & sic infusa stant in sole, vel igne per semihoram, per horas etiam plures, noctem totam, etiam diem, biduum, triduum, per mensem aut plures, pro medicamento natura, & vario medici scopo & necessitate. Res infusas aliquando exprimimus ante destillationem, & expressum demum humorem destillamus, aut integram infusionem, hoc est, infusum ipsum, & liquorem, in quo facta est infusio, simul in cucurbita, aut alio instrumento destillamus. Aquæ & olea quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infusionem in aqua simplici, non in vino, aut aqua vitæ, quia illa citò ascendunt, nec ferunt secum aromatum vim: aqua autem non sine aromatica facultate ascendit. Aliquando ponimus res destillandas ad putrescendum, ac tandem finita putrefactione, destillamus: aliquando tamen & ipsa putrefactio destillatio est, ut supra monuimus, & inferius quoque eius fiet mentio.

Fermentatio quoque materiarum ac infusionum fit, aut ad solem canicularem, aut alioquin potentem, aut ad fornacem, aut in fumo equino. Fermentatio eget multis diebus, ut quatuor aut pluribus, & quo melior facta fuerit fermentatio ac præparatio, eo maior & olei & aquæ erit extractio.

E V O N Y M I

DE FORNACIBVS, CVCVRBITIS,
capitellis, recipientibus & reliquis in-
strumentis, quædam in
genere.

DE instrumentis materialibus, quibus artifices Chymistæ, in oleis aut aquis destillandis vtuntur, peculiariter hic & seorsim prolixius scribere, nostri non est instituti, quando ea omnia satis superque ab alijs scriptoribus tractantur. Sufficiat nobis hic generalia quædam monuisse, & rariora instrumenta & modos destillationis proposuisse.

Optima & aptissima destillatoria fornacis forma, spherica est, ad cuius extractionem, eligendi sunt crudi, probè tamen sole arefacti lateres, vtpote qui coctis sint tractabiliores, & ad quancunq; etiam formam ferro facile incidi possint. Fornacis quantitatem, secundum aheni proportionem determinato, & densitatem seu parietum crassitiem, pro tuo arbitrio effingito. Quo tamen densior circumferentia seu latera fuerint, hoc plus caloris fouent. Lapides crudi in humidum prius locum, velut in cellam vt ferro tractari melius possint, erunt recondendi. Erunt autem sic aptandi lapides, ne iuncturae conueniant, sed inæquales fiant, sic enim firmior fiet constructio. Vniendi lateres luto pingui, è floccis de panno abrafis & fimo equino simul subactis. Madefiat autem, vbi luto vti voles, in aqua multum salita. De luti autem præparatione in sequentibus

tibus. Arsenicum, auripigmentum, cinnabaris, mercurius, sulfur, & similia, quoties destillanda fuerint, extruenda est fornax communis destillatoria, rotunda vel quadrata pro voluntate destillatoris, cum duobus foraminibus utrinque relictis ad euentationem ignis. Huic est adaptandum vas aliud terreum, quod cineres & bociam recipiat, sicque transuersis, ferramentis fornacis imponatur, ita ut vndique luto vel terra claudatur, ne ignis inter fornacem & vas terreum penetret. Tum supponatur ignis, primo quidem usque quo incalascit fornax, & materia contenta liquefcit, lentus: postea vero augeatur & fortificetur, tandiu quoad nullus fumus per bociam orificium exhalet.

Aerea vasa, aiebat quidam Chymista empiricus, nihil opus esse statim induci: hoc enim olea & aquas quodammodo attrahere, remorari, & consumere magis, quam aes.

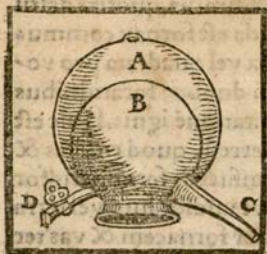
Cucurbitae aliquando longissimae requiruntur, utpote quando liquorem puriorem & synceriores requirimus. Eiusmodi necessariae sunt in quintaessentiae destillatione, ubi subtiliores tantum, non autem crassiores & terrestriores spiritus ascendere volumus.

Inter destillandum, aliquando necesse est, capitellum pannis aqua frigida madefactis, refrigerare, ut citius spiritus & vapores condensentur. Verum hanc molestiam euitare licet, hoc modo parato instrumento, quod Lonicerus de arte destillatoria ita describit,

B

E V O N Y M I

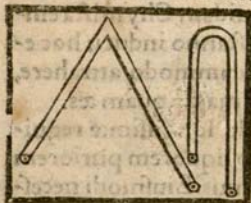
Cupreum vas ad formam adustoriae galeae,

siue ut vocant alem-
bici, figura B. hic si-
gnatum, accipiatur,
huicq; aliud rursus
rotundum opercu-
lum, quale A. litera
monstrat, priorem
galeam non contin-
gens, cui frigida in-

tunditur aqua, super inducatur. Alembici
item collum arundo operculi, C. refrigerat.

Quod si aqua huic operculo seu vitæ infu-
sa, caluerit, per epistomium D. emittitur, ac
recens denuo infunditur. Vel extractorijs e-

ciam, qualia hic vides
instrumentis, ad hoc
ipsum vti licebit, quæ
breuiore parte in o-
perculû immissa, om-
nem aquam extra-
hunt, qua extracta, fri-

gida suppleri poterit. Aut aliter ex eodem.

Bovis vesicam galeae siue alembico super-
inducunt, eam probè circumligantes, quam
circa alembici collum aqua replent, eamq; si
incaluerit per epistomium euacuant. Hæc
refrigeria plurimum prosunt, si pura & te-
nere simplicia, velut flores, herbæ, radices,
fructusq; , aqua vitæ & separatio quintæ es-
sentia, separentur & subducantur. Quidam

in ea

in ea sunt sententia, vt existiment instrumen

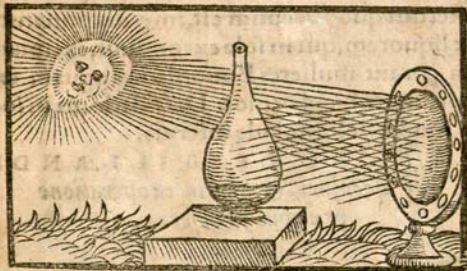

ta forinsecus nullo pacto refrigeranda, neq; capitellum neque rostrum, quia olea rursus reprimunt & in cucurbitam decidunt, vnde nunquam postea eleuari possunt.

Rostrum nõ sit longius spiritamo vno, aut vno cum dimidio, priusquam aquam contingat, alioquin canali longiore existente, tum olea, tum aquæ nõ nihil consumuntur.

DE MODO DESTILLANDI

in Sole.

Destillandi ratione per Solariũ radorũ calore, frigidis etiã regionibus vtcunq; ac comodatũ, vt odorẽ flores varij, cæteraq; de-

B 2

E V O N Y M I

stillada, & qualitatē retineāt, docet Adamus Lonicerus in Nat. hist. Cauum, inquit, ignitum speculum, Solis splendori obuerte, vitrum, cui materia inest, inter Solis radios, & speculum collocato, ita vt radij solares in speculo ad vitrum, secundum adiectam figurā, se reuerberent.

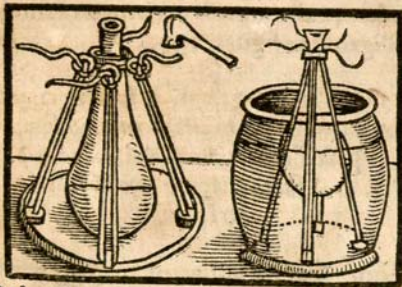
Est & alius quidam modus, Italis præcipuè vsitatus, destillandi aquas in Sole, hoc modo. Accipiunt duo vitra, vnum vacuum, alterum herbis aut floribus plenum. Hoc vitrum ita plenum panno lineo claudunt, per quem liquor destillare possit. Deinde huius collum, vitri vacui collo superimponunt, ac diligenter aut luto siue argilla, aut alia quauis materia obturant omnes meatus, ne quid exhalet, colligantes vtrunque vitrum, atq; radijs solaribus ea exponentes, vt illud quod herbas vel flores continet, dependeat, alterum quod vacuum est, inferius ponatur, vt liquorem, qui in sole excoquitur, excipiat: ita parant mulieres Bononienses aquam ex floribus rubi, ad oculos. Destillationis in sole, modum alium, vide inferius.

DE MODO DESTILLANDI
per ascensum, & quid in ea operatione
præcipuè sit obseruan=
dum.

Destillationem, siue separationem partium subtilium à crassioribus, duobus præcipuè modis fieri, supra diximus, per ascensum

scensum videlicet, & per descensum. Destillatio autem per ascensum, alia fit in balneo Mariæ dicto, alia in cineribus, alia in fimo, alia alio interueniente medio. In omni verò destillatione, hoc obseruandum venit, (imprimis quoties olea sunt extrahenda è rebus) ne inchoata destillatio intermittatur. Quod si enim semel intermittatur, ita vt refrigeretur materia, nunquam poterit iterum perfici, nec enim amplius ascendit; quare continua operatio est.

COMMODOSSIMA RATIO QVA
 cucurbitæ, cum destillatio fit per balneum Mariæ, sine negotio, in lebete aquam calentem continente, ne super-
 natent, retinentur.

Paretur vas terreum, quod cucurbitam recipiat, quodq; aqua est replendum, satis magnū, in cuius fundo interno quatuor

E V O N Y M I

lateribus sibi inuicem oppositis, quædam eminentiæ formentur perforatæ, vt per cuiusq; foramen, funiculus traici possit, ad hæc ferè formã. Vbi funiculum traieceris, in medium harũ cucurbitam pone, priusquã aquã effundas, cuius collo itidem funis est circumponendus, cui quatuor funiculi è fundo vasis perducti, sunt connectendi æqualiter. Potest autem fieri funiculorum quatuor relaxatio, aut constrictio, breuior aut longior, prout artifex profundam cucurbitam, aut altam voluerit. Et hoc quidem modo per commodè retineri potest cucurbita, quæ alioquin difficulter sub aqua contineretur. Quod si cucurbita, non terrea, sed ærea fuerit, faciliè adaptari cucurbitæ poterunt, loco funiculi collum circundantis, orbiculi parui quatuor, per quos funis è fundo vasis ascendens, traiciatur, sicq; cucurbita fundo vasis alligetur, vt figura docet.

QVOMODO IN BALNEO MARIÆ, magna copia aquarum, minimo sumptu, paucissimis instrumentis, ac breuissimo tempore destillari possit.

SI quis magna aquarum copia, per balneum Mariæ destillandarum, opus haberet, vt minori sumptu, & laboribus, atque etiam paucioribus instrumentis id perficiat:

is parabit sibi è ligno tinam magnæ satis capacitatis, quæ scamno aut subsellio imponatur. In medio huius, à fundo, vsque ad ora suprema, vas magnum æreum in forma canalis ampli, extrinsecus vsque quaque perforatū, extruatur. Sub fundo tinæ sit fornax, in cuius spatium vacuum pars ærei canalis descendat, ita vt intra parietem exteriorem perforatum canalis, & interiorem, aqua contineatur: interior verò per tinam descendens ignem contineat, quo calefiat aqua. Quo sic parato circumcirca canalem, in spatium tinæ reliquum aqua repletum, ponantur cum suis capitellis alembica, quorum nasus promineat ad recipientia vasa suscipienda, & fiat sic destillatio. Formam huius fabricationis hic præmissimus
 ex Pyrotechnia.

B 7

E V O N Y M I
FIGVRA BALNEI MARIAE,
Albucaſe, vt Geſnerus con=
ijcit.

- A. Fornacis locus, vbi ignis accenditur.
 B. Caminum.
 C. Olla igni imposita, in qua aqua bulliens
 continetur.
 D. Canalis, per quem aqua feruida in tinam
 iuxta positam, effluit.
 E. Tina, aquam calefactam recipiens, cui cu-
 curbita imponitur.
 F. Cucurbita, cum suo capitello, continens re-
 seu materiam destillandam.
 G. Canalis, seu via, per quam aqua effluit.
 H. Vas recipiens aquam destillatam.
 Videtur sanè, inquit Gesnerus, optimus hic
 modus, & melior, quàm si ignis vasis destil-
 latorijs

latorijs subijciatur. Vide aliam formam, huic
ferè similem, inferius inter olea.

DE QVINTAE ESSENTIAE
per balneum Mariæ destillatione.

Recipe vini albi optimi, aut aquæ simpli-
cis, aut roris Maialis, aut alterius liquo-
ris puri, mensuras quatuor aut quinque, secun-
dum capacitatem vitri, aut vesicæ, ita vt ter-
tia pars vesicæ vacua relinquatur: vitro su-
perpone alembicum, perlutetur cum albu-
minibus ouorum, cum farina & aqua mix-
tis, & super pannum lineum extensis, repo-
natur ita in balneo Mariæ, deinde destilla
lentissimo igne, die, nocteq; ex quinque men-
suris mediâ, & quod destillaſti, vsui pro ex-
tractionibus serua. Signum autem perfectæ
destillationis quintæ essentiæ est, si superci-
lij pilum imposueris, statimq; fundû petat:
tunc enim reduxisti quintam essentiam ad
perfectionem, destillationibus aptam. Hoc
ipsum cum aqua simplici, aut rore est agen-
dum. Necessè est autem, cucurbitam esse lon-
gissimam, ne crassi vapores, aut terrei spiri-
tus quoq; ascendant. Quinquies aut septies
repetenda destillatio, aut toties, donec perfe-
cta sit. Et hæc quidem ratio, videtur optima,
quia extractiones aliena qualitate minimè
inficit.

Conficitur & repente aqua, dum calefacto
aut feruente succo, cyathus superponitur vi-

E V O N Y M I

treus, in quo fumus transit in guttas, guttæ inde collectæ in aquam coguntur: sic acetum in aquam facillè vertitur: aut si vapor ex herbis in vino incoctis, per patinas colligitur. Vtilis hæc ad oculorum maculas & suffusiones detergendas, maximè si albo aceto ruta incoquatur, Cardanus.

M O D U S D E S T I L L A T I O N I S
artificiosus, quo vno, eodemq; igne, simul & semel aque & olea extrahi possunt, nec non sublimandi & in balneo Mariæ destillandi commoditatem habens. Dicitur autem, destillatio in turri, à fornacis figura.

E lateribus crudis aut coctis, extruatur in plano, forma turris rotunda, aut quadrata, aut etiam hexagona, aut alia qualicunq;, altitudinem habens vlnæ vnius cum dimidia, aut duarum aut trium, & in vniuersum quacunq; volueris altitudine & amplitudine, ita tamen vt satis validum & copiosum ignem capere & sustinere valeat. In ea per spacium palmæ vnius, aut vnius cum dimidia à terra, extruatur crater, qui carbones sustineat, vna cum fenestra, aut foramine, per quod aër subingrediens, carbones euentilari possint. Quo facto, à facie turris exteriori, ædificen-

ædificentur circum-circa, ab omnibus lateribus, fornaces qua videbitur amplitudine, altitudo verò à terra respondeat crateri intermediae turris. In omnibus verò lateribus turris intermediae, mox supra craterem carbonem sustententem, fiant foramina satis magna, ut per ea ignea qualitas, exterioribus fornacibus communicari possit. Formentur autem fornaces istae, ut formam habeant propugnaculorum ciuitatum. His singulis foraminibus internae turris, priusquam machinae exteriores accommodentur, adaptare oportet laminam ferream, tribus aut quatuor foraminibus, sese mutuo, ordine & magnitudine consequentibus, perforatam, ut è furno extrahi penitus ubi opus fuerit, possit, aut rursus reponi, ubi per duo, vel tria, vel vnum tantum foramen: aut per maius vel minus, vim ignis penetrare voluerimus. In summitate turris mediae, cōcameratio quaedam est fabricanda, qua exactè, ne aër per inferiora subingrediens, superius expiret possit, fornax seu turris claudatur, ita tamen ut deponi & reponi rursus pro necessitate possit. Quibus praeparatis, vacuum turris mediae, carbonibus est explendum, ac tandem operculo claudendum, & vndiq; perlutandum. Inferius verò per foramen seu ostium, ignis erit supponendus, ita carbonem foraminibus praedictis viciniorem, ab igne consumentur,

EVONYMI

quibus consumptis, illi qui in parte turris superiore continebantur, sensim delapsi, vicissim accenduntur, sicq; sese mutuo, quo ad omnes fuerint absumpti, succedunt. Qui hoc modo, hisq; fornacibus destillationem suscepit, huic semel in die, igne visitasse, satis erit: est autem tale ædificium non ingeniosum solum & elegans, sed commodum etiam & perutile. Vidi aliquando etiam eidem ædificio, balneum Mariæ, in turris summitate accommodatum, & vas sublimatorium, pro ut sequens figura ob oculos ponit, ex Pyrotechnia.

DE

DESTILLATIONIS PER

arenam, modus quidam artificiosus.

Materiam destillandam cucurbitæ vitæ includito, orificioq; cum pasta, ne respiret vsquam, optime obturato, hoc modo decoquito. Cucurbitam pone in caldarium aqua & palea plenum, bulliant simul suaviter, quo ad amplius non bulliat, (fortè ad aquæ caldarij consumptionem) postea ab igne remoue, & vbi refrigerata fuerit cucurbita, pone eam rursus in cantharū (seu vas) arena repletum, idq; totum circumdatum sit & coopertum arena vsq; ad collum, & collocetur in loco soli exposito, vt toto die à radijs solaribus percutiatur, ibiq; dimitte, ad dies quadraginta. Postea è dicta arena remoue, & rursus arenæ tantum, sine intermedio vase, impone, per dies octo, ac tandem cola per pannum lineum nouum, & exprime fortiter in torculari, &c. Fieri autem hæc destillatio debet Iulio & Augusto mensibus.

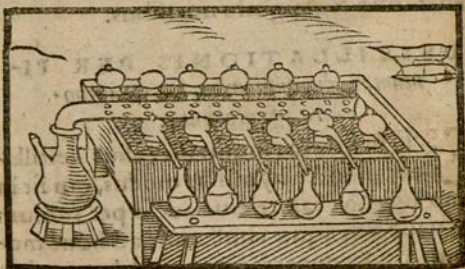
DESTILLATIONIS PER FUMUM,

modus quidam rarior, ex autore Pyrotechniæ.

EST præterea, inquit ille, alius destillationis apud Chymistas modus, qui fit in fimo equino, calore eius aucto per fumum seu vaporem aquæ ebullientis, ad hunc modum. Extruaturn arca lignea sex vlnarum lon-

E V O N Y M I

gitudine, latitudine verò tanta, vt commodè & cucurbitarum corpora vtrinq; recipiat, & spacium nihilominus relinquatur, quo canalis inter vtrunq; bociarū ordinem penetrare possit. Arca repletur fimo sicco, permixto stramini dissecto, et imponatur in scamnum, vt altior extet. Fimo cucurbitæ indantur, capitellis extra eminentibus, vt nasus recipientibus adaptari queat. Inter has medias, extendatur canalis æreus, aut plumbeus, aut etiam, si placet ligneus, habens multa foramina exigua secundum totam canalis longitudinē, extremitas altera sit incurua, terram versus spectans. Tum rursus aliud vas ter-
reum aut æreum iuxta ponatur, habens col-
lum oblongum, cui adaptetur canalis. Vas
inferius aqua replendum, & impositum tri-
podii, igne calefiat, vt aqua ebulliat, sicq; va-
pores eleuati, per canalem fimum calefaciāt,
& cucurbitæ, cōsequenter, vt figura sequens
nobis repræsentat.

DE

D E D E S T I L L A T I O N E

per glaciem.

Mira quoq; hæc est destillatio. Putrefacta aliqua materia, (ad mensem vel duos) glaciæ si exponatur, fieri asserunt, vt phlegma subsidens, congelietur, & pars oleosa supernatet, & colando separari possit.

D E A R T I F I C I O S A D E S T I L L A T O R I A

fornace Sarracenorum, ex Gualtheri Ryffij Germanico Vitruuio.

AD præparationem aut extruccionem artificiosæ fornacis, qua Macedones & Sarraceni vtuntur, primo omnium extruenda est, cum luto siue terra qua figuli vtuntur optima, ex ollulis, lateribusq; vitreatis, & optime excoctis, & secundum formam, quam R. S. T. V. representant, formatis. His habitis, basis fornacis extruenda figura rotunda aut quadrata, ex calce & lapidibus instar muri, vt Q. litera ostendit. Huic basi imponenda vasa inuitreata deceti ordine disposita, & luto tenacissimo compacta, pro vt Y. litera exprimit. Et ne inutilis temperatus ille calor sit, possunt extrinsecus & intrinsecus eius generis vasa disponi ex vitro vel terra, aut metallis optime munita, vt Z. litera ob oculos ponit. Dispositis itaq; ad hunc modum vasculis, aptanda sunt diligenti cura & recipientia vasa, ita vt optime luto, ne respiraret vsquam, claudantur,

E V O N Y M I

pro vt ostendit V. litera apposita. Iam vbi vel olea vel aquæ sint destillandæ, materia uasculis est ingerenda, vt X. litera declarat, quibus deinde recipiens modo prædicto

appendatur: in fornacis medio, succendatur ex carbonibus ignis leuis, ne ex uasculis vllum contingat. Hoc modo calore temperatissimo destillationem perficies. Hac fornace simul et semel quinquaginta aut sexaginta aquarum species destillabis, vt figura apposita oculis subiicit.

DE INSTRUMENTIS QUI- busdam destillatorijs, à Gesnero propo- sitis, ab alijs iudicandis.

Videndum, inquit, num quid possit com-
modè sic, tali instrumento, destillari.

A. Vas æneum, stannatum igni imponen-
dum, cui insit materia. Poterunt autem
herbæ imponi per se: vel substrata pauca
arena.

B. Vas terreum, quod in A. inferatur, vel
contra

contra, ita vt alterutrum vas intrinsecus
limbum habeat, in quem alterum recipia-
tur.

C. Vitreum capitellum vel terreum, vel æ-
reum stannatum, cuius orificium infera-
tur in orificiū B. In C. summo, vapor con-

uersus in aquam, descendet in imas
eius partes quæ
deorsum promi-
nent, & cum libe-
bit, emitteretur per
epistomium, tum
gustandi gratia, tū
ne redundant. Nisi
libeat in C. summo
foramen facere, vt
cum libet euacua-
re, C. totum extra-
hatur.

D. Additamentū
pro aquā frigida,

ad refrigerandum vas superius.

INSTRUMENTVM ALIVD

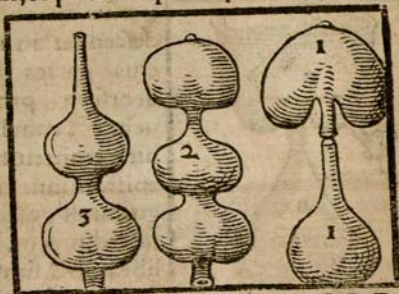
pro via.

Tale instrumentum 1. notatum, æreum
stannatum fieri potest, vt quouis cir-
cunferas, ad destillandum fontes, &c. Poterit
autem per summum foramen euacuari. An
posset tale etiam alembicum fieri, vt binario
numero notata figura ostendit, cum episto-

C

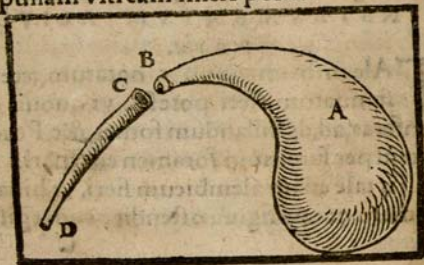
E V O N Y M I

mio vel rostello paruo in summo. Aut sic, vt figura ternario numero notata: Est autē tantum delineatio alembici, quod phialæ imponendū, vt prima figura declarat. Cuius pars inferior, hoc est, phiala, lutari potest aut in cerari, & prunæ superimponi.

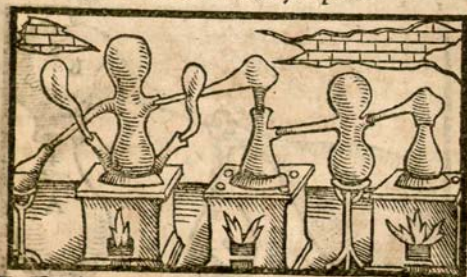
FIGVRA NOVA RETORTAE.

Flat retorta, ea forma vt A. è bona terra, hoc est, ex tigillis fractis, è luto et limatura fer-
B. Inseratur in C. quod limbū habeat. (ri.
D. Acuminetur hoc loco, canalis hic è terra, aut cupro: vt in quamuis phialam, aut ampullam vitream inseri possit.

Pro aqua cinnamomi destillada, sic parari instrumentum posset. Primum potes facere, inquit Gesnerus, tripodem : & supra tripodē ferrum cauum pōnere, in quo vel arenā, vel cinerem imponas : vel nihil, vbi maiori igne opus est, & tunc ferrum illud sit perforatum: & imponas cucurbitam vitream benè lutatam. Hoc totum includas circulo laminæ ferreæ, &c.

FIGVRA RARA QVAEDAM
Alchymistarum, desumpta ex libro ueteri
Alchymico manuscripto.

Vasa separationis, vbi quinta essentia, seu spiritus occultus, vna destillatione capitur, & est formalissimus modus, simulq; abbreviatio operis maxima: cōducit autem tam ad aurum potabile, quam pro lapide philosophorum.

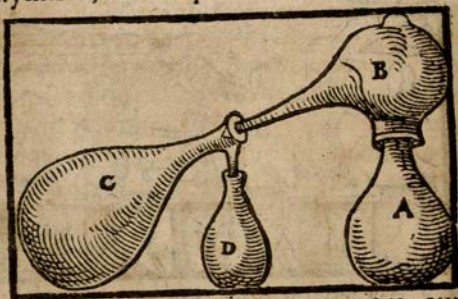
In isto furnello ad dextrā tres habēte flammās, debet esse arena minuta & cribrata, & ignis succensus sit trium candelarum.

E V O N Y M I

In secunda fornace, quæ media est inter vtranq; , etiam debet esse arena, & ignis temperatus duarum candelarum, vt flamma in fornacis ostio indicat.

In tertia fornace ad leuam, sit balneum Mariæ, et ignis vnius candelæ. Disponantur autem & ordinentur iuxta sese, quâ possunt coniunctissimè: vt minimû spacium sit inter fornacem & fornacem, quemadmodum figura præcedens proponit.

In eundem quoq; vsum, excogitarunt Alchymistæ, etiam sequentia instrumenta.

A. Cucurbita continens materiam, cum suo capitello.

B. Capitellum, cuius nasus desinat in C.

In C. Vitrû, transit occultus spiritus quintæ essentiæ.

In D. Receptaculum, cadit simplex vinum, aut phlegma quintæ essentiæ.

DE MODO ET INSTRUMENTIS
destillandi per descensum.

Modus

Modus destillationis per descensum fit, in inuersa bocia, quæ cum fornace optimo luto coniungitur, ea nimirum parte, qua corpus bociaæ fornacem contingit: tum carbones superimponuntur circum circa, & accenduntur, ita vt lentissimus sit ignis. Sufficit autem paruus ignis, quando immediate bociam tangit, augendus tamē est paulatim. Oportet verò ante destillationem, materiam contentam fortiter in bociam intrò intrudere & compellere: aut exiccare, aut cum albumine oui, aut longa fustione in inuersa bocia, ne effluat, continere. Inter destillandum, materia collo bociaæ adhæret, &c. Hic modus autē propterea est perfectior, quòd videatur materia, semper retrocedendo, sæpius atq; iterum, quasi sublimari. Sed modum & instrumenta, melius sequens figura exprimit, ex authore Pyrotechniæ.

Rogerus hūc modum proposuit, Impleatur floribus, vel herbis olla, inferius habens

E V O N Y M I

angustū foramen, & os superius ollæ coope-
riatur: & tunc supponatur alia olla, & ligetur
fundus ollæ superioris, cum ore inferioris,
cum argilla, & tunc sepeliatur sub terra, & sic
ibi per annum: Facta anni reuolutione, extra-
hatur, & in olla inferiori inuenietur oleum
clarum, quod per calorē & fumositatem ter-
ræ extrahitur.

DE DESTILLATIONE PER FILTRVM.

Impole poculum aqua, & accipe particulam
panni lanei, longitudine duorum palmorū,
hanc totam humectabis, & impones poculo,
sic vt altera pars immersa sit aquis, altera ex-
tra poculum propendeat, tum extemplo li-
quorem omnem effluere cernes. Erit autem
aliquoties pannus ille, vbi nigrior esse cœpe-
rit, aut tardius guttæ stillarint, nimirum pro-
pter fæces imbibitas, exprimendus, & lauan-
dus, ac denuo intromittendus.

DE LUTO SAPIENTIAE VVL-
gò dicto, quo Chymistæ vtuntur ad oblinenda uas-
sa destillatoria, & ad corundem iun-
cturas claudendas.

Post instrumentorū, quibus ad res destil-
landas necessariò vtimur, tractationem,
dicendū nunc quoq; est de eo, quod vasa ipsa
ab ignis violentia tuetur, eademq; coniungit
et copulat, quo destillatio melius perficiatur.
Id ipsum autem Luto perficiunt Chymistæ.
Lutum autem aliud est cōmune, quod seruit
extruendis fornacibus & turribus ad destilla-
tionem aptis: aliud vero Sapiētiae dictū, quo

vasa vitrea oblinuntur, vt validius validissimam ignis vim perferant: aliud vero, quod ruptis etiam & fissis vasis coniungendis & vniendis vtile est, quanquam etiam eodem Sapientiae luto, aliquando fissurae vasorum obstruantur.

Lutum comune bonum pro fornacibus, tale fieri potest, Accipito cretam, aut argillam, (terram) cui, si quidem tenax fuerit & viscosa, comisce parum arenae, aut sabuli, & adde etiam filamenta panni, & stercus equinum, & incorporetur simul optimè, consistentia plus molli, quam dura aut sicca, Leonh. Fieruant.

Lutum pro extruendis fornacibus, & pilos ceruinos ab ephippiario, bene percussos, aut lanam de panno, batituram ferri, calcem, sanguinem tauri, aut ouis, ex hac mixtura fiant fornaces, cum lateribus.

Lutum quo vasa illinenda, ne vi ignis dissoluantur. Accipe farinae regularum subtilissimae & cribratae, batiturae ferri in puluere redactae & cribratae, arenae subtilissimae puluerisatae & cribratae ana ℥ j. luti tenacis & pinguis iij. ℥. misce omnia, & humefiant lixiuio, & misceantur baculo fortiter circumagendo, quibus adde lanae tonsae tertiae semper librae, redigatur in puluere agitando, & probe commisceantur. Hoc luto illinantur vasa, quae fieri aut rumpi violentia ignis nolumus.

Aliud quo frequenter vtor, & arenae tenuissimae ℥ j. batiturae ferri ℥ j. vitri puluerisati ℥ j. luti pinguis ℥ iij. quibus adde tertiae

E V O N Y M I

quamq; ꝑ. lanæ tonsæ de pannis, cum aqua tartari antiqua, misce agitâdo & verberando,

Aliud, ꝑ vitri Venetiani, tartari, ana, & parum salis armoniaci, contunde simul: Si quid diligenter perlutandum est, aut vitrum cum vitro sigillandum, circum ipsa vasa line, quando calent.

Aliud, ne vasa in igne rumpantur, Accipe aluminis ad placitum, impone in ollam, & affunde aquâ purâ putrefactam. Decoquantur benè, & despumentur, post refrigeretur, tum illine vitra extrinsecus, quo vsq; in igne aut arenam collocanda sunt: exiccantur per se, idq; fiat tertio.

Aliud lutū defendens vasa, ne vi ignis aut spirituum facile dissiliât, vtq; in perpetuum aquam fortem contineant. Illita autem in sole exiccanda. Valet etiam pro vitris seu vasis ruptis, conglutinandis. ꝑ minij & vitri ana, q. s. terantur in puluerem subtilissimum, & per setaceum subtile cribrentur, post cum vernice incorporato, vt fiat instar puliculæ addendo olei lini parum. Hoc factò, panno subtili inducatur, aut orificijs vasorum, aut iuncturis impone, exiccetur in sole, per se, quod tardius fit, ignem retinet, & aquâ fortè, & species aquæ fortis. Et hoc est verum.

Ad vitra claudenda, cōmodè adhibentur reliquarum ampullarum fundi. Item farina, calx, & bolus armenus permixta, in forma pastæ.

Aliud,

Aliud, continens vapores ne exhalent iun-
cturis appositum. Sume vitri in tenuissimū
pulverem redacti, & lithargyri auri ana. lib.
j. pulverisata per seraceum passentur, farinae
tritici lib. ij. commisceantur quā diligens-
sime, subiganturq; cum albuminibus ouo-
rum in formam pastae fortiter subigendo, &
panno lineo humido illine, quem iuncturis
accommodato, post exiccationem, rursus ex-
trinsecus linteo inducatur, & retinebit spi-
ritus.

Si vitrum, quod igni esset impositum, fin-
deretur, hoc modo potest prohiberi, ne spi-
ritus exhalent. Albumē oui optimē agitatum,
cum panno lineo imponatur calidē, semel,
bis, teruē successiuē, vt quasi intunicetur, ex-
siccata prima tunica, secūda imponatur, &c.

Lutū sapientiae, ℞ lutum & fimum equi-
num, commisce fortiter cum vino aut ceruis-
sia, secunda vice cum lana de pannis detonsa,
tertia cum farina similacea, cum albumine
oui fortiter permiscendo omnia, & erit lutū
sapientiae.

Aut accipe partes duas luti, & totidem fi-
mi, & partem vnā batituræ ferri, pulverisen-
tur omnia: tum pars vna salis liquefeat in
aqua, cum ea aqua subige reliqua, & cum
panno circumpone.

Accipe terram tenacem, quæ exiccetur, ex
ea fiat puluis subtilis, qui in parua aque quan-
titate ponatur. Postea fac pulverem ex sterco

E V O N Y M I

re equino quod cum albumine oui permisceto, optimè percutiendo, ac tum misce cum priori mixtura. Hac mixtura perlutantur vasa.

Aliud, R̄ recrementi ferri lib. j. s. farinae volatilis lib. s. vitri puluerisati lib. j. albuminis ouorum q. s. misce.

Lutum sapientiae fit, ex Capriccijs Fieruanti, accipe cretam optimam & subtilè, cui adde scoriam ferri puluerisatam, & cinerem communem album, filamenta, stercus equinum, & misce.

Lutum sapientiae, quod laudat quidam empiricus & antimonij præparator, fit è luto subactò cum puluere laterum, scoria ferri, pilis cerui vel bouis, cum albuminibus ouorum.

DE AQUARVM OLEORVM ue destillatorum correctione.

IN omni destillationis specie, plerunq; accidit, vel ipsius agentis causæ, caloriscilicet, vehementia, vel instrumentorum vitio, aut deniq; ipsius artificis ignorãtia, vt quæ destillant aquæ aut olea, aliquid, siue igne caliditatis, siue excrementitig, aut superfluae humiditatis, aut etiam alienæ qualitatis, gustum, odoremq; acquirant, ideoq; permultum refert, ad eorundem liquorum diurnitatem, cognoscere, quo pacto hæc vitia emendanda aut corrigenda sint, Etenim in eo destillationis

nis genere, quæ ignis agentis vi fit (inquit Langius) licet ea quæ natura sunt frigida, vt solatrum, intybus, lactuca, & id genus alia destillentur: empyreuma tamen, id est, calorem siccum accidentarium, velut adusta concipiunt. De quibus Galenus ait, adustorum nullum perfectè esse frigidum, relinquitur enim in eis, igneitas quædam, quam Aristoteles Empyreuma vocauit. Sic atra bilis quoque, quamuis terrestris & natura frigida, quæ ex sanguine adusto gignitur, caloris non est expers, æquè ac cinis & acetum: quare peritiores Chymistæ, vt ille caloris feruor mitescat, & quasi mulcebrior fiat, minusq; vires euaporent, vasis in aquam feruentem suspensis, quam balneum Mariæ vocât, distillationem hanc moliantur, quam à priscis Græcorum myropolis didicerunt, qui ob easdem causas, olea, vnguenta, ex nardo, spica, lasere, aut folio odorifera, in diplomate, etiã sub dio sereno, lignis *ἀνάυτοις* & carbonibus prius incendio purgatis, leniter decoquebant. Qua ratione etiam medicamenta arteriaca & stomatîca, quæ vulgus Arabum Loch appellant, quoque olim decoquebant. Hactenus Ioh. Langius. Nec empyreuma solum ex distillatione aquis vel oleis accidit, sed simul etiam aquosa quædam & excrementicia humiditas in ijs colligitur, quæ & ipsa insolatione hoc modo auferri & corrigi debet. Aquæ distillatæ, per aliquot dies Soli exponi debent, in

EVONYMI

vasis linteo aut membrana perforata obtu-
ratis, vt quicquid excrementosum est resol-
uatur, simulq; exhalet empyreuma, quod in
aquis destillatis à calore remanserat. In frigi-
dis autem regionibus, vbi ex lento Solis calo-
re & aëris, non potest decoqui & rectificari,
aut humiditas resolui; ponatur vitrum aut ol-
la rem destillatam continens, in vas aqua ple-
num, & decoquatur per duos, aut tres dies ad
olei tertiam partem (si oleum fuerit) & sic hu-
miditas excrementitia, si quæ fuerit, facile
consumetur, & oleum rectificabitur, Roge-
rius. Aut, quod Chymistæ in aqua vitæ faci-
unt, per balneum Mariæ, aquosa humiditas
separetur. De reliquis autem rectificationis
modis, suo loco dicitur.

Nec minus periculum est, in destillatione,
quæ per fimi fœtidi & putrefacti calorem
fit, ne scilicet putredinis aliquod vestigium
in liquore destillato delitescat. Hinc enim est,
quod Langius in Epist. refert, plerosq; etiam
eruditione & rerum peritia claros medicos,
ob caloris putredinem, & fœtidi fimi euapo-
ratione, qua pharmaca infici verentur, ab hac
destillationis ratione abhorreere; quippe qd
fœtida semper sint perniciofa. His respondet
idẽ author, quod ea, dũ de vasis putrefactio-
nis eximãtur, ac tandem per alembicũ destil-
lantur, ab hac putredinis contagione expien-
tur, quandoquidem ignis calor, veneno resis-
tat, & id corrigat. Nam & Hera (inquit) ex
Cappa

Cappadocia medicus, medicamenti sui stipti-
 citatem correcturus, id tres menses sub ter-
 ram defodit, & quasi computrescere sinebat:
 eo ingenio, ratus, medicamenti substantiam
 fieri *λεπτομερήςραη*, id est, subtiliorum partium.
 Itaq; si quid contagionis contraxerint fortè
 per putrefactionem, id omne per destillatio-
 nem auferri posse, esse existimandum.

DE A Q V I S.

1. DE A Q V I S S I M P L I C I B V S, E X H E R-
 B I S P R A E C I P V E D E S T I L L A T I S.
2. DE A Q V I S E X A N I M A L I B V S, A V T
 E O R V N D E M P A R T I B V S.
3. DE A Q V I S C O M P O S I T I S E S T I R-
 P I B V S M A X I M E.
4. DE A Q V I S C O M P O S I T I S, Q V A E
 E L I X I R V O C A N T V R.
5. DE A Q V I S M E T A L L I C I S, E T A-
 Q V A F O R T I.
6. DE P R A E C I P I T A T O Q V A E-
 D A M.

DE A Q V I S S I M P L I C I B V S E X
*herbis praecipue, & alijs quoq; corpori-
 bus simplicibus destil-
 latis.*

A Cerum optimum ponatur in alembico
 (nimirum in balneo vel cinere) labijs
 bene clausis colla, vel farina (vel papyro)
 dissoluta cum aqua. Demù fiat ignis lentus

EVONYMI

per spacium trium vel quatuor horarum, interea enim separatur phlegma ab aceto, quod tanquam inutile abijcias. Cognoscitur autem phlegma esse ablatum, quando consumptum est acetum ad tertiam vel quartam partem. Deinde benè claudantur partes alembici, ne qua fiat euaporatio, tum ignem auge paulatim, sic extrahitur secundo acetum acerrimum albissimum vsque ad fæces: signum est quod remanent fæces nigrae ad consistentiam mellis vel picis. Similiter fit ex aceto rosaceo, sambucino, caryophyllato, & alijs. Si quis in tali aceto, quod est secundo extractum, posuerit per noctem pyrethrum, staphisagriam, vel hederam contusa, in balneo Mariæ, deinde expressione facta, eo quod crassius est abiecto, & liquore in alembicum misso, diligenter destillet, erit hæc tertia extractio multis experimentis nostris ad dolores dentium utilisissima. Ex libro Alchymistæ Lutetiæ. In acetis solius destillatione, puto partem aquosam primum exire, deinde verò meliores. Gesne.

Aqua salsa, aut marina, hoc pacto dulcis reddi potest. Effunde aquam salsam in aliquod vas, in eoque iuxta ignem ebulliat. Postea fluat per alembicum, ut aqua rosacea, & sal in fundo relinquetur.

MODVS DESTILLANDI A-
quam simplicem, & aquas fontium thermalium,
vt in cognitionem rerum his admixtarum, & in-
de facultatum earundem deueniamus, ex
Gabrielis Fallopij lib. de aquis
medicatis.

Dissolutio aquarum thermalium per elambicationem, bifariam fieri potest: vno quidem modo in balneo Mariæ, sed talis dissolutio difficilis est: altero modo per elambicationem siccam, quæ fit igne in vasis vitreis, siue sint vasa vrinaria vocata, siue bociæ non multum refert, vt dixi: sat est, quod hac dissolutione aquæ, quæ fit per elambicationem siccam, cognoscuntur ea omnia, quæ sunt aque commixta, non excludendo etiam vapores, seu spiritus, qui hac ratione cognoscuntur. Habeatis paratum furnum, cui subiectus sit ignis: supra furnum scilicet in cauitate illa, sit vas testaceum valde latum & arena expletum: capiat deinde bociam, vel vas vrinarium (nihil enim refert) expletum aqua thermalis, & medietas ipsius submergatur in arena existente in vase testaceo. Supra bociam autem collocetur capitellum vas vocatum, quod debet habere nasum, super imposito capitello bociæ, claudantur optimè fissuræ, & spacia existètia inter vas & vas. Habeatis deinde fistulam vitream crassitudine vnus digiti,

E V O N Y M I

& perforatam in vtroq; latere, & in alterum foramen fistulæ inseratur nasus capitelli, & circumcirca insertionem obuoluatur fasciola, & optimè claudantur omnes hiatus, ne quid exhalet. Habeatis postea vas ligneum repletum aqua frigida, & perforatú in vtroque latere transversali vnico foramine, ita fistula descendens quodammodo è capitelli naso, ingrediatur foramen vtrunque, & hæreat aquæ frigidæ in ipso vase ligneo existenti. Et hac ratione cognoscetis, quales nam spiritus fuerint cum aqua commixti. Nam arena existens in testacea olla, cum calida est, caliditas illa agit etiam in bociam, & calefacit aquam è qua efferuntur continuè vapores, qui petentes capitellum densantur, & vertuntur iterum in aquam, quæ aqua descendens per fistulam retinet adhuc vapores, quoniam aqua descendens per fistulam, refrigeratur quo quo modo à frigiditate fistulæ, & à frigiditate aquæ existentis in vase ligneo, quam aquam fistula tangit: & ita frigiditas non sinit vapores in aqua illa descendente existentes, exhalare. Prosequamini deinde cum ipso igne sub furno, quo vsque tota aqua fuerit consumpta. Postmodum extrahatis bociam, in qua si videritis superesse adhuc humiditatem aliquam, sinite vt à sole absumatur, quo facto exponatis soli fæces residentes in fundo vasis, & sinatis, vt exiccantur.

Siccata.

Siccatae cum fuerint faeces ad solem, intellegendum erit quid in ipsis contineatur. Quidam sedimenta esse ponenda dicunt supra tabellam politam, & sub sole esse inspicienda, ut si quod affuerit corpus luminosum ac lucidum, appareat nobis ratione solaris luminis. Ego vero alia prius facienda moneo. Primum extracta boccia, & calidis adhuc sedimentis, admouendus est nasus orificio bocciae: olfactu enim, si aderit argilla, aliaue terra, facile cognoscetur, quae alia ratione non cognosceretur: ex odore etiam faecum calidarum, rubrica cognoscitur, quia suavis erit. & eodem signo & ochrae praesentia intelligitur. Deinde refrigeratis quodammodo sedimentis, accipiamus portionem ipsorum, & inter digitos teramus, ita enim in cognitionem veniemus sandaracae, sulfuris, auripigmenti, & similia. Tum sedimentis siccatis ponantur supra tabellam ad solem, si enim aluminosa quaedam fuerint corpuscula, illustrabuntur

D

E V O N Y M I

à sole, & illustrata apparebunt. Hoc sanè modo cognoscetis sal, si aderit in grumis concretus: nitrum etiam si adsit copiosum, si verò paucum, difficile admodum cognoscitur. Sulfur quoque si purum adfuerit, colore cognoscitur, quia subluteus, vel subpallidus: eodem modo etiam cineres & concretos lapides percipiemus. Metalla autem reliqua ut aurum, argentum, ferrum, stannum, & similia non cognoscuntur: sunt enim aliquando ita cum marmore, cinere & similibus commixta, ut prorsus sensum effugiant, nec si gustetis sedimentum illud, poteritis ipsa cognoscere. Itaque alia via est procedendum. Inspergendum igitur ipsum sedimentum, laminæ ferreæ politæ atque candenti, ita enim facile cognoscitur cinis, marmor, gypsum, calx, sulfur, sal, nitrum, cerussaque. Si enim aderit calx & marmor, non comburentur, sed postquam alia quædam fuerint combusta, remanebunt ista, habebuntque colorem candidiorem quàm antea. Sin autem videatis, quòd adsit quædam materia, quæ non exuratur, sed fiat statim candidissima, sciatis quòd est gypsum: quare calx, marmor & gypsum comunicant in hoc, quod non exuruntur, sed remanent, & fiunt candidiora: hoc tamen interest, quòd calx & marmor tardè fiunt candida, & candor non est multò maior, quàm antea esset: contra verò gypsum citissimè acquirit candorem, & illum quidem valdè maiorem, quàm

quàm haberet antea. Sulfur etiã facile hoc experimento cognoscitur, quia eliquatur & refert suum odorem, Sal quoque & nitrum cognoscuntur, quia sedimenta comburentur, si adsint, & scintillabunt: sed hoc interest, quia si aderit sal, scintillabit & crepabit simul: si verò nitrum, scintillabit utiq; sed sine crepitu. Si autem materia sit mixta ex sale & nitro, dum sedimentum exuritur, partim scintillabit cum crepitu, partim sine crepitu. Plumbum hoc experimento nondum potui reperire, credo tamen quòd si esset in illo sedimento, eliquaretur supra laminam candentem. Si cerussa aderit, sedimentum fiet rubrum, quod est etiã signum plumbi, parum enim differunt, quoniam cerussa fit ex plũbo, & ex cerussa sandix. Si videritis, quòd sedimentum eliquetur & fiat album ac si lac esset, nõ inferatis statim adesse alumen, quia hoc est aliquando indicium, quòd adest alumen cum suo lapide: aliquando etiã aderit, & non eliquabitur, quia alumen eliquatur à calido, tum ab humido. Metalla autem reliqua nulla dictarum rationum cognoscuntur. Ego autem reperi artem quãdam, quam sum expertus in balneis Aponitanis, Lucensibus, & aqua Villensi, quæ talis est. Quando vultis experiri, an aqua aliqua habeat calcanthum, vel alumen, vel aliud simile, coquatis primo aquam non in vase vitreo, sed in vase stanneo, vel ferreo: postea cum aqua fuerit

D 2

E V O N Y M I

parum decocta, quiescat, deinde iterum coquatur parumper: mox in ipsam injiciatis succum vel decoctum gallarum, pauca tamen quantitate, etsi cum aqua aderit alumen album vel calcanthum, videbitis aquam fieri illico nigram. Aut accipiatur verzinum dictum medicamentum & coquatur in aqua, ita ut aqua accipiat colorem veluti nigrum, deinde colerur, & huius aquae portio inspergatur supra sedimentum, & si aderit alumen, color ille ater reddetur statim clarior. Et quod dixi de colore relicto à verzino, idem intelligatis de quacunq; re alia, ita ut aqua pro tali experimento faciundo, possit fieri ex omni materia, quae possit aquam inficere colore nigro, & dummodo aqua sit nigra, non refert, ex qua materia sit reddita nigra. De astringentia autem, qua alumen est praeditum, nihil dico, quia alumen in sedimento existens, non potest gustu dignosci: saepe enim accidit, ut gustetis sedimentum, & sentiatist astringentia: tamen illa non proveniet ab alumine, sed fortassis à sale vel ab alia re. Ferrum, aes, & similia metalla, non possunt vlla ratione dignosci, nisi ex corruptione sedimenti, ita ut quod libet metallum, quod aderit, vertatur in proprium excrementum, & ex proprio postea excremento, cognoscetis hoc vel illud metallum adesse. Et hoc modo cognoscitur ferrum, argentum, aurum, chrysocolla, aes, & similia. Stimulanda itaq; sunt sedimenta cum aliquo

aliquo medicamēto, liquorēue acri, vt quodlibet metallum, in sedimento contentū, veratatur in proprium excrementum. Acre autē erodensq; medicamētum aptum ad hoc, erit acetum acerrimum, aqua erodens & similia. Accipiat is igitur sedimentum, & iniiciatis in aquam verbi gratia, erodentem, & cum exicatam, ac absumptam videbitis esse aquam, obseruate an supra sedimentum sit excrementum alicuius metalli: vt si supra sedimentum videritis cōcreuisse ferruginem, indicabitur, quòd in sedimento fuerat ferrum. Si verò auderit ærugo, est indicium æris: & sic de reliquis. Metalla itaq; cognoscuntur per corruptionē, & mutationem ipsorum in propria excrementa. Et hæc certè est rei veritas, vt vos poteritis facillè experiri, si acceperitis portionem alicuius metalli, vt limaturam ferri, & commiscebitis cum aliquo sedimento, & tentaueritis, vt limatura corrumpatur, & videbitis quod corrumpetur in proprium excrementum, id est, in ferruginem. Et his modis cognoscuntur, quot & quæ sint res illæ, quæ cum thermalis qualibet aqua sunt cōmixtæ; idq; beneficio distillationis. Sed animaduertatis ne decipiat vos viridis color, qui aliquando apparet in sedimento, neq; enim inferendum, colorem hunc ob admixtum æs generatum, quoniam sæpe generatur ex bolo alicuius, qui pariter sit cum sedimento mixtus. Igitur experiamini, an perueniat ex admi-

xto gre, vel ferro, an nascatur ex ferrugine, an ex bolo aliquo, hoc modo. Accipiatis sedimētum talis aquæ, & infundatur in acetum stillatitium, & obseruate qualem colorem acetū cōtrahat: similiter qualis sit color sedimenti, quando fuerit exiccatum: et si aderit ferrugo, color erit niger: si bolus, color erit rubicundior, id est, minus niger & tendens ad rubedinem. De odore autem & sapore, nihil dico, quoniam tam varius est sapor & odor thermalium aquarum, vt non possimus ex ipsis cognoscere, quid sit id quod admixtum est, &c. Hæc omnia ex Fallopio, tanquam nō omnino à præsentī materia aliena, integra volui ascribere, quando & alia multa de metallis, huic libro ascribentur; & multa etiam, vt & hæc, artificiosa indagine sint ad vsū hominum comparata.

Aqua destillata è semine canabis cum succo allij, eo modo quo aqua rosarum destillatur, cosmetica est aqua, locis enim glabris, quibus illinitur, pilos crescere facit.

Aqua chelidonij maioris, quæ proprietate sua morbis auxiliatur, tam calidis, quam frigidis, robur præstat spiritualibus mēbris, venenū à corde pellit, quæ pulmōni obsunt digerit, ipsumq; vlcusatum consolidat & sanguinem epota sistit.

Chelidonij maio. folia, flores & radices, omnia minutim incisa, & in vase fictili nouo, vitreato, & luto obturato, in fimo equino, dico

no, diebus decem sepulta alembico destillata, quod primo liquabitur, aqueū erit, quod secundo, vt oleum, quod & iterum destillato, vsuiq; seruato.

Aqua è fragis destillatis, est singulare remedium, eōtra intrinsecos pulmonum & iocinoris calores, & sitim extinguendam.

Aqua lapatij minoris, curans qualemcunque catarrhum, ex Fierauanti lib. 2. Lapatium minus cum folijs & radicibus destillatur, & omnis aqua seruatur. Hæc aqua in vitro vase optime obstructo, ad vsum seruatur. Accipe igitur tempore necessitatis huius aquæ ℥ iij. mellis albi crudi ℥ j. s. & commisce optimè incorporando, & bibitur manè ieiuno stomacho calidè, in egressu lecti, in cæteris optimè se gerat necesse est, nec vlllo cibo catarrhum promoueat. Qui hoc genere remedij per spacium mensis continuè vsus fuerit, curatur ab omni catarrho perfectissimè, excipias catarrhum in heciticis & morbo gallico, nam prodest quidem in his, sed non curat. Ante vsum verò huius aquæ, sumenda est drachma vna aromatici Leonhardi, manè, ieiuno stomacho, superbibendo ℥ ij. vini, disponit enim hoc catarrhum ad solutionem.

Laricis ramusculos teneriores Valléses mense Maio decerpūt, quibus vtuntur in balneis contra varios morbos, potissimum contra lepram. Aqua quoq; ex eis destillata contra le-

E V O N Y M I

pram valet, Munsterus (quanto magis igitur ipsa Larigna destillata?

Aqua è floribus Narantij, quæ aqua naphæ dicitur, per campanam elicitur vi ignis, tantæ suauitatis & redolentiæ est, vt cæteras odoriferas aquas superare certum sit, Ea hodie apud medicos Hispaniæ pro leni vomitum proritante medicamento habetur, Amat. Lusitanus in Diosc. qui etiam alibi eandem tepidam ad vomitum prouocandum commendat.

Aqua quæ è nucibus auellanis recentibus (destillatione) fieri potest, potata, tormina mitigare præsentaneo remedio, drachmarum duarum pondere, frequenti constat experimento, Alex. Bened.

Ex nucibus iuglandibus immaturis integris cum gulioca, aliqui aquam destillant vtilem in peste: item vt imponatur podagræ, Gratarolus.

Aqua pilosellæ destillata, valet ad omnia vlcera tiliarum, etiam valde antiqua, ponendo prius in qualibet ℥ aquæ, mellis rosati, myrrhæ & lithargyri ana ℥ ij. & parum camphoræ, deinde dimittatur ad solē per tres dies, postea coletur, & ex ea lauentur vlcera, & superponantur petiæ lini in ea prius madefactæ. Et istud agas bis in die, & hoc non parui facias. Destillari herba debet mense Septembri maximè, non existente pluuiâ. In additionibus Pandect.

Aqua

Aqua destillata è pomis syluestribus im-
maturis, valet rubedini faciei, & syronibus
eiusdem.

Aqua mirabilis ex floribus roris-
marini, & ampullam vnā, quam imple floribus ro-
ris-
marini, sepeliatur in arena vsq; ad medie-
tatem, & sic maneat per mensem aut plus do-
nec flores in aquam conuertantur. Tum acci-
piatur & ponatur ad solem per quatuor dies,
& inspissabitur, & habebit virtutem Balsa-
mi: cor, cerebrum, & totum corpus roborat,
& valet ad debilitatem memoriæ, & delet
maculas faciei & oculorum, si vna gutta pro-
ijciatur in oculum duabus aut tribus vicis-
bus, rectificat membra stupida, curat paraly-
sim, phlegma falsum, fistulas & cancrum,
quæ aliās sanari non possunt.

Aqua alia è floribus roris-
marini, maxime
virtutis: hominem in sanitate conseruans, &
partes omnes corporis illæsas, visum confor-
tans: dolorem remouens stomachi, & ventris
inferioris, vtentem hilarem reddit, & pleraq;
alia bona facit. Elicitur autē per alembicum
ex floribus roris-
marini, dantur autem ʒ iiii.
semel in hebdomada.

Aqua roris, faciei venustatem conciliat, &
rugas generari prohibet: In Laconico si in-
gressu balnei totum corpus laueris hac
aqua, permixta cum albumine oui, cutem
dealbat, & à scabie tuetur.

Aqua limonum alembico extracta, aut

D 5

EVONYMI

succus, pondere duarum vnciarum, cum decocti raphani \mathfrak{z} iij. pro vice si sumantur, sufficiunt ad renum lapidem.

Aqua rosacea odorifera, multis modis preparatur. Aliqui sumunt rosarum syluestrium, quantitatem quam voluerint, easque digerunt per triduum in balneo, postea vero destillant in vapore aquae calidae. Aut replent alembicum folijs rosarum, ligatis in linteo: aut madefaciunt intrinsecus capitellum, ut folia rosarum parietibus adhæreant, sicque destillant aquam. Alij vbi posuerint stratum ex folijs rosarum, tum illud ipsum conspergunt aqua vitae, & rursus super imponunt aliud stratum, tum iterum aspergunt aqua vitae, ac denuo super sternunt folia, idque vicissim pergere student ad repletionem cucurbitae, ac tandem digerunt & destillant. Alij loco aquae vitae, aquam odoriferam parant è puluere caryophyllorum, sicque multo fit odoratior. Sunt nonnulli qui ad \mathfrak{z} xij. aquae rosarum, commiscent \mathfrak{z} j. Camphorae, & destillant. Nonnulli cum santalis, & alijs aromatibus preparant. Quidam herbas odoriferas, aut flores similes, aqua tantum simplici maceratos destillant. Rursus sunt qui croci integri \mathfrak{z} l. & aquae rosarum $\mathfrak{℥}$ ij. simul macerant, & destillant, aut, ut alij solent, sumunt aquae rosaceae, $\mathfrak{℥}$ ij. & croci triti \mathfrak{z} j. & destillant. Quidam accipiunt vnciam vnâ caryophyllorum

rum puluerisatorum, cum ℥b. ij. aquæ rosarum, & similiter destillant.

Aquam rosarum è rosis Persicis, hic apud nos quidam destillat, quæ aluum soluit. Sumit autem ad alui solutionem tantum aquam primo destillantem, priusquam aduerantur rosæ, & destillat in balneo Mariæ, vbi etiam destillat herbas sicciore, alias verò in arena.

Aquam rosaceam, copiosiore quidem è domestica rosa, sed minus odoratam quàm è syluestri fieri aiunt, Scaliger.

Aqua è floribus sambuci, alembico per destillationem extracta, iter facturus faciem abluat, ne à sole intumescat, aut lædatur.

Aqua scabiosæ herbæ, pota, sanguinem conglobatum discutit, Alex. Ben.

Aqua florum solsequij in sole sic destillatur, mense præcipuè Augusto: Accipe mitram mulieris, multis futuris perforatam, vt solent futura dicta, ein Englesche nadt, hanc in vitrum album impone ne contingat fundum, cui impone florum bonam partem, & vitrum superius diligenter obstruatur, ne vel minimū perspiret, destilletur in sole quatuor aut quinque septimanarum spatio. Hęc aqua multum clarificat visum & oculos: Aqua est nobilissima ad confortandum oculos. Et eodem penè modo melior fieret aqua ex verbasci folijs.

E V O N Y M I

Aqua de floribus solsequij, prodest oculis & membro virili dolenti. Ex mammillis mulierum, magnos dolores extrahit. Virgam virilem fouendo curat.

Aqua verbasci, & oleum florum eiusdem, mirabiliter ad podagram faciunt, cuius experimentum iam factum est in muliere arthritica, quæ admirata dolores tam citò sedatos, & metuens ne narcoticum esset remedium, oleo vti recusauit, itaq; post mensem morbus repetijt. Est autem aqua acetosa, vnde facile in vino maceratam prius herbamprehenditur. & tapsi barbati cum floribus & radice, infunde contrita cum vino rubro, & putrifies per duos menses, deinde destillabis. Linteo intincto locum affectum tegas, quàm calidissimè ferre poterit: hoc bis aut ter repete, per triduum inunge oleo, & si fortè redierit dolor, iterum vtere, & deinceps non repetere aiunt.

Aqua destillata tapsi barbati putrefacta, cum modico vino albo, post per alembicū destillata, est res mirabilis, ex pertissima in omni dolore podagrico & dentium, feci & vidi, Incert.

Aqua destillata de floribus tilig, faciem clarificat, & maculas seu vestigia à sole impressa, quas nos vocamus, *die laubfläcken*/extergit. Madefiat pannus, & imponatur tribus noctibus, & curat tribus vel quatuor septimanis.

Aqua

Aqua florū tilię, confert vteri malis dispositionibus, calculo, & epilepsię. Aqua horum florū destillata, in vitro diligenter clauso seruari debet, ne odorem amittat. Huius aquę accipe cochleare vnum plenum, eiq; adde roris Maialis cochlearia tria, vel quatuor, permiscendo, hoc ipso laua axillas & mammillas fœrentes hirci odore, & curat. Potest etiam vir eadem vti, ad conciliandum bonum odorem.

Aqua tormentillę, valet ad vulnera, cancrum, & fistulas, & ad vulnera intrinseca: quin etiam doloribus mamillarum & pudendi virilis congruit, hydropem curat, oculos clarificat super omnes alias oculares aquas, & febres quoq; sistit. Paratur autem ex herba tota cum radicibus, simul concisis & destillatis. Qui hanc aquam, continuis novem diebus biberit, ab hydrope liberatur, mouet enim potenter vrinam. Ex libro veteri manuscripto lingua Germanica.

Ad dolorem in meatibus vrinarijs ab vrinę acuitate. ℞ Liquoris stillatitij florū actes, seu sambuci, ꝑ iij. sacchari modicum; singulo mane summatur vsq; ad dies decem.

Aqua destillata ex assa fœtida & trifolio bituminoso in balneo Marię, mēsurā vnius cochlearis, valet ad vteri suffocationem.

De aquis ex seminibus, aromatibus, & reliquis quibusdam simplicibus, vide inferius inter olea: ex horū enim plerisq; & aquę & olea simul destillant.

EVONYMI
DE AQUIS EX ANIMALI-
bus, aut eorundem partibus de-
stillandis.

Modus extrahendi substantiam ab om-
nibus animalibus & ouis. R̄z oua recen-
tia pondere 9. vnciarum, salis communis
præparati vnciam j. misce bene simul pista-
ta, ponantur in phiala vitrea, cum suo ante-
notorio (sigillo) in balneo vel fimo diebus
10. ad minus. Deinde ponatur capitellū cum
suò recipiente benè sigillato & in cineribus
lento igne destilletur paulatim, destillatum
collige & serua. Similiter fit ex testitudinis
bus, perdicibus, capis, pro heciticis: nec non
pro leprosis, serpentes sic destillantur.

Aqua è sanguine hominis iuuenis destil-
lata, ad arthritidem & defluxiones in articu-
los valet. R̄z cruorem iuuenis, viginti circiter
annorum, & incorrupti, & in vase stet, ad re-
frigerationem & separationem seri à sangui-
ne, humorè aquosum abijce supernatantem,
deinde in vase vitreo, hoc est, phiala, reconde
in fimo equino per dies 16. vt putrescat, pos-
tea destilla in alembico, & cum ista aqua de-
stillata, inunge loca arthritica.

Aqua de stercore humano destillato per
alembicum, præualens in fistulis, & escaram
sanat, & cicatricè reddit pulchram si ex ea vn-
gatur. Si in oculo ponatur, rubedinem & cali-
ginem tollit, celā frangit, & lachrymas tollit.

In

*vuh
duro
cataractam*

In potu data epilepticis citò subuenit, & etiã si eorum capita vngantur. Super apostema posita cum stuppis, citò rumpit. Si cum calce soluta detur, lapidem frangit. Aqua ista bibita, hydropicis subuenit. Morsui cuiuslibet canis, vel animalis rabidi & venenosi, citò subuenit, si ex dicta aqua bibatur. Si statim post venenũ bibatur, sanat, Bertapalia.

Aqua ex humano stercore, hominis rubei alembico stillans, linita confert alopecia, vermibus, vlceribus corrosiuis, cancro & oculorum maculis, bibita verò morbo comitiali, renum lapidi, ac vesicæ, asciti, morsuiq; animalis cuiusq; venenosi.

Aqua è stercore hominis, nasci faciens capillos, accipe stercoreis humani, & in alembico vitreo destilla, vt verò non fœteat, comisce camphoræ parum, aut musci puluerisati, & cum hac aqua laua locum, in quo pilos nasci volueris, & vnge melle optimo, triginta diebus.

Aqua destillationis stercoreis humani lauetur locus aut pars scabiosa, & curabitur, secretum est in omni scabie.

Aqua stercoreis columbini (prius in vino per noctem acerati, destillata, & bibita, prodest calculo, Theophrast.

Aqua caponis Marchionissæ destillata, qua in puerperio vsa fuit. Bz caponem annorum 12. suffocetur & præparetur secundum

E V O N Y M I

dum artē, & decoquatur in sufficienti quantitate vini maluatici & aquę rosarum & boraginis in diplomate, contundantur postea carnes cum ossibus & interrancis, destillentur secundum artem in balneo Marię per alembicum. Adde inter destillandum species diambraę, diamoschi, de gemmis, diarrhodon abbatis, diamargaritonis calidi, aromatici rosati ana ʒ iij, coriandri præparati ʒ i. adde olei cinnamoni gr. iij. caryophyllorum gr. vj. misce.

A Q V A E C A P O N I S D E S C R I P T I O, ex Dispensatorio Colonienfium.

CAponi plurimum à nobis fatigato & cocciso, pennæ siccaę euellantur citra vllam aquæ immersionem seu macerationem, eumq; caponem ita deplumatum & exinde euisceratum, minutim vnà cum ossibus, stomacho, epate, & corde conscinde, alioquin reliqua viscera demantur. Vbi sic haschatus id est, cōscindendo cōminutus fuerit, tunc ad macerandum affunde aquæ rosatæ sesquilibram, buglossæ libram vnā, melissæ vel maioranæ selibram, vini maluatici libram vnā, vncias tres, cinnamomi vncias duas, croci drachmam vnā, seminum endiuiaę drachmas tres, galangæ drachmas duas, zingiberis, nucis muschataę, macis, fantali citrini, ana drachmam vnā, corticum citri sesquidrachmam, florū cordialium, ana drachmam

nam vnā, coriandri præparati, seminum
 melonum ana drachmas duas, pineartum ℥
 j. florum arantiorum conditorum semun-
 ciam. Stent hæc simul omnia in infusione
 per horas viginti quatuor; super fornacem
 vel in alio loco calido. Exinde superimposi-
 to adaptato alembico destilla per balneum
 Mariæ, & in destillato liquore extingue au-
 rum candens, præsertim tempore vsurpationis,
 ex dispensat. Colonienſi.

Destillatio caponis magistralis, D. Petri
 Vuormatiensis. Decoxit caponem in aqua
 ad sufficientiam, ita vt remanserint brodij
 ℥. ij. postea carnem cum iure posuit ad de-
 stillandum circa ℥. j. vel ℥. j. l. & nihil addit
 specierum, aut herbarum, aut radicum. Vſus
 est ista aqua in debilitate, in febribus, & erat
 sine nausea delectabilis.

Aliter capo generosus in aqua pura deco-
 quitur, cum folijs borraginis & buglossæ ana
 M. j. conseruæ de violis, rosis, borragine &
 buglossæ ana ℥. ij. (ex pulueribus cordiali-
 bus aliquantulū adijciatur) destillentur om-
 nia in balneo Mariæ, deinde aromatiza cum
 puluere diatriumsantalorum, & propina cre-
 berrimè, And. à Lacuna in fine De peste.

Destillatio caponis cuiusdam Doctoris,
 accipe caponē veterem, sex, septem, vel octo
 annorum, deplumetur & exenteretur, & per
 noctem in aqua maceretur, postea in ollam
 nouam imponatur, quæ capiat mensuras

E

E V O N Y M I

aquæ quatuor, decoquatur & despumetur, & pinguedo diligenter auferatur, & olla semper plena conseruetur. Post perfectam decoctionem & dissolutionem ossium, aufer tuniculas omnes & pinguedinem, caro vero minutim concidatur, & aquâ decoctam & carnē concisam, in quatuor bocijs perlutatis, continuo igne destilla, quo finito, liquorem destillatum coopertū repone ad usum. Confert ijs quorum prostratæ sunt vires, & debilitatis, quique cibum non appetunt.

Aqua caponis alia ad restaurandas collapsas vires, ex præscripto cuiusdam medici. Pulpa vnus caponis, detracta pinguedine & pelle, minutim incidatur, & cum aqua buglossæ abluatur. Deinde addita conserua violarum, borrag. bugloss. ana ʒ j. s. conseruæ rosarū ʒ j. fol. auri. P. vj. misceantur omnia diligenter, deinde in duplici vase reposantur, & secundum artem destillentur. Huius liquoris exhibeatur frequenter cochlear vnum per se, aut cum iusculis dissolutum.

Alia eiusdem, à febre extremè dissolutis viribus conueniens. R̄ pulpam vnus capi, cursu fatigati & venati antequam iuguletur, pelle & pinguedine detractis, & in aquis nenupharis & lactucæ abluatur, addendo conseruæ violarum recentis, & florum nenupharis, ana ʒ j. conseruæ borraginis & buglossi ana ʒ j. s. seminis papaueris albi & lactucæ

lactucæ ana ʒ j. pulueris diamargaritonis
 frigidi ʒ j. l. succi pomorum redolentium
 ʒ ij. misceantur omnia simul, & in duplici
 vase reponantur, destillentur secundum ar-
 tem, vtatur liquore iam destillato, modo
 iam dicto.

Alia eiusdem, in affectu frigido, vires col-
 lapsas restaurans, Et pulpæ capi vnus mul-
 tum defatigati & diligenter loti cum vino
 albo, aut etiam cum vino maluatico, si affe-
 ctus fuerit frigidior, adde conseruæ florum
 saluiæ ʒ j. conseruæ stœchadis, anthos &
 acori ana ʒ l. cort. citri cum saccharo con-
 dit. & minutim incis. drach. vj. cinnamomi
 interioris, nucis muscatæ, ana ʒ j. ponan-
 tur omnia simul, vt prædictum, in balneo
 Mariæ, deinde destillentur s.a. Huius liquo-
 ris aliquot cochlearia exhibentur ægrotan-
 tibus per certa interualla.

Sunt qui in quibusuis morbis, capiti
 præsertim & frigidis, cum virium imbe-
 cillitate, destillatas huiusmodi caponum a-
 quas laudant, & nos colicis affectibus ali-
 quando prodesse experti sumus, ijs maxi-
 mè qui flatuosi fuerint, aqua enim destil-
 lata aphyso redditur, vt non amplius inflat,
 si rectè parata fuerit, adijcientur autem me-
 dicamenta alia atque alia à perito
 medico pro affectuum
 varietate.

E V O N Y M I

QVAM OB CAVSAM, IVRA

*caponum, & alia pinguia, quum sint
fluxilis & aëreæ substantia,
egrè sublumentur?*

AN quod pinguedo supernatans, humo-
ri subiecto pelliculâ inducit, per quam
subditus humor vix euaporare potest? sic
oleum vino aut aquis odoratis affusum, ex
halare non finit: & raphanus quoque ex
oleo comestus, de ventriculo eructationes
quas solet, ciere non potest: sic etiam succos,
quos incorruptos volumus seruare, oleo te-
gimus, ne vel spiritus conseruantes succum
exhalent, vel ab aëre externo extrahantur.
Langius in Epist.

Aqua stillaticia restaurans, & heciticis vti-
lissima, ex Capricijs Fierauanti. Accipiat
gallina bona iuuenis, quæ oua nondum po-
fuerit, deplumetur viua, vt sanguis commo-
ueatur, & spargatur per totum corpus &
carnem: postquam fuerit deplumata, euisce-
retur, tantum intestina auferendo, quo facto
contundatur in mortario simul cum ossi-
bus, his adijciatur medullæ panis tantum,
quantum est carniū contusarum, & simul
pistentur, vnâ cum manipulo vno scabiosæ
viridis aut siccæ, & tot auri folijs, quot pen-
det coronatus vnus, ac demum adde tan-
tum aquæ solani hortensis, quantum est in
pondere omnium supradictorum, stent si-
mul

mul tota nocte, acetum destillentur in balneo Mariæ, ad exactam facum relictarū exiccationem, & habebis aquam. Pro qualibet libra huius aquæ, adde ℥ j. aquæ nostræ mellis (de qua alibi in hoc libro fit mentio) servetur in vitro ne respiret. Vsus eius est in partu & extra partum bibendo. Valet ad tussim siccam febricitantium, & prodest mulieribus in partu laborantibus maxima siccitate.

Aquas ex ouorum albumine, itemq; vitello, Alchymistę describunt (obruunt prius quinque diebus fimo equino) addentes eisdem ferè aliquid salis, item pinguia & resinosa. Multas eiusmodi aquarum descriptiones, lector legere poterit, in Polychymia Diodori Euchyontis à nobis edita.

Aqua hirundinis ad epilepsiam, ex Rondelletij methodo. ℞ hirundinum ℥ vi. castorei ℥ j. temperentur in vino per noctem, & in alembico vitreo posita, fiat destillatio. Capiat de hac aqua ad summum duo cochlearia, semel in mense, manè ieiuno stomacho.

Emplastrum, mire conferens scrofulis & fistulis, &c. Expertum est viperas, capite, caudaq; abiectis, per elambicum destillare, & quod stillat scrofulis imponere ac fistulis, Fumanellus.

Medicamentum contra lepram ex ranis. Singulare vnum nolo reticere remedium, (inquit Fumanellus) nec postponendum,

EVONYMI

ex ranis confectum, cute interaneisq; abiectis, in vase æneo interius stagnato, & fundo, varijs foraminibus, ad modum clepsydre perforato, impositis, ore vasis, ne perspiret, contacto & lutato, & vase alio tanquam recipiente, ipsi substrato, terraq; obruto, & superiori ollæ igne admoto, donec ranarum humiditas destillauerit: stillatitius autem liquor die singula potandus propinabitur
 ℞ P. iij. mane singulo: & si mihi daretur occasio, periculum inirem ex liquore carnis viperarum præparatarum stillatio, ranarum more. Vasorum autem forma, quæ Nicolaus Florentinus construere docet in suo magno commentario, sermone 7. tractatu. 5. cap. 39. hæc est. Ipse nanque præcipit, vas primum, ranis iam præparatis, ipsarum ore butyro farcito, implere, & stillatio liquore cancrum linire tanquam nobili medicamento.

VAS

CIR-

VAS

IGNE

CVNDATVM,

OBRVTVM.

Aqua faui mellis, valet ad generandos pillos:

los: similiter ad asthma, si bibatur: vncta vel illita barbam crescere facit. Multo autem melius fit ex oleo ac melle, quod vim habet maximam.

Mel destillatū & caluetiæ inunctum, etiā valde facit crescere crines, post alopectiam scilicet, Theophrast.

Ioannes Montanus è melle ait, fieri aquam fortem: & tertia destillatione hunc ipsum liquorem fieri venenatum: è mercurio verò (qui per aquam fortem resoluitur in aquam) fieri liquorem salubrem & corroborantem.

Aqua ex melle dealbans faciem. ℞ mellis rubei ℥. ij. gummi arabici ℥. ij. misce ista duo simul, & destilla per alembicum cum suavi igne. Prima aqua est ad faciem purificandam, & de albandam: secunda cum tertia, facit ad capillos albos.

Aquam è melle destillauit Gesnerus, cuius aqua prima nonnihil ceram redolebat, alioquin satis grata erat & clara, albescens, quæ fortè colicis conuenire posset. Quæ secundo fluxit, acciditatem quandam habebat. Quæ tertio, ea erat quasi acetum. Quæ quarto, ferè acetum ipsum referebat. Cœpit destillationem mane hora septima, & ex dimidia mellis mensura, duas phialas paruas eo die collegit. Sero incoepit stillare, circa meridiem demum. Ignem fecit vsq; ad horam nonam noctis: postridie mane rursus, ab hora sexta, vsque ad secundam, tum cœpit

EVONYMI

magnus fumus & subfœtidus exire, & materia ascendere (nimirum quando materiae aquosae nihil superest, mel ascendit.) Extraxitum totâ cucurbitam, quod non debuerat (fat erat altius in cinerem trahere) & erant guttae rubicundae, adustae in alembico, acres & odore ferè vt oleum de ligno iuniperi. Cucurbita infra fissa est. Relictum in cucurbita, mel erat ruffonigrum, adustum, subamarum, flauo colore tingens.

Mulsam veterem in cineribus destillauit Dominus Gesnerus, in cucurbita relinquebatur materia ad nigredinem accedens & dulcis, graui odore. Aqua prima odorata erat, & gustu aquam vitæ referebat, non tamen flammam cõcipiebat. Secunda aqua, aquosior videbatur, cum aciditate quadam. Parum aquae ex ea destillatur.

Aqua ex ranarum cruribus sublimato vapore, collecta, phthisicis & hecticis efficacissima perhibetur ab Alex. Benedicto, nec non siccae iocinoris distemperantiæ, bis die ieiunis sumpta tepens, medetur.

Aqua destillata mense Maio ex ranarum spermate (fröschén leich) impositaque podagrae, mirè demulcet dolores & prorsus tollit.

DE AQUIS COMPOSITIS
est stirpibus maxime.

Aqua

Aqua conseruans visum diutissimè, ocu-
 losque ab omnibus maculis purgans.
 R̄ vini albi, maturi & optimi, lib. xij. pa-
 nis recētis loti diligenter lib. iij. chelidoniæ,
 fœniculi, bulbi, squillæ ana ʒ iij. caryophyl-
 lorum ʒ iij. misce in bociâ cum capirello &
 recipiente, destillentur in balneo Mariæ, &
 igne extrahe lib. quinq; aquæ, quam serua se-
 orsim. Valet vt dictum est, ad oculos. In potu
 sumpta singulis diebus mane, continuando
 per mensem, conseruat corpus à magnis ægri-
 tudinibus. Estq; secretum magnum, in mul-
 tis morbis. Fierauanti.

Aqua pro oculis ex lib. manuscripto secre-
 torum. R̄ terebinthinæ (tormentillæ puto)
 fœniculi, rutæ, endiuia, betonicæ, chelido-
 niæ, euphrasie, rosarum rubearū, sileris mon-
 tani, capillorum veneris ana M. j. infundan-
 tur in vino oprimo albo per diem & noctē,
 deinde pone ad destillandum cum toto vino
 per alembicum, & fiet aqua pro oculis mi-
 rabilis.

Aqua alia, ex eodem libro, ad oculos ex-
 cellens. R̄ euphrasie, * oreneglie, chelidonie,
 pentaphylli, verbenæ, florum rosmarini ana
 M. j. omnia simul misceantur in modum sala-
 sæ, quibus affundatur vinum Græcum vetu-
 stissimum & subtilissimum, ponatur in am-
 pullam vitreatam obturatam, per dies qua-
 tuor aut quinq;. Post accommoda huic vino
 alembicum & recipiens, & destilletur igne

E V O N Y M I

lento. Postea huic aquæ adde sequentia, semen rutæ, semen fœniculi, sacchari candi, turtiæ præparatæ & puluerisatæ, aloës hepatici ana ʒ iij. omnia ista cum aqua prædicta commixta, in vitrea boccia cum alembico vt prius lento igne destillentur, quam serua deinceps in vitro. Huius aquæ pone guttam vnã in oculum, quocunq; morbo oculus laborauerit, modo sit frigidus, sanabitur.

Aqua magistri Petri Hispani, quæ visum acuit & oculos clarificat, & maculas & pannum delet. R̄ semen fœniculi, petroselini, apij, sileris montani, anisi, carui, vtriusq; seminis gallitrici, rad. chelidoniæ, acori, betonicæ, foliorum agrimonie, tormentillæ, rutæ, verbenæ, ana: terantur & ponantur in prima die in vrina pueri virginis: secunda in vino albo: tertia in lacte mulieris, siue asinæ: quarta die destillentur hæc omnia, & serua vt balsamū, & obtura vas ne respirare possit, quia virtus eius exhalaret.

Aqua mirabilis operationis, visum caliginosum clarificans, & sanitatem oculorum conseruans, descriptionis loh. de Vigo. R̄ succi fœniculi, succi chelidoniij, rute, euphragie, ana ʒ ij. mellis ʒ x. sarcocollæ, antimoniij, turtiæ, aloës, ana ʒ s. fellis caponum, gallorum & gallinarum ana ʒ ij. nucis muscatæ, croci, caryophyllorum ana ʒ j. sacchari candi de syrupo rosato ʒ. vj. hepatis hircini sani ʒ ij. s. an thos, schiareg ana M. s. contundenda contundantur

dantur subtilissimè, & hepar frustatim incidatur, deinde omnia miscantur, & ponantur in alembico vitreo, & secundum artē bis lambicentur, & vttere intra oculum, quia mirabilis est.

Aqua alia ad eandem intentionem, eiusdem. R^z fellis auium de rapina viuentium, fellis gruis, ana ʒ ij. fellis perdicum, phasianorum & gallorum ana ʒ iij, mellis ʒ j. succi feniculi, succi euphragiæ an. ʒ j. s. vini granatorum amborum ana ʒ x. aloës hepatici, sarcocollæ ana ʒ ij. cubearum, piperis longi & rotundi ana ʒ j. cinnamomi ʒ j. s. nucis muschatae, caryophyllorum ana ʒ j. sacchari candi de syrupo rosato ʒ vj. antimonij, tutiæ ana ʒ ij. s. hepatis hircini ʒ iij. floris roris marini M. j. omnia ad inuicem triturentur & incidantur, & ponantur in vase vitreo & secundum artem elambicentur: nam ista aqua intra oculum posita sanitatem oculi conseruat, & visum caliginosum & turbidū emendat.

Aqua preciosissima ad caliginem, nebulam, & ad omnia vitia oculorum: visum miro modo clarificat, & omnem oculorum maculam abstergit, R^z vini albi cyathos ij. succi feniculi depurati & clarificati cyath. j. camphoræ ʒ j. tutiæ Alexandrinæ ʒ j. zingiberis ʒ s. mellis ʒ quatuor, terenda terantur, & omnia in bacino de lotono ponantur per nouem dies ad serenum, vbi neq; ros neque sol percutiat, deinde destillentur per filtrum, &

E V O N Y M I

in ampulla vitrea aquam destillatā serua, & mane & sero guttam j. aut alteram oculis immittas. Arnoldus.

Aqua nobilissimæ operationis in cataractis oculorum, resoluit enim materiã in vijs oculorum existentem, cum notabili confortatione virtutis visiuæ, Ioh. de Vigo. R̄ hepatis hircini sani & recentis lib. ij. calami aromatici, mellis ana ʒ s. succi rutæ ʒ iij. aquæ chelidoniae ʒ sex, aquæ fœniculi, aquæ verbenæ & euphragiæ ana ʒ iij. piperis longi, nucis moschatae, caryophyllorum ana ʒ ij. croci ʒ j. florum rorismarini aliquantulum contriti, schiâræ siue bozomi ana M. s. sarcocollæ, aloës hepatici ana ʒ iij. fellis auium de rapina viuentium si inueniri possit ʒ j. vel loco earum capiatur de gallis, gallinis, cãponibus & perdicibus in triplum. videlicet de felle gallinarum, &c. omnibus prius trituratis & incis: deinde triturationi addantur, sacchari albi ʒ iij. mellis rosati ʒ vj. misceantur omnia & cum alembico vitreo secundum artem destillentur, & vsui referuentur benè obturata, quia vnamquãq; debilitatem visus confortat, & caliginem oculorum mundat, cataractam futuram prohibet.

Aqua intra oculum posita, dilatationem pupillæ restaurans, cum aliqua virtutis visiuæ confortatione, R̄ fœniculi dulcis ʒ j. sanguinis columbini ʒ j. tütia, antimonij ana ʒ ij. aquæ ros. aquæ myrtillorum ana ʒ j. s. myrobalani

robolani citrini ꝛ s. misce & cum vase vitreo secundum artem clambicetur aqua, loha. de Vigo.

Aqua experta ad visum penè deperditum instaurādum, in oculos frequenter immissa. ꝛ ꝑœniculi, chelidonij, saluiæ, rorismarini, verbenacæ, rutæ, sing. M. j. alembico destilantur.

Aqua ad visum instaurandum ferè deperditum & albuginem. ꝛ virgæ pastoris, millefolij vtriusque M. j. chelidonij, verbenacæ, rutæ, ꝑœniculi, foliorum enulæ. sing. M. j. caphuræ ꝛ s. recentia contudantur, & alembico destillentur.

Collyrium, visum ferè deperditum restaurans, & expertum. ꝛ Apij. ꝑœniculi, rutæ, verbenacæ, benedictæ, quæ Caryophyllata vocatur, cartophylaginis, quæ & ceratophyllax, agrimonix, chamædryos, luminellæ, pimpinellæ, querculæ minoris, fragariæ, saluiæ, partes æquales, infunde in vrinam pueri parui & adde piperis. gr. vij. & mellis albi modicum, & alembico destillato. Fum.

Aqua de saluia, ꝑœniculo, rosis rubeis, chelidonia, ruta. ana, cum modico verbenæ: non tantum huius sicut de alijs, fiat aqua, quæ si mane & vesperi ponatur in oculis, iuuat debilitatem visus senectutis. Arnoldus.

Aqua alia in descensus aquæ principio, & ad tumorem & fluxiones. Assæ ꝛ j. mellis albi puri lib. s. aquæ ꝑœniculi, aquæ rutæ, ana ꝛ

EVONYMI

xiij. aquæ maioranæ ꝑ s. alembico destillentur. Fuman.

Aqua, siue liquor destillatus ad prouocandum somnũ, estq; soporiferum secretum, ꝑ opij Thebaici, alliorum mundatorum ana ꝑ ij, allia pistello ligneo tunde in pila marmorea, adde opium tritum, & benè concorporea vt fiat (ceu) opiata. Hoc destillabis in cornuta leuissimo igne in cineribus. De hac aqua si opus fuerit inunge tempora, frontem, capũ: & caue ne extra necessitatem vtaris, velut in maniacis, vt æquum videbitur.

Ad inducendum somnum aqua Fumanelli, Succii papaueris vtriusq; ana lib. semis, succi hyoscyami albi & nigri ana ꝑ ij. succi portulacæ, lactucæ ana ꝑ iij. succi fabæ inuersæ lib. semis. nenupharis ꝑ iij. seminis cuiusque papaueris, radicum fabæ inuersæ ana ꝑ ij. seminis lolij ꝑ s. hyoscyami albi & rubri ꝑ iij. xyloaloes, nucis methel, ana ꝑ j. s. portulacæ, lactucæ ana ꝑ j. scariolæ ꝑ j. s. endiuicæ ꝑ j. contundantur & ponantur per tres dies in vase vitreo, & destillentur, detur ꝑ j. cum vino & aqua.

Aqua somnum reducens Fumanelli, infundatur, macerentur uè, semen papaueris & semen lactucæ ad pondus ꝑ vnus in vino horis 20. & addatur modicum opij, & elambicentur, deturq; ꝑ j. hora somni.

Aqua siue liquor somnificus mirabilis, destillatus. ꝑ diatragacanthi ꝑ ij. sumach ꝑ s. florum

rû bedegnar 3 iij. fantali rubri 3 s. presilij 3 j.
 cort. radicis mandragorę 3 j. hyoscyami 3 s. f.
 papaueris nigri 3 ij. f. papaueris albi 3 s. pa-
 paueris rubri totidē, opij 3 ji. basilici 3 j. f. radi-
 cū alkekengi 3 ij. camphorę 3 j. sanguinis dra-
 conis 3 j. seminis cicutę 3 ij. lapidis magnetis
 † s. f. seminis portulacę 3 ij. seminis lactucę
 3 ij. seminis endiuicę 3 iij. vini granati † s. f.
 seminis plantaginis 3 ij. vini de berberis † s. f.
 solani † s. j. Ex his omnibus destillatur a-
 qua admirabilis, quę potentissimum som-
 num inducit, si in lecti introitu 3 pondus bis
 batur in haustu vini boni.

Aqua somnum inducens, ex Fumanello.
 Sumito piperis nigri, hyoscyami albi, corti-
 cum mandragorę, seminis lactucę, olij, pa-
 paueris albi & nigri sing. partes æquas, terā-
 tur, deturq; 3 j. aut in succo lactucę per diem
 & noctē madescant, elambicenturq;, et quod
 effluit ad vsum reponito.

Alia. Sumito succi hyoscyami albi, succi
 foliorum papaueris albi & nigri, succi folio-
 rum mandragorę, vel succi pomorum eius,
 succi hederę, succi cicutę, sing. † s. f. seminis
 lactucę, seminis lolij tritorum vtriusq; 3 iij.
 ter per alembicum destillato, quaq; vice fac-
 tes terendo & ei quod stillatum est commi-
 scendo: in tertia vltimaq; destillatione, quod
 exit in vase vitreo optimè clauso, ad vsum
 seruato, datoq; guttas tantum duas tresuē.

Aqua pro lotionē capitis ex eodem, Com-

E V O N Y M I

positum, vt ferunt, expertissimum, occipitio
 illito & decenti præmissio victu, somni tem-
 pore, diebus quadraginta, & thuris masculi
 gr. deglutito. Compositi series hæc est. Flo-
 rum rorismarini, florum boraginis, florum
 buglossi, violarum, rosarum, melissæ. sing. 3 j.
 florum chamæmeli 3 ij. s. foliorum lauri, tæ-
 chadis, maioranæ, saluiæ. sing. 3 vj. incisa &
 in ℥. j. s. vini albi odor. diebus quinque mace-
 rata, clambico destillentur, quodq; stillauit
 in vase reposito vitreo, additisq; therebin-
 thinæ ℥. j. & thuris albi 3 ij. mastiches,
 myrrhæ, mellis anacardi, sing. 3 j. omnia tri-
 ta, & in vnum congesta, & diebus quinque in
 stillatio dimissa humore, denuo destillato,
 & humori, qui stillauerit, adijcito nucis mo-
 schatæ, caryophyllorum, cubeborum, cinna-
 momi, maceris, cardamomi sing. 3 vj. ligni
 aloës 3 viij. ambari, moschi, vtriusq; 3 s. trita
 omnia, commixtaq; post dies quinque suavi
 in principio destillato igne, in fine potentio-
 ri & ad vsum seruato.

Aqua experta ad dealbandum faciem, cu-
 tim tenuandam, & maculas omnes de facie
 auferendas. ℞ terebenthinæ electæ, ac destil-
 latæ. ℥. ij. thuris 3 iij. mastiches 3 s. dracun-
 culi tantundem, omnia trita, & cum aqua te-
 rebenthinæ commixta iterum destillato, su-
 mitoq; postea axungia suillæ recentis liqua-
 tæ. ℥. j. caryophyllorum 3 ij. nucis moscha-
 tæ 3 iij. cinnamomi electi 3 s. spicæ celticæ
 tantun-

tantundem, spicæ nardi ꝓ ij. caphuræ ꝓ iij.
 auri ꝓ j. argenti ꝓ ij. omnia tenuissimè trita a-
 lembico destillato: commiscetoq; huius aque
 duplum cum sequenti, & lota facie cum fur-
 furis decocto, abluito cum aqua destillata.
 Rꝫ aquæ ex argento viuo ꝓ j. boracis, alumi-
 nis iameni, cerussæ abluræ, singulorum ꝓ j.
 misce, & vtete, vt dictum est, ex Fumanello.

Aqua ad memoriam, tuta, & admiranda,
 decenti victus regimine seruato. Rꝫ nucis mo-
 schatæ, caryophyllorum, zingiberis, trium
 piperum sing. ꝓ iij. iuniperi ꝓ s. hyperici,
 corticum citri, florum anthos, basiliconis,
 maioranæ, mentæ, pulegij, baccarum lauri,
 calaminthæ, spicæ xyloaloës, cubeborum,
 cardamomi, calami aromatici, stæchadis.
 sing. ꝓ j. s. acororum. M. j. s. origani, hyssopi,
 rutæ caryophyllatæ, aristolochiæ, vtriusque
 peoniæ, casia lignæ, pimpinellæ, dictami,
 tormentillæ, scabiosæ, matrisyluæ, anisorum,
 cumini, seseleos, nasturtij, sing. ꝓ j. theriacæ
 antiquæ ꝓ j. aquæ ardentis, secundum artem
 clarificatæ ex optimo vtiq; vino, terq; qua-
 teruè destillatæ ꝓ s. viij. omnia trita, & cribra-
 ta in vase vitreo seruata, more solito quater
 per alembicum destillètur, quaq; vice, quod
 destillatum est, recrementis in vasis fundo
 remanentibus, reponendo, & quarta peracta
 destillatione, adijcito, omnium myrobalano-
 rum, anacardi sin. ꝓ ij. s. tritaq; & in vnū con-
 gesta post diem sextū destillato, igne primū
 F

E V O N Y M I

suavi utiq; quo paulatim adaucto, primo ex-
 ibit imbecille quid aquæ simile, post sub citri-
 num, vltimo aucto igne, citrinum facultate
 potentius, quibus moscho, ambari, ambræ-
 ue aromatizatis vtitur bis in hebdomada,
 cochlearis mensura ante cibum horis sex.
 Quod si memorandi sedem, temporaq; lines,
 memoraberis quæcunque volueris, Fuma-
 nellus.

Aqua pro memoria, ℞ florum fabarum,
 sambuci, chamomillæ ana P. ij. rutæ, melif-
 sæ, pimpinellæ, buglossæ, liquiritiæ rasæ
 conquassatæ ana M. iij. fiat destillatio in a-
 lembico vitreo lento igne, vtere bis aut ter in
 hebdomada, ad ʒ i. vel ʒ j.

Aqua ad maniam, quæ est secretum pre-
 ciosum & probatum in cura mania & me-
 lancholiæ, ex libro quodam vetustissimo
 manuscripto, ℞ florum anthos, borraginis,
 rad. buglossæ ana, croci drach. j. mali cy-
 donij ʒ iij. vini albi optimi, benè digesti, &
 clari ℥. ij. misceantur & stent simul benè pi-
 stata per diem vnum naturalem, deinde po-
 nantur in simum equinum diebus xv. in va-
 se vitreo, tum destillentur in vase vitreo dua-
 bus vel tribus vicibus. Hanc aquam (in-
 quit author) serua vt oculi pupillam, est e-
 nim, valde preciosa, quia eam sum expertus
 in omnibus ægritudinibus melancholicis
 valde efficaciter, & in dolore & tremore cor-
 dis. Dosis eius est ʒ j.

Alia

Alia aqua dealbatiua faciens album colorem. Recipe mellis rubei ℥. ij. gummi Arab. ℥. ij. misce ista duo simul & destilla per alembicum cum suavi igne. Prima aqua est ad faciem purificandam & dealbandā, secunda cum tertia facit capillos albos.

Aqua odorata, non destillata, ex Alex. Bened. Allachalach, vt scribunt Arabes, est quid compositum ex succo foliorum myrti, & aqua rosarū & santalis & parum aceri & aquæ alkales, aut ex succo fructuum benè redolentium, & huiusmodi mixtum fluidum ponitur in vase stricti orificij, & ex applicatione postea vasis prædicti, & concussionè ipsius, iuxta nares sentitur odor, virtutem valde confortans.

Aqua odorifera, gustu ferè insipida, sed odore valde suavis, naso illeui guttam, videbatur ferè somnifera, Georg. Sighart. Recipe assæ dulcis, storacis calamitæ ana vnciam j. ligni aloës vnciam semis, caryophyllorum, santali citrini, corticis citriana drach. iij. contundantur & infundantur in aquæ rosarum vncijs xxiiij. per octo dies, postea destillentur in balneo Mariæ, seruetur in vitro, in quo suspende moschi, ambræ ana drachmam semis, & vttere ad odoris gratiam.

Aqua probatissima ad morbum caducū, & radicis iteos, apij, fœniculi, petroselini, &

F 2

E V O N Y M I

sparagi, brusci, lupuli ana M. ij capillorum
veneris, scolopendriæ, florum tamarisci ana
M. j. semen anisi, fœniculi marini ana ʒ iij.
omnia quassata pone in alembico, fiat aqua,
capiat mane ʒ ij.

Ad epilepsiam propinat quædam aquam
destillatam ex floribus tilię, vrtica minori &
cerasis: bibit hanc aquam quædam mulier
huic morbo obnoxia fœlici cum successu.

Aqua ad vocem clarificandã efficax, tus-
sim difficilemq; anhelitum, & lepram. R̄ gly-
cyrrhizæ abraſæ & succi eius, vtriusque ʒ
iij. spicæ nardi, ʒ j. diatragacãthi, seminis me-
lonis, seminis citrulli, seminis cucurbitæ, radi-
cis enulę, hysopi, tymi, epithymi, polypodij,
aristolochiæ rotundæ, gentianæ, ireos, croci,
satureiæ, organi, pulegij, calaminthæ sing. ʒ
s. omnia destillato & vtor.

Aqua pectoralis maximarum virium,
præcipuè valet in debilitate stomachi pro-
pter viscosos humores & putridos, quia ea
mollit, & digestionem adiuuat, simulq; appe-
rit, & est cordialis. R̄ ficuum, passularum, da-
ctylorum, nucum pinearum, coriandri ana ʒ
ij. mellis communis ℥. j. misce, infundantur
in ℥. xx. aquæ communis; tum decoquan-
tur ad consumptionem ℥. vj. postea cola
per pannum & habebis aquam. Huic adde
quintæ essentiæ nostræ, ʒ iij. & serua. Et hæc
est aqua pectoralis, excedens sua nobilitate,
omnium reliquarum pectoralium vires. Fie-
rauant.

Aqua

Aqua destillata ad hydropem, cuius recipiat patiens omni mane ieiuno stomacho ℥ iiij. & si vult, cum vino. ℞ rad. ireos, fœniculi, petroselini, apij, asparagi, brusci, lupulina M. ij. capillorum veneris, scolopendriæ, tamaricis ana M. j. seminis anisi, fœniculi, cumini, petroselini, asparagi, brusci, lupulina ℥ s. zingiberis, galangæ, cinnamomi, macis ℥ iiij. omnia cõquassentur, & simul benè misceantur, & destillentur; expertus sum multoties.

Aqua hydropicos persanans, quaque die ventre bis loto & perfricato, pulsatilibusque arterijs superponendo emplastrum de baccis lauri, premissis tamè debitis euacuationibus. Habet autem cinnamomi, caryophyllorum, etium piperũ, xyloaloës, spicæ nardi, opobalsami, galagæ, calami aromatici, cubearum, croci, sin. tritorum ℥ j. terebinthinæ ℥ iiij. de stillato, & quod primo stillat, abijcito, quod secundo, vsui seruato. quoniã ab infarctu venas omnes liberat.

De aqua, alébico stillata à rebus infra descriptis, per annũ ebibita, cochlearis mēsurā, vesperi & diluculo, singulis diebus quatuor cū vino, & cibarijs puluere secundo loco descripto superposito, lapidē quęcunq; in reni b^o vel vesica, etiã induratũ dissoluit, illorũ sedat dolorē, & morbos ex frigida causa curat. ℞ radicũ fœniculi, petroselini, rusci, raphanini sin. ℥ j. s. omnia cõtusa & vino potēti mace

E V O N Y M I

rata destillato, & stillatio liquori adijceto
 pulueris ex cinnamomo ꝑ s. galagæ, ambari,
 zingiberis, calamenthi, sin. ꝑ. j. & ꝑ. ij. macro
 piperis ꝑ. j. caryophyllorū ꝑ. ij. s. cumini ꝑ. j. a-
 meos, leuistici seu ligustici, vtriusq; ꝑ. iij. spice
 nardi, casia lignea, mastiches, sing. ꝑ. ij. s. quæ
 iterum destillato, & cōmixtis cinnamomi, ca-
 ryophyllorum, spice nardi, zingiberis, pipe-
 ris longi, xyloaloës, maceris, galangæ, zedoa-
 ria glycyrrhizæ sing. ꝑ. vij. gr. x. succo, qui
 per alembicum defluet, vti tor. Fum.

Aqua frangens lapidem in vesica & reni-
 bus. R̄ succi saxifragiæ. ꝑ. ij. milij solis, suc-
 ci petroselini, vtriusque ꝑ. j. aceti optimi ex
 vino odoro. ꝑ. viij. elambicetur, & stillatio
 liquor in vase vitreo seruetur, deturq; ꝑ. j. quæ
 que vice mane, meridie, vespere, quoniã pro-
 bata est, Idem.

Aqua mirabilis & rara excernēs arenulas
 renum & eisdem mundificans, ex lib. 2. Fiera
 uanti. Arenæ in homine causam habent cali-
 ditatem & siccitatem renum, & cum maxi-
 ma difficultate, & ardore vrinã reddunt. His
 occurrendum est refrigerantibus & hume-
 stantibus, & ardorē auferentibus, cuiusmo-
 di est hoc sequens remedium. R̄ seminis li-
 monum paruorum, arantiorum, ana ꝑ. j. sa-
 xifragiæ ꝑ. vj. melissæ, scolopendriæ, vitrio-
 li, asparagi, hyssopi, radice fœniculi, petro-
 selini, ana ꝑ. vj. succi limonum paruorū, tan-
 tum quantum satis est ad ad subigendū hanc

mate-

materia, ad formã pastæ liquidæ, seu vnguëri liquidi. Destilletur hæc materia in campana plumbea, quæ diligenter sit clausa in cõmissuris, ad exiccationem materiæ, aqua verò seruetur in vitro obturato. Vsus tempore, primo corpus optimè est purgandũ ab humoribus crudis & viscosis, vnà cũ stomacho, quo factõ, mane & sero bibatur hæc aqua quantitate ζ vj. In cibis abstineat ab humidis & frigidis, vtatur siccis. Est hoc in tali casu probatissimum remedium.

Aqua frangens lapidẽ vesicæ, qua vsus est Napulio Cardinalis, R^z philipendulæ \mathfrak{H} vj. rad. acori \mathfrak{H} iij. saxifragiæ cũ radicibus, quantum de omnibus, conquassentur & ponatur in alembico, & fiat aqua. Datur ζ j.

Aqua ad lapidem renũ mirandę facultatis. Sumatur cicerum rubeorum, corticũ fabarũ recentiũ sin. \mathfrak{H} iij. rubiæ tinctorũ, artemisię, agrimonię, cetarach. artemisiæ, ossiũ dactylorum, maxillarũ lucij sin. ζ j. arantiorũ acidorum num. v. limonum acetosorum iij. mellis despumati, sacchari electi, vtriusq; \mathfrak{H} j. s. aque absinthij \mathfrak{H} ij. mellis rosati ζ iij. cinnamomi electi ζ s. galangæ. ζ j. xyloaloes electi ζ ij. pulegij ζ j. maioranæ ζ j. s. terenda terantur, & alembico destillentur. denturq; quaq; vice ζ iij. ieiuno.

Aqua mirabilis & experta lapidem frangens siue fuerit in renibus, siue in vesica, ex Arnolde de Villa noua. R^z rad. asparagi, rad.

arundinis, saxifragiæ, virgæ aureæ, mirasolis, omnium cum suis radicibus ana ℥. ij. acetii scylitici ℥. iiij. succi limonum ℥. ij. vitri adusti, polij montani, ana ℥. j. ponantur omnia parum contrita in vase destillationis, & quod destillatum fuerit collige inde: Da ℥. ij. cum vino decoctionis leuistici, quia mirabiliter valet.

Aqua destillata ad auditum, ℞ betonicam cæpe j. crudum, rotundum, album, rosmarinum, amygdalas amaras, anguillam grossam albam, pone simul in alembicum & quod exiit, infunde auribus.

Aqua odorifera Damascena, vel aqua virtutis, tempore pestis, ℞ aquæ rosarum ℥. iiij. belzoini, hoc est, assæ dulcis, storacis calamitæ, caryophyllorum ana ℥. j. santali vtriusque ana ℥. iiij. corticis citri, cyperi Romani, cinnamomi ana ℥. s. camphoræ ℥. iiij. ligni aloës ℥. vj. incisa & contusa, infundantur in vase vitreato cooperto membrana, stent in infusione per dies tres, quarto die destillentur secundū artem per alembicum in balneo Mariæ. Postea adde zibetæ gr. xx. musci gr. xx. b. distemperentur simul & ponantur in sole per dies xv. & erit aqua multum odorifera.

Aqua, liquorû stillatitius, ad pestilentes febres preciosus, probatusq;. Sumitur aloës ℥. ij. s. myrrhæ stillatitiæ, quæ stacte dicitur ℥. ij. croci ℥. j. nucis muschatae, caryophyllorû,

car

cardamoni, granorum paradisi, cubeborum,
 cinnamoni, maceris, zingiberis, xyloaloës,
 caphuræ, seminum pomi citrij, s. acetosæ, s.
 præoniæ, xylobasami, de vnoquoque ꝑ j. flo-
 rum rorismarini, buglossi, borraginis, calen-
 dulæ, spicæ, sing. ꝑ j. stæhadis ꝑ j. radicum
 dictamni, tormentillæ, zedoariæ, behen albi,
 behen rubei, enulæ, acori, cyperi, carlinæ,
 rheibarbarici, foliorum sonchi, seu crispini,
 sing. ꝑ j. corticum pomi citrij tantundem, the-
 riaces antiquæ, electuarij de gemmis, vtriusq;
 ꝑ j. moschi gr. iij. ofsis cordis ceruini ꝑ ij. suc-
 ci pomorum Apianorum, mellis, myroba-
 lanorum chebularum, sing. ꝑ s. sacchari ad
 omnium pondus: quæ omnia in bociâ vitreâ
 clausa, duobus madefacta diebus, suavi de-
 stillentur igne: quodq; primo stillauerit, ad
 vsum reponatur, deturq; die singula cochlea-
 rium magnum: hoc enim vnum est ex veris
 in peste medicamentis probatum. Quum
 verò quod stillat ad quandam vergit albedi-
 nem, aut incipit turbari, vt quid inutile, ab-
 iiciatur, Fumanellus.

Aqua composita ad pestem ex speciebus
 liberantis. Speciebus liberantis affunde a-
 quam, & destilla eo modo, quo oleum cary-
 ophillorum, aut anisi, aut aliarum herbarum
 siccarum destillatur. Hac destillatione saccha-
 rum clarificatur, tum pro ꝑb. j. specierû ꝑ ij.
 conficiuntur in forma tabellarum.

Aqua composita damascena, & oleum da-

E V O N Y M I

masculinum, ℞ vini maluarici ℥ iij. aqua
 rosarum, lauendulae ana ℥. semis, cinnamo-
 ni, caryophyllorum ana ℥ s. florum anthos,
 maioranae ana M. iij. radice caryophylla-
 tae, corticis arantiorum, cupressi, costi, bal-
 sami ana M. s. foliorum lauri, nucis musca-
 tae, ana M. j. ladani, nigellae, styracis calami-
 tae, ana ℥ j. pulueris ireos vncias ij. calami
 aromatici, piperis longi ana ℥ j. s. campho-
 rae ℥ ij. ambrae, musci, ana ℥ s. terenda teran-
 tur, incidenda incidantur, macerentur per
 dies iij postea destillentur per vitrum, primo
 aqua, deinde oleum destillat, rectificetur, vel
 decoquatur in vase duplici.

Aqua ad aegritudines ex atra bile pro-
 uenientes, cordis tremorem, quartanam fe-
 brim, lienis vitia, & muliebres affectus ex
 frigida causa. Florum libanotidis, quam ro-
 rem marinam vocamus. florum & radicum
 buglosi, cotoneorum sing. vnc. iij. croci
 drach. semis, trita omnia, & vini albi ℥. ij.
 excepta, per dies 15. in vase vitreo, sub fimo
 recondita, destillato & vitior, Fumanellus.

Aqua ut quis non corripatur a febre. Sume
 succum fumariae seu fumiterrae depuratum,
 in quo passulae diebus iij quatuorue mace-
 rentur, & elambicatum stillatitium liquorem,
 cum aqua lactis praebeto, Idem.

Aqua a morte liberans nuncupata, vim
 omnibus praestans facultatibus corporis.
 ℞ caryophyllorum, nucis moschatae, carda-
 momi,

momii, cubebæ, mastiches, zingiberis, rorismarini, rutæ, scabiosæ, sing. vnc. ij. terantur subtiliter, & cum chelidonij succo mixta, & aqua ardenti, per duos digitos supernatantibus, post diem vnum, suauiter destillentur igne in vase duplici, & ad vsum seruetur quod exierit.

Aqua reiuuenescere faciens atque reuiuiscere. R. terebinthinæ electæ. ℥. j. mellis puri ℥. v. aquæ ardentis dictæ ℥. ij. xylo aloes optimè triti ꝑ iij s. santalorum tantundem, olibani, gummi hederæ, ossis de corde cerui, zedoariæ, piperis longi, sing. ꝑ iij. gummi arabici ꝑ j. nucis moschatæ, galangæ, cubebæ, cinnamoni, carui, mastiches, maceris, caryophyllorū, spicæ nardi, croci, zingiberis sing. ꝑ iij. moschi electi denarij pondere, omnia terito alembicoq; destillato, donec aqua exierit clara, vt aqua fontis, & dum exit aqua secūda, quæ ignea est, igne gradatim augeto: exhibit enim aqua ad mellis cōsistentiã.

Aqua alia iuuentutis. Aqua ideò iuuentutis vocata, quoniam iuuentutem conseruat, & vtentem à morbo liberat. Xylo aloës, caryophyllorum, zingiberis, galangæ, cardamomi, cubebæ, granorū paradisi, rheis barbarici, cinnamomi, nucis moschatæ, aloës, calami aromatici, maceris, sing. ꝑ ij. omnia in tenuem pollinem redacta cribrato, additoq; succi chelidonij ℥. ij. saluiæ, brionis, buglossæ, fumiterræ, rutæ, betonicæ, mentæ

E V O N Y M I

borraginis, fœniculi, sing. ꝥ. s. omnia in vnum redacta, cū vini albi, dulcis, optimi ꝥ. ij. destillato, & stillati liquoris, singulis diebus, æstatis tempore cochlear vnum, hyeme vero duo propinato.

Aqua destillata ad exiccandum vlcera & fistulas, R̄ aquæ vitæ optimæ & ter destillatæ q. u. in ea pone betonicæ, verbenæ, roris-marini, hypericonis, ana. benè coctas impone ad aquam vitæ, vel iterum destillentur simul, & ea lauentur vlcera.

Aqua mirabilis ad fistulam & omnes plagas. R̄ roris-marini, lauri, myrri, apij syluestris seu domestici, quas quatuor herbas fac recenter destillari per alembicum vitreum, cuius aquæ sume ꝥ j. deinde R̄ terebinthinæ, ꝥ vj. gummi hederæ, ꝥ iij. thuris masculi. ꝥ ij. croci, masticis, cubebarū, nucum muscatarum, myrrhæ, galangæ, cinnamoni; aloës succotrinii, caryophyllorum, an. ꝥ j. sed omnia subtiliter puluerizata sint: & in prædictis aquis imbibita, pone in aludel per alembicum destillando. Hanc aquam reserua in vase vitreo. Hæc valet ad omnes fistulas à gula infra existentes, & omnia vulnera, si de ea in eisdem posueris, & peciam balneatam in dictis fistulis superponas, eam mutando cum exiccata fuerit. Valet multum & etiam confert cuilibet corporis passioni, apostemati & doloribus intrinsicis, bibendo de ipsa modicum. Si verò fistula fuerit à gula superius, addatur prædictis

prædictis rebus ꝑ j. piperis & erit perfectissima: fæces autem quæ de dictâ destillatione fuerint relictæ, puluerizes, etiam valebit si superponatur cuicunque vlceri.

Aqua diuinæ operationis, vulnus omne breui sanans tempore, scabiem & exituram. R̄ tartari albi calcinati, id est cum argento viuo decocti ac depurati, aquæ ardētis, quantū sufficit ad destillandum, quod si pluries destilletur, efficacior redditur, Fumanellus.

Aqua alia probata ad fistulam, & quæ ita indurat ferrum quòd poteris incidere aliud ferrum, ac si esset lignum. R̄ lumbricos terrestres, & de eis fac aquam per alembicum, & ex radicibus raphani, fac aquã per alembicum: tum fac fieri tibi vnam laminam cultelli quæ sit à parte vna acuta, postea ponat eam faber in igne donec rubefiat, & extrahat, & extinguat in ea tribus vicibus æquali quantitate sumptis: & temperata cum acumine ipsius cultelli inde perforando vitrum deinde candidetur: & iterum balnea in aquis supra dictis: deinde poteris incidere ferrum securiter, & est mirabilis in fistulis.

Aqua ad omnia vulnera, R̄ succi agrimonie, solani, plantaginis, ana ꝑb. s. vini albi (an. vitri albi) ꝑ iij. aluminis crudi ꝑ iij. masticis ꝑ ij. auripigmenti ꝑ s. albumina ouorum numero vj. agitentur fortiter & destillentur, hac aqua lauetur bis in die.

Aqua alia ad fistulas, nodos, lupiã, porra,

E V O N Y M I

scrofulas, omnemq; excreſcentiam, abſque dolore opus peragens. ℞ Olei ex lateribus electi ℥ v. thuris albi, maſtiche, gummi arabici, terebinthinæ Damascenæ, ſing. ℥ iij. trita omnia alembico deſtillentur, & denuo additis ſalis ℥ v. alembicentur, vſuiq; ſtillatitius liquor ſeruetur, Fumanellus.

Aqua ad vulnera cito ſananda. ℞ aquæ ardentis, ℥ iij. theriacæ ℥ ſ. alembicentur & vulneribus imponantur, aſperſis puluere myrrhæ & aloës, Fumanellus.

Aqua quæ valet ad omnia vulnera cito ſananda, in quacunq; parte corporis, ſiue ſint recentia, ſiue vlcerata, & ad fiſtulam, quod expertus ſum. ℞ vini albi optimi deſtillati per alembicum, vel per vas æreum cum quo fit aqua vitis, ℥ ij. aquæ roſmarini, aquæ ſalviæ, ſimul deſtillatarum ana ℥ v. zaccari albi ℥ x. quæ omnia prædicta deſtillētur ſimul, deinde ℞ ampullam vnam plenam folijs roſmarini & ſalviæ ana, & miſce cum prædicta deſtillatione, & ſic dimittas per vnum diem, poſtea cola & repone in vaſe vitreo. Modus vtēdi, vt imponatur fiſtulis cū peria, ſemper poſt exiccationē, ruruſ humectādo.

Aqua alia ad extrahendum oſſa, & ad ſeruandum ne membrum putrefiat, & valet in vulneribus. ℞ terebinthinæ bene mundæ & albæ ſine ablutione, picis naualis ſimiliter bene mundæ, mellis apum, ana ℥ j. & reſinæ pini albæ & recentis, & mellis ℥ v. hæc omnia deſtillentur per alembicum de vitro,

& aquam illam reserua in ampulla.

Aqua composita, pro ijs qui à morbo Gallico conualescunt, ex præscripto Rondelletij. ℞ scobis ligni Guaiaci ℥. j. theriacæ bonæ veteris ℥ ij. conseruæ ros. bugloss. borraginis, ana ℥ ij. conseruæ helenij, & anthos ana ℥ j. pulueris electuarij de gemmis, lætitiæ Galeni ana ℥ ij. fiat infusio in vase oppletto vini albi & aquæ bonæ ana quartarijs iij. super cineres calidos destilletur in vase duplici cum cinnamomo. Dilue in eo quod destillatum fuerit, sacchari q. s. cola per manicam Hyppocratis, dato bibendam his, qui conualescunt à morbo Gallico.

Aqua theriacalis, ex eiusdē descriptione, ℞ theriacæ veteris ℥. j. acetosæ M. iij. florū chamomillæ, pulegij, graminis, cardui benedicti, ana M. ij. temperentur in vino albo, destillenturq; , aqua seruetur vsui, capiat æger ℥ ij. cū vncijs iij. aquæ acetosæ, buglossæ, & hoc cum ingreditur lectum vel stupham. Hæc aqua curat dolores morbi Gallici, si per se detur, vel cū decocto milij solis, vel bardanæ, hoc est, lappæ maioris. Ego, inquit, optimo successu curauī multos pueros, senes & debiles hac portione, vel addendo guttas aliquot decoctioni cōmuni Guaiaci: ppter tenuitatē partiū citò penetrat, & ad extra propellit. Hæc aqua, cum aqua extinctionis auri omne vitiū argenti viui emendat & castigat.

Aqua theriacalis ad epilepsiam, eiusdē. ℞ theriacæ antiquæ gr. j. mitridatij gr. ℥ radicū

E V O N Y M I

enulæ campanæ ℥. s. gallitrici M. ij. chelid-
nij maio. M. j. temperentur per noctem in
vino maluatico. Omnia simul ponantur in
alembico vitreo, & fiat destillatio. Hæc aqua
valet in omnibus affectibus cerebri & nera-
uorum frigidis.

Aqua theriacalis Iacobi Siluij, qua in mor-
bo Gallico vtitur. ℞ ligni Guaiaci ℥. s. aque
℥. viij. vini albi non dulcis ℥. ij. aquarum
fumariæ, cichorii, chamomillæ ana ℥. j.
macerentur simul per noctem super cineres
calidos, adde polypodij quercini ℥. s. epi-
thymi ℥. ij. asparagi ℥. vj. conseruæ rosarum,
cichorii, borraginis, buglossæ ana quartar. ij.
theriacæ bonæ, conseruæ enulæ campanæ
ana quart. j. destillentur vase duplici benè
obturato. Dosis ℥. ij. vel iij. Quod si velis, po-
teris vncijs tribus aquæ theriacalis, addere
sacchari ℥. j. cinnamoni ℥. j. & rursus per ma-
nicam Hippocratis destillare, ita enim sapor
erit gratior. Datur mane in lecto ad sudores
prouocandos.

Aquæ octo Sancti Aegidij, ad apoplexiam
recentem, paralytim, vulnera & febres. ℞
hyssopi, pulegij, caryophyllatæ, cichorii, sin-
gulorum partes æquales, in mortario conte-
rantur, & destilletur in alembico aqua ser-
uanda. Postea accipe rutæ, petroselini Ale-
xandrini, zedoariæ, aloës, lapidis calamina-
ris ana partes æquales, contundantur simul,
& in prædicta aqua decoquantur ad tertiã
partem

partis consumptionem, coletur deinde per pannum, & seruetur in vitro benè obstructo. Elapsis quadraginta diebus, bibant de ea singulo quoque die mane, diebus 10. continuis, qui laborauerint prædictis morbis (fortè peste) & cibus tardetur horis 6. Bibita præterea ieiuno stomacho, præseruat ab apoplexia & paralyfi, confortat enim supra modum membra. Si bibatur à ieiuno cum castoreo, recentibus his adhuc morbis, auxilio est. Vulneribus cum neruorum & venarū sectione, optima est, si cum ea lauentur. Omnes febres cuiuscunq; qualitatis curat, potata nouem diebus mane, ieiuno stomacho.

Aqua Philosophorum secunda. Accipe rutæ (agrimonix) satyrionis, chelidonij, zacchari, lapidis calaminaris (aliàs tutix) ana, contendantur omnia, & in alembico destillentur lento igne. Hæc aqua valde est pretiosa, sanat quenuis oculorum affectum. In cibus sumpta, à ieiuno, contra omnia venena valet, eijciendo ea per vomitum. A ieiuno potata, curat hydropem, & mundat stomachum ab omnibus excrementitijs humiditatibus frigidis. Ignem sacrum extinguit vno die, si fiat cum stuppis canabinis & hac aqua emplastrum. Cancrum curat permixta cum aloë, emplastrata cum stuppis canabinis bis in die.

Aqua tertia eorundem, quæ Petralis dicitur, accipe seminis pimpinellæ, petroselini,

G

E V O N Y M I

apij, lappæ, masticis ana, permixta contunden-
 dañtur cum sanguine hircino, addendo mos-
 dicum aceti fortis, & stent simul in obturato
 vase aliquot dies, postea destillentur & se-
 quetur aqua, quæ calculum frangit rubrum
 vel album, acutum vel planum. Si verò cal-
 culus fractus fuerit, tunc bibatur stomacho
 ieiuno de hac aqua, & in arenam ipsum con-
 fringes. Qui tineam seu scabiem malam hac
 lauerit aqua, sanabitur & pili regenerabun-
 tur. Omnis scabies corporis tribus vel qua-
 tuor diebus curatur, si ea lauetur. Generat
 mane potata, bonum sanguinem in corpore.
 Paralytim tollit bis in die pota cum castoreo,
 nisi morbus fuerit confirmatus: sanat etiam
 morbum caducum & apoplexiam.

Aqua quarta, accipe *hirundinum pullos,
 cõtere & in puluerem redige, cui castoreum
 admisce & nonnihil aceti boni, & per alem-
 bicum destilla. Bibita valet contra apople-
 xiam, aut epilepsiam. Si etiã iuuenis aliquis
 14. annorũ ea fuerit correptus, si quadragin-
 ta diebus mane de hac aqua gustarit, curabi-
 tur. Valet tussi & asthmatis nouem continuis
 diebus pota mane. Confert cerebro, purgat
 stomachum, pectus dilatat, & aufert causam
 paralytim facientem, auget semen, & refri-
 geratos calefacit. A ieiuno potata cum hyf-
 sopo, hydropem sanat à frigiditate ortam,
 & febrem quotidianam. Abstineat tamen
 ab hac aqua omnis prægnans mulier, quia
 fœtum

foetum interficit: Cum hyssopo pota, morbis capitis auxiliatur, & excitat appetentiam, somnum conciliat, concoctionem iuuat, & vrinam pellit.

Aqua quinta, R^h hyssopi, gladioli, fabinae, abrotoni ana partes æquales, ex his fiat pasta, & stet aliquot diebus impastata, postea destillatione extrahe aquam, quæ fortissimæ est facultatis. Valet contra omnes febres tam calidas quam frigidas. Prouocat mulieribus menstrua, ab ea tamen sibi temperent prægnantes, ne interimat foetum. Pota aqua fluxus sanguinis sistit, seu dysenteriam, & contra omnes fluxus ventris auxilio est. Purgat ab humiditatibus malis stomachum, & vermes enecat. Cum castoreo pota, paralyticis confert, calidè sumpta singulo quoque die.

Sexta aqua Philosophorum ex talpa, ad tingendum colore albo aliquid in corpore humano vel animalis. Accipe talpam, eamq; in puluerem redige cum sulfure, addendo suc cum chelidonij, & simul stent per aliquot dies, ac postea destilla. Eius virtus est eiusmodi. Si animal colore nigrum, nouem diebus laueris hac aqua, eius pili reddentur albi instar niuis. Item si huic aquæ commisceantur cera & aloë, membrum paralyticum curat inunctione. Sanat morbum qui dicitur, Noli me tangere, si emplastri modo imponatur. Capitis debilitatem emendat.

E V O N Y M I

Præterea aqua hæc commixta cum lapide calaminari & aloë, sanat Lupum morbum, si bis in die emplastri modo imponatur, aut etiam si eadem aqua lauetur, caue tamen ne intra os ea utaris.

Aqua septima, quæ dicitur aqua conseruationis: accipe petroselinum, & contere in mortario, & destilla in alembico. Hanc aquã bibat quis quis cibum nõ appetit, ieiuno stomacho, omnem flatuositatẽ & cruditatẽ eius emendat, concoctionem procurat. Purgat quoque pectus à superfluitatibus.

Octaua aqua, dicitur conduplicata, accipe seminis apij, & olei papaueris, sacchari albi, caryophyllorum, ana, conterantur in mortario, quibus adde aquam conseruationis prædictam, & simul mixta ponantur in alembicum ad destillandum. Valet hæc mirum in modum contra tussim, dolores pectoris, si mane frigidè, vesperi verò calidè bibatur. Bibita calidè cù castoreo, valet in omnibus splenis affectibus, & membrorum tremoribus, & caput cerebrumq; confortat. Octo has aquas, sancto Aegidio inscriptas, ex Germanico transtulimus. Restabat nona quoque, sed eius descriptio imperfecta erat, ideoque intermisimus.

DE A Q V I S C O M P O S I T I S,
quæ Elixir vocantur, quarum aliquæ
ad Balsama etiam, de quibus in-
ferius, referri debent.

Elixir

ELixir factum olim per D. Iohānem Ben-
 tiuolum, & expertum: Nutrit & restau-
 rat mirabiliter, deinde confortat membra
 neruosa, & neruos ipsos, stomachum scilicet
 & cor: stomachum purgat, memoriā auget,
 ventositates resoluit, & appetitum excitat.
 Dosis est pro vice, quantitas drachmæ dimi-
 diæ. Qui stomacho fuerit calido, accipiat cū
 aqua endiuia, etiā tempore calido: qui verò
 stomachum habebit frigidum, tempore etiā
 frigido, sumat cū aqua melissæ aut absinthij,
 aut simili. ℞ roris. mētæ ana ℥ s. cinnamomi
 ℥ j. succi liquiritiæ, liquiritiæ rasæ, ana ℥ j. s.
 rhabbari electi ℥ j. s. spicæ ℥ iij. croci ℥ j.
 caryophyllorum, macis, nucis moschatae,
 galangæ, ana ℥ j. mannæ electæ, olei de tere-
 binthina ana ℥ ij. tartari ℥ j. s. pulpæ caponis
 ℥ s. pulpæ perdicis ℥ j. diarrhodon abba-
 tis ℥ iij. fisticorum, amygdalarum dulcium,
 pinearum mundatarum ana ℥ viij. dactylo-
 rum, passularum, penidiorum ana ℥ vi.
 musci, ambrae, ana ℥ s. contundantur omnia,
 & infundantur in aqua vitæ per dies tres, &
 postea in alembico vitreo destillentur, & ha-
 bebis aquam vitæ puram. Si destillatio, aut
 infusio potius, facta fuerit in vino maluati-
 co, multò erit melior. Ex Italico manuscripto
 translatum

Aqua secreta, ℞ vini maluatici optimi, in-
 funde in eo flores, herbas, species, & quascūq;
 res volueris: stet tribus aut quatuor diebus in

E V O N Y M I

bocia benè lutata ad putrefactionem, postea destilla lentissimo igne, & non fiat sequestratio, nisi in fine, tunc abstrahè aquas ne fœteant & comburantur species. In illa aqua resolue saccharū, post adde musci, ambræ, cinnamomi: & si vis habere aquam multū delectabilè, tūc ℞ saccharū candi, superfunde aquā vitæ optimam, & destilla aquam vitæ à saccharo, quousq; transcant spiritus: alterā pone aquā in bocia prænominata & cadent in ea iij. vel iiij. guttæ rubeg aromaticæ, & potest reiterari talis destillatio cū saccharo cando vt prius, idq; toties quoties, & erit res mirabilis, præsertim cum auro, sicut scis, & habebis aurum solutum, mirabile, efficacissimum & dulcissimum: & si vis habere purū aurum, pone caput mortuū in loco humido, & habebis artē mirabilem. Et iste supra dictus modus præcellit alios, vt ratio dictat, quam non reuelabo, propter causas quas scio.

Aqua aurea, vel clyxir vitæ, ℞ saluię qr. iij. nucis moschatae, macis, zingiberis, granorū paradisi, caryophyllorum, cinnamoni, ana ℥ ij. rhabarbari, castorei, spicæ nardi ana ℥ i. olei laurini ℥ ij. aromata seorsim cōmixta in mēsuris sex vini optimi in olla inuitreata benè cooperta, per mensem macerētur, quo elapso tēpore, coletur vinū, & aromata contundantur minutim, vt redigātur ad formā pulciculæ, & rursus affuso priori vino, stent per triduum cooperta, ac tandem per alembicū destillētur, & sequetur aqua clara instar chry

Stalli, quam serua in vase vitreo obstructo, & vttere ad sequentia. Si hac aqua cōspergaspifces, aues, carnem ferinam, & alia, incorrupta manebunt quā diu volueris. Vinū alieni odoris, pendulumq; , redditur odoratum & integrum, si huius aquæ modicū affundas. Apottemata interna, pota sanat, aut illita. Viscera omnia confortat, & colicæ prodest. Vulnere sanat, sꝛpetia madefacta hac aqua, vulnere ad moueatur. Apoplexiam imminentem præcauet, bibita, aut cerebro illita. Oris & gingiuarum affectus curat, & anhelitus graucolentiam ob gingiuarū putredinem, narium item atq; aurium emendat. Si bibatur à viris, conseruat eorundem vigorem, & timiditatem corrigit, exciccando humiditates. Faciei maculas oculorum atq; etiam totius corporis corrigit, ex Germauico incert.

Aqua alia aurea dicta, & virtutis singularissimæ. ℞ foliorum saluiæ ℥ ij. nucis muscatæ, caryophyllorū, zedoariæ, granorū paradisi an. ℥ s. cinnamomi ℥ j. lauendulæ ℥ iiij. vini boni qr. iiij. hæc omnia habeantur in vase benè obturato per 14. dies, postea coletur vinum, aromata verò tundantur benè ac iterū vino cōmisceantur, in alembico aut balneo Mariæ destillatū fiat. Confortat retentiuam stomachi appetitiuamque, corrigit affectus pulmonis, splenis ac interiorum omnium. Est & amuletum venenorum omnium, sanguinem clarificat, anhelitus graucolentiā ac

E V O N Y M I

polypum aufert, sed & grauedinem, tuffes, dyspnoeas, spirandi difficultates, confortat cerebrum ac memoriam, visum acuit, oculorum qualescunque defectus sanat, vulneratis, flagellatis, aut ab alto cadentibus, singularis medicina: apostemata discutit: guttam, apoplexiam non admittit: imperiginem, lepram mundat: in spasmo vltimum auxilium. Si vinis corruptis misceatur, rectificat odorem, saporemque vini: conseruat senes, formosos & benè coloratos.

Elixir vitæ, ex descriptione Fierauanti, omnium medicinarum facultatem intendit, si modicum ijs permiscatur. R̄ caryophyllorum, nucis moschatae, zedoariae, zingiberis, galangæ, piperis albi, nigri, baccarum iuniperi, corticum citri, cort. arantiorum, saluiæ, basiliconis, rosmarini, mentæ, maioranæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calamenti, foliorum sambuci, rosarum albarum, rubearum, spicæ nardi, cubearum, aloës hepatici, seminis arthemisiæ, sem. maioranæ ana ʒ ij. ficuum, passularum, grossorum, dactylorum, amygdalarum, nucum pinearum, ana ʒ vj. mellis albi ℥. j. musci orientalis ʒ j. sacchari fini ℥. iiij. misce, contusis omnibus contundendis, & in aquæ vitæ ℥. xv. infundantur. Sit autem aqua vitæ ad minimum tertia vice destillata. Stent ita in bocia benè obturata, decem diebus aut amplius: postea in Balneo destillentur

destillentur vsque ad fæcum exiccationem. Postea extrahe aquam è recipiente, ponaturque in Pellicano, & circuletur in fimo equino per duos menses continuos. Post circulationem tuam elixir habebis paratum. Post hæc accipe bociam cum reliquijs fæcū, & destillentur in cineribus fortissimo igne, etiam excillabit aqua rubra instar sanguinis, quæ admodum fæcet, & turbida est, quæ & ipsa circuletur vt prior: & hæc est ignea substantia, quæ etiã mori^{tu} suscitare potest. Post circulationem seruetur. De priori aqua, quæ per balneum est extracta, si tertio quoq; die per os ꝑ. accipiatur, corporis integritatem conseruat, & à morbis tuetur. Si vulnera ea madesiant bis teruè ad summum, curantur: oculorum morbis omnibus apprimè conuenit, gutta vna instillata, visum conseruat. Facies & pectus sæpius hac aqua lota, iuuentutem conseruat. Per os assumpta, venærem stimulat, & mulieres infœcundas, ad conceptū disponit. Posterior aqua rufo colore prædita, doloribus matricis medetur per os sumpta: pondere duarum drachmarū assumpta, pleuritidem soluit; colicos dolores inunctione curat, similiter & lienis duritiem, dentiū, dolorem, anhelitus fœtorem, & alia huiusmodi sanat. Omnis generis febres tollit, quia potenter omnes humores discutit & dissipat. Si cui ægroto vocis acciderit priuatio, dabis huius ꝑ. cum altera ꝑ. prioris aquæ, intra os, &

E V O N Y M I

loquetur, quod ego millies expertus sum.

Aqua mirabilis, quæ dicitur mater Balsami, cuius infinitæ & mirabiles sunt proprietates, & in fistulis mirabilem operationem producit. ℞ terebinthinæ ℥ j. thuris masculi ℥ ij. aloës succo citrini, masticis, caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, croci, nucis moschatae, cubearum ana ℥ j. gummi hederæ ℥ v. omnia subtilissime puluerisentur, deinde in alembico benè lutato, luto sapientiæ, destillentur lento igne. Prima aqua erit clara & alba, donec incipiat croceari & inspissari, tunc remoue ipsam, & collige secundam, quæ erit crocea, spissa, & priori supernatat. Cum autem color ille croceus magis intenditur, remoueat secundam, quia venit tertia, quæ est sicut mel clarum & propriè balsamū vocabitur, & eius facultates quoque obtinet. Si eius guttam cum cuspe cultelli in fundo cyathi aqua pleni posueris, non dissoluitur, quemadmodum verum Balsamum: postquam steterit per vnam horam, venit in superficie aqua sine dissolutione. Ardet quoque. Deinde congelat lac, si in vna libra lactis ponatur vna gutta tepida statim congelat illud, sicut Balsamum. Prima aqua Balsamum dicitur, & hæc curat fistulam, sonitum auriū, si de ea ij. vel iij. guttas mane auri imposueris. Secunda aqua vocatur oleum Balsaminum, quæ curat oculos expalpebratos, leprosos & lachrymosos subito, si cum ea mane &

sero

fero laueris. Tertia vocatur Balsaminum oleum artificiale, quod in facultatibus idem est, quod naturale. Curat & stringit omnem tinea, scabiem, & superfluitatem, in quacūq; parte humani corporis acciderit: omnia apostemata & omnia vlcera recenter euenientia, omnemq; tumorem oculorum, si cum ea laueris. Repercussiuua est magis humorum frigidorum, quam vlla alia medicina. Omnem dolorem dentium, vel ex verme, vel ex humore fluente, si cum ea laueris, curat, restringit, & interficit. Et in omnibus venenis frigidis, sicut bufonis, araneæ, serpentis, scorpionis, optimè valet, nec est possibile vt hominem lædant, si aliquis ab illis punctus, guttam tepidã huius apposuerit. Omnia vlcera quantumque profunda sint, siue in carne, siue in neruis & osse, & apostemata saniosa, si cum ea laueris, sine aliqua tenta, curat intra nouẽ dies, quantumcunq; terribilia, seu immunda, fistulata vel cancrata fuerint, etiam noli me tangere, & morbum Aegidij: habet etiam mirabiles effectus in dulcificatione corporum metallicorum. Omnem guttam frigidã, si cū ea laueris, & si cum panno lineo supra locum doloris emplastraueris, curat, & percussiones lapide, vel casu, læsione loci facta, panno lineo in eo tincto & superposito desiccat, & restringit, neruosq; fortificat vel confortat: & scias quòd est calidissima supra omnem gradum, & nulla res calidior reperiri potest: &

E V O N Y M I

est tantæ penetrationis & caliditatis, quòd si vnam guttam tepidam posueris super manum, statim penetrat sine læsione, & non senties. Tumorem pedum, tibiæ, & dolore iuncturarum læsione ibi facta superposita curat ex frigida causa, vel ex sanguine corrupto. Dicitur hic liquor mater Balsami, quem si probare volueris, accipias pullum de plumatum, & mundatum à visceribus, postea calefac eum ad ignem tandiu, quòd vix possit teneri in manu, postea line eum cum dicto oleo, & expone soli per duas horas ad exiccandum, & iterum iteretur vngendo cum dicto oleo, & desicceetur, postea vbi vis reponere, quia nunquam putrefiet, & huius generis plures habet facultates. Bertapalia.

Aqua seu oleum magnificum, variæ ad multa facultatis, ad visum vtrique instaurandum memoriamq;. Membrum quodcumq; litum roborat, pituitam ventriculorum ledentem digerit, & ipsum roborat, cochlearis mensura præbicitum, quo etiam modo ieiune singulo die sumptum, ab omni tueretur morfu, & venenosorum morsui impositum, liberat à veneno: illitum scabiem sanat, & tineam: auribus impositum, grauem tollit auditum, ad oculos confert humentes, & ad omnem hebetudinem: interiorum vero tumores, potum liberat & dentes lotionem: & si vlcus cancerq; quaq; die madefiant, curantur: pari modo & neruo-

neruorum resolutio : crurum sanat tumores, omnemque ægritudinem à causa frigida prouenientem. Accipit autem terebinthinæ ℥. s. aquæ ardentis ℥. ij. xyloaloës, santalorum citrinorum & rubeorum, cinnamomi electi, cubebæ, galangæ, nucis moschatæ, cardamomi, croci, thuris, maceris, mastiches, zingiberis, spicæ nardi, caryophyllorum, de vno quoque ℥. iij. gummi Arabici ℥. j. moschi ℥. j. ambari tantundem, omnia per se trita, & in cerniculo cribrata, cum aqua ardenti in vitro vase per diem excipito, igneque molliusculo destillato, donec stillans aqua exierit clara, cumque colorem mutauerit, aliud vas supponito, & utrunque per se seruato. Fuman.

ELIXIR, SIVE AQUA VITÆ
*composita, quæ ad Balsamelaæ quoque
 erit referenda.*

Recipe caryophyllorum, nucis moschatæ, zingiberis, galangæ, piperis longi, piperis nigri, zedoariæ, granorum iuniperi, corticum aranciorum, corticum citriorum, maioranæ, rorismarini, mentæ, baccarum lauri, pulegij, aristolochiæ rotundæ, stæchados, sigilli b. Mariæ, cardui benedicti, florum cheri, florum primulæ veris, rosarum rubearum, florum sambuci, spicæ nardi, ligni aloës, cubebæ, cardamomi, cinnamomi electi, calami aromatici, saluiæ, basilici, gentianæ, calamenti, santalorum omnium, acori, pæoniæ

E V O N Y M I

radicum & granorum, macis, nigellæ, cornu
 ceruini, rasuræ eboris, chamædryos, chamæ-
 pityos, melligetæ, mastiches, thuris albi, alo-
 ès hæpatici, myrrhæ, florum camomillæ, a-
 nethi, artemisiæ, betonicæ ana ꝑ iij. florum
 borraginis, florum buglossæ, melissæ, semie-
 num anisi, fœniculi, carui, ana ꝑ ij. Specierum
 electuarij de gemmis, Specierum diarhodon,
 Specierum triasantali, Specierum aromatici
 rosati, ana drachmæ dimidium, diamuschii,
 dulcis diambrae, electuarij de gemmis, theria-
 cæ, diacori, dianthos, ana s. ꝑ. florum lychni-
 dis, altilis, rubrorum, florum calendulæ, radi-
 cum bardanæ, radicum filicis, ana s. ꝑ, chelie-
 donij maioris cum radiculis à terrestri im-
 mundicia repurgatis, & resectis folijs marci-
 dis, si quæ fuerint, ꝑ j. rhabbarbari electi ses-
 quiunciam, olei de terebinthina ꝑ j. Omnia
 supra dicta benè puluerizata vel conquassa-
 ta, ponantur quælibet & singula suo tempo-
 re (incipiendo à vere, continuandoq; per æ-
 statem) in aqua vitæ optima quæ facta sit ex
 vino Rhenano antiquissimo, generosissimo,
 non marcido aut fæculento per alembi-
 cum vitreum non æneum, fermenteturq; in
 ea, toto singulorum præsertim florum & her-
 barum colligendorum tempore, obturando
 quàm exquisitissimè vas siue bociam (quæ
 vitrea sit aut saltem terrea Sigburgensis Sa-
 mia nostra) operculo vitreo circumlutato.
 Aqua autem vitæ in qua macerabuntur di-
 &

Etæ species, sit ad pondus librarū viginti sex plus minus. Si in tres diuersas bocias diuideres aquam, similiter species & res ad ratam diuide: quia securius destillabis in tribus vicibus, quàm in vna. Et pone bociam cum superimposito alembico in balneo Mariæ sub moderato igne. Primum exhibit elixir vitæ, & serua illud per se benè obturando vas vitæ, ne respiret. Deinde stillabit aqua grossior quæ solum ad viliores vsus valet. Fæces verò, quæ remanebunt in alembico, cucurbita vel vesica, æquiualet theriacæ, & seruiunt pauperibus ad plures infirmitates.

Elixir vitæ aliud, mirabiliter caput roborans. priori ferè simile, nisi, quod minori sumptu & labore comparari potest: **R** caryophyllorum, nucis muscatæ, zingiberis, zedoariæ, galangæ, piperis longi & nigri, corticum citri, seminis iuniperi, foliorum saluie, basilici, roris marini, maioranæ, euphrasiæ, fœniculi, betonicæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calamenti, rosarum rubearum, spicæ nardi, ligni aloës, cubebarū, cinnamomi, cardamomi, calami aromatici, stœchadis, macis, thuris masculinæ ana ʒj. postea, **R** ficu siccarum, passularum, dactylorum sine ossibus, amygdalarum dulcium ana ʒj. s. mellis ʒvj. sacchari albi ad pondus omnium, terantur omnia simul benè, & ponantur in aqua vitæ trium coctorū, & postea reponantur omnia in ampulla vitrea & destillentur lentè vt in alijs elixir vitæ.

E V O N Y M I

Aqua laudatissima, Balsami vires in se cō-
 tinens, ad multas ægritudines necessaria, ex
 Fumanello. Aqua quæ Balsami facultates æ-
 mulatur, lætitiā affert, cerebrum confor-
 tat, tumores intrinsecus suppuratos, seu vo-
 micas rumpit pota, oculorum ruborem &
 maculas delet, fistulam curat, & cancerum im-
 posita, potu morbum sanat comitialem;
 membrorum resolutionem, seu paralyſim in-
 unctā curat, quæ ex frigida est causa, vino mo-
 dico commixta cochlearis mensura, ieiunēq;
 ebibita, senectutem retardat, & sanitatē con-
 seruat, lentigines à facie, putredines, omnesq;
 maculas linita delet, guttamq; rosaceam, vul-
 go nuncupatam, faciei morbum ex erysipe-
 latis genere: dentium tollit dolorem, & au-
 rium spiritum flatuosum imposita, narium
 fœtorem & gingiuarum synanchen, om-
 nemq; gutturis rumpit abscessum: melan-
 cholicis confert, ischiadicis, podagricisq; : a-
 scitem curat, coliq; dolorem à causa frigida,
 & coronariæ futuræ lita, omnē tollit capitis
 dolorē, ex frigida causa euenientem: vermes
 interficit, ad ℥i. quantitatem sumpta, quo mo-
 do & veneno obstat. Plura etiam promittit,
 quàm scripta sint. Cuius confecturæ hic est
 modus. Mastiches, caryophyllorum, nucis
 muscatæ, cardamomi minoris, cubebarum,
 piperis longi, cinnamomi, galangæ, zingi-
 beris, ligni aloës, cardamomi maioris, de sin-
 gulis, ʒ i. spicæ nardi ʒ iij, maceris ʒ j. caphuræ
ʒ j. nu-

℥j. nucis Indicæ. ʒi. vini albi, subtilis, odori quod sufficit, inuicem commixta suaui destillato igne.

Species pro vino Maluatico destillato, loco auri potabilis, ℞ vini maluatici electissimi mensuras vj. ponatur in boccia & destilletur suaui igne per cineres, septem vel nouem vicibus: aquam vitæ, sic benè rectificatam pone in vitro cum sequentibus: ℞ spermaceti, ambræ electæ, rhabarbari optimi sing. ʒij. musci fini & electissimi ʒj. vel plus: pone huiusmodi res in sacculum vel pilam de panino raro subtili & bene mundo. Huiusmodi sacculus postea ponatur ad vinum supra rectificatum, & bene claudatur orificium vitri: efficietur tale vinum aurei coloris. Possit & cinnamomi interioris aliquid addi, & erit magis delectabile. Virtutes huius aquæ: uenena curat & expellit. Ad præseruandum, contra pestem detur gutta vna mane, cum modica medulla panis, factis prius alijs purgationibus, & phlebotomia Infecto verò dactylam nucis muscatæ plenam cum mica panis albi, deglutendo curat. Ego verò do cum alijs medicinis bezoarticis, & misceo cum electuarijs cordialibus ad dirigendam operationem. Et in hac destillatione, inueni multa bona iuuamenta, Incert.

DE AQVIS METALLICIS,
& forti.

H

E V O N Y M I

Aqua argenti sublimati ad cancerum, extirpans cum radicitus, & citò interficit, si super ponatur, ita vt non longa curatione sit opus, nisi quatenus vlcus est, fiat autem aqua hæc hoc modo. Liquefiat stannum & dum incipit refrigerari & condensari, proijciatur super ipsum de Mercurio tantum, quantum est ipsum stannum, incorporentur, vt fiat totum sicut pasta, & illa pasta super lapidem purum & leuigatum poni, & duci & optimè triturrari debet, & postquam ita factum fuerit, addatur ei de Mercurio sublimato, quantum est ipsa pasta, & iterum teratur & ponatur super lapidem, & tunc fiet sicut aqua, & hoc per alembicum debet destillari, & quæ inde extrahitur aqua, debet colligi, & seruari ad vsum.

Contra omnem scabiem, pustulas, impetiginem, serpiginem, & morpheam, &c. liquor destillatus, ex Theophrasto: ℞ enulæ campanæ ℥ j. axungia ℥ ℥. s. argenti viui ℥ s. sulfuris ℥ ij. destilla per alembicum, & vnge.

Aqua aluminosa ad omnia vulnera, cuiusdam viri nobilis secretum. ℞ succi agrimonie, solani, plantaginis ana ℥ ℥. s. vini albi ℥ iiii. aluminis crudi ℥ iiii. mastice ℥ ij. auripigmenti ℥ s. albuminum ouorum numero vj. agitentur fortiter & destillentur. Hac aqua lauatur vulnus bis in die.

Aqua aluminosa nuncupata, cuius in oris & aliarum corporis partium, omnibus vlceribus

ribus corrosiuis, mira vbiq; locorū facta est experientia. Accipiuntur aut̄ aluminis, succi portulacæ, succi plātiginis expressi, seu v̄ uæ omphacinæ, & albuminis, seu cādidī ouorum ana partes æquales, & more aquæ cinnamomi destillant pharmacopolæ.

Aqua aluminosa alia ex libro Fulgoni. R̄ albuminum ouorum numero quindecim, aluminis rochæ, succorum plantiginis, portulacæ, solani, aquæ rosarum, succi agrestæ ana ℥. ij. misce omnia, & destilla in alembico: perducit vlcera antiqua ad cicatricem.

Experimentum quo se vsū fuisse, quidā retulit chirurgus, ad carcinomata. Latericio namq; lapidi ignito, aquam infundebat aluminosam, & refrigerato lapide ac pendente, aquam destillaram colligebat, in eaq; linteolum madefactū vlceri imponebat, mirumq; modum carcinoma post dies paucos curatū fuisse retulit, Fuman.

Aqua præstantissima ad maculas oculorum. R̄ mellis albi ℥. ij. antimonij, tutiæ præparatæ, sacchari candi ana ʒ. iij. aloës optimi ʒ. i. chelidonij, rutæ, euphrasiæ ana M. f. destillentur in alembico.

Aqua tutiæ præparatæ. R̄ aquæ euphrasiæ, aquæ fœniculi, aquæ matrisyluæ ana ℥. f. aquæ ros. ℥. ij. tutiæ præparatæ ʒ. ij. aloës ʒ. i. cuperosæ albæ ʒ. i. camphoræ ʒ. j. misce & fiet aqua probatissima, ex Arnoldo, ad maculas oculorum.

E V O N Y M I

Aqua Marchasitæ, quæ oculorum destruit suffusiones, & confirmatas emollit. Marchasitæ frusta ignita, in oleo communi antiquo pellucido extincta tritaq; destillato, et denuo cum fæce sua terito, destillatoq;.

Aqua ad lepram, aliosque morbos. Aqua stillatitia ad lepram, omnemq; corporis defædationem, oculos mundans, iuuentutem conseruans, & ad alia quàm plura efficax, vt experimento conijci potest, limaturæ, seu ramentorum argenti, æris, ferri, plumbi, chalybis, cadmiæ auri, ærcæ, & argenteæ, styracis, de omnibus æquale pondus, macerentur die vna & nocte in vrina pueri non polluti: altero verò die, in vino albo calido, & die tertia, in succo fœniculi, & quarta die, in lacte mulieris masculum lactantis, quem peperit, quinta die in vino rubeo, & sexta in septuplo sui, albuminum ouorum: qua destillata, ad vsum reponantur.

Aqua contra lepram, & roris maialis mensuras quinque, sulfuris ℥. j. crysalli ℥. s. camphoræ ℥. j. misce & mitte stare, postea decoquatur leuiter, & rursus quiescant, tum destilla, adde margaritas. Purgat choleram adustam & melancholiam.

Calx non extincta, cum ouorum albuminibus excepta, superq; marmoreum deducta lapidem ita stillato, vt quod crassius est descendat, & per diem & noctem in loco seruato humido, & denuo destillato, ad faciem dealbandam.

Alia

Alia aqua dealbatiua. R̄ calcem & incorpora super marmore cum aqua albuminis ouorum per alembicum destillatorum: & fac ita spissum, sicut balsam, deinde pone in vrinale in loco humido per diem & noctem, postea destilletur aqua ex his per alembicum, cum suavi igne, & sine fumo, & quod destillatur pone in vase vitreo.

Aqua faciem dealbans. R̄ albuminis oui, boracis petrosi, salis, aluminis roche, sing. ʒi. quodlibet per se tritum, albumini ouorum commixtum, destillato, vtrorq;.

Aquæ fortis hodie magnus est, apud Chymistas & Aurifabros vsus, sed & in medicina quoque, ad nonnullos morbos depellendos celebratur. Amatus Lusitanus fœliciter vsus est ea, in magno & maligno faucium ulcere. A principio suffusionis quidam ea curantur, adhibita oculis. Chirurgus quidam aliquândo in dentem mulieris imposuit, quæ inde ferè insaniebat, donec opio adhibito, à medico quodam, melius habuit. Ad vlcera, fistulas, caneros & porros, dum non fuerint inossata, & concaua, solummodo madefaciendo cum pluma vel panno lineo ex aqua cum qua separatur aurum ab argento. Antiqui vt aurum ab argento separarent, vtebantur atramenti sutorij stillatitio liquore, vt nunc quoq; in Asia faciunt illi, qui ab argento aurum separant. Nostri verò vt aquã fortiorẽ reddant, & vehementiorem, salẽ petrae

E V O N Y M I

adijciunt. Bellonius de medic. cadauera fertuā
tibus. In aquam fortem, si ferrum aut alia ali
qua materia proijciatur, statim ebullit, & sur
sum fertur, & nisi expiraret, vasa diffilirent.
Sin aurum in eam inieceris, non æquē intus
mescit, resoluit id in arenam, reliqua metalla
omnia in liquorem. Argentum vbi in ea
fuerit liquatum, immittantur laminæ cus
preæ, & argentum his adhærebit, quod pos
tea scopa separatur, ac tandem fusione vni
untur.

Aqua fortis, & vitrioli, salis petræ, fiat a
qua per destillationem, in aquam ponas vasa
argentea deaurata, & eliquabitur luna, & sol
manet integer, postea cola, & si Solem de
mulcere volueris, appone ad prædictam a
quam salis *. postea verò quodlibet sicca &
præpara. Alia.

Æ aquæ fortis, salis cōmunis & salis ame
moniaci parum, destillētur simul, aut si aqua
fortis prius fuerit destillata, iam dictæ speci
es destillentur, & vocatur aqua regis, & se
parat aurum. Aqua fortis verò communis,
separat tantum argentum, aurum graduat
& illustrat.

Aqua causticativa in fistulis sine dolore: &
etiam valet ad glandulas, scrofulas, & porros,
& ad omnes excrescentias in corpore huma
no, & aufert sine dolore. Æ olei laterini opti
mi, masticis electi, gummi arabici, terebinthi
næ. an. ꝑ iij. pistentur pistanda: & omnia si
mul

mul misceantur, & per alembicum destillentur: quam destillationem misce & incorpora, cum ℥. cineris cerri: & iterum destilla per alembicum, & quod fluit, reserua in vase vitreo benè clauso.

Aqua mirabilis in fistulis, cum qua scribi possunt literæ aureæ in ferro, & cornu arietis abrasum exterius, & incidatur subtiliter, & ponatur ad destillandum in alembico vitreo subtiliter, tunc ista aqua que exit operatur in ferro calido ipsum deaurando, & mirabiliter valet in fistulis, Bertapalia.

Aqua corrodens loco cauterij, adeo ut etiam corrodat ferrum, & salis nitri, ℥ ij. vitrioli Romani ℥. i. cinnabaris, aliàs veisur ℥ iij. quælibet per se terantur, deinde simul misceantur, & per alembicum destillentur, & hanc aquam collige, Idem.

Ruptorium, quo omnem contingit incidere tumorem, abscessumue absque ferro. Habet autem vitrioli Romani rubefacti ℥ vj. salis, nitri, vtriusque ℥ ij. gallarum, salis ammoniaci, singulorum ℥ viij. vitrioli non rubefacti ℥ ij. omnia destillentur alembico, & in vase seruentur vitreo. Vñs quidem est, ut oliuæ sarmento, lignoꝝue acuto in hac madente aqua, tumor incidatur, qua pariter & porri tolluntur, Fumanelus.

Aqua ad vlcera cacoëthica & quomodoꝝcunq; maligna & fistulas, Religiosi cuiusdã

E V O N Y M I .

apostatae medicamentum, de quo alibi scripsimus, mihi à pluribus iam annis relatum, & experientia comprobatum, omnem detergens putredinem, & ad sanitatem reducens, quod habet chalcitidis, seu vitrioli Romani. ℥. j. salis nitri tantundem, aquae quod sufficit, coquantur simul cum modico argenti viui. Accipito autem aquae huius clarificatae. ℥. ij. argenti viui ℥. j. & omnia comixta alembico destillato, & peracta destillatione, vitrea bociam frangito, & quod intus est veluti faex conterito, & de nouo cum praedicta destillato aqua ter quaterue, quae nanq; antiqua sunt vlcera, puluis sanat, pariter & iniecta aqua. Idem.

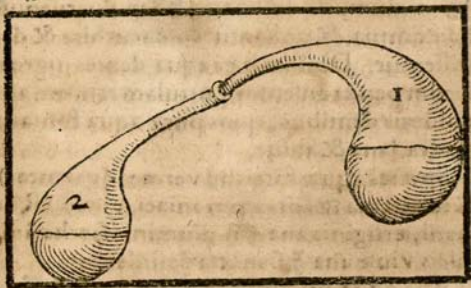
Alia aqua fistulas delens & porros. ℞ olei ex lateribus ℥. v. calcis non extinctae recentis ℥. iij. arsenici puri ℥. ij. euphorbij. ℥. j. omnia alembico destillentur, Idem.

Alia potentior ad fistulas delendas, verrucasque; seu porros, ℞ olei de lateribus ℥. l. calcis non extinctae, ℥. iij. ammoniaci puri tantundem, euphorbij ℥. l. omnia cum oleo mixta, alembico destillentur & stillatitius liquor ad usum seruetur, Idem.

℞ tartari albi, salis nitri ana, pulueris sentur subtiliter super lapidem purificatum, postea fiat fouea in medio pulueris & impone carbonem ardentem, & oleum quod inde fluit serua, & loca morpheatica cum eo inungas, & sanabuntur.

Aqua fortis (à Gallo empirico) ℞ salis nitri,

tri, vitrioli ana ℥. ij. aluminis vsti ℥ viij. omnia subtilissimè terantur, postea ponantur in cucurbitam vitream benè lutatam, hoc modo, da sibi ignem, per horas decem semper augendo.

Aqua fortis, & auripigmenti, floris æris ana ℥ ij. vitrioli Romani ℥. j. salis nitri ℥. ij. aluminis ℥. iij. omnia pulueriscentur, & fiat secundum artem destillatio.

Aqua fortis ad fistulam antiquam, & profundatam etiam in osse, mirabilis, ex lib. manuscripto vetustissimo. & salis ammoniaci, vitrioli, auripigmenti rubei & citrini, viridis æris ana ℥ ij. vel plus, vel minus, pro tua voluntate, ponantur in alembico vitreo benè lutato, & fiat lentus ignis, augendo donec alembicum fiat rubrum, destillatum seruetur in vase vitreo benè obturato, quia aliter exhalaret. Tantæ enim virtutis est aqua ista, quòd ossa penetrat, & ideò in concauo fistule

E V O N Y M I

ponatur vna gutta modica: statim cauterizatur, sicut ignis. Postea remoueatut arsura cū albumine oui, aut butyro, tunc adhibeatur cautela in generatione carnis.

Alia, ꝛ salis petræ, vitrioli Romani ana ℥ ij. aluminis calcinati ℥ s. puluerisentur hæc omnia, & ponantur in cucurbita & destillentur. Dealbat hæc aqua dentes nigros, si cum penna anserum, guttulam tantum apposueris dentibus, quos pura aqua fontana postea laua & abluc.

Species aquæ fortis ad vermes (verrucae) & tubercula ꝛ salis ammoniaci, vitrioli Romani, æruginis ana ℥ ij. aluminis saccharini, calcis viuæ ana ℥ s. mixta destillentur.

Alia aqua mirabilis in fistulis, & dissolvens margaritas, & aurum in folijs. ꝛ salis ammoniaci ℥ s. salis nitri ℥ iij. tartari ℥ ij. salis cōmunis ℥ s. omnia puluerizētur & destillentur per alembicū, in vase vitreo seruetur.

Aqua quæ tingit equos, canes, pannos vel pennas in viridi colore. ꝛ cuperosæ ℥ j. & smerilij ℥ s. subtiliter puluerizati, & per alembicum destillato, & quod fluit reserua in ampulla vitri benè clausa.

Ad tollendum cancerum, secretum magistri Francisci: ꝛ destillationem per alembicum argenti viui, argenti sublimati, vitrioli Romani, & vttere.

Aqua fortis conueniens moro, Bertapal. cap. 16. de apostematibus. ꝛ vitrioli Roma-

ni

ni, aluminis roche, salis ammoniaci, salis gemmæ, iiii. iij. ij. & j. hæc sunt pondera secundum ordinem, & fiat destillatio ad alembicum vitreum apratum cum luto sapientiæ & cum stercore bouis, & paleis mixtis, sicut faciunt dominæ, quando imbocant canistros. Ista aqua mirabilis est, & tangendo morum, destruit ipsum & omnem aliam carnem additam, & ista vocatur aqua fortis, & aurifices vel fabri diuidunt aurum ab argento cum hac aqua.

Aqua fortis valens in fistulis, & est multæ virtutis & potentie in vlceribus. R. salis niri, vitrioli Romani, aluminis roche ana ℥ss. j. quælibet per se teratur subtiliter, & simul incorpora, & pone in alembico, fac lentum ignem, & accipe primam aquam per se, donec rubescat alembicum, tunc remoue aquam illam, & collige aliam per se, quia prima nihil valet: & auge ignem donec incipiat rubescere, & tunc reduc cineres qui sunt in vase vsque ad collum, & fac ignem fortem, donec rubescat alembicum, & cessabit fumus ille rubeus qui apparebit in vase vitreo, & sigilla benedum cera, & serua supradictam aquam. Infrigidato furno, in fundo vasis inuenies massam rubeam, quam serua. Aqua dicta, est fortior aqua mundi, & habet mirabiles operationes in se. Nam hæc aqua soluit, corrodit carnem, & redigit omnia mundi in puluerem & aquam: sicut lapides & metalla. Si

E V O N Y M I

calefiat, emittit fumum rubicundissimum & fortem. Hæc aqua si tangit per se carnem vel vestem, tingit eam colore croceo, qui nunquam deleri potest: in carne durat color pluribus diebus, si laueris maculam cum lixiuio, fit valde rubeus color. Item si posueris paululū bonæ lungæ, hoc est argenti, in aqua ista, tingit colore nigro, qui deleri nō potest. Item si posueris aliquid Mercurij, hoc est, argenti viui, ita quod liquefiat, fit fortior igne. Nam si tangit carnem, cauterizat ad modum ferri igniti, & non sentitur: & est optima ad faciendum cauteria: mortificat omnes fistulas, & cancos & carbunculos, humores prauos & venenosos. Item si apponatur ferrum in dicta aqua, statim calefit, & bullit absque igne, & facit de ferro aquam rubeam, per intromissionem ferri. Et si extraxeris aquam per Alembicum remanebit ferrum in fundo vasis, & erit puluis rubicundissimus, qui dicitur, crocus Martis. Item si in prædicta aqua posueris Venerem, bullit: & fit de ea, aqua viridis. Et si extraxeris aquam per Alembicū, remanebit Venus in fundo vasis puluis nigerrimus, qui est calx veneris. Nota quod si posueris in dicta aqua saturnū, facit aquam claram, & si extraxeris, remanebit sal albus, & amarus. Item si posueris in ea Iouem, faciet de eo pastam sicut butyrum: & si desiccaueris fiet puluis albus. Item si posueris in ea Mercurium, faciet de eo aquam claram: & si di-

si dimiseris residere aquam Mercurij, cadet ad fundum ad formā glaciei : & si desiccaueris remanebit sal albus, sicut cera fortissimus. Et si volueris recuperare argentum tuum quando est in aqua, pone in illa aqua Mercurium crudum, & statim bona luna intrabit in mercurio, tunc vacua aquam, & accipe mixtionem & pone in pelle capreoli & comprime optimè, exhibit Mercurius, quod verò remanebit in corio, pone in cubiculo ad fundendum : & inuenies bonam lunam. Item si posueris in ea solem, fit aqua crocea, & si siccaueris, fit sal aureus amarus vt terra, valet in desiccando fistulas. Item si dissolueris in dicta aqua partem vnā de bona luna, & tantum de Mercurio, & tantum de argento sublimato albo, & quartam partem vnus istorum de tutia Alexandrina, & extraxeris aquam per alembicum, remanebunt omnia ista in fundo vasis, ad formam lapidis : de quo lapide pone partem vnā supra quatuor partes æris & fiet album, sicut argentum de xxij. solidis pro vncia, cum quo si posueris de bono argento, pulchra possunt fieri ornamenta. Item si posueris vel feceris fieri vasa parua, vel annulos, vel alia facta de auro & medietate argenti, & si postea acciperis, panem rubeum, qui remansit in fundo vasis aquæ supradictæ & puluerizabis, facies mirabilia.

Aqua alia ad fistulas, porros, verrucas, &

E V O N Y M I

callos tollendos. R̄ cuperosæ, id est, salis nitri, vitrioli Romani, calcis viuæ recentis ana partes æquales, terantur & destilla per alembicum. Prima aqua exiens est alba, valet ad lentigines, & non ad porros: altera rubea, quæ valet ad porros & verrucas, & ad omnia quæ supra dixi.

Aut. R̄ calcis viuæ recentis ℥ iij. arsenici ℥ iij. euphorbij ℥ j. tere & cum olei laterini ℥b. s. misce & destilla, serua ad porros & verrucas.

Alia R̄ salis nitri ℥ iij. vitrioli Romani ℥b. j. cinnabaris ℥ iij. tere, destilla per alembicū, & serua pro deauratione Martis.

Alia . R̄ salis nitri, vitrioli Romani, salis ammoniaci, viridis æris, auripigmenti, calcis viuæ recentis, aluminis, salis alkali, tere, destilla, & ex eo madefac Martem, vel tenendo in madefactione, & corrodetur.

Aqua dissoluens solem. R̄ salis petrae, vitrioli, gypsi, aluminis iameni ana quart. xij. cinnabaris ℥ ij. aquæ salis * ℥ iij. pone in alembico & exhibit aqua prima dulcis, secunda & vltima est rubicunda & bona.

Vt aurum ab metallo soluat, R̄ olei tartari partes ij. sulfuris partem j. & destilla, vnge metallum vel ferrum, postea igneatur, & proijciatur in aqua frigida, & aurum forma arenularum cadet in fundum.

Aqua fortis separans solem à luna. R̄ salis partem vnam, vitrioli partem j. salis nitri partem

partem mediam, viridis Græci partem quartam vnius partis, hoc imbibe aceto fortissimo, in modum pastæ, & exicca, postea sublima aquam.

Alia operatio melior, quæ separat lunam ad vnâ partem & solem ad aliam, ad modum massæ: R̄ regularum 3j. salis communis vsti 3 s. æris vsti, viridis æris ana 3 s. puluerisentur simul, postea pone materiâ quam vis separare in istum puluerem in testa, & teger eam cum alia, & cū dissoluitur, separatur vnum ab alio.

Aqua & oleū è sale ammoniaco. R̄ sex vel decem oua decoctione indurata, aperiantur parte acuminata, & vitellum extrahe, vacuū verò spaciū cui repleas sale ammoniaco puluerisato. Ponatur in vas arena repletum, cui modicū aquæ sit affusum, & mane in cortice aquâ reperies, quam serua, postridie, rursus eodem modo aquam euacua, vsq; totū sit resolutum. Sin oleum eius habere volueris, aquâ per alembicū separa, et remanebit oleū, quod serua. Vsus eius præcipuus ad fixandū, & alia multa Alchymica opera. Marcell.

Aqua mollificans omnia metalla, vitrum, chalybem, electrum. R̄ salem ammoniacum, & salem nitri cum tartaro ana, bulliant (an in liquore aliquo?) cum paruo igne, & mollificat omne metallum intus proiectum.

Sal nitri & tartarū æqualiter sumpta, emolliunt metalla secundum aliquos.

E V O N Y M I

Aqua fortis, & salis nitri, salis *ana, fac
 aquam ad solem, Si solem & lunam in aqua
 separare volueris, & salis nitri ℥. i. alumina
 vti & exiccata ℥. ij. destilla per alembicum,
 & in aquam pone laminas tenues foliatas su
 per prunas, tunc bulliet, & cum bullire desi
 nit, depone, & aquam infrigidatam moue &
 turbescet, tunc subtiliter effunde aquam in
 aliud vitrum, & videbis aurum nigrum in
 fundo residere: tunc & aquam modicam fon
 tis, affundendo Soli, & laua, & aquam funde
 cū ad priorem aquam, tunc Solem in tegulā
 super prunas pone & siccato: postea & modi
 salis nitri & solē cum ipso demulce (schmelz)
 & funde tunc in formam. Cum autē lunam
 habere volueris, & aquam effusam & de
 stilla per alembicum, & manebit luna in vi
 tro, quam tunc effunde, sicut de auro dictum
 est: tunc abluta prima aqua, posset facibus
 apponi, si plus de luna in puluere nigro fo
 ret, quod tunc etiam dissoluetur, & postea
 effunde iterum, & affunde aquam fontis, &
 laua vt prius. Lunam autem vltimo siccata
 poteris ponere in crucibulum, cum medio
 suo nitri obstruendo, & superius mittendo
 paruum foramen, sufflando ignem & habe
 zur, depurata.

Aqua Philosophorum, è scheda, lingua
 Gallica manuscripta. & vitrioli Romani ℥. ij.
 salis nitri ℥. l. cinnabaris ℥. iij. pistentur
 subtilissimè, misceantur, destillentur que in
 alembico,

alembico, qui ponendus in olla è terra facta. Postea sumatur cinis cribellatus, & vas terreum impleatur vsq; quo materiam in alembico contentã, penitus comprehendat. Excitetur deinde ignis lucidus & lentus subtus, & posteaquam cœperit destillare, colligatur aqua. Prima aqua destillans, tum perfecta dicetur, cum collum alembici parte superiore flauũ comparuerit, atq; tum secunda à priorre erit separãda, & singulæ seorsim seruandæ. Virtutes huius aquæ multæ sunt. Deauratur hac aqua calices, galeæ armorũ, gladij, cultri, & similes res : scribendo literas, pingendo folia, aut alia ornãmẽta, hoc modo procedendo. Primo vernice obducatur res deauranda, quæ postea iuxta ignẽ exiccetur. Deinde cum stylo acuto ligneo è duro ligno, pingatur aut scribatur, quodcunq; placuerit. Demũ aquã prædictã, madefiat locus depictus aut scriptus, ibiq; aliquandiu relinquatur, postea igni læto admoueat, paulò post valido: vbi benè incaluerit, detergatur panno lineo aspero, & mundetur à vernice. Si aurichalcum dealbare volueris, bulliat in aqua hac, & argenteũ videbitur. Si in aliquo vis curare porros, lentigines, aut carnẽ supexcrecentẽ auferre, in quocũq; loco fuerit, aperiatur locus acu, & modicũ aquæ immitte, & subito tolletur. Sin fistulas, apostemata, cum tẽra aqua imponatur, disseccabit fistulas, radicesq; earũ aufert biduo, malam carnẽ auferendo, restit

E V O N Y M I

tuendo bonam. Sin apostema sine ferro aperiendum, sumatur cera alba & fiat ex ea emplastrum in medio perforatum, & loco affecto imponatur, foramini postea aquæ prædictæ modicum indatur, & aperietur. Mollificat corallia: sumenda autem vna harū aquarum, vel ambæ simul, cui corallia imponantur, & post eius mollificationem, elaborabis, aut formabis ad libicum, ac tandem redibit ad suam naturam. Pota ab animali, interficit, Vinum, cui admiscetur, corrumpitur, vbi reparare voles, adde roris marinum. Sed alias quoq; habet, non manifestandas facultates, propter impostorum & circulatorum nequitiam, qui eiusmodi aqua in hominis perniciem abuti possent.

Aqua regalis dicta, ad multa vtilissima. R. sulphuris flauis, aluminis roche, salis gemmæ ana ℥.ij. borraginis, mastice, ana ℥.ij. cōtundantur in mortario, & cōmisce in boccia cum capitello et recipiēte, destilla secundū artem, in fine fortissimo igne omnē humiditatē extrahendo: quæ destillat aqua, alba est & turbida, quæ coletur per pannū subtilē, & in ampulla vitrea seruetur, adiungēdo musci soluti carat. j. aquæ rosacæ ℥.i. & vbi aliquantulū quieuerit, aqua fiet clara et odoratissima. Dolorē aufert vulnerū, si vulnus ea madefiat. Ad dolorē dentiū, & gingiuarū corruptionē, & omnes morbos oris internos valet, tenendo huius parum in ore aliquādiu, ac postea expuendo,

puendo, quia mirabiliter sanat. Dentes dealbat, cum lineo panno eadē madefacto et affricato. Febrium paroxysmos tollit, dando \mathfrak{D} s. cum brodio per os, mirabiliter certe iuuat.

Aqua pretiosa ad oculos ex vitriolo. \mathfrak{R} vitriolum, & in cucurbita per destillationem aquam eius extrahe, in arena. Vitriolo calcinari nihil opus est, nec debet. Aliter.

\mathfrak{R} ouum recens & decoque ad indurationem, detrahe ei corticē, & in partes duas per mediū scinde. Ablato verò vitello, substitue vitriolum album magnitudine pisi, & vertetur in aquam, exprime per pannum in vitrū, & serua ad oculos, est enim valde bona.

Aqua mirabilis, infallibiliter oculorū maculas delēs, & oculos clarificans, super omnia iuuentutem conseruat, & omnē maculam faciei delet: sed & guttæ rosaceæ, & lepræ non verè valet. \mathfrak{R} limaturam argenti, stanni, æris, chalybis, plumbi, auri, cachimix argenti & auri secundum diuitias & paupertatem ana, ponantur per diem & noctem in vrina pueri virginis calida. Secundo die in vino albo calido. Tertio die in succo fœniculi, verbenæ & chelidoniæ. Quarto in albumine ouorum. Quinto in lacte mulieris puerum lactantis. Sexto in vino rubeo. Septimo in septem albuminibus ouorum, & hoc totum ponatur in vase in quo destillatur aqua ros. ad lentum ignem, & quantum destillauerit, reserua in vase aureo, argenteo vel vitreo benè obturato,

E V O N Y M I

ne respirare possit. Ex ipsa aqua oculis immitte ij. vel iij. guttas mane & sero lauando prius oculos, &c. Arnold. de Villa noua.

Aqua metallorum experta, ad omnem lepram, scabiem, fistulā, morpheim, serpigine impitiginē & cancrum, & confortationē omnium membrorū corporis: & omnem morbum contagiosum paliat, & interficit omnē morbum solutionis continuæ. ℞ limaturæ ferri, chalybis, auri, argenti, gris, stanni, plumbiana, myrrhæ, aloës ana quantum de omnibus, terantur omnia simul & misce, & ponantur omnia in olla vitreata vel alchymica, quæ vas destillationis supra se habeat, & supra ignem fornacis apponatur, & aquam quæ per alembicum destillat, in vase vitreo collige, & vsui reserua, quoniam est mirabilis ad omnia supradicta, ex eodem.

Aqua benedicta destillata cōtra podagrā. ℞ vitrioli Romani ℥. ij. mellis destillati ℥. iij. destilla sicut scis, postea adde tertiam partem aquæ vitæ rectificatæ, fiat mixtura, & vsui serua, & cum penna columbina alba fiat inunctio, vt scis.

Aqua probata ad limositatem, & fœdum colorem dentium, ex Guidone. ℞ salis ammoniaci, salis gemmei ana ℥. l. aluminis zuccharini quar. j. puluerisentur, & ponantur in alembico vitreo, & fiat aqua de qua dentes cum petia de scarlato fricentur.

Aqua flauos reddens capillos. Cineris cerri ℥. j.

ri ℥. j. aquæ fontis ℥. vj. diu concoctis, addantur vitrioli Romani ℥ ij. & diebus tribus sub dio expositis vtor.

Alia. Salis gemmæ, squammæ, seu batituræ æris, alcannæ, partes æquas, omnia tria alembico destillato.

Alia. Salis gemmæ ℥. j. vitrioli Romani ℥. f. salis nitri ℥ iij. radicum chelidonij viridum, ad omnium pondus, ex contusis, & tritis, alembico aquam eximito, quæ primo exit, abijcitur, quæ secundo, capillos colorat, prius lotos & feruenti sole siccatos.

Puluis per sublimationem factus fortissimus ad corroendum & mortificandum carnem mortuam, Lanfranc. in Antidotario. & limaturæ ferri, vitrioli, aluminis iameni, antimonij ana ℥ ij. salis ammoniaci, arsenici, citrini, sulfuris viui, floris æris ana ℥ j. & f. calcis viuæ ℥. f. hæc omnia terantur, & addatur ℥ j. argenti viui cum saliuâ extincti, temperetur cum aceto, vel aqua maris, vel lixiuio forti, quod erit melius, si erit de cineribus fabarum, & fiant inde trochisci & siccantur, siccati ponantur in aludel, & sublimentur. Modus autem sublimationis est talis. Habeatur vas vitreum grossum, quod ab igne findi non possit, vel sit terreum interius vitreatum, & habeat operculum ita artificialiter ei coniunctum, quod vna pars operculi intraret vas, quod erit inferius, & arte sibi coniungat, ne possit inde aliquid exhalare, &

E V O N Y M I

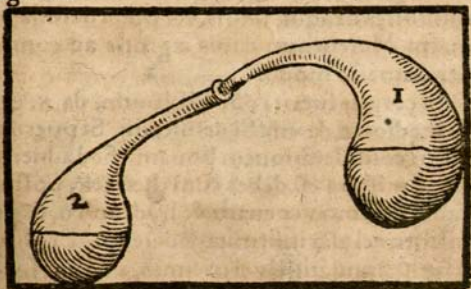
cum hoc lutetur, luto sapientiæ vel gypso.
 Puluis sublimandus ponatur in fundo vasis,
 & operiatur operculo, & orificia fortiter ob-
 turentur, & ponatur in furnello, in quo fiat
 ignis lentus vel leuis per dimidiũ diem, po-
 stea vas auferatur ab igne, & dimitte infrigi-
 dari, quo infrigidato, disco operiatur, et quod
 remansit in fundo inferius, abijciatur. Quod
 verò operculo adhæret, remoueatur & serue-
 tur in frustis. Cum verò opus fuerit, operare
 cum eo cum cautela, quoniam comburit vt
 ignis, & putrefacit & corrumpit locum cui
 apponitur.

DE MERCVRIO PRÆCIPITATO, pauca quedam, aquæ forti subnectenda.

Mercurius præcipitatus hoc modo fit,
 Mercurij crudi ℥. j. Mercurij crudi ℥. iij.
 dissoluatur in aqua, postea in arena euap-
 oret aqua, aut destillatione separa fortiter,
 vt rubescat & exiccetur, teratur deinde in
 porphyrio, & affunde ei aquam vitæ destila-
 latam quinquies vel septies, accende etiam
 et sine vt cõsumatur. Postea rectificetur aqua
 rosacea optimè permiscendo, ac tandem per
 filtrum, aquam rosaceam separa, & relinque
 vt exiccetur. Tum rursus de aqua vitæ vt
 prius affunde, & accende vt exiccetur, idque
 tertia vice repetatur, & habebis quod voles.
 Tantum autem de aqua vitæ est affunden-
 dum,

dum, quantum ad cooperiendum solum satis sit, non vt multum excedat.

Mercurius præcipitatus à Gallo empirico.
 ℞ argenti viui ℥.i. aquæ fortis ℥. quindescim,
 omnia simul ponantur in cucurbitam vitream benè lutatam, & destilla more aquæ fortis vt supra dictum est, semper augendo ignem.

DE MERCVRIO PRÆCIPITATO, qui est remedium contra omnes infirmitates, causatas ex humorum putredine.

Recipe partes æquales vitrioli Romani, & salis nitri, & ex eis fac aquam cum capello & recipiente, in quo recipientè pone sextam partem ponderis de Mercurio crudo, hoc est, Si vitrioli & salis nitri sint tres libræ, pone vj. ℥ Mercurij, postea permittite vt aqua cum suis spiritibus descendat in recipientem. Postea omnia quæ sunt in recipiente, euacua

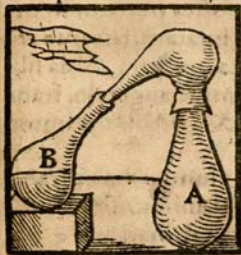
E V O N Y M I

in bociam mundam & lutatā : sub qua pone capellum cum recipiente, & iterum fac destillare, & cum aqua erit in recipiente, iterū pone in bociā in qua remansit Mercurius, & hoc reiterabis vsq; ad Mercurij rubificationem, & rubefacto Mercurio, accipe ipsum, & abluē in aquis cordialibus, vt borraginis & melissę & huiusmodi, sed primo abluē ipsum multoties in aqua fontis, vel putei destillata, quem Mercurium dabis ægrotis ad comedendum isto modo.

Si corpus fuerit robustissimum, da x. gr. Si mediocre, da viij. Si debile, iiij. Si puerile, fac tu considerationem bonam. Sed aduerte quod miscere eū debes cum theriaca, postea dabis infirmo venenato, & hydropico, & pestilenti, vel alia infirmitate detento. Et plus, si sanus annuatim, vel triennio, vt opus fuerit, hoc præcipitato vtetur, cum prudenti humorum digestionē, hoc est præparationē purgationis, non infirmabitur.

P. 156
Nota quòd loco Mercurij potes vtī amalgama, factō ex sex partibus arg. viui, & ex vna parte auri, & sic facies maiora mirabilia. Et aduerte quod potes curare vulnera cum primo vel secundo præcipitato, quo vtēre sic. Pone de ipso circa vulnera & intus. Landa qui fecit totum, quia hoc est magnū secretū. Et scias quod in 4. destillationib. hoc facies, quo factō, pone in bociā munda in ignē, vt spiritus quantum potest recedant, deinde fac vt supra. Modus

Modus conficiendi pulueris rubei, id est, præcipitati, siue argenti viui calcinati, ex Mariano. ℞, aquæ, qua argentarij separant aurū ab argento ꝑ vj. argenti viui ꝑ iiij. misceantur simul in alembico vitreo, quod benè illutabis. Habet enim alembicū bociam, quæ illutanda est, (in qua ponuntur elambicāda) & capellum & recipientem, cuius forma ta-

lis est. Sed A. id est, bo-
cia est illutanda. Punc-
tus dicitur capellum.
B. recipiens. Sic ordi-
nato alembicum. In
fornace, A. vndiq; ara-
gilla præmunitum, po-
nito, & destilla igne
(qui paulatim augea-
tur) temperato, donec tota defluerit aqua:

inde frangas phialam, &c. Aqua verò, quæ separat aurum ab argento, fit hoc modo. ℞ salis nitri, aluminis rochæ, ana ꝑ vj. misceantur in mortario moleando cum pistillo tā diu donec benè misceantur. Quo facto, puluis grosso modo factus, ponatur in bocia, quæ illius pulueris capax sit, & illutata. Verum etiā orificia omnia illutabis, ne aqua exhalet, sicq; destillando aquam extrahes, qua rectè vti poteris. Signum autem suæ bonitatis est, quod quando de ipsa parum in terram ceciderit, statim ipsam ebullire videas. Sic habes modum pulueris & aquæ conficiendæ, quæ est

aqua separa-
tionis.

E V O N Y M I

tantæ virtutis, quantum nemo existimabit. Hic pulvis, intra corpus sumendus, præparatur etiã à Matthæolo : sumit autem aque fortis partes quatuor, Mercurij partem j. & nõ cum capello, sed in retorta parat, &c.

mercuri⁹
sublim.

Mercurius sublimatus à Gallo empirico. Recipe argenti viui. ℥. j. extingue in aceto forti, vitrioli exiccati & puri ℥. ij. salis communis albissimi ℥. iij. postea ponatur in cucurbitam vitream benè lutatam, cum suo recipiente, vt supra, lutata iunctura, & da sibi ignem per horas sex, semper augendo, frange postea cucurbitam & habebis optimum sublimatum.

mercuri⁹
plumbi.

Argentum viuum è plumbo ita extrahitur ab eodem. ℞ plumbi minutissimè incisi ℥. x. salis nitri, tartari calcinati ana ℥. xij. simul ponantur in vas terreum deuitreatum, postea dissoluantur in aqua vitæ, collocentur in calidiore loco totius hypocausti, per quatuor vel sex dies, & habebis ℥. viij. argenti viui.

Mercurius crudus, in aquam fortem iniicitur, sic totum illud redigitur ad formã olei ferè, hoc curantur polypi, caro putrida, &c. quod si autem malum interius in ore fuerit, præstat vnguentum Aegyptiacum.

Præcipitati cum auro, hic vtendi modus est, & hæc dosis, ex literis ad Ges. Dedi aliquoties huius pulueris grana hordei quatuor, cum conferua rosacea, hora quarta vespertina, ita

na, ita vt nihil assumeretur in crastinum vsq;
de cibo. Vfus huius in affectu durante bien-
nium, trienniū aut amplius, fœliciter se mon-
strat. Quibus autem affectibus conferre vie-
deatur, hoc meum est iudicium, quod *σολύγιμα*
sop sit.

D E O L E I S.

1. DE OLEIS IN GENERE.
2. DE BALSAMELAEIS, ET OLEIS
COMPOSITIS.
3. DE OLEIS E PLANTIS, LIGNIS,
AROMATIBVŠ, RESINIS, &c.
4. DE OLEIS EX ANIMALIBVS.
5. DE OLEIS EX METALLICIS.

D E O L E I S Q V A E D A M

in genere.

NON minus humana natura, ad
sui conseruationem oleis indiget,
quàm aquis. Quum etenim eorū
quæ possidemus, quædam sanis
tantum ad conseruandam nimirum corpo-
ris valetudinem maximè conducāt, vt ea qui-
bus alimur, vestimur, calceamur, & in qui-
bus habitamus, quædam verò ægrotātibus:
alia verò sint eiusmodi, quæ vtrisque ex vsu
sint, benè videlicet valentibus & ægrotan-
tibus: oleum ipsum, Galeno etiam teste, est
eiusmodi, quod tum sanis, tum ægris ex æ-
quo, & intra corpus exhibendo, & forinse-
cus adhibendo, vtile est. Nam inter ea medi-
camenta, quæ externis partibus admouētur,

E V O N Y M I

non infimum locum tenent olea, tum simplicia, tum composita. Et horum quidem usus est frequentissimus, ita ut illis solis utamur aliquando, sæpius autem ad unguentorum, ceratorum, emplastrorum etiam confectioem usurpemus. Sunt autem olea & unguenta, non tantum consistentia, sed etiam viribus tam propinqua, ut sæpe olea vocentur unguenta à Dioscoride, quale est unguentum nardinum, mastichinum, & consimilia, quæ olea potius quam unguenta dixeris. Cæterum oleorum multiplicia sunt genera. Oleum enim simpliciter & propriissime Galeno dicitur, quod ex maturis oliuis est expressum, omnis ferè excedentis qualitatis expers. Ob id non solum ad multorum medicamentorum compositionem utilissimum, quod eorum quibus permiscetur facultates facile suscipiat, sed etiam per se ac solum intra corpus, ad quorundam morborum curationem exhibeatur. Nonnunquam ex immaturis oliuis exprimitur, quod Omphacinum appellant, & ἀμώπις, refrigerandi & astringendi facultate præditum, quod iam aliorum medicamentorum materia, ut dulce, esse non potest. Hæc duo olea, proprie & verè sunt olea nuncupata. Reliqua verò, de quibus hoc libro instituimus sermonem (oleum enim hic nobis dicitur, quicumque succus oleaginus & pinguis) per quandam similitudinem olea dicuntur: quales sunt succi oleaginosi & fluxiles, expressi, destil-

destillati, aut quocunque alio modo facti ex fructibus, seminibus tritis, vt amygdalis, nucibus auellanis, nuce Indica, balano myreptica, semine sinapi, lini, ricini, & similibus.

Fiunt autem huiusmodi olea multis modis: quædam enim expressione, alia verò impressione, vt vocat Mesue, quando nimirum simplicia medicamenta in oleo communi in cocta, macerata, insolata, suas vires in oleo relinquunt. Quædam verò fiunt resolutione Chymistica, vt cum id quod oleosum in singulis partibus, per destillationem resoluitur vi ignis. Et hæc quidem olea vehementissima sunt in agendo, & tenuissima. Potest autem ignis beneficio, fermè ex omnibus oleosis quid elici, ex alijs tamen largiori, ex alijs pauciori copia: quib⁹ hoc est peculiare inter reliqua, quod essentia tenuitate admirabili, quæ ab igne acceperunt, celerrimè in partes profundas penetrant, & vires suas citissimè exerunt, qualia sunt olea, quæ Alchymistis ex sulfure, vitriolo, lateribus & consimilibus educuntur. Habent enim hæc omnia vires maiores, quàm illa, à quibus extrahuntur.

Eliciuntur autem hæc olea per destillationem, in arena potissimum, ita vt tusa aromata, aut semina, iniiciantur trita in cucurbitam vitream luto intectam optimè: vna autem vice, ad ℥ iij. iniiciantur, secundum capacitatem cucurbitæ, infundantur deinde circiter ℥b. vj. aquæ clarissimæ, ac misceto dilis

E V O N Y M I

genter. Pone deinde cucurbitam in capella
 lam aptam fornaci, & arena imple, vt non at
 tingat fundum, sed intersit arena. Cucurbitæ
 impone alembicum vitreum, cuius rostrum
 desinat in stanneam vel ferream fistulam,
 (stanno) intus & foris illitam. Ea fistula
 transeat in obliquum per vas, quod habet in
 se aquam frigidam, vt inter destillandum va
 por egrediens cum oleo, refrigeretur, claude
 iuncturas accuratè, madefacto papyro vel lin
 teo, & suppone exceptorium. Postea accende
 ignem lentum, & vide ne nimium surgat, &
 ebulliat in alembicū, quod in cucurbita con
 tinetur. Semina enim quædā vt anisum, pro
 pter raritatem substantiæ suæ, simulq; visco
 sum quod habent, largiter ebulliunt, ideò nō
 statim alembicum imponere debemus: sed
 posteaquā bullas excitari videris, & vaporē
 sursum ferri: depone alembicum, & immisso
 baccillo agita, ita resoluetur in vaporē spuma
 quæ postea mediocri igne moderari, cōpesci
 & exiccari potest. Quo facto impone rursus
 alembicum, & circumlutato satis ac destilla
 sine cessatione, donec coniecseris nullum am
 plius intus contineri oleum: quod visu & gu
 stu statim percipies: nam cum gustu destil
 lantes guttæ, non amplius respicient iniecti
 aromatis saporem, desistendum est, ne aroma
 fundo cucurbitæ inhæreat, & exuratur. De
 inde segrega contentum in destillata aqua
 oleum, optimè, vt inferius dicitur. Porro nō
 randum

tandum est, quædam ex his oleis, aquæ innatare, quædam fundum petere. Innatant piperis nigri, & recentis cardamomi, & anisi: fundum petunt, cinnamomi, macis, & caryophyllorum, &c. Aqua cinnamomi & anisi cum destillantur, lacteum habet colorem, & lacteum hoc paulatim in oleum conuertitur. Hactenus Cordus.

Rursus est intelligendum, duo præcipue in extrahendis oleis requiri: primum, ut materia copiosa aqua perfundatur, ut ea tanquam vehiculo ad superiora feratur, minusque aduratur, aut consumatur. Deinde ut vel capitellum, vel tubus, vel nasus, continue aqua frigidissima, refrigeretur. Quæ duo hunc usum præstant, ne olei spiritus, qui subtilissimi & calidissimi sunt, quique quamprimum capitellum inflammant, reprimantur & in oleum abeant.

DE OLEORVM DESTILLATIONE
per vesicam vocatum instrumentum.

PRimo fiat vas figulinum, crassitudine digiti, ut firmitus sit, ovali figura, oui supra medium paulo secti, hoc modo. capax pro arbitrio:

E V O N Y M I

sed quoniam pro duabus libris specierum, ℥. aquæ xx. poni debent (& vas æneum replendum est ita, vt tertia pars vel paulò minus sit vacua) prout hac quantitate, quæ mediocris videtur, plus minúsue destillare volueris, vasis figulini magnitudinem facito: in cuius fundo arena ponatur ad duos digitos vel vnum, & circumquaq;, pro oleis ex aromatibus ac seminibus: pro herbis verò non opus est.

2. Parato vase ex terra electa, purgata, optimèq; subacta, siccata, &c. vt solent figuli (vix autem ante tres septimanas fiet) pro eius circumferentia fornacem extrues ex lateribus, (nam figulinum dum assatur, contrahitur multum, proinde id prius est faciendum) basin altam habentem: foramine sit rotundo, cum craticula, supra quam per dimidiū pedem sint duæ virgæ ferreæ transversæ parū distantes, quibus imponatur figulinum, & fornax supra fundum figulini, hoc est, supra virgas ferreas emineat, pedem vnum, cum dimidio, paulò minus.

3. Figulino impone vas æneum amplum, pro quantitate aquæ: (nempe pro ℥. ij. specierum, ponantur aquæ fontanæ ℥. xx.) ita vt vndiquaq; sesqui digiti vacuitas sit repleta arena. Hoc vas cum capitello dimidio pede eminebit forte.

4. Capitellum esto rotundum supra, non acuminatum, vt vapor non recidat deorsum: neq;

neq; aqua capitellum refrigeretur, neq; limbum habeat vllum. Sic vapor omnis mox in canalem abibit. Si capitellum refrigeretur, nimis citò densantur vapores, & recidit etiam: vel etiam aliter improbatur hoc, in oleis hoc modo destillandis. Dispiciendum autem quæ nasci curuitas esse debeat, pro situ & spacio loci, vt canalis ei commissus, transmitti per dolium commodè queat, &c.

5. Canalis sit longus, sex non bene pedes, transeatq; per aquam frigidam.

6. Ignis primū maiusculus fiat: deinde paulatim remissus, in æquali vigore seruetur. Oleum simul cum aqua & phlegmate transibit, &c. aliud subsidit aquæ, aliud innatat. Separetur oleum. Tum rursus aqua destilletur, & quod primum fluxerit, erit suauissima aqua, reliquum phlegma. Destillatio per fici octo horis potest, hæc Ges.

I N S T R U M E N T U M A P T I S S I M U M, pro extrahendis oleis è radicibus, herbis, seminibus, aromatis, &c.

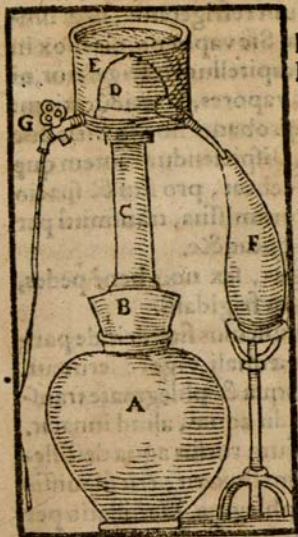
A. Vesica continens materiam.

B. Venter hic collo adhæret, vt commodius collum, amplo vesicæ ori accommodetur, quod commodè collum non admisisset, nisi hoc intermedio.

C. Collum oblongum, vt minus cito incale-

K

E V O N Y M I

- scat capitellum.
 D. Capitellum.
 E. Vas circumdās
 capitellum, in
 quod continuè
 aqua frigida illa
 bitur.
 F. Recipiens ob-
 longum.
 G. Epistomium,
 aquam calefactā
 educens.

Hanc fornacis
 figuram, accepi
 nuper à Felici Pla-
 tero Medico Basili-
 ensi.

DE OLBORVM EXTRACTIO-
 ne per destillationem aquae bul-
 lientis.

Accipe ollam ex cupro factam, decem
 aut quindecim mensuras capientem, eā
 imple vino aut aqua, aut mixto ex utroq; vt
 tertia tantum pars vacua relinquatur. Aquae
 impone rem tuam, extrahendis oleis aptam,
 crassiusculè puluerisatam, & stet in infusio-
 ne horis tribus, quatuor, aut etiam sex.
 Deinde ollae suppone alembicum, perluteo-
 tus

tur optimè , fac aquam fortissimè bullire, tunc cum vapore aquæ , ascendunt spiritus oleaginosi , qui per fistulam, per aquam frigidam transeuntem, descendunt in vitreum recipiens , & vertuntur in oleum, quod deinde in furno digestionis , separabis ab aqua, cum cochleari argenteo. Ad hunc modum , poteris extrahere oleum è nuce moschata, macere, aniso, fœniculo, cinnamomo, caryophyllis , baccis iuniperi , & alijs. Furnus digestionis est vas, in quod infunditur aqua & oleum simul, in loco temperatè calido, vt separentur ab inuicem. Quomodo autem separatio fieri debeat, mox dicetur.

M O D V S E X T R A H E N D I O L E A
per torcular.

Accipe torcular, cuius vtraque latera, lamina sint obducta, quæ calida sit satis, non tamen ignita: inter latera comprimatur res quælibet, ex qua oleum est extrahendum, imposita in panno lineo, raro, & prodibit oleum. Quod si res fuerit siccior & aridior, humectetur, affuso tantillo aquæ vitæ optimæ. Oportet autem res omnes, crasso modo prius esse contusas.

Aliter parat huiusmodi olea quidam princeps: Accipit flores camomillæ, aut alterius herbæ adhuc recentis & viridis, incidit, & decoquit in oleo: vbi refrigeratum fuerit, expræ

E V O N Y M I

mit, & recētibus alijs floribus superaffundit,
ac tandem ad solem reponit.

Q V O I N G E N I O O L E V M

*quod inter destillandum simul cum aqua
effluxit, sit separan-
dum.*

Separatio olei ab aqua fieri potest, aut
Scholeari, præsertim si oleum in superficie

aquæ natauerit: aut
quod magis indu-
strium est, parato
ad id peculiari in-
strumento, quale
est hoc appositū,
quod in fundo fo-
ramen habeat ce-
ra obturatum: aut

vase habente tres fistulas, imam, mediam, su-
premam. Fusius hæc docet Bessonius in lib.
de Extrah. oleis, ad hunc modum. Primo, in-
quit, da operam vt receptorium fundo sit æ-
liquantulum acuminato, & præterea instar
puncti perforato, pluribus clauiculi ictibus.
Hoc demum foramen tempore destillatio-
nis cera tractabili diligenter obturatur. De-
inde aqua & oleo destillatis, ac ijs in refrige-
rato aëre aliquandiu seruatis, obserua accu-
ratus in receptorio perspicuo, quem locum
occupet oleum in aqua. Hoc aut cernes ex
diuersi-

diuersitate coloris. Quod si imum occupat; ablata cera è receptorij foramine, præsto exhibit oleum in admotam phialam, & aqua residuebit, si libeat eam seruare occludendo foramen. Sin autem supremum teneat, patefacto rursus foramine, exhaurietur sensim tota aqua in vas subiectum, & reseruabitur oleum in fundo receptorij, nisi fortè per imprudentiam, ipsum effundatur citius in vas subiectum, quam in phialam adhibitam. At si oleum cum aqua vehente in nubes confundatur, percolabitur tota aqua per lineum pannum in aëre, dico, frigido, & destillatione refrigeratà: tum demum omne oleum sic coactum in panno residuebit, quod postmodum cultello facilè colliges, indeque in phialam conijcies, per quam tandem, si opus est, in subtilem liquorem resolues, vel minimo calore, &c.

D E R E C T I F I C A N D I S

*oleis è lachrymis, lignis, seminibus,
atque etiam balsami.*

Oleum quod semel vi ignis extractum est, siquidem rectificandum sit, infundendum erit in aliam cornutam mundam, & lentissimo igne, in cineribus destillandum, qua destillatione perfecta, habebis oleum

E V O N Y M I

purissimum, penetrās, & in profundum sub-
ingrediens.

Nota, quod è cinnamomi libris ij. vix col-
ligitur $\frac{3}{4}$ l. E lib. duabus caryophyllorum, $\frac{3}{4}$
ij. vel j. l. E fœniculi semine, $\frac{3}{4}$ ij. E nuce mo-
schata vnciæ fortè iij.

D E O L E O R V M

vsu.

Multiplex oleorum destillatorum vsus
est, vt patebit inferius. Sed & sic com-
modè vsurpantur. Saccharum dissoluatur in
aqua violarum aut rosarum, aut cinnamo-
mi, aut alterius aromatis, & eo dissoluto as-
fundatur vna aut altera gutta olei, cuius quæ-
ritur vsus, & fingantur tabellata.

D E B A L S A M O, E T B A L S A M E-
lets destillatis, & paucis non destillatis, &
alijs oleis compositis, Balsa-
mum artificiale refe-
rentibus.

Quid Balsamum verum, & vtrum etiā
hodie nobis cognitū, parte huius ope-
ris priore, capitulo proprio dictū est.
Nobis hoc loco de artificiali sermo est, quod
imitatione quadam Balsami veri à veteri-
bus est inuentum. Etenim cum animaduer-
terent, ab impostoribus nunc hos, nunc illos
liquores, qui tamen neq; substantia neq; fa-
cultatibus vllō modo vero Balsamo respon-
derent,

derent, vendi, hominibusque obtrudi: coacti sunt ne tanto thesauro diutius, magno cum dispendio, carendum esset, in eam cogitationem incumbere, qua liquorem, huic pretioso, quam simillimum, substitueret. Quod ut commodius præstarent, generalem quandam ceu ideam, qualitatam & facultatum veri & naturalis Balsami, ob oculos posuerunt. Itaque cum natura, Balsamum sit calidissimum, penetrans & exiccandi facultate non mediocri præditum, ideoque etiam à corruptione aut putredine corpora inuncta, quam diutissime conseruare possit, & senectutem arcere: selegerunt eiusmodi medicamenta simplicia, quæ easdem intentiones simul mixta præstarent. Eius generis sunt, quæ præ cæteris primum locum tenent, myrrha, thus, & aloë. In secundo ordine terebinthina est, & aqua vitæ. Tertium gradum occupant, gummi hederæ, galbanum, storax liquida, lignum aloës, &c. Sed nec à proposito aliena sunt, galanga, nux moschata, caryophylli, & multa eius generis alia. His omnibus in vnum collectis, artificiosa accedente coniectura, factum est, ut iusta proportione omnia commixta, chymistica arte, oleum extraxerint, facultatibus, & consistentia, vero Balsamo quam simillimum. Hæc ferè è libro Italico Leonhart. Fierauanti. In conficiendo autem Balsamo artificiali, vtile est, ut terebinthina per se cum essentia (vini) destilletur in balneo:

E V O N Y M I

deinde reliquæ species dissoluantur in essentia, & cum superiori oleo terebinthinæ per balneum rursus destillentur. In cinere enim, etiam leuissimo igne ascendit oleum crassum quod introsumptum, nihil valet.

Si balsamum verum aut bonum, à malo secernere volueris, inquit in secretis Fallopius, projice balsamum aut instilla in aquam limpida, & cum baculo agitato: quod si aqua turbatur, non bonum: sin verò clara manserit, perfectum est, & sese colligit semper in vnum locum.

Notandum autem, quod ex tribus libris terebinthinæ admixto salis M. j. & essentia vini parum, destillantur olei terebinthinæ in balneo Mariæ, vnciæ quatuor cum dimidia. Possunt tamen prius per aliquot dies, in putrefactione stare. Præterea, quod terebinthinæ plus olei de se dat, si per cannâ destilletur, quàm per bullientem aquam, Incertus.

Balsamum arte factum, laudatissimū, Leonh. Fierauanti Medici, lib. Capricciorum 2, cap. 3. R̄ terebinthinæ finissimæ ℥. j. olei laurini ℥. iiij. galbani ℥. tres, gummi Arabici, ℥. iiij. thuris, myrrhæ, gummi hederæ, ligni aloës ana ℥. iiij. galangæ, caryophyllorum, consolidæ minoris, nucis moschatae, cinnamomi, zedoariæ, zingiberis, dictamni albi, singul. vnciam j. musci, ambrae, ana drachmam j. contendantur omnia simul, & retortæ imponantur, quibus adde, aquæ vitæ optimæ

optimæ ℥b. vj. In aqua vitę madefiat pannus, qui accensus imponatur retortę, vt aqua ardeat, commiscendo materiã, sicq; relinquantur omnia in infusione nouem diebus, ac tandem in cineribus fiat destillatio: ita destillabit aqua candida, vnà cum oleo, semper procedendo cum igne lento, donec colorem olei mutatum animaduertes ad nigredinem quandam. Quo viso, mutetur recipiens, & adaucto igne, destillatio perficiatur. Finita destillatione, aqua ab oleo separanda, & singula seorsim seruanda, id quod etiam de prima aqua est intelligendum. Aqua prima candida, vocatur aqua balsami, & oleum primum separatum, dicitur oleum balsami. Secunda aqua nigricans, vocatur mater balsami, liquor vero separatus ab aqua nigra, est id quod balsamum artificiosum vocat, quod ceu pretiosissimum, est diligenter custodiendum. Prima aqua clarificat oculos & visum conseruat. Facies lota ea aqua, reddit eam pulchram & conseruat iuuentutem, calculos renum rumpit, vrinam propter carnositatem impeditam, mouet: omnis generis vulnera, partium qualiumcunque sanat mirabiliter, si ea lauentur, & plumaceoli in eadem madefiant, & imponantur. Hecticis, catarrhosis, tussientibus subuenit: dolorem ischiaticum auferit subitò fomentata. Altera aqua mater balsami dicta, scabiem sanat facillimè: idem facit in tinea, lepra, & omnibus vlceribus,

E V O N Y M I

modo sine corrosione sint. Oleum balsami, infinitis morbis succurrit, imprimis capitis vulneribus, cum ossium læsione, & membranarum, idoneum est. Mirabiliter pleuriticis prodest, si cum aqua bibatur ʒ j. pro vice. Balsamum verò ipsum miraculū est huius mundi. Dolorem iliorum, pondere duarum ʒ. sumptum, subito leuat: tussi, catarrho, capitis refrigerationi, & stomachi, vulneribus capitis, semel in die peructo toto capite, prodest, penetrat enim facillè etiam ad partes longius remotas. Tumores corporis omnes dissoluit: Quartanam curat, vnctione totius corporis, ita vt nulla pars intacta relinquatur. Infirmities omnes tum calidas, tum frigiditas, proprietate quadam occulta, sanat, quod ipse experitus, attestari possum.

Modus destillandi balsamum artificiale
 D. Ioh. Mag Primo omnium destillentur resina terebinthinae ℥ xiiij. cum aqua ardente rectificata, & excipiatur illud oleum, quod per balneum ascendit, nempe clarissimū, tenuissimū, & leuissimum. Huius olei ℞ ℥ j. & quartarium vnum, florum borraginis, rosarum, buglossæ, stæchados arabicæ, spicæ hortulanæ, rorismarini, lauendulæ, chamomillæ ana P. j. sem. anisi, basiliconis, pæoniæ ana ʒ i. radicū angelicæ, enulæ, phu, ireos acori veri, dictamni, glycyrrhisæ, pæoniæ, spicæ, ana ʒ j. corticis citri, arantiorum, ana ʒ ij. herbarum

herbarum saluæ, maioranæ, lauendulæ, rorismarini, hyssopi, mentæ, betonicæ, foliorum lauriana P. j. Hæc omnia contundantur & incidantur secundum artem, proijcian-
tur in bociam vitream perlutatam, aut bo-
ciam cupream, vnà cum destillato iam tere-
binthinæ oleo, hisq; omnibus affunde aquã
anisi, aut caryophyllorum, aut postremam
illam in cinnamomi destillatione, ita vt re-
pleatur quasi bocia. Deinde huic capitellum
imponere, & iuncturam luto obline. Tum
excitato igne fiat destillatio eo modo, quo
anisum, aut aqua cinnamomi, transeunte ca-
nali per aquam, destillatur. Quo facto, hoc
est, vbi aqua ascenderit, auferantur fæces
herbarum, florum, & radicum & denuo in
bociam immittatur styracis liquidæ quar-
tarius vnus, eiq; affunde, quicquid proxi-
ma destillatione extraxeris, & rursus destil-
letur, vt prius. Quòd si aqua prioris destilla-
tionis, in quantitate fuerit imminuta, plus
erit affundendum. Vbi iam secundo ita des-
tillatio fuerit peracta, bocia rursus munde-
tur, & imponantur, storacis calamitæ, myr-
rhæ ana vnciæ ij. masticis, thuris, assæ dulcis
ana vncia j. s. quibus puluerizatis & impo-
sitis, affundatur iam destillatum oleum &
aqua. Si non sufficiant, adde aquam, vt su-
pra, donec satis videbitur, & fiat destillatio
vt supra de herbis dictum. Quo facto, au-
ferantur quæ in bocia fundo fuerint, &

E V O N Y M I

& sequentia in locum reponantur. Notandum tamen hoc obiter, quod nonnulli styracem liquidam simul cum gummis iam dictis commiscant, ut peculiari destillatione non sit opus. Sunt autem hae species, accipe zingiberis, zedoariae, galangae, sing. ʒ ij. rhabarbari ʒ l. gentianae, cubearum ana ʒ j. f. croci ʒ l. cinnamoni ʒ j. nucis myristicae, macis, caryophyllorum ana ʒ vj. calami odorati ʒ l. pulverizentur aromata haec, & cucurbitae imponantur vna cum oleo & aqua postremae separationis, & destillentur ut prima vice. Quo sic peracto, separa oleum ab aqua, & serua oleum balsami artificialis in vitro, quo vteris, ut sequitur. Potest in postrema hac destillatione nodulus fieri ex sequentibus speciebus, & simul destillari, ut odor ei concilietur suavior. Et musci in aqua rosarum dissoluti gr. v. camphorae gr ij. cinnamomi, caryophyllorum ana ʒ j. misce ut dictum est. Quater repetita est huius balsami destillatio, primo cum herbis tantum, secundo cum styrace liquida, tertio cum gummis, quarto cum aromatibus. Vim habet confortandi omnes nervosas & exangues partes, quales sunt, stomachus, intestina, vesica, uterus. Peculiariter stranguriae admodum confert & calculosis, si de eo octo vel decem guttae, in aqua filicis, aut vino, bibantur. Omnes internas oppilationes aperit, sanitatem praesentem tuetur in statu, qualibet septimana bis, mane aliquot guttae,

guttæ, in brodio sumptæ, &c. Breuis huius destillationis recapitulatio. Accipit ℥. j. olei terebinthinæ, & addidit species herbarum, florum, seminum, & radicum superiorum, & miscuit omnia in vitro lutato, & addidit ℥. v. (aquæ) caryophyllorum & simul destillauit per cannam. Altero die accepit styracem liquidã & alia gummata, & rursus destillauit, & hæc destillatio, difficilis est, facile enim ebullit, ideo carbones sunt subtrahendi, quãdo venerit ad ebullitionem. Tertio die destillauit aromaticas species cum balsamo per cannam, &c. & sic habuit præparatum balsamum.

Balsamũ G. à flec. Terebinthinæ bonæ & claræ ℥. j. olei laurini ℥. ij. & simul ista duo misce, thuris albi masculi, ligni aloës boni ana ℥. ij. masticis ℥. s. myrrhæ, ladani, castorei ana ℥. ij. omnia ista tere & cum supra scriptis misce, & stent per dies triginta in oleo prædicto. Accipe præterea, galangæ, caryophyllorum, cinnamomi, nucis moschatæ, zedoariæ, cubearum ana ℥. s. diptãni, consolidæ maioris ana ℥. ij. omnia ista collige & pone in ℥. iiij. aquæ vitæ bonæ, & misce, & sic stent simul diebus quatuor, quibus expletis, omnia simul permisce, & pone in alembico vitreo benè obturato, tum lento igne destilla. Primo sequetur aqua, quæ dicitur aqua balsami. Postea exhibit liquor citrinus in modum olei, quem cum videbis, remoue

E V O N Y M I

ampullam aquæ balsami, & statim appone
 aliam, & collige pretiosissimum liquorem in
 modum olei, qui dicitur mater Balsami. Po-
 stea destillabit liquor magnus, & tunc rur-
 sus muta recipiens, & collige seorsim liquo-
 rem nigrum, & emittitur vna gutta per ma-
 gna interualla, post aliam, & hic liquor est
 prioribus multo pretiosior. Serua hos tres
 liquores in ampullis vitreis benè obturatis
 cum cera, quæ cera tamen ex fortitudine vir-
 tutis eius, tandem efficitur mollis vt pasta.
 Secundus liquor est citrinus, qui est mater
 balsami. Tertius niger est, qui xylobalsamū
 dicitur, vt & primus, opobalsamum. Primus
 est bonus, melior eo est secundus, longè verò
 prestantissimus est horū, tertius. Vidi paraly-
 ticum, cui vna gutta posita fuit in frōte, alia
 super vmbilicū, & sanatus fuit subitò. Alius
 paralyticus amisit sensum brachij & pedis
 dextri, vnxit simul iuncturas, spatulas, cubi-
 tos, manum manca, genu, collum pectus,
 quolibet loco tres guttas consumendo, qui
 paucis post diebus è lecto surrexit, & sanatus
 est. Monachus deferens trabem Papiæ, strin-
 xit manum inter columnam & trabem, &
 statim denigrata est manus vt carbo, cum
 intolerabili dolore & spasmo, vbi hoc oleo
 matris balsami inunxisset, cessauit dolor: &
 manè & serò iterum vnxit, et sic est alba facta
 manus & restituta. Ego digitum incidi pro-
 fundo satis vulnere, & hoc oleo sanauī.

Aliud

Aliud balsamum in retorta destillandum, cum facultatibus, tum compositione, precedenti haud multum dissimile. R̄ terebinthinæ ℥. j. olei laurini ℥. ij. misce, addendo galbanum, gummi elemi, gummi hederæ, thus, lignum aloës, item aromata varia ana ℥. ij. Usus hoc balsamo est quidam nobilis habes manum retractâ ut mouere non posset, illitis iuncturis & manu (panno calido cooperta) diebus 15. curatus est.

Alius habens duritiē in gula, ut non posset exire saliuâ ex ore, illito gutture hoc oleo, maxime dilatatum fuit totum collum: & postridie illito loco lēso rursus omnino fuit curatus.

Alius habens carbonē pestiferum in inguine illito hoc liquore, curatus est. Valet etiam ad eructationem stomachi & dolorem, spasmum, colicam, puncturas: aurium surditatē, instillando guttam j. mane & sero: nervos contractos & omnes plagas: cancerum, fistulas, contusiones, pestem, omne apostema durum resoluit. Nota, memorię confert, si guttam sincipiti illinas, contra paralysem illinatur spina & iuncturæ.

Balsamum magistrale, incerti authoris. R̄ xyloaloës, masticis, macis, galangæ, nucis moschatae, spicæ nardi, zingiberis, cinnamomi, cardamomi, cubeborum, caryophyllorum, zedoarię, gummi arabici, santali muscellini, thuris, croci, olibani, ana ℥. ii. Hæc omnia conquassentur subtiliter & subigantur cum aquis terebinthinæ & mellis, videlicet.

E V O N Y M I

R terebinthinæ, mellis ana ℥. s. destillentur simul seorsim, sine Specierum commixtione.
R aquæ vitæ semel rectificatæ ℥. j. misceatur cum confectioe supra scripta, putrescat in sole, in vase benè sigillato cum cera, diebus octo, vel ad placitum. Post fiat separatio per alembicum, vt moris est, & prima aqua vocatur, aqua balsami. Secunda oleum balsami. Tertia balsamum artificiale, & in fine aromatizetur cum musco & ambra, & ille modus plurimum placet, & tenendus in omni confectioe balsami.

Mater balsami simplex. **R** terebinthinæ optimæ ℥. iij. thuris masculi, ligni aloës ana ℥. iij. caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, nucis moschatæ, cubeborum, gummi elemi ana ℥. ij. pistentur & incorporentur omnia hæc, & ponantur in alembico lutato, & stent in fermentatione per dies quinque, vel sex, & postea destillentur in cineribus, primo lento igne, deinde augmentando, donec spiritum stillauerit, & hoc est, mater balsami prima. Pone igitur de ipsa matre balsami ℥. iij. elixir vitæ tantundem in alembico, & destillentur vt supra, postea in balneo Mariæ fiat destillatio, & primo destillabit aqua clarissima, quæ vocatur mater balsami coniuncta seu composita.

Balsamum Romæ factum. **R** terebinthinæ ℥. s. olibani ℥. vj. aloës succo citrini, mastichis, galangæ, cinnamomi, croci, nucis moschatæ,

schatae, caryophyllorum, cubebarū ana ʒ j.
 gummi hederæ, ʒ ij. puluerisentur, & mis-
 ceantur cum terebinthina, & ponantur in
 alembico vitreo, & addantur camphoræ,
 ambræ griseæ ana ʒ ij. & destillentur lento
 igne. Prima aqua est alba & clara, & vinum
 balsami, secunda crocea & vocatur oleum,
 tertia magis crocea, & est balsamum verum.

Descriptio quædã balsami seu aquæ Pro-
 tomedici cuiusdam, de qua plura predicauit,
 & dedit ei titulum, Reuiuiscens & iuuenes-
 cere faciens. R̄ terebinthinæ ℥. j. mellis pu-
 ri ℥. s. aquæ vitæ ℥. ij, ligni aloës benè triti,
 santalorum omnium ana ʒ iij. s. olibani, gum-
 mi hederæ, oſis de corde cerui, zedoariæ, pie-
 peris longi, ana ʒ iij. gummi arabici ʒ j. nucis
 moschatae, galangæ, cubeborum, cinnamo-
 mi, carui, masticis, caryophyllorum, spicæ-
 nardi, croci, zingiberis, ana ʒ iij. ʒ j. moschi
 fini pondus denarij, destillentur, vt lento pri-
 mum igne elicias primam aquam, quæ clara
 est, vt aqua fontis, secunda erit ignita vt car-
 bo, & tum auge igne, & tertia elicitur nigra.

Liquor Balsamites Iohan. Mesuæ, longè
 optimus & ad multa vtilissimus, recipit myr-
 rhæ electæ, aloës hepatici, spicæ nardi, sangui-
 nis draconis, thuris, mumia, opobalsami,
 bdellij, carpobalsami, ammoniaci, sarcocolle,
 croci, masticis, gummi arabici, styracis liqui-
 dæ ana ʒ ij. (aliàs ʒ ij. s.) ladani electi, succi ca-
 storei ana ʒ ij. s. muschi ʒ s. terebinthinæ opti-

L

E V O N Y M I

mæ ad pondus omnium, puluerizanda puluerizentur, & omnia misceantur cum terebinthina, reponanturq; in furnibulo, seu distillatorio, quod alembicū vocant, & illa ingeniosè ac lento igne, vt decet, destillentur: liquorè autem per destillationē sublimatum, vase vitreo forti excipe. Hic liquor proximè accedit ad verum succum balsami. Guido à Cauliaco quandoq; huic pretioso liquori, addebat herbas dicatas paralyfi, & tum generosius atque efficacius multò (vt ipse testatur) experiebatur auxilium. Hoc liquore Mesuæ in paralyfi solo, aliquando erat contentus, illinens eo ceruicem, totamq; spinam dorsi, atq; etiam affectam ipsam particulā. Confert namq; hoc pacto mirificè roborādis membranis medullā spinalem obuoluentibus, substantiæ spiritali, qua viuimus, neruis quoq; & ossibus. Proinde paralysi, omnibus neruorū egritudinibus, cordis palpitationi & tremori, atq; etiā manifestæ lassitudini, mirè & supra humanā opinionem prodest. Adde quod nullū medicamentum eo præstantius inueniri potest, vbi cor celeri festinaue eget refectione ac refocillatione, si saltē ipsi Mesuæ credimus.

Oleum Philosophorū è terebinthina & cera: est autē balsamum quoddā occultū, infinitis præditū facultatibus, superans oēs eius generis liquores, propterea quod conficitur ex duobus simplicibus quæ corruptioni minus sunt obnoxia, ex Capricc. Leonh. Fierauāti. Recipit autē terebinthine claræ Abiegnæ, 3

xviii. ceræ flauæ odoriferæ, ꝑ xij. cinerū vitis,
 ꝑ vi. ponantur singula in retortā lutatam, de-
 stillētur in cineribus, donec nihil amplius se-
 quatur. Vbi destillatio fuerit finita, videbis
 ceram circa retortæ collū, & hoc ipsum si-
 gnum est, finitæ destillationis. Quod destil-
 larit, seruetur in vitro diligentissimè clauso.
 Qui vncti fuerint bis in mense hoc oleo, iu-
 uentutem quam diutissimè conseruabunt,
 omnia imposita à corruptione; aut putredi-
 ne custodit. Vulnera qualiacunq; , ter quater
 que eo illita, sanat. Cui vrina fuerit retenta,
 ꝑ ij. datæ per os, vrinam prouocant, & simili
 modo datur cōtra vermes, puncturas lateris,
 tussim, catarrhū, febres pestilentes, & similia.

Aqua seu balsamū Hermetis, ex sine libelli
 Trotulæ de passionibus mulierum: recipit
 terebinthinæ tribus vicibus destillatæ: vlti-
 mo coniunctim, ꝑb. j. ligni aloës similiter tri-
 bus vicibus destillati, ꝑb. j. ambreg crude, ꝑb. j.
 nucis muschatæ tritæ super lapidem, ad mo-
 dum liquidi vnguenti, cum eiusdem superad-
 dito oleo, vt fiat vnū corpus. Et destilla nouē
 vicibus. Balsamum hoc conserua, quoniā est
 perfectum & sustinet omne iudiciū ignis &
 aquæ: penetrat manum, vngendo faciem, iu-
 uentutem conseruat, omnē incisionē consolā-
 dat, oculos mirè purificat: vngendo cum eo
 totum corpus, nunquam putrescere ferunt,
 nec vermes ipsum ascendere. Ego, inquit au-
 thor, feci & probaui, & est verissimum.

E V O N Y M I

Oleum balsami magistrale, ex dispensatorio Medicorum collegij Florentini: recipit terebinthinæ ℥b. j. olei veteris ℥vj. olei laurini ℥iiij. spicæ nardi, cinnamomi ana ℥ij. regularum recentium benè coctarum ℥viii. tritis tritrandis, per alembicum destilla. Vrinam mouet, lapidem frangit, vermes enecat, aurium tinnitui à flatu crasso, paralyssi, spasmus cynico, ischiadi, gonagræ, & cæterarū iuncturarū doloribus prodest, potum aut inunctum, sed parua eius portio, aquæ affectui aptæ mista, bibatur.

Oleum balsami Petri de Ebano. Rz myrrhæ, aloës, spicæ nardi, sanguinis draconis, thuris, mumia, opopanacis, carpobalsami, bdellij, ammoniaci, sarcocollæ, croci, mastiches, gummi arabici, styracis liquidæ ana ℥ij. ladani, castorei, ana ℥ij. s. moschi ℥i. s. terebinthinæ ad pondus omniū, tritis conterendis, misceantur omnia, & alembico destillantur, secundum artem. Eadem potest quæ & præscriptum, & efficacius.

Oleum Balsami optimū, contra dolorē ex gutta tā frigida, quàm calida, vel alio accidente, immediate valet: recipit terebinthinæ venetæ partes duas, masticis nouæ partē vnam, opopanacis & corticum granatorum, singulor. modicum, & pone ad destillandum.

Balsamum ad podagram frigidam, vngendo partes dolentes, post vniuersalia, à quodā sene Chymico, accipit ℥b. iij. terebinthinæ,
thuris,

thuris, masticeis, myrrhæ, ladani ana ʒ j. destilla per retortam & oleum serua.

Balsamum cuiusdam Empirici, maximæ apud nos authoritatis, recipit terebinthinæ ʒ iiij. thuris ʒ s. ligni aloës, ʒ ij. masticeis, caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, zedoariæ, nucis moschatae, cubebarum ana ʒ ij. gummi elemi ʒ j. s. Mira hoc balsamo præstitit, lepram à duobus depulit, intra & extra dando: & multos alios incurabiles morbos, vt cancrum & fistulas, & eiusdem generis.

Aliud cuiusdam Angli, quo curat vulnera linteo imposito, febres, ventriculū infra costas tumentem, asthmaticos, phthisicos, tumores, præter hydropem. Contusiones sedat spasmus & paralysem ex frigore, moribundos data gutta recreat. Recipit autē terebinthinæ ℥. ij. myrrhæ electæ, castorei, masticeis ana ʒ iiij. olibani, aloës succocitrini ana ʒ iiij. radicū consolidæ minoris ʒ j. tormentillæ, gummi hederæ, nucis Indicæ (quid si moschata pro ea) zedoariæ ana ʒ s. cubebæ ʒ j. (destillentur) prius ad lentū ignem, per biduum fortè macerata.

Aqua composita destillata iuuentutis, quæ est magnū secretum in natura, & dicitur Medicina medicinarum, & cura omnium infirmitatum. R̄ ligni aloës, caryophyllorū, galangæ, cardamomi, cubebarum, granorum paradisi, rhabarbari electi, cinnamomi, nucis minoris (muscatae) calami aromatici, macis

E V O N Y M I

ana ꝑ ij. omnia subtiliter terantur & cribellentur, deinde ꝑ succi chelidonij ꝑb. j. succi salviae, bryoniae, rutae, betonicae, mentae, florum borraginis, & buglosi, succi foeniculi, ana ꝑb. l. misce & pone omnia in alembico vitreo & destilla aquam. Et de illa aqua sume omnimane in die vnum cochlear in estate, hyeme verò duo. Hæc enim aqua iuuenibus & senibus quibuscunq; est utilis, nam stomachum in virtute magna conseruat, & bona virtute ducitur, si non est cerebro & hepatis magna caliditas, & liberat ab hectica & icteritia, & hydrope: maximè conseruat & iuuat visum, & auditum confortat: valet contra venenum, & confortat omnia membra, sanguinem in bono colore & ab omni putrefactione præseruat, & destruit foetorem anhelitus.

Balsamum mirabilissimæ virtutis in tremoribus, paralyti, quam quidam maximus medicus tenuit pro maximo & pretioso secreto in abscondito cordis sui: sumit galbani, ꝑb. j. gummi hederæ, ꝑ iij. minutim cõterantur & misceantur terendo simul, & mittantur in bosciã vitreatã, cum suo alembico, & destilletur in balneo Mariæ: hoc destillatum cõmisce cum ꝑ j. olei laurini, & terebinthine ꝑb. j. tunc destilletur, & separetur aqua ab oleo. Vtus est, vt collocetur patiens paralyticum, contractionem, spasmus et tremorem, resupinus, & infunde de hoc oleo calido temperatè in fundo umbilici sui, & videbis mirabilissimam operationem,

tem, potius diuinam quam naturalem, & confert valde paralyfi post colicam.

Oleum siue balsamum, cui non reperitur simile, contra tremorē & spasmum, torturam & stuporem. R̄ myrrhæ electæ, aloës hepatici, spicæ nardi, sanguinis draconis, thuris, mumie, opopanacis, carpobalsami, croci, masticeis, gummi arabici, storacis liquidæ, storacis rubræ ana ʒ ij. ℥ musci fini ʒ s. herbæ paralyfis M. ij terebinthinæ ad pondus omnium, puluerizentur & misceantur & destillentur ingeniosè, iuxta modum declarationis, est enim de elegantibus medicinis, qua spina, nucha, vngatur spasmosi, tremulosi, paralytici, stuporis, & torturæ.

Balsamum pretiosissimū adparalyfim & alia multa ex Leonello. R̄ ligni aloës lotones ij. opopanacis, resinæ pineæ, bdellij, galbani, myrrhæ, masticeis, sarcocollæ ana lotonem j. olei benedicti, lotones num. iij. ladani lotones ij. carpobalsami, xylobalsami, opobalsami vel balsami artificialis ana lotonem j. olivani, daphnelæi, * sanguinis draconis, castorei, spicæ nardi, galangæ, cubebarū, maceris, cinnamomi, cardamomi, melicetorum, cortis cum citri ana lotonem j. olei de terebinthina ad pondus omniū, oliui veteris ℥. j. s. pistentur gūmi subtiliter, deinde superfunde tantū vini adusti, vt alia obruat, aut obregat, postea ponatur in balneū Mariæ per triduū ad digendū, post reliq̄ adde. Puluerizāda pulueriz

E V O N Y M I

sentur, & addito oleo de terebinthina & oleo
cōmuni, iterum digeratur in balneo Mariæ,
vel in fimo equino per xiiij. dies, demum de-
stilletur in cinere lento igne secundū artem.

Aqua pretiosa & mirabilis, quę valet in vul-
neribus, vlceribus & fistulis, & valet contra
pestē, & eius virtus est mirabilis, sed hoc totū
debet destillari per alembicū vitreum. Nam
in tali destillatione resultant tres liquores ha-
bentes diuersos colores, & sic quilibet distin-
ctē debet colligi in suo vase. Et nota quod pri-
ma aqua valet contra pestem, & debet potari
tempore pestilentie; cōfortat cerebrum per
nares trahendo, destruit polypum & omne
vitium narium, tangendo polypum cum di-
cta aqua. Si tempora, pulsus, tangantur cum
aqua, & spina dorsi, in loco calido, curabitur.
Si aliquis esset de aliquo loco lapsus, vngat-
ur cum dicta aqua. Si quis haberet cerebrū
vel memoriam debilem, vngatur caput, par-
te anteriore rafa pluries, curabitur. Contra
venena subito potata destruit illa. Valet con-
tra vulnera & vlcera. Contra paralytim lin-
guę vel membrorum, si sint apostemata vel
cancremata, & contra omnem ægritudinem
corporis. Secunda vero aqua quę exhibit, assi-
milatur oleo, & est oleum quo veraciter pos-
sumus vti loco balsami: nam si proijcias v-
nam guttam in aquam, ista gutta vadit vsq;
ad fundum, & potest iterum colligi. Item si
proijcias acum in dicto liquore, supernatabit
acus.

Item coagulat lac, & habet omnes virtutes quæ videntur esse in balsamo. Tertia aqua potest dici balsamum, cuius virtutes sunt infinitæ. Bertapalia. R̄ olei de vico seu lachryma, quod idem est, (paulo post cap. 2. de vulneribus neruorum scilicet, videtur explicare quid sit oleum de vico. Glutamen inquit, albotim, debemus intelligere de lachryma, & non terebinthina, vt affirmavit Dynus, siue oleum vicj, quod idem est) ℥. ij. vel terebinthinae loco lachrymæ, mellis despumati ℥. ij. aquæ vitis ardentis ℥. j. ligni aloës fini, santali muscati, macis, cubebarum, galangæ, nucis moschatae, caryophyllorum, spicæ nardi, mastice, zingiberis, cinnamomi, croci, granorum paradisi ana ℥. iij. gummi Arabici ℥. iij. musci fini ℥. s.

Ad diuersos morbos oleum, Balsami virtute, à D. Gesnero, vt puto, descriptum. R̄ vini albi optimi mensuras ij. s. lactis recenter emulsi ℥. iij. mellis ℥. viij. radicis gentianæ ℥. viij. astrantiæ ℥. iij. angelicæ ℥. ij. baccarum lauri selectarum ℥. j. s. rutæ, iuniperi, rosar. rubrarum aridarum ana M. j. enulæ campanæ ℥. j. caryophyllorum, corticum citri dulciū, cā lami aromatici, cinnamomi, anisi, fœniculi, mastice, belzoini ana ℥. s. concisa & contrita macerentur in phiala vel phialis vitreis lutatis, per dies 7. vel 8. loco calido. Deinde destillentur cum alembico lutato, cucurbitæ pars tertia aut amplius vacua sit. Destillentur in

E V O N Y M I

eineribus cribratis lento igne demum augeatur ignis. Puto tamen in alio vase seorsim, & primo vinum & lac simul destillado. Ex hac destillatione tres quoque liquores colliguntur. Valebit hæc aqua contra venena, peitem, calculum, quartanam, quotidianam, ad sudorem mouendum, &c. ad asthma & viscerum obstructions, ad omnes phlegmaticos, ad epilepsiam quoque & præseruandum ab apoplexia. Existimat idem, Balsamum hoc, pro conficienda theriaca, non incòmodè substitui posse.

Liquorem Balsamo parem, describit author Viatici noui, capite de Paralyfi. R̄ thuris albillimi, masticis ana ʒ ij. ligni aloës ʒ j. caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, zedoariæ, nucis moschatae, cubearum ana ʒ vi. myrrhæ, aloës, ladani, sarcocolle, castorei ana ʒ i. baccarum lauri, nucleorum pini ana ʒ j. gummi elemi, opopanacis, belzoimi, an. ʒ ij. succorum iuæ, herbæ paralyfis ana ʒ iij. terbinthinæ ad pondus omnium, destilla in vitro. Exhibit primo aqua, secundo oleosum quid, tertio quasi mel.

Oleum Aristotelis compositum, contra podagram calidam & frigidam, & contra incuruationes neruorum, dummodo nerui non sint incisi, ex lib. manuscripto Italico. R̄ aquæ vitis ter destillatæ, succi betonicæ ana ʒ iij. croci ʒ ij. succi archemisi, succi ebuli, succi* caprellæ, aut caprellæ an. ʒ iij. succi maluausci ʒ viij.

viiij. caryophyllorū, carpobalsami, xylobal-
sami ana ꝑ ij. cerusæ, thuris, tartari vini albi
ana ꝑ iij. vrinæ pueri, mellis boni ꝑ viij. olei
terebinthinæ, ꝑ iij. olei ouorum ꝑ iij. olei sul-
furis ꝑ ij. olei lumbricorum ꝑ vj. olei rorisma-
rini ꝑ s. olei laurini ꝑ iij. omnia destillentur
per alembicum, & prima liberat à podagra
calida, secunda à frigida, & omnem dolorem
sanat, in quacunq; corporis parte fuerit.

Oleum siue aqua, quæ virtutis dicitur, &
potus iuuentutis, è lib. Germanico Michaë-
lis Schrick. ꝑ foliorum saluiæ quartaria iij.
cinnamomi, cubebarū, galangæ, piperis lon-
gi, anisi, macis, nucis moschatæ, zingiberis,
granorum paradisi, ana ꝑ s. misceantur singu-
la, & commisce de vino optimo sexies tan-
tum, quantum est de omnibus, in vase stane-
neo, & cooperi diligenter, ne quid euaporet,
stent ita in loco calido diebus quatuordecim.

Quibus peractis separa à speciebus vinū, per
colatorium, & contunde species subtiliter, vt
fiat instar pulmenti, & tum denuo cum præ-
dicto vino coniunge, ac tandem destilla. Hęc
aqua carnibus aut piscib* affusa, à putredine
custodit: vino verò cōmixta, corrumpi id nō
sinit, sed clarescit, & si iam corruptum fue-
rit, in integrum restituit. A ieiuno pota, con-
sumit apostemata & omnes internos mor-
bos, & sanat morbos quoq; externos, illita: os-
culorū quoscunq; affectus emendat, vulnera
illita, intra octiduū vnit, Pota alacritatem, &

E V O N Y M I

iuuentutem conseruat. Valet morbis capitis & apoplexiæ. Hęc aqua comparari Balsamo potest, & supernatat cuius humori permixta, excepto oleo: admoto igne ardet. Faciei maculas curat, & pota lepram retardat.

Sublimatio quædam quasi Balsamum, in memoria excitâda, è Michaële Angelo Blondo de Memoria. Factis quę præmittenda sunt circa ventris solutionem, contundito thuris, cubebæ, caryophyllorum, nucis moscætæ, galægæ, baccarum iuniperi ana ʒ i. cinnamomi ʒ iij. castorei pinguis ʒ iij. costi, piperis longi ana ʒ j. & tritis omnibus admisceto aqua vitæ opportunitatem. Hęc demũ cuncta in vitreo vase suppones fimo, spacio dierũ vndecim & vltra, dum libuerit: post tempus hoc, sublima hęc etiam in balneo Mariæ, & sublimationi addes, mellis anacardini uncias duas vel tres, & sublimato hęc cum mele, iterum in vitreo vase sepeliatur sub fimo per spacium duorum vel trium mensiũ, sed fimo iste singulis octo diebus mutetur, ne nimia caliditate discutiat vas ipsum, hoc tandem tempore sublimatio hęc erit perfecta ad acuendam memoriam. Vsus eius est huiusmodi, priusquam memoriam exercere volueris per diem vnum, illine tempora & occipitium, infunde & naribus guttam, demum de gluties guttas aliquot mane, priusquam recitare volueris orationem, vel quouis modo exercere memoriam, nam hoc est præstantissim-

rissimum excitandæ memoriæ medicamentum.

Oleum sanctum, quod ad diuersos morbos est optimum, præcipuè verò valet contra omnem cancrū & fistulas, & omnes morbos antiquos, ex lib. manuscripto secretorū. & olei antiqui ℥. ij. vini albi antiqui, & optimi ℥. iiij. terebinthinæ claræ & optimæ ℥. j. seminis hypericonis ℥. ij. 3 j. diptamni albi, tormentillæ, gentianæ an. ʒ j. omnia sint puluerisata, & simul mixta, pone in vase vitreo & bene obturato cum pasta, ne respiret, fac isto modo bulliant. Ponatur vas dictū in caldario aquæ pleno, & plena palea, et bulliāt suauiter tantum, postea eleua ab igne, & cum infrigidatum fuerit, pone illud vas in cantharo pleno arena, & tale vas sit circumdatum & totum coopertum vsq; ad collum dictæ arena, & collocetur in loco vbi à Sole toto die percutiatur, ibiq; dimitte per dies 40. Postea è dicta arena remoueatur, & arenæ impone vas, ita & taliter, quòd sol per octo dies totum circumdare possit: ac deinceps cola per pannum lineum nouum, & exprime fortiter in torculari, postea oleum à vino separa, illudq; seorsim seruato. Fieri autem hæc destillatio debet mense Iulio vel Augusto. Valet hoc oleum cōtra fistulam & cancrum, si prius lauetur cum prædicto vino, & postea vngatur cū dicto oleo, citò sanabitur. Itemq; valet ad omnes ægitudines & dolores neræ

E V O N Y M I

uorum. Valet & guttæ sciaticæ & doloribus iuncturarum, & podagræ frigidæ. Et si fiat emplastrum ex eo & ammoniaco, dissoluit apostemata splenis, & duritiem eius, breui tēpore: similiter ad omnia apostemata dura. Valet omnibus passionibus aurium ex causa frigida, vermes earundem interficit, & sanat sibilum & surditatem. Valet paralyfi & tōtūturæ oris, si sæpius vngatur. Prouocat menstrua, si in matricem proijciatur, & educit embryonem viuum vel mortuum. Si de eo parum bibatur, dissoluit sanguinem coagulatum. Si syrupo rosato aliquid huius olei commisceatur, purgat pulmonem humoribus grossis & viscosis, & anhelosis. Valet mirabiliter ad omnes ægri tudines oculorum, & maximè cataractas. Valet contra venena et potum: si de eo parum biberis, extinguit venena. Contra quartanam & tertianam febrem, itidem vtile est, si ex eo vngatur dorsum & medulla spinalis iuxta ignem, in principio accessionis. Immediatè tollit spasmus vulnerum, si tepidè loco apponatur. sanat omnia vulnera tam antiqua quàm recentia, melius ac verius vno die, quàm nulla alia in mense.

Linimentum, vt vocauit Michaël Angelus Blondus libello de Memoria, quod virtute balsamo comparari potest. Cōmisceto, inquit, terebinthinæ electæ vnciolas triginta, olei laurini, vñciolas vj. demum contundico
gummi

gummi elemi, resinæ pini ana ʒvj. sarcocolle
ʒij. gummi hederæ, ammoniaci, bdellij, thu-
ris, ana ʒij. mastiches, aloës hepatici, castorei,
ladani, ana ʒj. galbani ʒvj. xyloaloës vnciolâ
cum dimidia, cinnamomi, caryophyllorum,
nucis moschatę, macis, zingiberis, piperis, ga-
langæ, granorum paradisi, cubearum, zedo-
ariæ, ana vnciolam, xylobalsami, carpobalsa-
mi, tormentillæ, dipramni albi, matrisyluæ,
chelidonij, vtriusq; consolidæ, ana vnciolam
cum dimidia, & tritis omnibus cõmiscæ, ad-
dendo aquæ vitę in vnam formam & corpus
reducendo, & sic relinquatur tribus diebus,
verũ die quarto, addes terebinthinã, oleum,
& resinam, & alia ex gummis quæ teri non
possunt, tandem sublimato hæc in vitreo vase
secundũ artem, lento supposito, sed continuo
igne: & quoniam tres species succorum inde
sublimantur, propterea cum primus apparue-
rit, qui subcroceus erit, alter verò oleagino-
sus, tertius tandem fusci coloris, in mutatio-
ne colorum, vasa mutanda erunt, singuli de-
mum per se seruandi sunt, prætecti ne euanes-
cere possint: hoc autẽ monemus, vt studiosẽ
curetur ignis, donec perfecta fuerit sublima-
tio omnium: nam compresso vel interposito
igne, liquores non extraherentur exactẽ. Hi
tandem succi, vel hæc triformis sublimatio,
eadem dotati sunt proprietate, verumtamen
iuxta gradus ipsos. Primus namq; succorum,
minus potẽs est altero, alter verò imbecillior

E V O N Y M I

tertio, tertius tandem præstantior est duobus. Fertur autem quòd citra memoriam, comprimunt caua vlcera, debellât cancrum cum non hæret ossi: sternunt etiam conuulsionē, stillicidia frigida componunt, languores stomachi vincūt, & frigidos corporis cruciatus, præcipuè iliorum, curant etiam sonitum aurium & dentium dolores, neruis opitulantur cōtractis, soluunt & duros abscessus, demum plurimos languores frigidos sternunt: memoriam verò amissam concitat, illitum occipiti, eductis succis peccantibus, cum caeputurgio ex radice cyclamini, naribus supposito, vt retulimus. Post hoc, gluties, pillularū de hiera cum agarico ʒj. & postero die subijcito naribus aliquot guttas huius olei, & naribus absorbeto, quoniam hoc excitat virtutes cerebri, concitat intellectum & ipsam memoriam. Postremo sunt illinenda tempora & occiput, hoc autem est faciendū aliquot diebus.

Est & hæc quasi quædam Balsami compositio. R̄ terebinthinæ claræ ʒ vij. laua vino benè, deinceps R̄ mellis albi ℥. iij. desputando igne lento cum modico vino, & clara benè, tunc adiunge terebinthinam optimè commiscendo, quo factò affunde aquæ vitæ ℥. iij. & rursus commisce in cucurbita benè lutando. De hinc R̄ buglossi, borraginis, melissæ, saluiæ, lauendulæ ana M. j. hysopii, chamomillæ, millefolij, rosarum rubearum

rum ana M. s. absinthij ʒj. rorismarini M. ij.
 Deinceps ℞ ligni aloës, xylobalsami, trium
 santalorum ana ʒj. macis, nucis moschatæ,
 cinnamomi, galangæ, caryophyllorum, cu-
 bebarum, zingiberis albi, piperis longi, cro-
 ci, spicæ nardi, granorum paradisi, cardamo-
 mi ana ʒj. zedoariæ ʒ s. squinanthi ʒ s. cort.
 citri, semen citri, stœchados ana ʒj. calami a-
 romatici ʒ s. carlinæ, id est, cardopaciæ ʒ ij.
 bistortæ, ʒ ij. ireos ʒ s. baccarum lauri, vale-
 rianæ, polypodij, ana ʒ s. liquiritiæ, anisi ana
 ʒ s. fœniculi ʒ ij. coriandri præparati ʒ s. sile-
 ris montani, cymini, ana ʒj. amygdalarum
 excorticatarum ℥. s. vuarum passarum ma-
 iorum cum vino lotarum ℥. s. omnia ista
 contusa pone in prædictam cucurbitam cum
 melle & alijs. Et si aqua vitæ nõ sufficit, tunc
 plus appone, & stent sic septem diebus bene
 obstructa, postea destilla in igne cineris, ita ut
 cucurbita in latitudine trium digitorum, nõ
 tangat fundum inferius, & cineres circum-
 ponantur, lutato alembico optimè cum cu-
 curbita, supponendo vitrum, quod cum ro-
 stro alembici lutetur, & ad quatuor horas
 sublimetur lento igne, ne mel bulliat, & fluat
 aqua clara: tandem ignem auge, & cum a-
 quam croceam videbis, tunc aliud vitrum
 appone, quod etiam lutabis cum rostro cu-
 curbitæ, & primam aquam serua seorsim, &
 vigora ignem. Vbi croceus color in aqua de-
 serit, iterum ignem intende, & exhibit aqua

M

E V O N Y M I

nigra, & cum videbis fumum, tunc sufficit,
 & illam quoq; aquam separatim serua, & cu-
 curbita stet in fornace ad refrigerationem.
 In primam aquam pone folij indi ʒ j. ambræ
 ʒ i. musci totidem, & quindecim folia auri, &
 misce custodiēdo. Si vis ad caput, & betonicę
 vel buglossi ʒ j. & aquæ (albæ puto) misce
 & bibe ieiunus. Fortificat omnia membra,
 & maluanici vel vini boni ʒ j. aquæ huius
 cochlear vnum, misce & erit alba vt lac, quā
 bibe ieiuno stomacho duabus horis ante cie-
 bum, & præseruat omnia membra. Ad he-
 par, cum aqua saluix vel cichorij, vel moro-
 rum, vel endiuix ʒ j. Ad pectus & tussim de
 catarrho frigido, cum aqua hyssopi, vel leuia-
 stici. Ad cor, cum aqua buglossi vel borragi-
 nis, vel millefolij. Cum absinthio vel balsa-
 mita, ad stomachum. Pro pulmone, cū aqua
 pulmonariæ, vel adianti, vel polypodij. Pro
 splene, cum aqua scolopendrij. Contra verti-
 ginem & apoplexiam, cum aqua radicis præ-
 onix, vel hypericonis. Pro calculo, cum a-
 qua raphani, vel aqua alkekengi. In retentio-
 ne vrinx, cum aqua nasturtij, vel petroselini,
 vel saxifragiæ. Ad oculos, cū aqua sceniculi,
 euphragiæ. In retentione mensium, cum a-
 qua arthemisiæ, cum aqua rad. & herbæ rue
 biæ tinctorum. In fluxu nimio mensium,
 cum aqua plantaginis, vel solani. In læsione
 matricis ab obstetrice, vel ex frigiditate, vn-
 de amplius nō concipit, vtatur ea, cum aqua

valea

valerianæ, vel betonicæ, vel matrisyluæ. In maculis faciei, R̄ aque pimpinellæ partes 4. aquæ huius partem 1. misce & vnge faciem mane & sero, bibe etiam eam in septimana, bis vel ter cum aqua endiuicæ. Curat cancrū inuncta, & fistulā instillata: confert in arthetica frigida, inuncta. In febribus, a sari M. s. pone in vitrū & adiunge aquæ aluminis quart. j. stent tribus diebus obstructa, postea effunde in aliud vitrum, de his ante accessionē febris per horam, bibe cochlear j. & tempora inunge & nasum, & pulsus, dorsum & splenem. Citrinum oleū habet virtutes multas, si fuerit inunctum. Oleum nigrum est magnæ virtutis in arthetica, in modum balsami, & alba dicitur aqua aurea.

R̄ lauendulæ ʒ viiij. saluiæ totidem, cinnamomi, macis ana vnciam j. zingiberis, nucis moschatae, caryophyllorum, ana ʒ j. & ʒ j. rhabbarbari, galangæ, ana ʒ j. passularum paruarum ʒ ij. granorum paradisi, santali rub. ana ʒ s. cubebarum ʒ ij. passulæ contundantur seorsim, & species ponantur seorsim, tunc totum pone in cucurbitam, & adijce vini maluatici, vel alterius boni, mensurā j. s. obstrue, pone in terra recenti versus solem quindecim diebus, postea per alembicum, receptorio lutato, destilla lento igne. Recipe terebinthinæ ʒ vi. diagridij ʒ v. zingiberis ʒ ij. masticis, santali albi ana ʒ j. sacchari ʒ s. farinæ albissimæ ʒ s. j. fiet pasta tenuis, &

E V O N Y M I

coque in modum hostiarum de quibus mane sumas j. vel ij. cum brodio carnis, vel pisorum, &c. cum aqua buglossi.

Oleum excellentissimum pro memoria debili, propter humiditatem & frigiditatem cerebri, quod experientia comprobatur est. ℞ florum rorismarini quantum videbitur. & ex ijs destilletur aqua, huius aquæ ℞ ℥. j. & in vrnali ponatur destillatorio, optime lutato: postea ℞ nucis muschatae, caryophyllorum, granorum paradisi, cinnamomi, cubebarum, macis, zingiberis ana ℥ j. musci carat. iij. piperis longi ℥ j. croci ℥ iij. galangæ ℥ ij. puluerizentur omnia, & cum aqua rorismarini commisce, & putrescant simul per tres dies, postea per cineres destillentur, perseverando in destillatione ad secum adustionem. Postea habeas aquæ ex folijs rorismarini destillatæ ℥. j. & cum iam dicta commisce, & in vase vitreo decoquantur ad medietatis consumptionem. Quo facto ℞ olei oliuarum antiquissimi ℥. j. olei de been ℥. j. euphorbij, castorei ana ℥ iij. sinapi ℥ vj. olei sesamini, olei de tiro, olei hypericonis, olei citri, olei de spica, olei ex cibeto ana ℥ iij. & omnia supra scripta, ponantur in bociam vitream & occludatur ita ne respiret, & pone in fimo equino calido, diebus quadraginta, postea extrahatur, & insoletur per tres menses continuos, & habebis oleum paratum ad intentionem prædictam. Hoc oleum omne
imper

impedimentum memoriae soluit, vngendo noctu, quando cubitum itur, caput & stomachum. Hoc tantum est notandum, quod vsus huius olei est suspectus, tribus mensibus æstatis, alioquin toto anno, tuto vti poteris. Hoc oleo ego & in me ipso & in multis alijs certa experientia sum vsus, nec vnquam alio præter hoc ipsum, vtaris: reliqua enim omnia, si ad hoc respicias, vanissima sunt, Leonhart. Fierauant.

Oleum mirabile & diuinum, eiusdem, quod quasi è mortuis suscitatur eos, qui sumpserint eius guttam vnã aut alteram per os, cum vino, vel brodio, aut simili liquore. R̄ sanguinis humani, spermatis ceti, medullæ tauri, ana ℥. j. musci ℥. j. cineris oleæ ℥. ij. misce & in retorta destillentur secundum artem, separando elementa. Nam primo aqua destillabit alba: secundo oleum citrinum: tertio liquor quidam rufus maximæ facultatis, qui ad diuersa vtilissimus est.

Balsamum quomodo faciendum, ex Fallop. secretis. R̄ terebinthinæ ℥. l. xylobalsami rācundem, caryophyllorū ℥. ij. destillentur, & primum quod destillat aqua est, secundum oleum, tertium balsamum.

Aliter, ex eodem, R̄ ℥. j. terebinthinæ, aloe hepatici ℥. j. myrrhæ ℥. l. terantur & misceantur omnia, & ter destillentur, & habebis balsamum, ad omnia, præterquam ad conseruationem corporum (mortuorum) optimum.

E V O N Y M I

Oleum, corpus incolume seruans, & ingenium acuens, quo vtendum est post exactam corporis euacuationem & decens victus regimen. Olei philosophorum ℥. iij. olei oliuarum antiqui, aut saltem alembico sublimari, olei de alcana, vtriusque ℥. ij. pinguedinis talpæ & mustelæ, vtriusq; sing ℥. ij. castorei ℥. iij. succi acori ℥. iij. succi anthos, succi betonicae, vtriusq; ℥. i. succi gallitrici, succi cyperi, vtriusq; ℥. iij. vini cretici ℥. ij. aque ardentis ℥. i. omnia igne coquito suauis, ad consumptionem quandam, additoque ladanis, austero prius vino macerati, tritique ℥. i. nucis moschatae ℥. i. maceris, caryophyllorum, euphorbij, trium piperum, singulorum ℥. ij. trita omnia in vase optime clauso, diebus triginta conseruata, alembico destillentur. Vfus eius est hyeme, semel in hebdomoda: æstate autem semel in mense, capite prius loto, & posteriore capitis parte, & temporibus prius inunctis. Fuman.

Descriptio Balsami Christi, è Theophrasto Paracelso. Accipe olei oliuæ ℥. j. vini ℥. iij. misce in phialam, pone in balneum Mariæ ad mensem, & fiet ex oleo liquor: caue ne nimium vitrum repleas, satis sit, si quarta pars plena fuerit. Emendatio Theophrasti. Recipe olei oliuarum ℥. j. vini nigerrimi pontici ℥. iij. destilla, deinde adde hypericonis ℥. vj. liquoris de mumia vntias iij. iterum destilla ad mensem, & serua.

Valet

Valet articulorum vulneribus.

Oleum pretiosissimum, pro vermibus v^z bicunque locorum, Bertapalia de Vlceribus capite quinto. Recipe nucleorum persicorum, amygdalarum amararum, gentianæ, absinthij, prassij, vel lupinorum, seminum caulium, foliorum persici, calamenti fluuiialis, oleandri, pyrethri, ellebori albi, radicum graminis ana M. s. omnia pistanda pistentur, & imponatur intus fel vituli, & succi porrorum, mentæ ana ℥ ij. olei nenupharini ℥ j. olei de absinthio ℥ ij. hæc omnia misce, & dimitte in fimo per vnum mensem marcescere, in vase vitreo benè obturato, postea destilla hæc omnia ad alembicum, & habebis aquam & oleum, lumbricosos viuificantia, fumendo aquæ per o^s, ℥ ij. cum vino maluatico: & cum oleo vngendo tempora, & pulsus pedum, & manuum, & vbicunq; & os stomachi & circum spatulas, & vidi multos pueros, quasi mortuos viuificari, & cum aqua & oleo isto, multa vlcera sanari.

DE BALSAMIS QVAB EX

tra corpus vsurpantur: quorum alia per destillationem, alia citra destillationem parantur.

Balsamum artificiale, ad omnia vulnera antiqua, & contra ariditatem membro-

E V O N Y M I

rum & ad membra contracta. ℞ galbani, am-
 moniaci, masticis, myrrhæ albæ, gummi ele-
 mi, bdellij ana ℥ s. terebinthinæ ℥ j. s. vel ij.
 quod melius est, olei oliuæ ℥ ij. viridis æris
 ℥ ij. s. puluerisentur omnia & imbibantur in
 aceto fortissimo per sex vel octo dies, post de-
 stillentur per alembicum, primo die per bal-
 neum Mariæ, post per arenam, & si vis for-
 tius habere, & melioris saporis, tum adde sub-
 scripta, & fiat eo modo, quo supra. ℞ storacis
 calamitæ, gummi hederæ, spicæ nardi, cara-
 be, colophonæ, tragacanthi, serapini, ope-
 panacis, ana ℥ s. euphorbij ℥ s. viridis æris ℥
 ij. terebinthinæ ℥ j. Hoc balsamum curat
 omnia vulnera antiqua, in causa frigida & ca-
 lida. Valet etiam contra ariditatem membro-
 rum & contractionem, si inuncta fuerint cū
 illo balsamo.

Contra tremorem manuum, oleum de-
 stillatum. Destillentur olei laurini, rutæ, &
 saluiæ ana partes æquales, pone post decem
 dies in vino potenti, & in alembico destil-
 lentur: cum aqua collecta, vngantur manus
 & pedes & membra tremula.

Aliud contra tremorem capitis. Res præ-
 scriptas ℞, & pone eas in aqua vitæ 14. die-
 bus, postea per alembicum destillentur, &
 hac aqua vngantur tempora mane & sero.
 Vbi intelligendum est per res præscriptas nō
 intelligi olea, sed baccas lauri, rutam & sala-
 uiam.

Balsa-

Balsamum destillatum ad vulnera & vlcera profunda. ℞ terebinthinæ ℥. vj. olibani ℥. l. ligni aloës, masticis, ana ℥. j. caryophyllorum, cinnamomi, zedoariæ, nucis moschatae, cubebarum, galangæ ana ℥. iij. olei oliuæ ℥. vj. misce & destilla lento igne, valet ad venena frigida bufonū, fistulas, & noli me tangere, & paralytim, & vulnera venenosa cum tenta. Est autem obiter hoc loco, ex Theophrasti Paracelsi opinione, monendum, balsama per destillationē præparata, minimè vulneribus esse imponenda, de quo iudicent alij.

Oleum efficax & expertum ad neruorum mollificationē, seu paralytim & ipsorū contractionē, spasmūmue, morbū comitiale, vel epilepsiā, tremorē, omnemq; morbū frigidum, memoriā etiā auget atq; intellectum. ℞ Galbani ℥. l. gummi hederæ ℥. v. terito, & alembico destillato, & cum ℥. j. sebestem commixta, denuo destillato, & occiput, ceruicemq; somni tempore, cum eius momento linito, Fumanellus.

Oleum optimum ad omnes neruos & adiuncturas, coxendicem vel sciaticam, chiramgram, podagram, arthriticūque valdè celebre, corpore prius euacuato post morbi initium, liniatur autem locus affectus ad ignem vel solem bis in die. Sume puerorū urinā ad pondus ℥. xx. sulfuris ℥. j. calcis non extinctæ ℥. ij. trito sulfure atq; calce, cum urina per palmum supernatante, omnia coquito,

E V O N Y M I

donec in colorem peruenerit viridem, & percolato, & partes crassiores faecalesue denuo cum alia coquito vrina, hocq; ter, quaterue peracto, & donec vrina in suo exierit colore, ad mellis quod superest crassitiem coquito, & in frigidatum alembico destillato vitreo, quodque primo in colore exierit aquae, abijcito, & quod secundo in solis colore, aucto igne, seruato, Idem.

Vnguentum ad neruorum intercisiones praestans, in quacunq; extiterint corporis parte, inflationes discutiens, omnesq; durities, cancrum, ignem sacrum, omnemq; plagarum dolorem, & contusionem, & vna hebdomada plus operatur, quam quodlibet aliud per mensem. Medicus quidam gregalis multa promittens, se plures sanasse professus est morbos, hoc vno medicamento, vlcera scilicet neruorum quacunq;, iuncturarum dolores, conuulsiones, & tumores, & vt vno dicam verbo, plura facere, quam scribi possint: cuius haec est confectura. Sumantur ℥. iij. cerae nouae depuratae, macerentur in ℥. xij. vini albi potentis: cera macerata comprimatur, manu ducatur, & in aliud proiciatur eiusdem capacitatis vas, cum vini pari potere, terq; alembico destilletur vsuiq; seruetur, Idem.

Oleum ad cancrum & fistulam optimum. Et olei antiquissimi ℥. ij. vel iij. destillati igne satis tenui, diebus duodecim, quod enim stillauerit, doloribus iuncturarum benefacit & do

& doloribus neruorum : quod vero refidet, vt fex in vasis fundo, cancris opitulatur, & fistulis, & admixta caphura perfectius operatur, Idem.

Aqua siue oleum magnæ efficaciz ad vulnera sananda. R̄ terebinthinæ lotæ, florum hyperici, quantum libet, libani triti, olei oliuarû, butyri ana parû, alembico destillentur, quodq; primo effluit, ad vsum reponito, igne que adaucto, quod exhibet vulnera sanat, Idem.

Oleum benedictû ad vulnera, Fallopij in secretis Italicis. R̄ olei abietis, quod est species terebinthinæ clarissimæ ℥.j. albuminis ouorum per decoctionem induratorum, extracto vitello, ℥.j. resinæ pini pinguis ʒ. vj. gummi elemi ʒ. ij. ponantur omnia simul in retorta perlutata, & fiat in cineribus destillatio, quæ 36. horis perficitur, & oleum quod destillat colore est nigrû, quod vbi quieuerit rubescit obscure. Hoc oleum à Fierauante quoq; est descriptum, qui tamen id ex oleo abietis & albuminibus ouorû tantum destillat, reliqua vero, (inquit Fallopius) ego addidi. Et quo mitior fuerit ignis, eò oleum erit melius, vt ipse sum expertus. In vulneribus contusis, maximè capitis, valet.

Balsamum artificiale ad sananda vulnera, eiusdem. R̄ terebinthinæ claræ ℥. j. s. olei laurini, galbani, gummi arabici, gummi hederæ ana ʒ. j. thuris, ligni aloës, galangæ, caryophyllorû, nucis moschatæ, cōsolidæ minoris cinnamomi, zedoariæ, zingiberis, an. ʒ. vj.

E V O N Y M I

dictamni albi, storacis liquide ana ꝑ ij. musci
 orientalis, ambreg ana ꝑ j. pistentur omnia, &
 ponantur simul, & in octo ℥b. aquæ vitæ in-
 fundantur, quæ quater fuerit destillata, stent
 quæ simul diebus octo, in retorta vitrea. Post
 octiduum in fornace venti, fiat destillatio,
 primò quidem igne lento, & sequetur aqua
 alba vt lac est. Vbi attentè animaduertes,
 videbis paulò post, aquam fieri clariorem,
 tunc permuta recipiens, & aquam clarã seorsim
 collige: In hac aqua continetur oleum
 albicans, quod etiam est separandũ & seruandũ.
 Aqua hæc, dicitur aqua balsami, &
 oleum, oleũ balsami. Post hæc prodibit aqua
 alia, albicans vt communis, quæ vbi nigresce-
 re cœpit, muta recipientem, & hæc vocatur
 aqua balsami secunda. Post augmēta ignem,
 & sequetur balsamum nigrum colore, cuius
 fumus fœtet, vbi absolueris, separa aquam
 nigram à balsamo nigro, quæ hæret in fun-
 do vasis, & serua in vitro, Hæc temporis diu-
 turnitate fœtorem amittit, & fit odorifera.
 Prima aqua capiti inũcta, catarrhis prodest,
 surditati, lepræ, debilitati visus, vulnera mira-
 biliter sanat. Oleum balsami contusiones res-
 soluit subitò, faciem decorat, iuuenturẽ con-
 seruat, & diuinũ est in vulneribus penetrantibus,
 si inungatur, & in vino potũ. Aqua se-
 cunda faciei docorem præstat, si semel in die
 ea lauetur. Balsamum tandem, naturale bal-
 samum facultatibus superat. Aqua nigra se-
 parata

parata à balsamo, prodest omnibus vulneribus à materia frigida, &c. Est in vniuersum res præciosissima & certissima ad multos morbos.

Oleum' magnæ efficaciam & potentiam, in consolidandis vulneribus, bonum & expertum. Accipias terebinthinæ ℥b. ij. florum hyperici ꝓ x. thuris triti ꝓ ij. olei comunis ꝓ iiij. butyri recentis sine sale, ꝓ iiij. omnia commixta alembico destillentur, & quod prius stillat collige ad usum: quod vero in vasis remanet fundo, igneque aucto destillat, ad vulnera sananda potentius est, Fumanellus.

Oleum optimum ad neruorum ac iuncturarum dolorem, & olei de terebinthina ℥b. j. gummi hederæ recentis ꝓ vj. thuris, vernicis liquidæ limpidae, vtriusque ꝓ ij. omnia alembico destillato, Idem.

Oleum, seu vnguentum ingenium acuens, & memoriam augens, Fumanelli. & scæchadis, florum roris marini, florum buglossi, florum borraginis, florum chamæ meli, maioranæ, saluiæ, melissæ, violarum, rosarum rubearum, foliorum lauri, sing. ꝓ j. s. omnia in boccia optime lutata cum vini potentis ex Creta aut Rhetici, Græciue aut aquæ ardētis ℥b. iiij. diebus quinq; macerata destillentur, & destillato, addantur terebinthinæ optimæ ℥b. j. s. thuris masculi, myrrhæ electæ, mastiches, bdellij, gumi hederæ, sing. ꝓ ij. vernicis integræ ꝓ j. mellis anacardi. ꝓ ij. tusa omnia,

E V O N Y M I

& diebus quinque cum prædicta destillatione macerata in vase operculato, denuo destillato, additoque cinnamonū, caryophyllos, macerim, nucem moschatam, cardamomum, grana paradisi, piper longum & rotundum, zingiber, xyloaloën, cubebas, de quocunque 3 j. tritam, moschi, ambari, viriusque 3 ij. omnia simul commixta destillentur (postquam in vinum collecta in priori destillato diebus manserint quinque) igne in principio, imbecilliori, aucto verò in processu. Vsus est, ut hyeme semel in hebdomada, æstate autem semel in mense, capite prius loto, posterioris capitis pars & tempora inungantur.

Oleum benedictum ex inuentione Leonhardi Fierauanti, quod super omnia alia, vulnera curat, eoque nomine Benedictum est appellatum. Omnis generis vulnera certò curat, sed capitis præcipuè, cum fractura ossis aut panniculorum: & aliarum partium, maximè neruosarum, musculorum, venarum, partium nobilium, breuissimo tempore & tutissimè curat. Paratur autem sic. R. albuminum ouorum decoctione induratum 3 xij. terebinthine claræ 3 xiii. myrrhæ electæ 3 iij. misce & in retorta destilla, primo quidem igne lento, ac deinceps magis magisque fortificando, ad finem destillationis perge. Post destillationem separato ab oleo aquam, & seorsim quodque diligenter serua. Hoc cuiuscunque qualita-

tis aut conditionis vulnera, vti dictum est, perfectissimè curat. Prolongat præterea capillos & deperditos breui répore restituit & barbam quoque cadentem, inunctione. Dolores iliorum, & vrinæ retentionem subito sanat, quia dissecat.

Oleum terebinthinæ & ceræ, quod vehementer exiccat, & penetrat. R̄ terebinthinæ puræ & claræ ℥. j. semis, ceræ flauæ odoriferæ ℥. j. nucis moschatae, caryophyllorum ana vnciam j. cineris communis, vncias vj. ponantur simul in retortam lutatam, & fiat lento igne destillatio. Post destillationem ponatur in boccia cum capitello & recipiēte, eiq; impone de lateribus tritis ℥. iij. & rursus destilla, & habebis oleum coloris rubini, quod mirabile est in vulneribus nervorum: curat omnes catarrhos frigidos, prodest tussientibus. pectori inunctum, & alijs multis rebus, Fallopius in secretis Italicis.

Oleum contra podagram, ex lib. manuscripto. R̄ carpobalsami, xylobalsami, corallorum rubeorum, piperis longi, nucis moschatae ana vncias ij. croci vnciam j. pinguedinis castorei, pinguedinis vulturis, seu castriati de renibus, medullæ ossium tibiærum asinæ ana vncias iij. terebinthinæ vncias vj. olei communis antiqui ℥. j. ceræ virginis ℥. iij. vini Greci veteris ℥. ij. ranarum aquaticarum viuarū numero xxx. succi summitatum cannarū, succi hederæ muralis, quæ facit

E V O N Y M I

grana crocea, succi rad. verbenæ ana ℥ iiii.
 pistentur omnia seorsim, & postea ponantur
 in alembico ad destillandum suavi igne.
 Prima aqua erit clara, & valet podagræ hu-
 midæ: tertia erit rubea & valet podagræ frigi-
 gidæ, & recorderis quòd ranæ debent poni
 viuæ in alembico, & hoc est probatum &
 experitissimum.

Oleum mirabile ad paralytim & contra-
 ctionem nervorum, epilepsiam, spasmus, &
 ad omnem morbum frigidum, vel ex frigi-
 da causa generatum. ℞ galbani ℥ s. f. gummi
 hederæ ℥ iij. terantur & misceantur simul,
 & in vase destillationis ponantur, & aquam
 & oleum, quæ inde destillauerint, collige, &
 misce ea cum ℥ j. olei laurini, & ℥ j. terebin-
 thinæ, & iterum destilla oleum & aquam,
 deinde separa oleum ab aqua, & oleum serua
 sicut balsamum, nam æquipollet in omni-
 bus virtutibus suis balsamo. Quidam posuit
 vnam guttam in fronte illius olei, & aliam
 in vmbilico cuiusdam paralytici, & statim
 surrexit, vt stupidus: & fuit liberatus post
 horam in loco in quo fuit dolor ex vulneret
 & contractus neruorum inunxit, & libera-
 tus fuit patiens. Et in alijs ægritudinibus, di-
 uersimodè probatur hoc oleum esse maxi-
 mæ efficacis. Occipitium vinctum ex eo in
 introitu lecti, qui & in mane ℥ s. vuarum
 passarum comedat, subtiliat memoriã.
 Valet contra surditatem, & omnem mor-
 bum

bum ex frigida causa, & contra amissionem olfactus. Ex Breuiario Arnold. de Villa noua, cap. de paralyfi.

Oleum multarum virium, maximè verò præstans in vulneribus, ex secretis Italicis Falloppij. ℞ terebinthinæ claræ ℥. ij. olei lini ℥. j. resinæ pini, ℥. vj. thuris, myrrhæ, aloës, masticis, sarcocollæ, ana ℥. ij. macis, croci, ligni aloës, ana ℥. ij. ponantur hæc omnia in retortam, destillentur primo lentissimo igne, & destillabis aquam claram, paulò post verò sequetur oleum rubicundum, tum augmenta ignem, semper magis magisque intendendo, ad finem destillationis. Quo facto separa oleum ab aqua, & vtrunque seorsim serua. Aqua succedente tempore rubescit, & oleum acquirit rubini colorem. Valet oleum vulneribus, præcipuè verò partium neruosarum, osium, venarum, citò enim vnit hæc & consolidat, & sine dolore. Hoc solo oleo curauit iuuenem scholarem quatuordecim vulnera habentem, ex quibus octo erant mortalia & omnes futuram requirebant, & fuit spacio tredecim dierum, in integrum restitutus.

Modus parandi oleum, qui mirabiliter valet in curandis cuiuscunque generis vulneribus, ex eodem. ℞ terebinthinæ ℥. j. thuris, masticis, myrrhæ, sarcocollæ ana ℥. j. aquæ vitæ ℥. viij. ponantur omnia in retortam lutatam luto sapientiæ, & destillentur

N

in cineribus. Post destillationem separa oleum ab aqua, & vtrunque serua seorsim in vitro. Curat & consolidat breuissimo tempore sine dolore omnia vulnera, præsertim capitis, claudendo eo vulnus, & in superficie imponendo, prohibet eorundem putrefactionem, & à corruptione defendit, id quod millies est probatum.

Balsamum artificiale ad cicatrices: Si ex ictu manserit signum magnum in facie, vel alibi, cum sequenti balsamo potes cicatricem remouere, non totam quidem, sed ne videatur tanta, & appareat modica. R̄ mastices ℥ j. corticum granatorum dulcium, gummi arabici, ana ℥ s. croci ℥ ij. cyperi ℥ j. carobalsami ℥ s. aloës ℥ x. thuris ℥ j. myrrhæ ℥ j. terebinthinæ abietinæ ℥ s. olei oliuarum antiquissimi ℥ j. terenda tere, misce in cornuta vitrea bene lutata, & gradatim destilla. Et postea receptorium bene sigillatum pone in balneo vel fimo diebus x. tum extrahe & vtere. Præstat eadem, quæ balsamum, ad omnem probationem.

Balsami confectio, quod balsamum Græcum dicitur, ex Tarquinio Schnellenbergio. R̄ turbith. ℥ ij. s. rhapontici ℥ iiij. rhabarbari ℥ j. s. piperis longi, caryophyllorum ana ℥ ij. zingiberis ℥ j. ℥ ij. zedoarię ℥ j. s. & drach. ij. nucis moscatæ ℥ vij. cardamomi ℥ j. s. ℥ ii. cubearum drach. viij. cinnamomi ℥ iiij. rad. pimpinellæ ℥ j. anisi vncias vj. sacchari candi ℥

di ʒ iij. ʒ ij. puluerisentur singula seorsim,
 postea accipe olei oliuarum ℥. iij. olei lini
 ℥. j. succi absinthij ℥. l. Calefiant olea pri-
 mum, postea adde pulueres, ita ne nimi-
 um incalescant. Postea destilla in cucurbi-
 ta vitrea tribus vicibus.

Aqua reputanda secreta, quæ delet vesti-
 gia, & dealbat cutim, & aufert pannos, rugas,
 & lentigines, & claram & splendidissimam
 reddit faciem, Bertapalia. ℞ terebinthinæ
 benè claræ ℥. ij. & de ea facias aquam per
 alembicum, & deinde ei quod destillatū fue-
 rit ex illa terebinthina, misce ista pulueri-
 sata. ℞ mastice electi ʒ l. thuris albi ʒ iij. tra-
 gacanthi ʒ l. & omnia simul bene misce cum
 prædicta aqua, pone in alembico, & destilla
 aquam cum facili igne, & quod fluit serua in
 ampulla. ℞ postea axungia porcinæ colatæ
 per pannum spissum ℥. j. zingiberis electi
 ʒ j. caryophyllorum ʒ ij. nucis moschatæ nu-
 mer iij. cinnamomi electi, euphorbij ana ʒ l.
 spicæ nardi ʒ ij. cubeborum drach. semis, cam-
 phoræ drach. iij. omnia subtiliter puluerisa,
 & misce benè cum dicta axungia. Item.

℞ mercurij crudi ℥. iij. argenti fini ʒ j.
 & fac argentum subtiliter limare, deinde in-
 cide, & cum dicto mercurio misce, & de istis
 duobus fac argenturā, tum incorpora benè
 omnia cum mixtura axungia, & pone in ve-
 fica vitrea, & alēbico superposito destilla len-
 to igne in principio, & in fine da fortiorē, &

E V O N Y M I

quod destillaueris serua. Postea ℞ de prima aqua terebinthinæ ℥. s. & de ista alia, mixta cum axungia ℥. j. & istas duas simul bene misce, & serua in vase vitreo. Cum autem mulier vti voluerit hac aqua, abluat primo bene faciem, cum aqua decoctionis furfuris, deinde tergat benè faciem, & dimittat per horam, & fiet ibi magna albedo, & durabit per multos dies.

Oleum balsami vices gerens ex lib. manuscripto. ℞ terebinthinæ electæ ℥ ij. rad. consolidæ mai. & symphyti petræi, per tabellas incisarum ℥. j. cort. rad. vlmi ℥ vj. foliorum arbuti, caudæ equinæ, millefolij, & herbæ iudaicæ ana M. ij. dactylorum maturorum, cum suis nucleis parum contusis, paria x. gummi elemi ℥ s. myrrhæ electæ, belzoimi, & styracis calamit. ana ℥ ij. thuris, masticis ana ℥ iij. nucis mosch. ℥ j. s. lumbricorum in vino rubro diligenter lotorum ℥ j. s. ros. rub. spicæ nardi, & flor. hypericonis ana pugill. j. folliculorum vlmi cum suo liquore num. ij. oculorum tauri in puluerem redactorum ℥ ij. reponantur omnia in alembico vitreo diligentiss. tecto, deinde lento igne destillentur. Primo tenuis liquor educitur. Secundo oleum, balsamum viribus representās, quod est efficacissimum ad vulnera recentia glutinanda, & sinus carne implendos, aut etiam ad alia vlcera magna, ad dolores veteres, & ad alia permulta. Est autem id oleum vase diligenter

diligenter tecto reponendum , ne virtus exhalet.

D E B A L S A M I S N O N
destillatis

Oleum balsamum referens, ad omnes plagas, ex libro manuscripto. ℞ florum & herbarum hypericonis quantum voles, repone in ampullam vitream, quam repleas oleo communi, deinde repone ad solem per xv. dies, quo facto adde dimidium cyathi vini albi, & per xv. aut xx. dies reponere in fimo equino, è quo vbi abstuleris, circumdatur fœno, & adijciantur myrrhæ, mastificis, terebinthinæ veteræ, resinæ ana ℥ ij. pro quantitate olei faciendi, omniaque sint pulverizata, deinde claude ampullam, ne perspirare possit, & ponas in lebeta aqua pleno super ignem, bulliatque per aliquod tempus, & postquam satis ebullierit, cola per pannum stamineum, & facem abijce, & oleum reserua in ampulla, quod quo fuerit vetustius, eò maioris est efficacis, cum vti volueris, modice calefacias.

Aliud pro plagis. ℞ gummi hederæ & myrrhæ ana ℥ j. gummi elemi, colophonis, thuris, mastificis, storacis calamite, ligni aloës, croci, sanguinis draconis ana ℥ s. sarcocolla, ammoniaci, opopanacis, bdellij, castorei, longæ, castorei, gummi arabici, nutivino

N

E V O N Y M I

schate, caryophyllorum, gallarum ana drach.
 j. ladani, styracis liquidæ ana vnciam semis,
 aquæ vitæ vncias iiij. terebinthiæ ꝑb. j. olei
 antiqui lib. ij. olei perforatæ cum simplici
 flore, lib. semis, omnia fiant, vt decet, in bal-
 neo Mariæ.

Balsamum bonum multarum virtutum,
 peculiariter vero vulnera consolidat recentia,
 sine vestigijs cicatricum, mundificat oculos,
 conseruat carnem à putrefactione, & mirabiliter
 valet ad inflationem iuncturarum, & ad dolorem
 podagræ calidæ, ex lib. manuscripto secretorum
 Italico. Recipe li-
 quorem vesicarum vلمي, & cola cum cum
 panno lini, & pone in vase vitreo in arena
 per dies quindecim, & cola de tertio in ter-
 tium, postea fac stare eū per duos menses in
 sole, & nota quod fieri debet à medio mensis
 Martij, vsque ad medium Iunij.

Aliud. Recipe olei oliuarum vncias ij. pi-
 cis albæ vnciam j. galbani drachmā semis, li-
 quefiant omnia cum olei vitrioli Romani
 drach. j. cum olei papaueris albi vncijs iij.
 cum olei amygdal. amararum vncijs iiij.
 cum olei olibani vncia j. puluerizentur &
 misceantur simul, Incert.

Aliud ex Fallopij secretis. Accipe suc-
 cum porri, succum mentæ, pone in ampul-
 lam, & diebus canicularibus insolentur, erit
 que optimum balsamum.

Aliud

Aliud Tarquinij Schnellenbergij. Recipe masticis, olibani, ana drach. ij. ammoniaci drach. j. galbani drach. iij. bdellij drach. vj. opopanax, drach. j. ladani vnciam semis, assæ fœtidæ vnciam j. semis, drach. iij. gummi hederæ drach. ij. gummi arabici drach. semis, terebinthinæ vncias ij. semis, camphoræ vnciam semis, olei oliuarum lib. ij. dissoluantur omnia in cacabo igne lento, fortiter agitando, postea adde viridis æris minutim triti vnciam semis, bulliant parum ad coloris in viridem mutationem, postea exprime per pannum, & serua in vitro, & obtura bombace.

Aliud quod recipit omnia ea quæ ad verum balsamum requiruntur, penetrat facillimè omnia vulnera, & quibuscunque accommodatur, quam citissimè sanat. R̄ resinæ albæ drach. ij. dissoluatur in vino bono, postea per pannum lineum exprimatur, expressio coquatur ad vini consumptionem: postea accipiatur olei oliuarum lib. j. in quo dissoluatur iuxta lentum ignem resina, postea accipe gummi ammoniaci, galbani, opopanax, ana ʒ j. gummi elemi ʒ ij. quæ omnia permisce tandiu, quod satis sit.

Aliud eiusdem. R̄ galbani, ammoniaci, bdellij, ana ʒ semis, myrrhæ, masticis, olibani, ana ʒ ij. terebinthinæ vncias ij. viridis æris vnciam semis, olei oliuarum lib. j. s. gummina per triduum in aceto vini macerentur,

vt cooperiantur ab aceto, postea decoquantur cum oleo, in olla inuitreata, ad acetum consumptionem, postea cola per pannum, & fortiter exprime, tum viride æris subtiliter puluerizetur, & diligentissimè cum oleo oliuarum teratur, & expressioni addatur, vbi iustum viriditatis colorem acceperit, in vitro serua.

Aliud ad omnia recentia & antiqua vulnera, præcipuè ad capitis vsum. R̄ terebinthinæ ℥ xij. gummi elemi ℥ v. resinæ, ℥ iij. liquefiant simul, & vbi erunt liquefacta, adde pulueres sequentes, aristolochiæ longæ ℥ ij. sanguinis draconis ℥ iij. & fiat massa.

Balsamum non destillatum ad omnia vlcera & vulnera, & pro tentis faciendis, mundificat & sanat. R̄ oleorum terebinthinæ, de lino, amygdalarum dulcium, rosarum ana ℥ j. oleum rosarum bulliat in vitro, cum viridi æris, quantum cultri cuspidè caperes, & cum bullierit modicum, cola per pannum tunc misce cum reliquis oleis.

Aliud. R̄ ℥ j. terebinthine, succi limonum maturorum ℥ ij. ponantur in cyathum, & ignis exciterur ita, ne attingat cyathum, & decoquantur ad vnciæ vnius consumptionem, postea accipe parū cum spatula ferrea, & lapidi frigido guttas instilla, donec coloris rubri fuerit, & hoc vtere tanquam perfecto balsamo, Fallopius.

Ad neruorum puncturas atq; vulnera, In-
cert. R̄ resinae pini ℥ ij. olei communis ℥ j. l.
terebinthinae ℥ j. fundantur omnia simul, co-
lentur, post addatur thuris, masticis, ana ℥ j.
gummi elemi drach. ij. applicetur calidum in
bombace.

Descriptio balsami in vulneribus ossium.
Theophrasti Paracelsi. R̄ axungiae de muc-
mia, succi hypericonis, centaurij, sophiae ana
℥ vij. liquoris myrrhae, masticis, thuris ℥ l.
lithargirij praeparati de liquoribus centau-
rij, * trebanae, spicariae, patonicae ana ℥ j. olei
de baccis lauri ad pondus omnium, reduc in
balsamum.

Oleum compositum, experientia certa co-
probatum contra venena, Leonhardi Fiera-
uanti. R̄ olei communis antiquissimi, †℥. j.
aloës hepatici, rhabarbari, spicae nardi, myrr-
hae, ℥ iiij. tormentillae, dictamni albi, gentia-
nae, bistortae, consolidae maioris, rubiae tin-
ctorum ana ℥ iiij. theriacae, mithridatij ana ℥
iiij. scorpionum viuorum numero sexaginta,
primo scorpiones decoquantur in oleo qua-
tuor horis, postea adde reliqua, & ebulliant
in balneo horis quatuor, postea colato & co-
laturam in vitro seruato diligenter. Utendi
modus est talis: Si cui venenum esset propi-
natum, statim hoc oleo est inungendus, & ℥
ij. eius sunt per os exhibendae, cum aceto al-
bo, idq; mane & vesperi, & curabitur à quo-
cunque veneno, excepto sublimato, aut ada-

E V O N Y M I

mante, quod mineralia hæc sint.

Oleum optimū, quo mediante scrofulæ nouæ & recentes in pueris specialiter, citò sanantur, ex Breuiario Arnoldi de Villa noua. **R**adicis rapisig & raphani an. ʒj. olei cõmunis veteris ʒij. ponatur hoc oleum ipsis radicibus tritis in eo positis, in ampulla, vel in vase aliquo, & illud vas in caldario aqua pleno bulliente, ponatur sic, quod semper in ipsa aqua iaceat, quo vsq; medietas ipsius aquæ cõsumatur, & de hoc tepido oleo ij. vel iij. guttę instillentur in aurē patientis, in illa parte vbi sunt scrofulæ, & hoc fiat pluribus vicibus. Et si propter illud oleum, auris fuerit calefacta, vel tumuerit, ita quod aliqua putredo exhalare incipiat, scias tunc quod solum ponendo sic qualibet nocte parum de illo oleo calido in ipsa aure, curari poterunt huiusmodi scrofulæ, & earum materia per illam euacuabitur: & tunc cum eo insiste, secundum modum prædictum, quousque patiens fuerit liberatus. Si verò auris non intumuerit, vel aliquid non emiserit, tunc alijs remedijs vtaris.

Oleum siue liquor quidã magnus Leonh. Fierauanti, diuersarum facultatum. **R** olei communis ʒ. xx. vini albi lib. ij. decoquantur simul ad vini consumptionē. Postea ponantur in vas terreū inuitreatū, optimè clausum & duorum cubitorum latitudine sub terram defodiatur, ibiq; per mēses sex relinquatur,

eur: tempus autem quo defodi debet sit dies
 j. vel ij. mensis Augusti, & rursus extrahatur
 mense Februar. & erit oleum, tanquã si esset
 vetustissimum, 50. quasi annorum. Cum sub
 terrã abscondere volueris, imponas ei sequen
 tia, florum rorismarini lib. iij. ligni aloës 3 vj.
 thuris, bdellij ana 3 x. Postquã è terra extra
 xeris, Soli exponatur, & addantur hæc, saluig,
 rorismarini, rute, betonicæ, millefolij, radice
 cõsolidæ maioris, tamarisci, viticellæ, ana M.
 j. galangæ, caryophyllorũ, nucis moscatae, spi
 cæ nardi, croci ana 3 j. sarcocollæ, sanguinis
 draconis, mastice ana 3 ij. aloës hepatici, resi
 næ pini, ana 3 viij. picis græcæ lib. j. ceræ fla
 uæ, axungie porci ana 3 xvij. hyperici cum
 semine lib. ij. musci. 3 j. misceatur simul, deco
 quatur in balneo, vsq; quo herbæ exiceentur,
 tũ extrahe è vase, & per pannum cola, eiq; ad
 de balsami artificialis nostri, pro omni lid. j. 3
 vj. In mense verò Septemb. huic adde lib. ij.
 fructus herbæ balsaminæ rubræ, & habebis li
 quorem magnũ paratum, seruetur in vase ne
 respiret, & quo fuerit vetustior, eo est melior.
 Sanat hecticos & hydropicos, exhibedo sem
 per mane 3 iij. cum 3 j. syrupi rosati, calidè, &
 diebus 40. curantur. Hoc liquore curatur pe
 techiæ, si inungantur. Sanatur eo breuissimo
 tẽpore vulnera venarũ, neruorũ, ossiũ, vnctio
 ne, te instillatione calida Curat pretrea tinea,
 capiti inunctus. Capitis refrigerationi, & ca
 tarrhosis cõfert, si narib⁹ inungatur, mane &

E V O N Y M I

fero, odor enim eius difsecat, & consumit corruptionem humorum in capite, & stomacho. Si inungatur stomachus eo, digestionē cibi promouet, vrinam retentā à carnositate, aut gonorrhœa, aut alia quauis de causa mouet. Pilos crescere facit, barbam conseruat nigram, & valet contra vermes. His omnibus dictis iam morbis succurrit, vt experientia est cognitum. Cæterum nocet vehementer doloribus à morbo Gallico excitatis.

Oleum secretum, & expertum ad crura exulcerata, omniaq; vlcera, tam antiqua, quam noua, præter ea quæ sunt capitis. Valet & ad cancrum, & fistulas: quod habet. R̄ apij, rorismarini, millefolij, plantaginis, absinthij, sing. M. j. saluiæ, rutæ, tapfi barbati, chelidoniij, lanceolæ, sing. M. ij. sepi castrati, ʒ j. s. herbæ laurentiæ, florum omnium mensiū, sing. M. iij. olei communis ℥. ij. resinæ terebinthinae ℥. j. galbani ʒ ij. succi hederæ, quæ in arboribus reperitur, ʒ ij. s. aluminis rochæ ʒ j. s. resinæ pini ℥. ij. viridis æris ʒ ij. thuris, dychlonis, theriacæ, sing. ʒ j. gentianę, aristolochiæ rotundæ, vtriusq; ʒ j. s. vitrioli, tartari, agarici, salis vsti, sing. ʒ ij. succi pulicariæ ʒ ij. rad. iridis ʒ j. sarcocollæ ʒ s. minij, pulueris plumbi ʒ iij. ex herbis omnibus succus extractus, in vase æneo condatur cum rosaceo, resina terebinthina, & galbano, coquaturq; donec succus consumptus fuerit, continuè agitando, cum rudicula, seu spatula ad ignem carbo-

carbonum: post percoletur, & addatur viri-
de æris tritum, continuo agitando, donec fri-
gescat, quæ & in aqua ardenti decoqui pos-
sunt, seruetur autem in vase vitreo. Fuma-
nellus.

Oleum pretiosum, auroq; comparandū,
quoniam omnia sanat crurum mala, & inci-
sos neruos, carnem creat, & vlcera congluti-
nat, dolorem remouet, fistulam curat, can-
crum, omniaq; antiqua vlcera, præter ea que
capitis sunt. Mense Maii sumatur apij M. j. ro-
rismarini tantundē, saluiæ atq; rutæ vtriusq;
M. ij. herbæ, quæ à vulgaribus laurentia ap-
pellatur, florum omnium mensium, vtriusq;
M. iij. tapsi barbati, lanceolæ, chelidoniij, sing.
M. ij. absinthij M. j. olei com. ℥. ij. resinæ te-
rebinthinæ ℥. j. galbani ℥. ij. resinæ pini ℥. ij.
viridis æris, aut diphrygis triti ℥. ij. ex om-
nibus herbis succum percolato cum oleo, re-
sinaq; terebinthina, semper commouens, ad
succorum consumptionem, ad ignem carbo-
num coquito, & cocta cribrato, additoq; vi-
ride æris commotum, donec ab igne deposi-
tum refrixerit, & vsui in vase seruetur vitreo,
bene clauso.

Balsamum artificiale citra destillationem
factum, valet ad vulnere, curat ea sine puris
generatione, paralyticis membris confert, &
sanguinem sistit, & aquam, quæ ex vulnera-
tis articulis emanat: ex lib. manuscripto Ger-
manico cuiusdam Empirici, ℞ rhabarbari ℥.

E V O N Y M I

ij. scindatur in taleolas, huic adde camphoræ ʒ j. s. ponantur hæc in scutellam è stanno, quibus affunde cyathum cõmunem olei oliuarum, & insoletur diebus 14.

Balsamum expertum aliud, ex eodem libro. R̄ vitrum quod semimensuram capiat, repleatur spica nardi, & affunde dimidiam mensuram olei communis boni, stent per mensem in loco calido, semper agitando. Postea adde olei violacei vncias ij. olei spicæ tantundem, olei camomelini, olei rosacei ana ʒ ij. commisceantur omnia, & per mensem stent.

Aliud non contemnendum eiusdem. Recipe galbani, ammoniaci, bdellij, singulorum ʒ i. s. myrrhæ electæ, masticis, thuris albi, ana ʒ i. s. infundantur omnia per triduum in aceto fortissimo, & dissoluantur: deinde ponantur in peluim intus vitro obductum, & carbonibus imponatur sine flamma, ijsque adijce terebinthinæ ʒ ij. & olei communis ℥b. ij. s. decoquantur simul, agitando, donec faeces fundo adhæreant. Quo facto, adde viridis æris triti ʒ i. s. & ab igne depone, & refrigeratum vbi fuerit, coletur per pannum & seruetur in vitro. Valet ad omnia vulnera, ma defactis licinijs & impositis.

Aliud Balsamum nobile. R̄ lib. s. olei communis, cui commisce violas in vitro, & insoletur, & idem facito cum floribus genistæ, & eiusdem folijs. Post accipe galbani ʒ ij. s. bdellij,

bdellij, ammoniaci, myrrhæ ana ℥ s. masti-
cis ℥ ij. gummi omne in aceto dissoluatur, po-
stea accipiantur flores, cum suis oleis, & con-
sentur in ollam inuitreatam, & eam carbo-
nibus impone, & vbi oleum incaluerit, ad-
ijce terebinthinam calefactam, & gummina
dissoluta continuo agitando ne adurantur,
cauendo ne exundet. Tum accipe viridis æ-
ris tritici subtiliter ℥ s. aut drach. vj. & impo-
ne, rursus igni admouenda, postea serua in
vitro.

Aliud ad membra contracta, Theophrasti.
℞ terebinthinæ destillatæ ℥. j. gummi gal-
bani, diptamni ℥. s. misce, & adde olei lau-
rini ℥ j. fiat balsamum, cum quo inungan-
tur membra contracta, per menses multos.
Item oleum benedictum mixtum cum pin-
guedine taxi, & eo vngantur membra.

Aliud eiusdem ad vulnera. ℞ olei oliuæ
℥. j. hypericonis, betonicæ, centaurij, pru-
nellæ, ana M. j. contundantur & miscean-
tur, destilletur ad solem per æstatem, deinde
exprime, & serua: nobilius non extat ad vul-
nera, nam curat sola inunctione mane & se-
ro, sine omni alio medicamine, humores
expellit, & omne contrarium, plus quam
dicendum est, & quæcunque factu sunt
impossibilia, huius beneficio perficiuntur:
pro omni incarnatione, consolidatione, tam
in fracturis, quam contusionibus & simi-
libus,

E V O N Y M I

D E O L B I S E X

floribus.

Oleum de spica fit, si maceretur in vino, & destilletur, primo oleum sequitur, cum alioquin aqua destillatione (in arena puto) separetur. Renibus inunctum, gonorrhœam sanat. Amicus quidam uxori suæ sub inde valetudinariæ, olei de spica destillati guttas ij. ex vino propinavit, bibit illa, & de vita periclitata, multos lumbricos excrevit.

Oleum de spica nardi vulgari, quod ex Gallia affertur, Brassauolus commendat: ineptius verò esse ait, quod in Italia quidam ex lauendula parant: id, inquit, nonnulli balsaminum vocant, & pro opobalsamo vtuntur. De oleo de spica quo balsami loco vtuntur plerique, eiusque facultatibus, dictum est supra.

Oleum de floribus verbasci fit, floribus contritis, positisque in vitro benè obturato ad solem, per quinq; aut sex septimanas: hoc oleum vtile est ad guttam in membris, vulgo *gsüchte*. Curat etiam vulnera recentia, & si temperetur oleo oliuarum, ad multa vtile erit. Oportet autem flores cum sicci fuerint colligere.

Oleum factum ex floribus rapsi barbati cum oleo & vino, solique expositum, vel in duplici vase decoctum, sicut oleum hypericonis, valet in dolore sciatico.

Oleum hyperici calidum est & siccum, *stipti-*

stipticum, ob id vulnera incisorum neruorū,
 & combustionem ignis consolidat: sedat do-
 lores femoris, & vesicæ, & vrinam mouet.
 Confectio eius hæc est, ex Adami Leoniceri
 naturali historia. R̄ summitatū hyperici iam
 iam maturentis ℥ iij. macerentur in vino
 odorifero diebus tribus, bulliant deinde in
 vase duplici, obturato orificio vasis: hinc ex-
 prime & recentis hyperici par pondus inij-
 ce, & iterum macera, & coque, & exprime,
 idque tertio facito, & si vinum minuatur,
 aliquid adde: R̄ deinde terebinthinæ claræ ℥
 iij. olei veteris clari ℥ vj. coquantur in vase
 duplici ad vini consumptionem, postea ex-
 prime, & a sedimento purgatum oleum re-
 pone.

Oleum hyperici lohan. Tanwyler iunio-
 ris, Chirurgi Augustæ. R̄ florum hyperici ℥
 iij. infundantur in vino rubro per dies 14.
 postea bulliant modicum, & alia vice ponan-
 tur, florum hyperici ℥ iij. olei optimi ℥ s. s.
 stent rursus octo dies infusa, deinde cola &
 adde succi millefolij. ℥ ij. vermium terrestriū
 ℥ ij. terebinthinæ ℥ j. & s. croci ℥ s. mastiches
 ℥ vj. myrrhæ, olibani ana ℥ ij. opopanacis, sac-
 cocollæ ana ℥ ij. s. rubiæ tinctorum ℥ iij. bul-
 liant omnia ad consumptionem vini & suc-
 ci, fiat oleum secundum artem.

Oleum hypericonis compositum, Leon-
 hart. Fierauanti, valet mirabili modo in vul-
 neribus, maxime partium neruosarum, conc-

E V O N Y M I

solidat, & cicatricem inducit sine vestigio. Qui febre pestilentiali fuerit affectus, vnctus toto corpore, hoc oleo, curatur. Hypericon sumatur cum folijs, ramulis, floribus & radicibus, & in mortario contundatur, postea vino optimo maceretur vnà cum oleo communi, vt cooperiatur herba, & in Sole stent Iunio & Iulio mensibus. Postea accipe hypericon cum seminibus maturis, rursus in mortario contundatur, & in oleo communi infundatur: quantitas autem hypericonis sit, primo ℥. ij. & postea cum seminibus similiter ℥. ij. & omnibus in bociam vitrea positis, adde terebinthinæ ℥. vj. croci drach. iij. myrrhæ vncias ij. nucis moschatae vncias iij. viticellæ vncias v. betonicae, millefolij, rosarum, ana vncias iij. Quibus omnibus in cucurbita existentibus, olei communis quantitas sit ℥. x. Vbi igni applicueris, tum adde ceræ flauæ, resinæ pini, ana ℥. vj. in balneo Mariæ decoquantur, cum suo capitello, & recipiente optime obturato. Signum autem perfectæ decoctionis est, quando nihil amplius destillat, id quod viginti circiter horis fit: tunc extrahe bociam & adhuc calidum colato, & in vitro serua diligenter. Vsus eius est, vt sit calidum, & vulneribus tantum in superficie impone, &c.

Oleum hypericonis multis licet fiat modis, hic tamen est perfectissimus, ex Fallopijs

pijs

ꝑij secretis Italicis. Accipe bdellij, opopanae
 cis, galbani, serapini, gummi elemi, ana
 drachmam j. terebinthinae, resinae pini, ma-
 sticis, ana vnciam j. vermium terrestrium vi-
 no ablutorum vncias ij. antimonij, florum
 & foliorum hypericonis, plantaginis, vtrius-
 que consolidae, vtriusque centaurij, millefo-
 lij, caudae equinae, ana ʒ iij. ponantur omnia
 in vas vitreum cum oleo communi, aut, quod
 melius est, rosato, vt cooperiantur, & po-
 nantur ad Solem per dies quindecim. Postea
 in retorta, lento igne extrahatur primo a-
 qua, ac tandem fortiori igne, & permutato
 recipiente, colligatur oleum. Post destilla-
 tionem peractam, aqua & oleum simul e-
 bulliant per horae spacium. Postea accipias
 rubiae tinctorum vnciam vnam, granæ finæ
 vnciam semis, croci drachmas ij. & florum,
 hypericonis Manipul. & in priore vase, quo
 insolatae sunt, coniungantur. Ex his si volu-
 eris oleum pretiosissimum parare, defode in
 terram per menses sex, tum habebis oleum
 ad omnia vulnera vtilissimum: dolorem sed-
 dat vulnerum, exiccat, abstergit, confor-
 tat, & praecipue vulneribus neruorum v-
 tile est. Vsus est eius, vt calide appona-
 tur.

Eiusdem authoris compositio alia ma-
 gistralis, pro vulneribus. Olei communis,
 dulcis, & grati saporis quantum placue-
 rit, in eo maceretur hypericon cum flori-

E V O N Y M I

bus & seminibus tandiu, quoad oleum rubrum colorem contraxerit, postea his adde, terebinthinæ ℥ j. pro libra olei, nucis moschatae, croci, belzoimi ana ℥ j. pro olei ℥. j. axungiae porcinae ℥ ij. millefolij, ros. rub. consolidae maioris, cumini, ana ℥ j. s. pro olei ℥. j. vini optimi ℥ ij. pro ℥. olei, stent hæc in infusione per mensem, postea in cucurbita vitrea decoquantur in balneo ad consumptionem vini, & herbarum exiccatione, tum colato, & seruato in vitro optimè clauso. Hoc oleum mirabile est in vulneribus, si calidè cum petia imponatur. Valet contra venena, & petechias.

Oleum ex floribus mali arantij. ℞ seminum melonum benè contusorum q. u. horum pars ponatur in vasculo vitreato, aut vitreo, ac superponantur flores arantiorum, tum rursus cooperiantur seminibus melonum. Quibus factis, stent per diem, crastino flores abijciantur, & seminibus, recentes flores, prædicto modo addantur. Sicq; singulis diebus flores permutentur. Tandem semina, florum arantiorum facultatibus & odore imbuta, in sacco lineo, aqua rosacea prius madefacto exprimantur, & oleum seruetur.

Oleum ex floribus rosarum Damascenarum, ℞ amygdalarum cultro excorticatarum q. u. secantur in partes, & fiat, vt cum oleo ex floribus arantiorum dictum est, & postea oleum exprimatur.

Oleum

Oleum ex floribus iasmini, fit eodem modo, quo præcedens.

Oleum rosatum ex insolatione fit ad hunc modum, vt docet Rogerius Tract. 4. cap. 8. Accipe flores rosarum viridium, & repleatur phiala floribus & oleo, ita quod pro lib. j. rosarum, sint duæ lib. olei, obturetur vas & exponatur Soli per dies 40. & singulis diebus moueatur semel. Post huiusmodi decoctionem, coletur per pannum album, & oleū super aquā frigidam proijciatur, & moueatur cum virga corili excoariata, & iterū ponatur in aliam aquam frigidam & moueatur, & ita fiat decies, ex ista enim lauatura maiorem acquirat frigiditatem, & minorem siccitatem. Quare magis infrigidat & humectat. Itē ponatur in phiala vitrea & apponatur Soli, vsque quo humiditas quæ poros intrat consumatur. In frigida regione, vbi ex lento calore aëris non potest decoqui, ponatur in vas plenū aqua, & bulliat per ij. vel per iij. dies ad tertiam partem olei: & si non habeas oleum oliuarum, extrahes oleum de nucibus recentibus excorticatis, & fiat oleum rosaceū: vel excorticentur nuges veteres, & infundantur per duos dies in aqua frigida, deinde extrahatur oleum. Vnde dico quod lac nucum recentium, potest dari febricitantibus continuè, in frigida regione, sicut lac amygdalarum in calida. Specialia huius olei sunt: si fiat inunctio febricitantibus conti-

E V O N Y M I

nuè, vel interpolatè, circa frontem & tempora, & volas manuum, & pedum, & super venas pulsátiles, dolorem reprimat, calorem alterat, somnum inducit, sed hoc non debet fieri die critico, vbi speras de vniuersali vel particulari. Singulare, terantur vitella ouorum cum oleo rosaceo, & fiat emplastrum super regionem hepatis, vel super ignitum apostema, vna vel altera appositione, dolorem mitigat, & fumositatem & acumen materiæ obtundit, locum detumescere facit, ruborem à loco remouet. Item mixtum cum æquali pondere succi plantaginis pro clystere in dysenteria; potenter vulnera cicatrizat, dolorem mitigat reprimendo materiam.

Hæc modo posita olea, licet citra distillationem, sed vel per expressionem, vel insolationem parentur, omittere nolui, quod tùm faciles, tùm verò egregij & industrij videantur modi, & olea sic parata, ad hominũ utilitatem sint comparata.

Oleum violaceum è violis, eodem modo fit, quo oleum rosaceum (ex Rogerio) & ad eadem valet ad quæ rosaceũ, sed hoc insuper laxatiuum est, cum aliud sit constrictiuum. Si cum æquali pondere succi mercurialis per clysterem iniiciatur, in acutis, continuis, & interpolatis, suauiter emollit intestina, & suauiter superfluitates expellit, Rogerius.

Oleum ad faciei maculas quas lentigineas vocant

vocamus. Et florum rorismarini quantitas debita, & in vitreo vase recondito, sub fimo à pluuiâ tuto, diebus triginta seruetur, quod-
 que liquatû erit, soli diebus nouem exponatur, puluere polypodij commixto, quantum tribus digitis capi potest, de quo singulo die per mensem sumatur.

Oleum ex floribus rorismarini non destillatum, fit secundum sequentem modum ex libro quodam manuscripto Italico meo. Florum rorismarini, accipias bonam quantitatem, & pone in ollam fortiter comprimendo cum bacculo. Post superaffunde olei oliuarum quod satis est, vt aliqua pars ollæ vacua relinquatur, tum claude diligenter ollam cum pasta, ne quid respiret. Quo facto sepeliatur in fimo benè calido, non ex fœno facto, ita vt super se habeat trium digitorum altitudine fimum, per dies quadraginta, tum extrahe & serua. Cum vsus eius fuerit colato oleum. Valet doloribus lumborum, ischij, brachiorum, & aliarum partium. Est ad hunc modum paratum, à comite de Alta Villa.

D E O L E I S B X S E
 minibus.

Quoniam vt aromata quædam, ita omnium umbelliferarû herbarum semina ferè, constant magna ex parte, calida, tenui, & aërea substantia: ideò necesse

E V O N Y M I

est, aliquid de oleaginosâ substantia habeât. Nam talem habet mixturâ propemodum omnine oleum. Destillantur autē ex seminibus, tam calidis quàm frigidis olea, hoc modo.

Eliciuntur hæc olea per destillationem in arena, ita vt tusa semina iniiciantur in cucurbitam vitream, luto intectam optimè. Vna autem vice vnciæ sex, vel septem, vel octo iniiciantur seminis alicuius triti, secundum capacitatem cucurbitæ. Affundantur his singulis vicibus, quinque, aut sex, aut septem libræ aquæ clarissimæ, ac misceto diligenter. Quod si ita diligenter permixta, in infusione, loco aliquo calido, dies aliquot, vel octo, vel decem, seu digerenda aut putrefacienda, aut infusa, stare permiseris, pone deinde cucurbitam in capellam aptam fornaci, & arena imple capellam, & cucurbita fundum nō attingat, sed intersit vndiq; arena. Et destilletur oleum eo modo, & iisdem vasis, vt inferius docebimus, vbi agemus de destillâdis oleis ex lignis & aromatibus. Hoc tantum monendum, vt ignis lentus succendatur, & videas, ne nimium insurgat & ebulliat in alembicum, quod in cucurbita cōtinetur. Semina enim quædam, vt anisum, propter raritatem substantiæ suæ, simulq; viscosum quod habēt, largiter ebulliūt: ideo nō statim alembicū imponere debemus: sed postea quâ bullas excitari videas, & vaporē sursum ferri, depone alembicū & immisso bacillo, agita.

Ira

Ita resoluetur in vaporem spuma, que postea mediocri igne moderari, compesci, & excitari iuxta libitum potest. Quo facto impone rursus alembicum euestigio & circumline commissuram luto, & destilla, donec conieceris nullum amplius intus cōtineri oleum, quod visu statim percipies & gustu. Nam cum gustu destillātes guttæ nullam amplius respicient manifestam iniecti aromatis qualitatem, desistendum est, ne materia in fundo cucurbiæ adhæreat & exuratur, Ex Cordo.

Oleorum ex seminibus, vt fœniculi, anisi, &c. præparatio ad hunc modum fit, vt ex literis, Germanica lingua scriptis ad Gesnerum, collegi. Primo accipio, inquit, semina ea quantitate quæ placuerit, verū semper ℥. quinq; aut sex, ea ego contundo grosso modo, videndo ne vllum integrum semen relinquatur, & in cucurbitam pono. Huic affundo aquam feruentissimam vt cooperiatur semen, & imposito alembico, optime & rostrum & iuncturam, ne quid transpiret, obstruo, sic putrescant, tribus aut quatuor diebus: postea lento igne destillo, & sequetur oleum limpidum, (dummodo aqua per quam transit, sit valde frigida) vt vidisti. Hoc tamen est animaduersione dignissimū, quod oleum anisi, æstatis tempore destillari planè nequeat, propterea quod spiritus eius plus satis sint subtiles, & multo ipsis fœniculi subtiliores, qui per calorē euaporant, vt vt lente

E V O N Y M I

destillationem suscipias, ignemq; regas: sed tempus destillationis comodissimum est hybernium, quò enim aer fuerit frigidior, eò citius, ubi in recipientè extillarit, coagulatur, instar camphoræ. Vbi postea per pannum nitidum colaueris, aquositas omnis perfluit, oleum verò in panno relinquitur, quod postea in amplo vitro dissoluo in hypocausto, & phlegma facile separatur.

In destillandis huiusmodi oleis, primo est sciendum, quod pro vice vltra libræ dimidiæ pondus destillari non debet. Deinde, vt materia destillanda, in mortario contundatur grosso modo, non in puluerè subtilem. Huic materiæ affunditur aquæ puræ quantitas debita, vt superemineat, & commiscetur simul in cucurbita cuprea, cum alembico eiusdem materiæ, quæ in iunctura perlutantur, ne spiritibus detur exitus. Destillatio fieri debet per vas aqua frigida plenum, transeunte canale stanneo vel plumbeo, ne oleum aduratur. Quibus paratis ignis succeditur lentè vsq; dum incalescat fornax, tū augetur ignis, magis magisq; vt destillare incipiat, ita enim cum aqua oleum destillat, quod secundum artem est separandum. Vbi cœperit destillare, potest de igne detrahi nonnihil & obseruari, vtrum in eo tenore igne existente, nihilominus destillatio pergat, tum relinquendus eo vigore ignis & conseruandus: sin minus, eisdem adijciatur. Tertio est intelligendum,
oleum

oleum quod primo destillat, omniū esse efficacissimum, ideoque secundo vel tertio permutari recipiens poterit. Ferè intra horæ spacium, 3 s. destillari potest. Vbi in cucurbita nihil supererit, nihil quoque destillabit amplius, sicque finitum erit opus.

Anisi oleum hoc modo fit. R̄ anisi, (est autem hæc forma communis, ad reliqua quoque ex seminibus, destillanda olea) ℞. j. pone in cornutam, cum suo recipiente, in furno cinerum, lentissimo igne, labijs benè sigillatis, destilla, & aquam & oleum simul accipies. Aquam per reuolutionem extrahes, remanebitque oleum, cuius ad colicam passionem & dolorem intestinorum vsus est. Cæterum ex aqua fit electuarium cum saccharo, id post prandium, vel cœnam potest exhiberi, tabula j. Stomachum & digestionem roborat, flatus discutit. Prodest quoque tempore sumptum, sed in aurora præcipuè, confert pulmonibus, tussientibus, obstructionibus, cholere, & sanat partes internas. Vsus eius in guttis est.

Anisi oleū multò est, quam ipsum anisum, in agendo fortius. Etenim naturalis calor, nunquam ita exactè potest, de aniso integro, veram substantiã elicere, aut separare, ac ipsa artificiosa præparatio potest, & humana industria. Quemadmodum enim omnis cibus siquidem innoxie sumi debeat, præparatione externa indiget, ita etiam necesse est,

E V O N Y M I

in medicamentis fieri, vt subtiliores partes à crassioribus separentur, priusquam intra corpus sumantur, ita enim facilius potest, quodcunq; medicamentū, in corpore actionem propriam perficere sine noxa. Vsus huius olei est in vertigine, asthmate ex catarrho suffocatiuo, in stomachi debilitate & ventositate, in hydropē, & alijs morbis frigidis & à flatibus excitatis. Valet autem præcipuè membris exanguibus & neruosis, vt stomacho, venis, vesicæ, vtero, fluxum vteri album exiccat. Sumi potest per guttas, dando aliquot eius in vino, in iusculis, mane, & tempore necessitatis.

Oleum fœniculi capiti conducit, præcipuè autem oculis, renibus, vesicæ: fieri ex eo tabellæ possunt, ad eosdem vsus, aut per se quocunq; tempore, mane & vesp̄ri aliquot guttę sumi possunt. Fit autem hoc oleum, ex semine sicco extractum, sine vlla alia additione, perquam odoratum & suauē, vt ipse gustauī: colore autem est album, quod primo destillat.

Cumini oleum, vtile est vulneribus ad lienem pertinentibus, inflationibus corporis ex frigiditate, quæ aliquando causā existit, cur vrina retineatur: ad hūc vsum gutta vna, aut altera, in aqua filicis sumi potest, aut etiā in tabellis, si cum eo fiant.

Oleum ex seminibus hyoscyami, eodem quo rosaceum oleum, modo paratum, ex præscripto

præscripto Rogerij, idem valet, quod oleum ex pomis mandragorę. Valet in arthritica calida, dolorem mediocriter reprimendo, & stuporem inducendo: in arsuris & in excoriationibus, subtilem cicatricem facere potest, & arsuras mitigare, Idem.

Aliter fit, & fortius in prædictis arsuris operatur. Accipe in vigilia Iohannis Baptistę, summitates flores, & folia, & impleatur noua olla, inferius habens angustū foramen, & cooperiatur os ollę superius, & tunc superponatur alia olla, & ligetur fundus superioris, cum ore inferioris, cum argilla, & tunc sepeliatur sub terra, & sit ibi per annum, & facta anni reuolutione extrahatur, & in inferiori olla inuenietur oleum clarum, quod per calorem fumositatum terrę, extrahitur ab hyoscyamo. Modus hic habetur perfectior in descriptione olei ex baccis hederę. (Alias relinquitur in terra per spacium sex mensium.) Hoc inunguntur membra, ex diuturnis defluxionibus laborantia.

Oleum compositum ex seminibus, soporiferum. R̄ sem. lolij, hyoscyami, papaueris albi & nigri, seminis lactucę & seminis portulacę, de vno quoque P. iij. seminis fabę inuersę, quę telephium est, P. ij. elambicentur omnia, quod stillauerit detur ad pondus ℥ ij, cum modico opij.

EVONYMI

DE OLEIS EX

fructibus.

Oleum è baccis iuniperi, destillatur eo modo, quo aqua vitæ, affundèdo aquã, citò & facilè stillat. Primo quidem oleum, deinde vero aqua, quemadmodum quando spica destillatur. Oportet autem prius baccas contundere. Quidam destillant etiam in bo-
cia. Valet ad multa, ad tormina, ad pus virgæ, quod est quasi gonorrhæa, ad colli dolores ex catarrho. Agyrtæ mira de eo prædicant, quæ legi apud eos possunt, si quis velit. Modus autem quo destillari debet, est. Accipio modium baccis iuniperi plenum, quas contundo minutissimè, ijsque affundo aquam puram, ea quantitate, vt optimè cooperiantur, postea in aheno cupreo, velut hoc est, in quo aqua vitæ destillatur, vna cum canali cupreo per aquam frigidã transeunte, destillo, canali adapto recipiens magnum, quod quatuor mensuras possit capere, & sic destillat oleum cum aqua. Verùm aliud instrumentum capitello adaptatũ habeo, aqua frigida plenum, ad refrigerandos spiritus ne adurantur. Ex prædicta baccarum quantitate, supra vncias iij. olei non extraho.

Per expressionem quoq; hoc modo non malè oleum extrahimus. & baccas iuniperi contusas, mixtas primum aqua ardente, deinde etiam oleo oliuarum: bulliant parum, vel saltem simul mancant, sæpe agitando spatula, per

la, per dies octo, in cucurbita ad fornacem, tum exprime prælo: & oleum supernatans collige: potes etiam angelicam, vel aliquid aliud addere prius contusum.

Poma mandragoræ per partes diuidantur, & decoquantur in oleo, in duplici vase, in frigida regione, vt de oleo rosaceo ex Rogerio dictum est, vel ad solem. Olei huius specialia sunt in febribus continuis & interpolatis, eadem, quæ & olei rosacei: sed quia istud oleum narcoticum est & fortius alterat, quam oleum rosaceum, debet reprimi cum lacte mulieris mixto: valet idem contra guttam calidam & podagram, Rogerius.

Oleum è baccis lauri, multis modis fieri docet Rogerius. Accipe baccas virides, terantur, & decoquantur in oleo, & colentur. Aut accipe baccas lauri maturas, easque teras, & cum folijs decoquantur, & colentur. Aut terantur baccæ lauri, & infundantur in vino, & dimittantur computrescere per iij. dies, & tunc ponantur in torculari, & fit oleum. Aut terantur baccæ lauri recentes, & maturæ, & ponantur in sacco, & oleum extrahatur. Valet contra colicam & iliacam & sciaticam passionem.

Oleum è baccis hederæ, iisdem modis fit, quibus oleum è baccis lauri, valet contra causas frigidas, imprimis contra arthriticam frigidam. Vnde dico, (inquit Rogerius) quod quicquid in hederæ est, valet contra

artheticam, vnde oleum, quod fortius operatur sic fit de hedera. Accipe ligna sicca hederæ, & grana, & gummi, si poteris habere, & frustatim decisa, ponantur in vâs terreum perforatum in fundo, duobus vel tribus locis, & tunc supponatur alia olla, & ponatur in terra, & ligetur fundus superioris, cum orificio inferioris, benè sigillabis cum argilla vel pasta, & ita disponantur, vt olla superior tota sit super terram, cooperto orificio, & fiat ignis circumqua; & destillabit oleum nigrum in vas inferius.

Oleum rapum per expressionem. Rapæ partem internam excuato, seruato operculo, partem vacuam oleo communi repleto, & clauso orificio impone cineribus calidis prius inuolutum stuppis madefactis, & cum paucis carbonibus per horam dimidiam ibi relinquitur: tum auferas, & remoto operculo, oleum colatum seruetur, ac simul etiam rapa per pannum exprimatur lineum. Valet ad manuum scissuras, & rimas ex frigore. E lib. manuscripto.

E nucleis pineis, vidi quâdoq; oleum (per descensum) extrahi, ad erugandas mulierum cutes, Manardus.

Oleum è cepa & theriaca, sudorem euocans in peste. Accipiatur cepa alba, in medio euacua, cuius vacuitas theriaca impleatur, & foramine obturato, circumdata panno lineo madente, per horæ dimidium cineribus calidis

lidis obruta, alembicò destilletur, & liquoris stillatitij, dentur patienti ℥ ij. Idem efficiunt, liquoris stillatitij nucum viridium, vnciæ vj. Fumanellus.

DE OLEIS EX AROMATIBVS:

*Cinnamomi verò oleum vel aquam,
inferius inter cortices
quere.*

Generale hoc præceptum, obseruandum est in destillatione omniũ penè aromatum. Aromata quæcunq; volueris, cõtunde in puluerem, & superaffunde aquam fontanam, quæ vbi colorata fuerit effundatur in aliud vitrũ, & noua aromatibus affundatur, idq; tandiu, donec aqua nullo colore inficiatur, postea destilla in balneo Mariæ, & separa aquam ab oleo, G. Rast. Sed & aquæ, & olea, quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infusionem in aqua simplici, non in vino, aut aqua vitæ: quia illa cito ascendant, nec ferunt secum aromatum vim: aqua autem, non sine aromate ascendit. Et in vniuersum huc sunt transferenda, quæ supra, inter olea ex seminibus, à principio obseruanda diximus.

Oleum è caryophyllis, nuce muschata, pipere, macere, & cinnamomo, fiunt contusis aromatibus, & in cucurbitam vitream aut cupream perlutatam impositis, cum

P

E V O N Y M I

alembico, & destillabis cū refrigeratorio, ita ascendet cum aqua oleum, quod postea separabis, oleum enim semper supernat aqua, præterquam oleum caryophyllorum, quod fundum petit.

Oleum nucis muschatæ ad imitationem huius generalis regulæ, penè præparari docet quidam incertus. Recipe tertiam aut quartam partem aquæ vitæ destillatæ, & nuces muschatas minutim conscinde, imponantur bociæ omnia, ita vt per tres digitos aqua vitæ, nucis muschatæ partes cooperiantur, relinquuntur in infusione horis viginti quatuor, & aqua vitæ colorem flauum acquireret, quam in aliud vitrum effunde: tunc aliam aquam vitæ de nouo affunde, vt prius, idq; repetito toties, quoad colore non inficiat aquam vitæ. Quo factò, aquam vitæ sic coloratam omnem, in bociâ, in balneo Mariæ secundum artem destilla, vt ascendat aqua vitæ, & oleum nucis muschatæ remaneat in priore bociâ in fundo, & sic habebis oleum nucis muschatæ paratum. Eodem penitus modo, potest ex omnibus aromatibus oleum destillari.

Vidi, inquit quidam ex Gesneri amicis, destillationem olei nucis muschatæ, factum oleum odoratissimum, & in magna copia ab Alchymista, in hunc modum. Accepit nuces muschatas & puluerisauit, & affudit duas

duas mensuras aquæ simplicis, posuit in cucurbita vitrea luto sapientiæ optimè perlutata. (Lutum autem erat factum ex simplici luto, cui permixta erat lana, quæ de pannis detonsa erat,) vt solent ij cucurbitas perlutare, qui aquam fortem parant, postea capitello imposito, eodem luto perlutauit, similiter & recipientem (tantum in iunctura) ne spiritus euanescerent. Tum ita ad ignem posuit, & primo fecit ignem lentum, secundo maiorem, tertio fortem, eo modo quo solent aquam fortem destillare: & factum profectò est oleum optimum, supernatans aquæ in recipiente, quod collegit, & erat magnæ virtutis.

Oleum macis, calidæ est facultatis, ideòque commodus eius vsus est in colica à causa frigida, & à catarrho à capite descendente: confortat cor, ventriculum, & matricem. Imprimis maximum auxilium sensu huius olei, in tremoribus cordis ex timore, aut ex vesicæ obstructione, aut matrice: valet in stranguria, & quicumque à frigiditate ortum habuerint, morbi. Possunt eius tres vel quatuor guttæ, per os summi, in cochleari ferreo, cum ossa, aut in primo haustu vini, Incert. ex Germanico.

Oleum ex macere fieri potest per expressionem, eo modo, quo dicitur inferius, in ratione parandi oleum caryophyllorum.

E V O N Y M I

Oleum è pipere destillatum, omnibus facultatibus, quibus & ipsum piper, præditum est, nisi quod ignea illa vis, quam linguæ imprimit piper, in oleo eiusmodi non sentitur. Est enim oleum piperis nihil aliud, quam elementum aëreum separatum à reliquis elementis, quemadmodum etiam in oleo vitrioli & sulphuris destillato, idem probauimus. Eodem planè modo oleum piperinum, à suo igne est separatum, & maioribus facultatibus ipso pipere constat, penetrandi facultatem habet eximiam. In colicis & partibus multa tenaci pituita & lenta repletis, dantur duæ vel tres eius guttæ cum iusculo, ad incidendam eam, & dissipandam. Exhibui, inquit quidam, in tertiana febre, post purgationem & venæ sectionem, dando huius olei guttas tres cum scrupulo vno miuæ, duabus horis ante paroxysmum, frigus & tremorem ipsamque etiam febrem prohibuit inuadere, si non prima vice, at saltem secunda.

Oleum de caryophyllis, paratur vt & oleum de baccis iuniperi, non vt oleum cinnamomi. Multò citius & facilius oleum habebitur, si cum aquis destillatio fiat, vt pluuiiali vel lacustri, aut alijs mollioribus. Humiditatis præterea multò plus habent caryophylli, quam cinnamomum habent. Sunt nonnulli qui per expressionem ita parent.

Accipe

Accipe caryophyllorum quantum videbitur, pistentur grosso modo, & macerentur in aqua rosacea tandiu, quoad facultates caryophyllorum penitus aqua extraxerit. Tum accipe amygdalas decorticatas cultro, incide leuiter, easque in prædictam aquam impone, vt odorem & saporem caryophyllorum imbibant, tum exiccentur seorsim: quibus exiccatis rursus in eadem aquam ponantur, denuoque exiccentur, idque est quater reiterandum. Tum demum oleum exprimendum, quod vbi expressum fuerit, in sole rectificetur. Et hoc quoque modo multa alia olea non incommodè fieri possunt, vt ex musco, ambra, belzoimo, storace, cinnamomo, macere. Ex lib, manuscripto meo,

Oleum caryophyllorum vt & ipsi caryophylli, calidum est & siccum, tertio gradu, confert stomacho, hepati, cordi, diarrhœæ à causa frigida, & stomachi morbis omnibus frigidis. Spiritus melancholicos dissipant, & clarificant crassos illi: sed oleum hæc omnia multò præstat efficacius, & quod verè affirmare possum, omnes virtutes habet balsami. Extrinsicus vulnera recentia sanat, Vulnerum sanguinem fluentem & aquam sistit. Intrinsecus partes naturales confortat, sanguinem melancholicum purgat, confortat cor & caput, præsertim conuenit vertigini, et debilitati visus, si mane tres vel qua-

E V O N Y M I

tuor guttæ à ieiunis in cochleari cum offa,
aut vino sumantur.

De oleo caryophyllorum, inquit alius:
hoc affirmare ausim, quòd balsami virtutes
obtinet. Vidi inquit, vulnus eo, per loachi-
mum Rhœticum, absque sutione coniun-
ctum atque conglutinatum fuisse. Taceo
reliquas effectiones, quas in corroborando,
& restaurando collapsas vires potissimum
obtinet. Oleum caryophyllorum haustum,
quantitate duarum aut trium guttarum in
brodio seu iusculo caponum, valet in colica,
& vteri suffocationibus. Tabellæ ex oleo
caryophyllorum paratæ, maneq̃ue & sero
comestæ, capiti conferunt robur, & catar-
rhos sistunt.

DE OLEIS E' GUMMIS, *lachrymis, seu liquoribus den- satis, & resinis.*

Olea de gummis seu lachrymis sic de-
stillari possunt: Accipe de gummis,
quantum videbitur, pone in cornutam in
cinere, primum igne lento, deinde sensim
aucto, donec nihil destillat amplius, & oleum
extrahe, quod sic rectificandum est: Recipe
aliam cornutam mūdā & impone oleum,
deinde lentissimo igne in cineribus destilla,
& habe-

& habebis oleum purissimum, penetrans, & multo melius poros subintrans. Eodem modo rectificata quoque oleum è lignis, balsamo, & seminibus. Lullius gummi & gummosa destillat benè trita, & in agrestam vel acetum imposita j. die ante.

Oleum è mastiche, fit per descensum, in retorta, ita vt ignis supra infraque sit, & habebis oleum mastice, quod postea rectificetur. Augustæ Vindelicorum quidam destillat, accipiendo mastichen integram, & solam in retorta lutata, vsque ad partem eminentem extra fornacem, quæ quatuor ventilia habeat, & superius tegatur, lento igne, destilletur, balsamum est mirificum ad vulnera. Nota, destillauit, inquit, quidam ignotus, mastichen per cannam, sed quicquã dare noluit, nisi odorem & saporem: Fuit tamen ipsa mastiche, nihilominus leuis & porosa in fundo. Aqua item, quæ mansit in fundo cucurbitæ, fuit subcitrini coloris & subamara. Et summatim mastix inter decoquendum deponit virtutem per alembicum, in eam rem, in qua decoquitur. Cum essentia, maiorem virtutem præstet per alembicum.

Confectio olei ex thure & carabe, forte etiam ex assa dulci, camphora, styrace calamitæ, &c. Sume primo bociam perlutatam, haud ita longam, sed resecto vt cunque collo,

E V O N Y M I

vt orificium sit amplum (huic enim infere-
rendum aliud) in quam infunde puluerisati
thuris, aut carabæ ꝥ. semis. Deinde habeas
aliud vitrum album, cuius generis sunt ea, è
quibus bibitur & formam habent mogollæ,
(forte boccas vocati, aut angesteri) in
quod infundas aquam calidam, hocque im-
ponas priori cucurbitæ, vt in medio cõsistat
erectum. Tum claude cucurbitam suo ca-
pitello, in summitate perforato. Foramini
adaptato infundibulum, quod foramine
paulo altius habeat epistomium, cuius pars
angustior, & extrema, vitrum cum calida
aqua respiciat. Quo peracto in infundibu-
lum infunde aquam calidam, & aperto epi-
stomio, paulatim nec nisi per guttas, aqua
calida in subiectum vitrum destillet, ita res-
gendo, ne inundet vitrum, sic vna cum vas-
pore aquæ calidæ, ascendit in alembicum
oleum suauissimum & odoriferum, odore
thuris, quod alioquin sine hoc vapore pes-
sime olet.

Iohannes Manardus in epistola de lumbri-
cibus 3.1. obseruata à se scribit aduersus lum-
bricos duo olea simplicia, nempe oleum thu-
ris & vitrioli, arte chymica parata. Priore
(inquit) venter inungatur. In secundo val-
de caute agendum est, ne locus exulceretur,
si intrò sumatur: sunt tamen qui ausint eius
guttulam potui dare cum melicrato.

Oleum

Oleum myrrhæ, virtutes habet balsami, nã conseruat & tuetur à putrefactione omnia ea, quæ ei imponuntur, similiter faciei in unctũ, pulcherrimam conseruat, & faciem iuuenilem conciliat, vulnera citissimè consolidat, & omnes alios morbos internos curat, exhibendo per os ꝑ ij. ad aurium surditatem, &c. Accipe myrrhæ electæ & non adulteratæ ꝑ vj. aquæ vitæ sine phlegmate, ꝑ xij. & hæc duo in bociã vitrea coniunge, quæ in fimo equino calido, diebus sex quiescat. Postea destilla in balneo, vsque quo aqua tota ascenderit, tum in fundo bociæ videbis oleũ myrrhæ, quod per pannum lineum est colandum, sicq; ad prædicta seruandum. Ad faciei splendorem & colorem conseruandum, sic est procedendum. Fiat decoctum vrticę in aqua communi, & dum ebullit, vapor in faciem recipiatur, vt sudet, postea exiccetur oprimè, & postea statim vnge faciẽ oleo myrrhæ. Et hic modus est seruandus in inungendis manibus, pectore, & alijs partibus, Leonhardus Fierauanti.

Aliter paratur à quodam, ad dolores podagricos, præmissis vniuersalibus. Rꝑ oua per decoctionẽ indurata numero decem, & scindantur per medium, & vitellum extrahe, & eius loco impone myrrham, quantum est medietas vitelli, aut minus. Tum rursus duas partes oui coniunge, & pone in vase vitreato & reconde in cella vinaria, & ibidem

E V O N Y M I

permitte per dies 15. aut plus, & exhibit liquor, quem serua in vase vitreo, pro inunctione.

Oleum belzoimum fit, accipiendo tantum aquæ vitæ, quantum est belzoimi puluerisati subtiliter, & ponantur in retortam latâ, & vnâ cû suo capitello in iunctura clausam, destillentur in cineribus lento igne, quoad extracta fuerit aqua, quæ reseruanda est ad suos vsus. Postea fortificetur ignis paulatim, vbi oleum apparuerit, magis magisque, vsquequo totum oleum extraxeris. Tandem in fine sequetur gummi quoddâ, instar mannae, quod valet ad faciendam aquam odoriferam, vnâ cum aqua puteali, aut rosarum, Fallopius.

℞ belzoimi ℥. j. & subtiliter pulueriza, pone in alembicum ad destillandum, tunc affunde pulueri, aquæ rosarum ℥. ij. obtura diligenter alembicum, & lento igne subtus accenso primo, quoad aqua cœperit destillare, deinde augmentetur paulatim vsque dum oleum conspexeris. Quo apparente, mutetur recipiens, & fortiori igne elice oleum, quod in Sole rectificandum. Eodem penitus modo destillatur oleum styracis calamitæ & liquidæ.

Oleum ladani fit hoc modo, ex præscripto Falloppij. Ladani puluerizati quantum placuerit pone in vas cupreum instagnatû, cui admisce ℥. j. aut ℥. s. aquæ rosarû, pro quantitate ladani, & olei amygdalarû dulciû
medieta.

medietatem. Postea capitello eiusdem materiae cooperi vas, & claude iuncturam, & sic in fornace ebulliat aliquandiu, id quod tuo relinquendum iudicio est, prout enim multa fuerit materia, ita etiam diutius erit coquendum. Antequam auferas materiam, refrigerare permittito, ac tandem serua. Quo autem melius conseruetur, adde aliquid aluminis vsti, aut ambrae.

D E O L E O T E R E B-

binthinae.

Antiqui terebinthina ipsa utebantur, non oleo, tamen oleum eius est tenuissima terebinthinae pars, frigidis neruorum affectibus conueniens, & omnibus aegritudinibus frigidis ac flatuosis: in asthma, & anhelitus difficultate mirificum est, si duae drachmae singulo mane sumantur. Est & in empyemate proficuum, & in omni prava thoracis affectione expituita, colicis etiam doloribus, & omnibus flatuosis conuenit, cicatrices decorat & corrigit. Pulcherrimum terebinthinae oleum est, & paucas faeces in fundo boci, post distillationem relinquit, est enim ea ferè tota oleum, & maxima eius pars in oleum conuertitur. Extrahitur autem oleum vel extremæ frigiditatis vi, vel extremæ caliditatis, sicut & ex omnibus ferè rebus extrahi potest.

Valet autem terebinthinae oleum destillatum, penna illitum naribus, ad scabiem, &

& rimas earum, cerebrum hoc modo calefacit, & pituitam absque sternutamentis detrahit: sanat & rimas vberum in mulieribus. Ad memoriam, surditatem & spasmus principatum obtinet. Vt vulnera citissime consolidentur, recipe oleum terebinthinæ & calefactum iuxta ignem, commisce ei viridis æris partē æqualem, & serua vsui, E libro quodam manuscripto insignis empirici.

Modum quendam destillandi oleū terebinthinæ, vide inter Balsamelæa.

Oleum terebinthinæ simplex, multarum facultatum. Accipe terebinthinæ claræ quantum videbitur, & pro qualibet ℥. accipe ℥. iij. cineris, è ligno duro aut forti, & in retorta fornaci accommoda. A principio fiat ignis lentus, ad humiditatis destillationē: postea augetur ignis ad olei destillationem. Et hoc est oleum simplex, quod simplicia vulnera intra horas 24. sanat. Valet neruis contractis à frigiditate: accipiendo ℥. j. cum vino, vrinam mouet, & omnes dissoluit corporis neruositates. Punctiones lateris curat: mirabiliter febribus pestilentibus confert eodem pondere, per os accipiendo, & vngendo stomachi orificium, digestionem promouet, Fallop. Paduæ destillauimus eodem modo, permiscendo lotam arenam, quæ prohiberet ne terebinthina ascenderet, & oleum mirabile in vulneribus experti sumus.

Oleum terebinthinæ compositum, contra

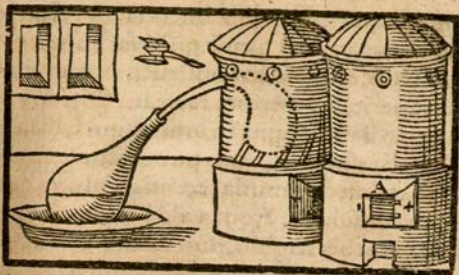
tra spasmus, & alios dolores. R̄ terebinthinae claræ ℥. j. olei communis ℥ x. thuris, myrrhae, sarcocollae, masticis, croci, ana ℥ j. panis porcini, caudae equinae, rubiae tincturum, ana ℥ j. vermium terrestrium ℥ iij. ponantur omnia in catinum cupreum, & iuxta ignem lentum incorporentur simul, ac postea in vitrea retorta destillentur. Post distillationem, separa aquam ab oleo, & serua oleum in vase vitreo. Valet hoc mirabiliter contra spasmus, etiam qui in vulneribus & alijs morbis accidit, Fallop.

Oleum è terebinthina (Larigna) contra contractionem membrorum mirabile, si inungantur eo membra, authoris Incerti. Sumit autem terebinthinae partem vnam, vitrioli calcinati partem vnam, pomorum exiccatorum & puluerisatorum sine cortice, partem vnam, olei oliuae partem vnam, lacturum exustorum partem vnam, puluerisentur omnia subtiliter, & misceantur, & in olla inuitreata stent in loco calido, diebus quatuordecim, singulis diebus agitando. Postea destilletur totum per descensum, in vase qua diligentissime, trium digitorum crassi tudine perlutato, & exiccato.

Oleum è terebinthina cum salvia extrahendū, sic fit, quod valet ad paralytim membrorum, relictam post apoplexiam, vel hemiplexiam. Ponatur in cucurbitam vitrea, retortam dictam, foliorum salviae viridis mi-

E V O N Y M I

nutim incisæ, circiter libram vnâ, cui ad-
 iunge eam quantitatem terebinthinæ, quæ
 sufficiat ad formandam pastam quandam
 cum saluia, vt tractari manibus possit, hoc
 est, vt vnus sit tantum, quantum alterius, ita
 tamen, vt ambo simul mixta non amplius,
 quàm duas tertias retortæ repleant. Retorta an-
 te omnino sit benè perlutata, pro more. De-
 hinc venter retortæ in fornace ponatur, vna
 cum receptaculo diligenter in iunctura clau-
 so, ne aliquid respiret. Recipiens sit magnû,
 capax, & forte, alioquin si nimis paruum
 fuerit, propter spirituum vehementiam re-
 clusorum, facilè rumperetur. Primo proce-
 datur lento igne, in eodemque tam diu per-
 seuerandum, quoad omnis humiditas sala-
 uiæ destillauerit, postea enim, non est peri-
 culum in ignis vehementia. Interea dum de-
 stillatio fit, collum retortæ vehementer ca-
 let. Vbi in ea nihil præterea contentum fue-
 rit, quam excrementa saluiæ, & reliquiæ seu
 fæces terebinthinæ, quæ nihil aliud, quàm
 colophonia sunt, collum retortæ refrigera-
 bitur, licet vtcunque ignis intendatur, nihil
 enim amplius ascendit, quod collum calefa-
 cere possit. Verum vt facilius, minorique
 cum periculo, tota perficiatur destillatio, vt-
 que ignis melius regi pro necessitate possit,
 parandæ sunt duæ fornaces iuxta sese, qua-
 rum altera est pro igne, altera pro retorta:
 hæc recipit calorem igneum, per foramen ad
id

id aptum, medium inter vtranque, quod modo claudi, modo aperiri, magis minusue, pro necessitate potest, beneficio cuiusdam laminæ ferreæ, inter vtrunq; occultatæ. Dum destillatur, vtraque fornax clausa sit necesse est, exceptis quibusdam spiraculis, vt fumo fiat exitus. Hoc oleo membra affecta sunt inungenda mediocriter.

Oleum destillationis picis naualis, inunctum, ad resoluti membri extenuationem valet: neq; enim ita resoluit, sicut pix remanens diu, Incertus.

DE OLEIS EX
corticibus.

A Qua vel oleum cinnamomi, præ cæteris oleis & aquis expetitur, quemadmodum & ipsum cinnamomum, inter reliqua aromata. Cinnamomum ipsum subtilis est caliditatis, conuenit præcipuè hyeme, quòd stomachum corroboret, & omnes vitiosas

E V O N Y M I

humiditates mirabiliter discutiat, ac ventriculū tueatur ab omni putrefactione: visum acuit, omnemque obstructionem venarum aperit, cor mirificè recreat. Oleum verò ex eo destillatum, in vniuersum balsamo naturali respondet, intus putrefactionem arceat, extrinsecus omnia recentia vulnera siue vlcera consolidat. Aqua valdè conuenit omnibus morbis frigidis, tum virorum, tum foeminarum, præsertim quibus stomachus affectus est, ita, vt non appetant. Itē cum spiritus sunt debilitati, prodest cyathus huius aque, cū modico vini maluatici, aut succi mali punici, sumptus, vt supra dictum est. Homines penè mortuos, vna aut altera gutta in os immissa, reficit: animi deliquijs, præsertim quod senibus accidit, est præsentissimū. Ad parturientes vtuntur obstetrices ac mulierculæ, summo cum successu. In accelerando, iuuandoq; partu, præsentissimum est remedium. Modi quibus destillatur aqua vel oleū, sunt varij, ex quibus aliquot subiiciam. Quidam in aqua rosacea macerant, alij in vino albo: nonnulli in cucurbita perlutata, sed faciliè aduritur. In vesica si destilletur, magna tantum copia faciendum. Optima ratio in vapore aquæ bullientis. Sed de his omnibus nunc satis.

Solebant olim Pharmacopolæ, cinnamomū macerare per aliquot dies, in aqua rosacea, vt quæ cor respiceret, atq; viribus quoq; refocila

refocillandis esset accommodata, sed quia non parum eius aquæ retinetur odor, vilior aqua à plerisque iudicatur: ideoque melius est, vino albo veteri, odoro, ante destillationem macerare, ita & excellentior & ad penetrandum efficacior fit.

Aquæ cinnamomi parandæ modus, quem accepit à quodam suo amico, huius rei experitissimo. Sumatur cinnamomi electi ℥.j. contundatur, vt per cribrum salis penetrare possit, nec totum in puluerem sit redactum, & ponatur in cucurbitam, cui affundatur aqua borraginis, buglossæ, endiuixæ & melissæ an. ℥.i. stent in infusione bene obstructo vase, diebus quatuor, vel quinque. Postea ex hac cucurbita, in cupream cucurbitam effundatur, quam in fornace cum suo capitello, & refrigeratorio collocabis, cauendo ne cucurbita nimium igni sit vicina, sed intermedia sit lamina ferrea perforata, vt euentilari ignis, & vapor sursum pelli possit. Primo accendatur ignis lentus, quoad destillatio cœperit, postea verò augeri potest, vt expeditius destillet. Vbi mensura ita extillarit, remoue hanc, vtpote optimam, nam quæ sequitur, multo hac est inferior, & seruari potest pro nouo cinnamomo in eadem macerando. Eodem modo ex caryophyllis destillari potest. Vbi norandum vt refrigerationis habeatur ratio, vbi siquidem fuerit aqua calidior, illa emittatur statim, & noua adijciatur.

Q

E V O N Y M I

Aquã cinnamomi, si quis destillare volet per vesicam ex cupro factam, vnà cum fistula, per aquam frigidam transeunte, magna quantitas simul erit destillanda, neq; enim facilè esset in pauca quantitate. Verùm in cucurbita perlutata, hæc præcipua cura est, ne aduratur in fundo, & aqua inde adustionem redoleat. Quod si ignis fuerit intensior, etiam oleum destillat, eoq;ue magis, si in vino fuerit cinnamomum maceratum. Fit autem aqua in cucurbita destillata colore alba.

Accipio cinnamomi debitam, quam volo quantitatem, & impono cucurbitæ non perlutatæ, vnà cum aqua, aliquot diebus macerandam, postea destillo per vaporem aquæ bullientis, ita vt cucurbita in qua cinnamomum continetur, aquam non attingat, quemadmodum docet Manardus, & ita extraxi aquã claram, non turbidam, nec etiam nimium incalescunt spiritus cinnamomi. Interdum vbi aquam efficaciorẽ voluero, modicum zingiberis adijcio. Et hoc modo Pharmacopola quidam, aquam cinnamomi destillat.

Alij hunc modum sequuntur. R̄ aquæ partes 16. cinnamomi partem vnã, quod crassiusculè cõminuatur, & in cucurbita bene obturata aliquandiu maceretur, hoc est, tribus vel quatuor, aut etiam quinque diebus. Deinde superimponere alembicũ, & in balneo Mariæ temperatissimo calore, qui non excedat calorem

calorem

calorem vrinæ hominis, eliciatur aqua odoratissima. Inter coquendum subinde affundatur aqua tepida, vt semper maneat eadem quantitas, ne absumatur, & excipies in recipientem distinctas aquas: prima eximia, secunda minus, tertia imbecillis. Eadem erit ratio destillandi reliqua aromata, & nonnulli sunt qui eadem opera oleum & aquam parant.

Alius modus, R̄z cinnamomi electi ℥ ij. aquæ quartam mensuræ partem, vini tantundem, & misce.

Alij parāt hoc modo, ℥b. j. cinnamomi contundunt, huic aquæ puræ affundunt sextarium j. s. & macerāt horis octodecim, postea igni lento imponunt. & destillant instar aquæ vitæ, per vas ligneum aqua plenum, per quod trāseat canalistoruosè, instar ser-

pentis ne adurantur spiritus.

Mulier quædam destillatrix aquam cinnamomi sic facit, parum autem differt à mo-

Q 2

dis supra positis. Et cinnamomi optimi subtiliter in mortario puluerisati, sed non cribrati, ꝑ. s. infundatur in vas destillatorium subtiliter, ne quid parietibus adhæreat, eiq; affunde aquæ fontanæ mensuram j. & s. tum claudatur vas suo capitello: ac primo quidē lēto igne destillatio inchoanda, paulatim augēdo, pro vt videris guttas celeriter, aut tardē procedentes. Naso alēbici aptetur canalis per aquam frigidam transiens, cuius extremitati recipiens aptato. Vbi aqua processerit, opus est tribus, qui destillationem perficiant: quorum vnus obseruet capitellum & canalem, vt semper linteis aqua frigida madidis capitellum & fistulam refrigeret: alter iuxta vas recipiens, obseruet aquæ destillantis colorē: tertius vitrum, aut recipiens aliud porrigat, ac prius vicissim recipiat, ac obturet. Aqua destillans quatuor habet differentias, vnde etiam quatuor recipientibus vasculis erit opus. Prima aqua, nonnihil pinguis est & fortis, ideoq; optima. Vbi hæc præterierit & ceperit color lacteus prodire, tum aqua secunda colligenda, quæ in fortitudine sua à priore deficit. Vbi hic color euauerit, & aqua profluens fuerit in colore, vt aqua alioquin, ex alijs rebus destillata, memento terciæ aquæ, quæ itidem est seorsim colligenda. Hæc vbi in croceum fuerit colorem, aut subflauum mutata, quartam iam aquam colligas, quæ in pauca quantitate prodit: finis huius quoq; erit.

erit, si guttæ cœperint esse puniceæ, tum aufer totum, nihil enim inest, quod vsui sit. Cauendum tamen, ne ignis violentia exundet, ac perperam destillatio procedat. Absolues autem vnius horæ spacio. Huius aquæ guttæ iij. permixtæ alijs appropriatis aquis, epilepsie auxiliantur. Si venulæ sub lingua, hæc fricentur, paralyticis confert.

E cinnamomo parû olei destillatione extrahi potest, quare eius loco, vt plurimum vtimur aqua eiusdem, quæ primo loco extillat, vt pote quæ facultatibus est prædita multò maximis.

Oleum cinnamomi sic fit, Ex schedis manuscriptoris incerti authoris. Accipe vini maluatici optimi mensuras tres, & bis destillato. Postea rursus tertia vice destillato, vt tamen vna tantum mensura in cucurbita relinquatur. Rursus destilletur alia vice, vt in cucurbita minus remaneat. Tum rursus alia vice destilletur, vt mensura tantum vna supersit, sicque habebis vinum optimè rectificatum, quod seruandum. Quo facto, accipias de cinnamomo quantum videbitur, concidas minutim, & in cucurbitam ponas vnâ cum vino rectificato, vt excedat cinnamomum duobus digitis. Cucurbita cæco alembico diligenter claudatur, & in balneo Mariæ tribus diebus, lento igne ponatur. Peracto hoc termino, effunde vinum, cauendo ne quid facû vnâ effluat, & vinum seorsim serua. Tum

Q 3

E V O N Y M I

aliud vinum rectificatum affundito, & vt prius pergito. His peractis, vtramq; aquam vitæ, in cucurbita commisce, & cum capitello claudatur diligenter, & in balneo lentissime destillatio inchoetur, vt ad nouem tactus, guttæ destillent, idq; continuabis, quoad vinum ascenderit, tum in fundo alembici habebis oleum, quod serua.

R A T I O P A R A N D I A Q V A M

cinnamomi & oleum eiusdem, quam nos candidè docuit clarissimus Medicus Iohan. Crato à Krafftheim.

Accipito cinnamomum electissimū, confringe in tenuissimas partes, deinde in sacculum lineum indito, suspendaturque hic sacculus in vase, in quo aqua sit in fundo, ita tamen, vt aqua sacculum non contingat, ac clauso diligenter vase, immittatur hoc vas in cacabum, plenum aqua calefacta & feruida, ita vt aqua illa, quæ in eo vase continetur, in quo cinnamomum dependet, bulliat: maneat hoc modo aliquandiu cinnamomum, in calido illo vapore, quoad benè attrahat. Deinde cinnamomum sic madefactum vapore aque bullientis, contundatur & fiat quasi pasta quædam, & simul cum impresso liquore, quem assumpsit, infundatur in alembicum: si opus videbitur, poteris adhuc aliquid calidæ aquæ affundere, sed quanto mi-

nus

nus aquæ affuderis, tantò habebis præstantiorem aquam cinnamomi, ac etiam olei aliquid. Si tantum cupis habere aquam non ita præstantem, affunde aquã copiosè, sicut quidam faciūt, ad lucrum comparati magis, quã hominum vtilitatem, sed sic, aut nullum, aut quàm minimum olei habebis.

A. Operculum olæ illius, in qua cinnamomũ suspensum est: hoc operculũ, si initus haberet capitulũ in medio scilicet cõcavitatis, quale in galearum vertice cernitur, & præsens figura adumbrat, cõmodè initus sacculus alligari posset, sicq; in medio optimè depēderet. Quod si nõ habuerit, posito p̄ trãuersum ollę ligno, alligetur. Diligenter autem claudatur operculum, ne vapor exhalet.

B.B. Cavitas vasculi vacua.

C. Sacculus cinnamomo refertus.

E. Infundibulum, per quod aqua, si fortè deficiat, infundatur, sed diligenter rursus foramen obturetur.

F.F. Cacabus plenus aqua, qui & vasculũ exprimit, in quo cinnamomum imponitur.

Q 4

E V O N Y M I

Si vas excipiens liquorem destillatum, sit amplum, non opus est aquam per fistulam galeę ducere, sed si concalescat vas excipiens, linteum aqua frigida immersum ei apponatur, & eundem usum præstabit. Eodem autem modo, quo aqua cinnamomi præparatur, fiunt etiam anisi, fœniculi, &c.

Gummium & resinarum olea destillanda, aliam habent rationem, & requirunt inspectionem in putrefaciendo: omni conatu enitendum, ut lentissimus sit ignis, idemque perpetuo æqualis, nam si cœperit spiritus semel exhalare, oleum & opera perditur. Accipienda autem ad usum non putealis, sed fluminis aqua.

Rursus cinnamomi oleum, quidam affirmant, fieri ab aliquibus, cum aqua vitæ, idque propinari epilepticis, dando per tres menses, quotidie guttam cum aqua maioranæ, aut simili.

Oleum è cortice mali arantij siccato, præstantissimum fit, verum utrum tantum insolatione, an destillatione, nondum cognoui. Est autem albicans & odoratum, sed nihil à crimonix habebat, quod gustavi.

Oleum è corticibus nucum. R̄ cortices nucum aridas, contunde in mortario, pone in retortam benè perlutatam, illam impone igni non nimium magno, & extrahes oleum & aquam è corticibus. Deinde separabis oleum ab aqua per balneum Mariæ. Postremo ter
aut

aut quater purgabis oleum, in arena destillando in vitro paruo. Hoc ferè melius est oleo vitrioli, maximè in peste & veneno. G. Ras.

D E O L E O T A R T A R I.

Oleum tartari accipe tartari vini albi, aut vini maluatici, si haberi posset (melius enim esset) quantum videbitur, calcinetur, primo puluerisatur, post calcinationem, rursus pistatur, & in colatorio suspenditur in loco humido per dies octo vel sex, & oleum in vase supposito collectum, serua. Valet maculis faciei, cutem dealbat, ruborem faciei tollit, Fallopius.

Oleum tartari contra pustulas oculorum, è lepra oborientes. R̄ tartari contriti ℥. iij. in olla inuitreata ponatur cum aceti mensura j. decoquatur per dimidium horæ spacium, despumando diligenter, postea ab igne depone, obstruendo ollam ne vapor egredi possit. Tum rursus cineribus calidis, aut carbonibus ignitis appone, & decoquatur, aut calcinetur vsque in puluerem redigatur. Post refrigerationem puluerisa, & in loco frigido & humido, aut cella vinaria in sacculo suspendatur, supposito aliquo vase. Vsus huius olei est eiusmodi. Patiens balneum ingrediatur, & noctu, vbi dormitum iuerit, inungat loca sub oculis, vbi vesicæ apparent, & cooperiatur panno diligèter, ne ab

Q s

E V O N Y M I

aëre ante eius exiccationē contingatur. Hoc continua per octo dies, mane & vesperi.

Ad calcinandum tartarum subito, cum nitro vt albescat, & valet contra verrucas, ex lib manuscripto Germanico. R̄ salis petrae & tartari puluerisatorum, ana partes aequales. Calefac regulam aut testam non inuitreatam, huic infunde nitrum & tartarum, & vbi stridorem excitauerint, ignitaq; fuerint, statim albescent. Tartarum hoc ita calcinatum in sacculo suspendes in cella, & extillabit oleum. Hoc oleum remouet verrucas manuum & reliquarum partium, si eo vngantur. Notandum autem, quod vbi minus nitri, quam tartari coniunxeris, non ita albescit, quamquā vncie quatuor salis petrae, cum ℥. j. tartari permixtae, tartarum calcinare possunt, non autem ad albedinem redigere, sed remanet nigrum, è quo tamen etiam oleum destillari solet,

DE OLEIS E' LIGNIS *extrahendis.*

Oleum vt è quouis ligno extrahas. R̄ Guaiacum, pinum, vel iuniperum: & fac per descensum, vt nosti, & procul dubio habebis oleum abundè. Si vero vis, vt fortius operetur, & nobilius sit, destilla per ascensum in Cornuta, eritq; oleum pulcherrimum, & penetrabile, citò ingrediens, quocunq; ponatur.

Oleo

Oleo è Guaiaci ligno, vel (quod melius successit) ex sancto, inquit Manardus, vsus sum in Gallicis vel vlceribus, vel doloribus: ad quem vsus etiam oleum ex Iuniperi ligno non parum conducit.

Oleum è lignis fraxini eodem modo fit, eius vsus est, in arthetica frigida: excoriatio- nes cicatrizat, morpheam albam proprie soluit, & ipsam denigrat. Et eo modo oleum ex omnibus lignis extrahi potest. Roge- rius. Curat præterea tale oleum paralyti- còs. Manardus refert oleum fraxini, non solum inunctum, sed etiam ebibitum, con- ferre lienicis.

Oleum è lignis hederæ, vt extrahatur, di- ctum est superius, vbi docuimus oleum ex- trahere ex baccis hederæ, ex Rogerio.

Oleum è lignis iuniperi, eodem modo fit, quo oleum è lignis hederæ, quod frigiditatis causas remouet vel reprimit, & typum quar- tanæ: sed magis singulare & speciale, facta inunctione ab vmbilico, vsque ad muliebria, est renes, & matricem confortare, & eius hu- miditatem exiccare, & ad conceptionem præ- parare. Rogerius.

Oleum de iunipero valet in fistulis, in se- ctionibus cutis, & malo mortuo: tibiarum serpigini & cancro, vñneribus & vlceribus malis. Recipe ex lignis iuniperi quantita- tem sufficientem, & incide in frusta, & im- ple ollam vel dolium magnum vitreatum

interius, cuius orificium sit arctum, & fac
foueam in terra, & præpara parietes eius cum
terra figuli, deinde pone ollam vitreatam in
fundo ex directo foueæ, habentem orificium
magnum, & cooperiatur cotta (lamina) fer-
rea subtiliter perforata: deinde præpara ista
duo vasa cum terra figuli, ne ex vtriusq; ori-
ficijs respiret, deinde cooperi terra, & adde
ignem per tres horas, finitè resudabit o-
leum de iunipero optimum.

Oleum è ligno iuniperi rectificatum, fit
primo destillatione per descensum: deinde
totum simul in bociam infusum destillato
sursum, vel in balneo, quod tardius fit, sed
pulchrius: vel in cinere, arenæue, quod fit ma-
gis rufum.

Oleum ex ramentis subtilioribus Carpen-
tatorum, quæ nos hobelspôn vocamus, fit,
ad oculorum affectus, ad hunc modum. Ac-
cipe matrem perlarum bonam, reponatur
per noctem, vel in cellam vinariam, vel in
aquam frigidam, postea diligentissime exie-
cetur: quo facto, huic matri perlarum impos-
ne quantum potes de ramentis ligni, eaque
accende, & habebis fuluū oleum ad oculos.

DE OLEIS EX CHARTA,
& petijs è tela lini.

Oleum chartæ fit, accipiendo patinam
stanneam, cui impone chartam, quam
accende,

accende, & apparebit spuma subflaua, è patina exiens. Spumam collige, & palpebris inuersis inunge, aut alioquin pro oculis affectis vttere.

Aliter oleum è papyro fit. Fac cucullam è charta alba, eminentem capitis partem rescinde: caudam reflexam forcice tene, ita vt capitis margo intus lancem attingat, donec dimidia, aut amplius pars, consumatur flamma, nec permittes in lancè incidere flammā.

Oleum è petijs lineis: petiolam mundam accipe, eamque accende super stannum, & defluet oleum causticum, cum quo vlcera inungantur, tandem creta in aceto dissoluta, in modum vnguenti albi circumqua;q; liniatur, tanquam defensiuum.

D E O L B I S E X A N I M A L I B V S

aut eorundem partibus, vnà cum epistola

Arnoldi de Villa noua, de sanguine humano de-
stillato.

Epistola magistri Arnoldi de Villa noua, ad magistrum Iacobum Toletanum, de Sanguine humano.

Magister Iacobe amice charissime: Dum me rogastis, vt vobis secretum meum de sanguine humano, quod diuina fauente potestate, perq; meam industriam (quamuis non totaliter) per multiplices ex-

perientias, cum multiplicibus laboribus
 adinueni aliqua, de aliquibus expertus sum,
 transcribendo significarem. Et quamuis
 diu distulerim, tamen iam senio appropin-
 quante, omni liuore semoto, ea quæ de hoc
 secreto sum expertus, plenius enodabo. Au-
 diatis ergo, & audiant secreti electi, verba
 oris mei, quia spiritus sanctus, vbi vult spi-
 rat, & ideo in puteo pœnitentiæ recludatur,
 qui fatuo alicui & impotenti reuelabit,
 quod antiqui quæsiuerunt, nec inuenire po-
 tuerunt: scrutati sunt, nec illud habuerunt.
 Est etenim donum cœleste, nobis indignis
 à Deo destinatum, quod nec medici cogno-
 nerunt, nec etiam philosophi qui in Calchy-
 mia laborauerunt, perceperunt. Sed testor
 Deum, quod per varios labores, quos longo
 tempore, in arte Calchymia sustuli prout
 scitis, per experientiam cognoui istius rei
 efficaciam tantam esse, quod non sufficio
 vobis, tantæ virtutis vigorem plenius ex-
 planare: & ideo in puteo pœnitentiæ re-
 cludimus.

Accipiatis ergo hoc secretum, scilicet san-
 guinem humanum, & sit sanguis virorum
 sanorum, & ætatis infra 30. annos, & extra-
 hatis quatuor elementa prout benè nouistis
 ex calchymia, & obturetis bene quodlibet
 elementum per se, ne aër subintret.

Aqua enim valet in omnibus ægitudini-
 bus tam calidis quàm frigidis, eò quod oculi
 eæ est

æ est naturæ, & complexionem lapsam reducit ad temperamentum, & maximè valet in patientibus vitium in spiritualibus: & venenum depellit à corde. Arterias etiam ipsas habet dilatare & humectare, & dico pro constanti, quod phlegma grossum in pulmone contentum sine molestia dissoluit, & ipsum ulceratum (non obstante commotione) consolidat. Et breuiter omnia comperta in pulmone & membris spiritualibus purgat, & ea purgata præseruat. Sanguinem ultra omnem medicinam mundificat. Item fluxum ventris à tota specie curat. Apostema etiam lateris mirè sanat.

Aër etiam multum valet ad prædicta, & fortè plus, quam aqua, & maxime valet iuuenibus, vt in eo statu fortitudinis & pulchritudinis permaneant, si vtantur eo paulatim, & in modica quantitate. Et est quasi tantæ virtutis, quod nullo modo permittit sanguinem putrefieri, nec phlegma superdominari, nec choleram aduri, Præterea ultra modum multiplicat sanguinem, & ideo oportet vtentibus eo, sæpe phlebotomare. Insuper illud elementum aperit venas & nervos, & si aliquid fuerit in ipsis diminutum, reducit ipsum ad debitum temperamentum. Insuper probaui, quod si iuuenis, ante statum suæ ætatis, scilicet in augmento, qui habuerit crepaturam, quolibet die de hoc elemento, vnã guttam intra oculum ponat, &

E V O N Y M I

& se tenuerit in quiete per mensem, sine dubio reddetur sibi visus. Item si in aliquo membro, aliquod superfluum existit, vel aduenit aptum putrefactioni, statim dissoluit & tollit, & si inueniatur diminutum, reddit restaurando. Et valet hoc elemētum in apoplexia, epilepsia, scotomia, vertigine, dolore hemi-craneo, & in omnibus istis debet administrari cum aliquo electuario, ad propositum valente.

Ignis vero pretiosior & admirabilior est, & ad omnia valet ad quæ valet aër, & quod plus est, de mortuo homine, facit viuum, hoc ita intelligendum est. Quod si in hora (singultus) mortis, detur de hoc igne, ad quantitatem grani tritici, distemperato cum vino, ita tamen, quod guttur transeat, reuiuiscere faciet ipsum hominem, & ingredietur ipsum cor subito, expellendo superfluos humores, & cum hoc viuificat calorem naturalē ipsius hepatis, & ita, quod quasi per vnam horam, ipse infirmus poterit loqui, & disponere de testamento, &c. Et per hunc modum, vidi facere miraculū, apud Dominum Comitem Parisiensem, qui quasi mortuus iacuit, & statim postquam hoc medicamentum sumpsit, redijt aliquantisper ad se, & post horam expirauit. Et istud apud quamplures sum expertus. Item si senes vtuntur hoc igne omni die, in modica quantitate, subleuat senectutem, exhilarando corda eorum, ita quod iuuenilia

iuuenilia possidebunt corda. Et ideo vocatur hic ignis, elixir vitæ. Nec tamen est elixir calchymix, quia hæc est de sanguine putrefacto. Istud quoq; si esset de sanguine putrefacto, natura humana nimis abhorreret huiusmodi medicinam. Et scias quòd si elementa ipsa secundariè destillata fuerint, erunt optima, & per ea homo viuere poterit, vsque ad periodum vltimam suæ vitæ, sine infirmitate, si ipsis vtatur omni vel altero die. Et tanta est scientia in his destillationibus vltimis, quemadmodum est in destillationibus Calchymix. § Nota de isto sanguine humano, quod permisceo ipsum recentem, cum optima aqua vitæ fortissima, & ipsum destillo, & erit pro primo elemento. Et super feces, pono aliam aquam vitæ fortissimam, & facio similiter, & erit pro secundo elemento. (Videtur aliquid deesse.) Et hoc sic probò, Fiat scyphus vel cupa de auricalcho, & ponatur in mensa, & si venenum appropinquabit scypho, scyphus vel cupa incipit mutari in diuersos colores, per lineas multas, &c. Et sic cognoscitur venenum, similiter de febre.

Oleum sanctissimum ex ossibus hominū mortuorū, ad omnes dolores, sæpe mihi expertum, post debitā purgationem. Et ex ossibus magnis mortuorū hominum, concidantur frustatim, sine vt excandescant in igne, ignita pone in cassula aut olla in qua sit oleū commune antiquissimum, & ea extingue, &

R

E V O N Y M I

quamprimum inieceris frustū in ollam oleis
 mox illico operculo claude, vt vidimus in
 oleo philosophorum. Hęc ossa aliquot horis
 imbibita contunde per se (absque illo oleo
 quod superfuit in olla) & pone in cornu
 tam, & destilla vt oleum philosophorum, ser
 ua ac vtere. Res magna est ad omnes dolo
 res iuncturarum.

Oleum ex ossibus ad epilepsiam. R̄ ossa
 futuræ lambdoidis hominum mortuorum:
 pone ad calcinandum donec rubescant: dein
 de extinguantur in oleo, tum triturentur vt
 dictum est de ossibus superioribus: hoc est
 medicamentum optimum, vngendo locum
 idoneum.

Oleum de ossibus hominis per descensum,
 ad podagram maximè valet.

Oleum extractum de excrementis puero
 rum, ad tineam valet: Destilla bis in alembi
 co vitreo excrementa puerorū, & ex eo oleo,
 quod inde extrahitur calido, frices affectam
 partem, si prius pilos raseris, atq; locum affe
 ctum laueris lixiuio, in hunc modum confes
 ctō: R̄ cineris ex sarmentis quantitatē decens
 tem, pro quantitate aquæ, quā cœperis, atq;
 illum inuoluas linteo, & permittas madesceri
 in ea aqua diem integrum cum dimidio, &
 simul injicias cum ea aqua, spicarū siliginea
 rum M. j. postea illa aqua, siue lixiuio laues
 affectū locum, singulis diebus semel, deinde
 siccari sinas, quo factō vnges vt dictum est.

Oleum

Oleum ex stercore hominis, curat cancrum, & mortificat fistulam. De facultatibus aquæ è stercore hominis, vide inter aquas ex animalibus.

Oleum siue pinguedo, ex anserè, contra arthriticam frigidam, & guttam, credo etiam valere contra extenuationem membrorum. Anser antiquius repleatur sanguine porcorum, sepo ouino, pice, lardo, vel communi pinguedine ana ꝑ ij. thuris ꝑ iij. ceræ modicum, assetur, & quod destillat reserua, & cū eo sæpe vnge locum patientem. Eodem modo destillant pinguedinem catuli canis, infarcti baccis iuniperi, &c.

Oleum seu liquor destillatus ex taxo per descensum, ad membra contracta, ex nervorum retractione, è Germanico. Accipe taxum, cui corium detrahe, abscissoque capite & pedibus, & reiectis interioribus, in ollam inferius perforatam pone, quam alteri ollæ impones. Ollam inferiorem in terram abscondas, & altera imposita olla, vtranque optime claude in commissura, ne quid transpiret, idque facias etiam parte superiore, ollæ superioris. Quo facto, ignis fiat ex carbonibus circumcirca, ita vt pinguedo omnis ex superiori olla in inferiorem destillet: vbi totum destillarit, quod coniecturare licet, pinguedine illa, membra inunge.

E V O N Y M I

Oleum mirabile, contra omnem paraly-
sim & extenuationem, è castoreo. Recipe ca-
storeum, ponatur in aquam vitæ fortissi-
mam, putrefiat, post destilla lento igne, cum
quo fiat inunctio partium.

Ad extenuationem membri (resolui) des-
tilla pedes vel pinguedinem, & hepar vituli
recentis, cum saluix manipulis v. & piperis
vncia j. vnge.

Oleum ex ouis destillatum mirabile, &
expertum ad multa, authoris Incerti. R̄ vi-
tellos ouorum per decoctionem indurato-
rum, numero quindecim, terantur digitis vel
manibus, cum ꝑ j. pyrethri puluerisati, & si-
mul in vitro destillentur, primo quidem len-
to, postea vero, hoc est, ad vltimū, forti igne,
vt omnis liquor extrahatur. Quo facto, acci-
pe thuris albi, castorei, ladani ana ꝑ s. pul-
ueriscentur omnia, & commisceantur cum
oleo iam extracto, & quater rursus destile-
lentur, semper oleū rursus pulueribus affun-
dendo: ignis primæ & secundæ destillatio-
nis, minimè sit fortis, & tandem in vitro dis-
ligenter obturato, serua. Est enim secretum
magnum, & res probata, ad ea quæ sequun-
tur. Oculorum sanat vitia, si gutta vna fuerit
instillata. Mortificat & curat inunctione fi-
stulas. Cancrum sanat, & vlcera difficilis con-
solidationis, quæ uè alioquin nullis remedijs
vinci possunt. Ficus quoque extirpat. Pun-
cturas quarumlibet partium aufert, & curat.

Tineam

Tineam sanat, si pili abradantur primo, deinde linteo fricetur cutis, & tandem oleo, pars inungatur. Apoplexię prodest, & præcipuè podagræ, si quatuor diebus, bis in die vngantur. Ignis combustionem quoque, inunctio citò sanat, & lupum morbum curat.

Oleum de ouis. Recipe oua sex, bulliant in aqua ad duritiem, decortica & aufer album. Vitellos manibus confrictos, pone in sartagine, & coque vertendo subinde, voluendoque paulatim cum cochleari, donec incipiant ita liquefcere, vt iam in chylum conuertantur æquabilem, instar pulvis alicuius, maneat autē materia, adhuc flauicoloris. Cum ita apparuerit, infunde in linteum, idq; circumuoluens & torquens vtrunque, exprime, & habebis liquorē, siue oleum flauum, quo inunguntur adustiones.

Alij, vbi vitelli sic in patella cocti, ad chylum illum peruenerunt, amplius adhuc coquant, donec siccati & denigrari occipiant, paulo post enim quam siccati denigratiq; fuerint, iterū liquefcunt, & copiosum de se humorem, nigrum, & ex adustione graueolentem remittunt. Tum cochleari quæ in sartagine sunt, crassiuscula comprimunt, vt oleum & humor omnis, inclinata sartagine, in alterum latus defluat & colligatur.

Oleum rubeum ex vitellis ouorum, contra podagram frigidam, ex libro Italico ma-

E V O N Y M I

nuscripto. Recipe septuaginta vitellos ouo-
 rum coctorum, de quibus extrahitur oleum,
 isto modo: ponantur in patella ferrea, super
 ignem, & cum cochleari volue benè, & tan-
 diu assentur ibi, donec benè liquefiant, po-
 stea pone in sacculum de panno lineo, qui
 infusus in aqua, cum expressorio exprima-
 tur, & oleum extillabit. Cum hoc oleo per-
 misce pyrethri, castorei, masticis, & ladani
 ana vnciam j. hoc totum pone in alembico
 vitreo, more solito super ignem ad destillan-
 dum, benè clausis iuncturis ne respirent: &
 quod destillabit, reduc ter super fæces, & de
 isto oleo, vnge locum dolorosum, & sanabi-
 tur: hocque est probatissimum.

Succus siue liquor, ex ouis per decoctio-
 nem induratis, expressus, auribus instilla-
 tus, ad aurium tinnitum valde prodest. O-
 leum ouorum bibitum ante cibum, ebrieta-
 tem arcet, vtcunque strenuè bibas. Si dolor
 vrgeat, ex incisione alicuius membri, cura-
 tur oleo de vitellis ouorum, cum axungia
 anseris incorporato, ad formam vnguenti,
 & impositum, mirabiliter dolorem remie-
 tit, & somnum inducit. Mittigat etiam do-
 lorem penis, inunctum. Vñsus eius quoque
 est in Alchymicis operibus, fixat enim ali-
 qua medicamina.

Cortices ouorum mundatorum, à pelli-
 cula interiori, à quibus pulli exierint, triti
 subie-

subtiliter , & drachmæ pondere si bibantur cum aqua saxifragiæ , vrinam prouocant, Leonellus.

E melle extrahitur quinta essentia destillatoria arte, quæ mirabiles, & stupendos multos effectus præbet : fit autem ad hunc modum. Accipiuntur mellis ℥ ij. (fit autem necesse est mel, clarissimum, boni saporis, & in optima regione collectum) infunditur in bociam capacem , vt ex quinque quatuor partes restent vacuæ, eaque sit diligentissimè lutata, cum capitello & recipiente. Succendatur ignis tantisper, quoad fumi aliquot , aut vapores albi, apparuerint, qui in aquam conuertuntur, admotis petijs, aqua frigida madefactis, & impositis capitello, & recipienti. Aqua destillans rufa est instar sanguinis. Post perfectam destillationem, ponatur aqua in vitro optimè obturato, ibique relinquatur, quo ad aqua clarissima fuerit facta, & coloris rubini. Tum rursus in balneo est destillanda, sexies aut septies, vt colorem rubrum exuat, & auri colorem induat, odorem vero acquirat suauissimum & fragrantissimum. Hæc quinta essentia, aurum dissoluit, facitque potabile, & omnes alios lapides intinctos. Si cui datæ fuerint, duæ vel tres drachmæ, qui in extremis fuerit , reducit eum ad sese. Si
sa abluantur aut madefiant vulnera , aut

E V O N Y M I

alia eiusdem generis sanantur, similiter valet tussi, catarrho, & splenis morbis. Si vicies in balneo fuerit destillata cum argento fino, visum cæcis restitueret. Exhibui paralytico quadraginta sex diebus, & sic fuit restitutus. Corpora à putredine seruat. Quibus per os exhibui, ita exhibui, ne à quoquam animaduerteteretur, & arbitrati sunt, me incantationibus vsu fuisse.

Oleum ex melle, ad capillos flauo colore tingendos. Recipe mellis ℥. j. impone farinæ frumenti manipulum j. destilla, & extrahe aquam ab oleo, deinde misceantur simul aqua & oleum in ampulla, & eo pectinantur crines.

Aqua seu liquor prohibens calculi generationem, Recipe mellis recentis ℥. ij. cerebinthinæ Venetæ ℥. j. misce, destillentur lento igne, capiat vncias ij. (fortè drach. ij.) pro dosi mane.

Liquor siue aqua ex melle, per destillationem extracta, ad faciendum capillos flauos, citrinos & aureos. Recipe salis petræ, & mellis ana, misceantur, & destilla per campanam, & cum illa aqua pectinantur capilli. Facta autem postea lotionem, caue ne tangat cutem, vel carnem.

Oleum ex cera pingui, per chymiam extractum, ad emolliendas durities præstantissimum est: maximè enim penetrat, emollic ac discutit, nec vulgare medicamentum est
ad cicat-

ad cicatrices pulchras reddendas, modo post aliquot dies, à vulneris consolidatione eo vtaris, ne noua fiat inflammatio. Oleum hoc sic paratur, Nouam ceram sumes (virgineam Gesnerus accipiendam censet) & quam maximè pingue, quam in vase aliquo igne modico colliquabis, & eam in vino sæpius manibus comprimendo lauabis, hanc rursus colliquabis, & in eam regularum vel coctorum laterum frusta calefacta & ignita, quæ ceram illam absorbeant, proijcies: frusta deinde hæc in vas (quod bociam flexam appellant) optimè luto sapientiæ obductum ponatur, igniq; vās admoueatur, cui vas alterum, quod stillas recipiat, supponatur: prius aqua egredietur, vltimo tandem purissimum oleum stillabit, quo ad emollienda membra vti poteris, Bartholomæus Maggius de Cura sclopetorum. Ego Patauij quondam à quodam fumido chymista didiceram, arenam optimè lotam, siccata, & cribratam cum dissoluta cera commiscere, quæ ceræ ascensum prohiberet. Sunt quidam, qui ceræ & etiam alijs resinis destillandis, vitrum contusum & puluerisatum, eadem de causa permisceant, verum ab eo abstinendum censerem, quòd oleis destillatis alienum quendam & ingrati odorem communicet, propter salem alkali. Aiunt inter destillandum crepitus edere, tanquam vas sit rumpendum. Oleum de cera miracula facit in doloribus sedandis, vt po-

R 5

E V O N Y M I

dagræ & arthritidis. Summum certè est remedium & temperatissimum oleum, quare etiam in vulneribus & vlceribus est laudatum.

Oleum de cera sanat crepaturas & fissuras labiorum, rimas & corrosiones papillarum in mammillis mulierũ, ex lib. quodam manuscripto Italico. ℞ olei de cera noua destillati per alembicum vitreum, eo penitus modo, quo thuris oleum destillatur, & hoc oleo rimas inungas labiorum & papillarum in mammillis, & subito sanantur: & nihil impedit etiam noctu puerum lactare, dolorem enim tollit.

Oleum de ranis vtile podagricis, arthriticis & membris *μαρμαριδιαι*, cuius descriptionem à Georgio Pictorio accepit Gesnerus. ℞ olei oliuarum ℥. j. ranarum fluuiialium numero iiii. infundantur ranæ viuæ in oleum, donec moriantur, hinc in noua olla incrustata, coquantur lento igne, benè tecta, vsque ad carniũ, ab ossibus, dissolutionem. Post accipiantur ranæ ex oleo, & in mortario confringantur, & inde iterum in oleum mittantur, & lento igne bulliant, vnica ebullitione, deponantur ab igne, & fiat colatura, vt oleum ab omnibus fæcibus fiat mundum, cui adde terebinthinæ ℥ iiii. lotæ & claræ, ad ignem fiat bona mixtura absque aliqua decoctione. Hoc oleum pretiosum est supra modum. De aqua ex ranarum cruribus, vide inter aquas ex animalibus. -Contra

Contra scrofulas oleum ex serpente rubro. & serpentem rubrum, detruncato illi caudâ & caput, reliquû corporis impone ollæ perforatæ, foraminibus multis. Hanc ollam alteri ollæ impone, secundam verò, in aquam feruentem, vbi tandiu decoquatur, donec tibi videatur, quod oleum ex serpente in ollâ subiectam destillarit, & ipse serpens sit consumptus. De hac pinguedine, & puluere radicis capparorum simul mixtis, inungantur scrofulæ octo diebus, & sanantur.

Oleum scorpionum destillatum contra venena, ex lib. quodam manuscripto. & olei antiqui quantum vis, & pone in eo de scorpionibus, mense Iulio collectis, quot habere poteris, quibus adiunge diptamni albi, foaliorum absinthij, betonicæ, verbenæ, & rorismarini, stent omnia per plures dies simul in infusione, postea in alembico destilla, & destillatum serua.

Oleum ex formicarum ouis, & herba vritica simul destillatis, inunctum renibus, & vesicæ, vrinam prouocat, Leonellus.

DE OLEO ANTIMONII, ET
que ex eo præparantur, vitro dicto, seu
gemma, & puluere.

STimmi, siue stibiû, recentioribus: Chymistis & Seplassarijs, antimonium, nunc vulgò magna experientia, celebrari, atq; miris laudibus extolli solet. Parantur autem ex

E V O N Y M I

eo, tria remediorum genera, quibus vel intra corpus exhibita, vel foris admota, miracula faciunt, Oleum siue quinta essentia, Puluis, & Vitrum ijs dictum.

D E O L E O A N T I - monij.

Confectio olei, ex Antimonio, quam ab amico quodam accepi, talis est. **R** antimonij crudi, tartari crudi an. ʒss . s. contundantur hæc simul in mortario, vel super lapide, postea immittantur in ollam, prius bene vitro obductam, quæ operculo & luto exactè occludatur, & figulo tradatur, vt vnà cum ollis, quando eas coquit, in fornace vrat. Per hanc vstionem fit pasta, in nigro rufescens, conglobata, friabilis, quæ postquam olla refrigerata est, & olla aperta, eximatur, contundatur & conteratur rursus in tenuem pollinem, postea mittatur rursus in ollam vitro obductam, & superaffundatur acetum destillatum, vt altitudine duorum digitorum transcendat acetum, sic ponatur super fornace calefacta, vt acetum extrahat rubedinem, eaquæ tingatur. Stare autem super fornace oportet, per horas tres vel quatuor, postea acetum effundatur in vitrum destillatorium, & aliud acetum affundatur, idq; toties fiat (puto sexies vel octies) donec non amplius tingatur acetum. Illud omne acetum effusum destillatur per alembicum, vt separetur acetum per destile

destillationem, materia autem rubra maneat in fundo. Frangatur itaq; vitrum, & eximatur quod adhæret omne, & inclusum sacco confecto ex panno albo, suspendatur in cella, ibi guttatim extillabit oleum, quod excipiat, supposito vitro. Atq; hoc modo præparare solebat quidam Pomeranus.

Fit quoq; Antimonij oleum hoc modo, à quodam huius rei peritissimo viro, Gesnero communicato. Antimonium in tenuissimū pulverem redactum, ac cucurbitæ vitreæ impositum, aceto vini acerrimo, & destillato maceratur super leui ignis calore (ne scilicet vas creper) tantisper, donec rubro colore acetum inficiatur. Coloratum in aliud vitrum transfunditur, nouumq; fæcibus superaffunditur, donec rursus rufum colorē concipiat. Istæ autem transfusiones & additiones noui aceti super fæces, toties sunt repetendæ, donec nullam amplius rubedinem pulueres ex se emittāt. Acetum verò collectum leui igne destillari debet, donec rubedo paulatim condensari incipiens, alembicum petere videatur. Tunc refrigeranda sunt vasa, ac liquor rubeus, quadraginta diebus fimo calido, macerari debet, donec perfectam olei formam acquirat. Illud sacchari instar, dulce affirmat, omnesq; vulnerum dolores sedare, ac perfectè sanare dicitur: ac plures admirandas facultates in vlceribus contumacibus, ac cancro-sis præstare.

*oleum in
sacco fit
in cellario*

*Antimonij
oleum
fit in
alembico
super
leui igne*

*l. saccharo
est fit
post spiritum
vulniferum
aut yrite
vltima*

E V O N Y M I

Aliud de Antimonio secretum, quod etiã ad albũ non mediocriter valet. R̄ Antimonij puluerizati ʒ xj. tartari calcinati ʒ viiij. misce, & impone in tigillum aurifabrorũ, perlutetur diligenter, ac ponatur in fornacẽ per duas horas, & calcinetur benè, postea refrigerat, & aperto tigillo, videbis totum hoc colore cinereo subobsuro, cum maculis quibusdam flauis. Pistetur in mortario, & imponatur feruenti aquã, & in sartagine ferrea decoquatur, post per filtrum destilletur, quomodo lixiuium destillatur. Prima aqua egrediens est rubra & turbida, quã tandem rursus fœcibus affusa, destillabit clara. Hanc aquam in vitrea cucurbita in arena euapora, eo vsque quoad exiccetur, aut resoluatur. At hanc relictam materiam in arena destilla, primo quidem igne lento, postea fortiori, vsque dum spiritus antimonij cœperint ascendere, & cœperint quasi collum alembici deaurare. Tum inter se circuletur materia. Dicunt autem, quod si laminæ argenteæ huic imponantur, deaurantur, ita vt etiam lydio lapidi attritæ, aurum referant. Ego verò puto longè melius fore, si prima aqua turbida colorata seorsim seruetur, ac noua fœcibus superfundatur, fortassis enim secunda & tertia plus rubedinis secum extraherent ex antimonio, quã postea in vnum collectæ, suauiter igne exhalare possent, vsque ad rubedinem oleæginosam.

Alius

Alius modus, quo quidã frequenter vti-
tur. Primo extrahatur rubedo Antimonij per
acetum destillatum multis vicibus, vt supra
ostensum est, & fiat exhalatio aceti super leui
calore, ac seruetur in fundo puluis rufus. Po-
stea affundatur ei quinta essentia vini, stent-
que simul in circulatorio per quadraginta
dies. Hoc tutissimè intra corpus vtëris.

Alius modus eiusdem. Tartarum ad albe-
dinem calcinatum, fluat cum antimonio in
tabella lapidea, postea hoc in puluerem re-
ductum, in aqua calida dissoluatur: & ita in-
uenies rubedinem quandam aquæ innatare,
quæ colligenda est omnis, & in retorta, aqua
transeat primo, ac postea sequetur oleû pul-
cherrimû rubrum, id circuletur diebus qua-
draginta, & habebitur oleum antimonij opti-
mum, minimè corrosiuum. Atq; hunc mo-
dum, quicumq; intellexerit, charum habebit.

Aliud Antimonij oleum, à Gallo Empiricæ
co. Accipe Antimonij ℥. ij. tartari, salis ni-
tri, ana ℥. iij. cupri incisi ℥. j. omnia simul ce-
rantur, postea pone in vas vitreum, non de-
uitreatum, & da sibi ignem magnum per ho-
ras tres. Postea permittite, vt refrigeretur sua
sponte, frange vas, & inuenies in fundo Mer-
curium antimonij à sulfure separatû, quem
separabis à superiore, combure postea super
ficiem tandiu, donec fiat impalpabilis, colo-
risq; rubri, tunc pone in alembicum vitreum
benè lutatum, si prius in aceto fortissimo sit

E V O N Y M I

dissolutus. Destilla more aquæ fortis, & habebis oleum sanguini simile pretiosissimū. Nota, Mercurius ille ex antimonio extractus, est purissimum aurum, ^{albi} quod si tingere volueris, accipe olei antimonij ℥ j. æris vsti, viridis æris ana ℥ iiij. cinnabaris ℥ xv. vitrioli combusti ad rubedinem ℥ iiiij. salis nitri ℥ v. prædicti auri albi ℥. iiiij. pone in vas terreū bene lutatum, & da illi ignem in fornace ventri per horas sex, & inuenies massam citrinā, quam pones ad cementum regale, postea ad capellam, & habebis purissimum aurum. Cementa autem regalia, faciunt aurifabri, & capellas quoque.

Alia non contemnenda olei antimonij descriptio, Gesnero cōmunicata à quodam expertissimo, harumque rerum studiosissimo. ℞ antimonij ℥. iiij. aut iiiij. dissoluatur in tiggillo aurifabrorum, vt fluat. Postea infundatur in ollam testaceam inuitreatā aceti mensura. Quo facto, & fuso antimonio, magna cura & diligentia parum huius fusi antimonij stillet in acetum (cauendum diligenter, ne vna vice nimium instillare permittas, quia rupto vase, perderes oleum & operam) & exhalabit fumus rubeus, & acetum etiam colorabitur colore rubro instar sanguinis. Per vires igitur & paulatim, nec nisi quasi per guttas, totum antimonium sic est instillandum. *Est autem in boccia vitrea, id quod aceto supernatat separandum semper, & toties, quo-

tica

ties in tigillo funditur. Tum rursus antimonium in tigillo fundendum, vt prius, & siquidem liquatum fuerit, paulatim est in acetum instillandum vt prius, idq; est septies repetendū, vt facultas & rubedo extrahatur. Acetum consumetur eo modo, ideoq; est aliud affundendum (nam si olla aut nimium fuerit vacua, aut supra modum repleta, dissilit, proptereaq; ab utroq; excessu est cauendum) ne vas rumpatur. Quod si septies fuerit repetitum, acetum rubrum in boccia diligenter perlutata, in cineribus destilletur, & acetum album transibit, oleum verò in fundo relinquetur. Quo sic facto, aqua fontana oleū ita relictum, perfundendū mediocriter, & rursus destillandum, vt aceti sapor ab oleo auferatur. Quod vbi bis factum fuerit, hoc est, secunda vice aquam fontanam affuderis, ac postea per destillationem separaueris, habebis antimonij oleum dulce & bonum in cucurbitæ fundo. Verum hæc destillandi forma scriptis non æquè, atq; oculari inspectione, describi potest.

Est & hæc quoq; nō contemnenda ratio faciendi oleum antimonij, quā, vt puto, Theophrastus Paracelsus pro secreto habuit. Recipit antimonij ℥. s. sacchari candi ℥. vj. fiat puluis subtilis, destilletur in arena, aut balneo iuxta artem. Huius olei accipe ℥. j. aloës succo citrini ℥. s. ambrae ℥. ij. croci ℥. iij. reducantur successiue in massam, fiant pillule par

S

*Aceti sapor
aufertur
a puluere
et abluuntur
in aqua*

E V O N Y M I

nae, dentur tres cum conferua borraginis, arte accessionem febris, educeturque sudor si fieri potest.

oleum s. s. on aqua vita distillata p. r. t. a. r. t. a.
 Oleum antimonij Vlmae, à quodam Medico, in cornuta ferrea, sicut etiam aqua fortis (separationis) fieri solet, destillari audio, contuso scilicet prius eo in puluerem tenuissimum, & permixta parua quantitate aquae vitae. Sumitur tunc intra corpus ad sananda vlcera. Norimbergae quoque oleum eiusmodi habent pro chirurgis, quod illico carnem superflua, vel putridam tollit illitum. Paratur autem ex antimonio, sale gemmeo, & ammoniaco. Aliud est oleum, quod propinabat quidam (volunt tamen non oleum istud esse, sed ablutionem quandam seu lixiuum) destillatum tamen puto. Alij dicunt parari id sicut vitrioli oleum, de quo vide Caelum philosophorum, vbi parandi huiusmodi modus docetur, & hoc oleo Norimbergenses chirurgos vti frequenter audio.

regula s. s. on aqua vita distillata p. r. t. a. r. t. a.
 Fit praeterea ex eodem oleum quoddam, quod ratione rubedinis nominatur sanguis stibij: quod oleum praestantissimum est ad vlcera serpentina, & maligna, siccant enim & auferunt omnem malignitatem: conficitur autem oleum hoc modo, ex Fallopio de Metallis seu fossilibus. Capiunt regulum antimonij, & vt intelligas, regulum vocatur antimonium quinque, vel sex vicibus eliquatum & refrigeratum. Capiunt enim stibium, eliquant, deinceps de li-

de sinunt vt refrigeretur, tum iterum eliquant, & refrigerant: & sic procedunt vsque ad quinq; vel sex vices, & stibium quod vltima vice refrigeratum & compactum remanet, appellant regulum. Accipiunt ergo regulum, & emolliunt supra marmor, affuso acetato stillatitio, & emollitum cum optimè fuerit, collocant in panno ex filtro, & affundunt acetum, donec rotum antimonium fuerit dissolutū, & nihil in filtro remanserit, sed rotum ex filtro in vas subiectum percolarit. Capiunt deinde colaturam, seu liquorem illum, & ponunt in alembicum, extrahuntque liquorē: quo extracto remanet in fundo alembici substantia quędam veluti fex rubra, quā accipiunt, & ponunt in panno, & appendūt in loco humido, & subiiciunt vas, fæx illa acta ab humiditate eliquatur, & illud quod eliquatur, est oleum, quod vocatur sanguis antimoniij, medicamentum, vt dixi, optimū ad serpentia & maligna vlcera.

Oleum antimoniij, quod flos est omnium metallorum, colore rubrum, vt rubinus (sic enim Agyrta cōmēdat) tuto sumitur per os, trium gr. pondere: sapore dulce est, leuissimē de acredine participans: 3 iiii. æstimat duobus coronatis. Vsum nescit, id magno, vti refert, sumptu primū inuenit. Ego ipse gustati, dulcedinem sensi, colorem sanguineū ad rubedinē tendentē vidi, in aqua missa gutta eius vna atq; altera, fundū petit. Ex literis ad Ges.

S a

E V O N Y M I

Aliud oleum antimonij habet (quod ego
 nō vidi) rufum, priori colore diffimile, igne
 naturæ cuius minima portio statim vesicam
 excirat, & vrit, vt hinc eius vsus per os, etiam
 minima portione tutus non sit, ob malignā
 & non satis correctam naturā (an de crudo?)
 Hæc oleum iniectum aquæ fortis (ex vitrio-
 lo, alumine, sale petrae) Mercurium tingit co-
 lore croceo. Hæc ex ipso audiui, videre non
 licuit, æstimat huius vnciam semis floreno
 vno. Ex literis Medici cuiusdam, ad Gesn.

Oleum seu quinta essentia antimonij, ex
 Leonhardo Fierauanti, dari potest ad mora-
 bos multos corporis interiores, per os, cum
 vino aut brodio, aut alia aliqua aqua, guttæ
 vnus tantum quantitate: & extrinsecus quo-
 que vlceribus malignis illicum, eadem for-
 titer mundificat. Sume aceti ter destillati &
 antimonij puluerisati q. u. ponantur in bo-
 ciam vitream, vt acetum operiat antimoniu
 per tres digitos, commisceantur probe, & in
 cineribus calidis decoquantur aliquantisper,
 ad aceti nimirum rubificationem: tum quies-
 scat, vbi acetum fuerit clarificatum, effunde
 in vas peculiare vitreum, & fæcibus relictis
 nouum affunde & vt supra fiat ebullitio, cla-
 rificatio & separatio, quod toties est repeten-
 dum, donec acetum amplius non coloretur.
 Quo habito, fæces abijciantur, acetum verò
 sic coloratum omne in retorta lutata destil-
 letur, & quando id, quod destillat mutatum
 fuerit

*Oleum. q. m.
 aceto. fæci.
 Sudo. fit m.
 S. A. H. A. D.*

fuerit ex albo & claro colore, in rubrū, tū re-
 cipiens mutandū, & fortiori igne destillatio
 perficienda. Hæc erit quinta illa antimonij
 essentia, quæ in obstructo vitro seruanda:
 mortificat vlcera putrida & maligna, si ea la-
 uentur, &c.

De eodem Medicus quidam ita scribit: O-
 leum antimonij inuenio fieri, stibio trito sub-
 tilissimè, acetoq; toties abluto, quo ad manū
 non inficiat, deinde sublimate: hoc aiunt ef-
 ficacissimè cancrum vlceratum, ne serpat, co-
 hibere: & ne cancer vlceretur, impedire.

Oleum antimonij à Chymistis adtingen-
 dam Lunam sic fit, vt scriptum reperimus in
 libro Alchymico veteri. R̄ acetum tribus vic-
 tibus destillatum, in isto solue salis artificio-
 si vnam partem, salis alkali partes duas, post
 solutionem, destilla aquam fortem. Postea
 recipe antimonij q. u. ei que affunde aquam
 prædictam, & destillato lento igne, post ire-
 rum superfunde aquam, hocque fac qua-
 tuor vicibus. In fine vbi humiditas ascen-
 derit, & fumi albicantes apparuerint, tum
 fortificato ignem fortiter, & habebis verum
 oleum antimonij. De hoc oleo recipe par-
 tes tres, olei solis partem vnam, olei Mercu-
 rij partem vnam, pone ad fixandum, tingit
 Lunam, Mercurium, & Iouem præ-
 paratum in Solem fixe-
 missimum.

*en aceto diff
 amato in sal
 idus distillato*

*retinatio
 Lav. 7. 17*

*oleum Antimonij
 oleum solis
 oleum Mercurij*

Cum vitro, atq; admoue ad ignem lentum, vt
 ita mundificetur, ac agitetur continuè cum
 spatula ferrea, donec incipiat veluti conglo-
 bari, tum remoueatur, & rursus super lapide,
 vt ante comminuatur, iterumq; igni admo-
 ueatur, fiatq; hoc per tot vices, donec puluis
 cineris sub albidis formam adipiscatur, puto
 decies, vel duodecies, vel amplius. Postea im-
 mittatur in fictile, quali vtuntur aurifabri,
 & cooperiatur, inque copiosum ignem im-
 mittatur, atq; obruatur ita, vt carbones triu
 digitorum altitudine excedant ipsum fictile,
 ita liquabitur, & coquetur sufficienter, intra
 dimidiæ horæ spacium: postea eximatur, &
 in pelui aurichalcea tenuiter diffundatur, &
 refrigeretur, & habebis quod voles.

Antimonij præparatio quædam, quã non
 nulli pro maximo secreto abscondunt, hæc mi-
 sit descriptione insignis medicus, & singula-
 ris Gesneri amicus. Postquam calcinatum est
 stibiũ, toties funditur, quoties potest lique-
 fieri, in tabula lapidea. Liquefcit autem dũ
 ei aliquid impuri inest. Ideoque semper spu-
 ma detrahenda. Ac dum postremo liquefcit,
 parum de spuma iniiciendum, eaque pars cui
 inhefcrit spuma, quasi nebula, abijcienda. Est
 autem recte præparatum planè perlucidum
 atq; transparens, ferè sine omni macula, refe-
 rens hyacinthum, qui ad croceum magis co-
 lorem, quàm ad rubeum atque nigricantem
 accedit. Ac quo pallefcit magis, eò melius

yinca. J.
 to pofitio alia

E V O N Y M I

est, dummodo sit purum, absque vlla nebula vel macula nigra.

*Simul. con-
fectio alia*

Antimonium vt vitri instar transluceat & rubescat, ab insigni medico tanquam secretum Gesnero communicatum. Primo recipe antimonij minutim triti, (super lapide, aut mamore) quantum voles: id pone in ollam nouam non vitreatam, quam in ignem mediocrem impones, ita vt super latus iaceat, sicuti figuli plumbum vrunt, & subinde agitato spatula. Vbi primum verò fumare cœperit (à fumo autem ceu veneno cauebis, si sapis) effundito in marmor & tere donec refrigeretur. Tum rursus in ollam impone, agitando vt prius, & cum fumare incipit, effusum terito, vt prius. Hoc repetito, donec incipiat leucophæi coloris fieri: alioquin enim vitrum nigrescit, perficitur autem ferè decima repetitione. Tum recipe antimonij crudi vnciam semis, lique scat ad ignem fortem, & antimonij leucophæi vsti, tritiq̄ue, vt dictū est, vncias quatuor: eas paulatim in crucibulum immittas ad antimonij fusi semunciam, donec totum immiseris, & ita simul liquari sinito, cumq̄ue modico tempore colliquauerit, effundas in lapidem læuē ac frigidum. Refrigeratum rursus liquato, idq̄ue repetito, donec ceu ignei coloris vitrum, rubini instar, splendeat. Quod si præscriptum hoc diligenter sequaris, non falleris, mihi crede.

*fumari. &
nosimus.*

Antis

Antimonij sic præparati grana pauca (quinque; aut sex) miscent cum succi ellebori nigri artificiose extracti scrupulo vno, vel amplius, & formant pillulas, quas pillulas vitæ vocant, & mire prædicant. Et ne quid desiderent lectores, etiam succi huius præparationem, haud grauatè huc ascribam, vt intelligant omnes nihil me habere, quod posteritati inuideam, nihilq; à Gesnero accepisse, quod bona fide in communis reipublicæ literariæ grâtiâ & fauorem, non sim redditurus. Itaq; ellebori succus sic extrahitur. Ellebori nigri ℥. j. maceratur in aqua calida aliquot horis: tum ea abiecta, affundatur alia recens aqua, idq; repetatur quater aut quinque, & demum illa aqua, quæ non amplius amara est, decoquatur ad consistentiam mellis. Circa medium decoctionis, adde succi halicacabi depurati ℥ ij. s. sub finem verò, anisi, cinnamomi ana ℥ j. fœniculi ℥ s. florû nymphææ ℥ ij. (vbi considerandum, an hæc non in substantia ingredi debeant: sed potius in vltima infusione ellebori poni, & simul colari, vt postea aqua sola decoquatur ad consumptionem) postremo addatur modicum mastiches, aut saltem in formatione pillularum. Alius ter aut quater nulla molestia subducitur, & per multos etiam post dies, satis lubrica manet. Quidam pro vna dosi harum, petebat talerum sibi dari.

Antimonij præparandi modum, quem

§ §

*vsus. d. ppa
vati in g. m.*

*Ellebori succi
Extractio.*

*laxans est
vbi optimè*

E V O N Y M . I

quodam artifice, qui id præparabat domi
 suæ, didicerat, sic obiter & breuiter annota-
 tum, in charta reliquit. Stimmeos emi ζ iiii.
 & s. hoc est, quartarium vnum, pro solido no-
 strate, id cōtritum & cribratum in tigillo li-
 quauimus (imposito tigilli orificio, carbon-
 ne ignito magno, qui illabi nequiret) supra
 carbones in foco: & cum refrigeratū deinde
 fuisset, obseruauimus num quis inesset regu-
 lus, sic enim vocant stannum, aut potius stan-
 no simile quiddā (sui omnino generis) quod
 vt plerunq; in antimonio separato subsidit,
 & facilē dignoscitur: qui nisi remoueatur,
 non sinit antimonium, cum funditur clarum
 (diaphanum) fieri: sed nullum inuenimus in
 hoc stimmi: quod si præsciuissemus, non
 opus fuisset liquari. Rursus igitur iam ni-
 grum hoc tritum, imposuimus in patellā fi-
 fictilem de optima terra factam, nouam, &
 nunquam madidatā, super mediocri pruna,
 ad calcinandum, ad quam rem opus est ferē
 sesquidie, spatula ferrea lata, tum semper agi-
 tari debet (quidam, vt puto, in patella ferrea
 calcināt, sed putabat colorem minus clarum
 fore à ferro) interim semper exhalat odor sul-
 furis pessimus (quo aiebat sæpe quidē dum
 faceret, sibi doluisse caput, non aliud sympto-
 ma sequutum.) Satis tandem calcinatum in-
 telligetur, cum odorem (sulfuris) nullum
 amplius reddit, & colore cinerem refert, nec
 potest

†. satis cal-
 cinatur in
 odore sulfo-
 ruzis no amplius reddit

potest calcinando aduri. Fictile tandem vide
tur igniri, & licet rimam agat (sicut fecit hoc
nostrum) durare tamen adhuc potest, vsque
ad finem operis, nisi rima maior fuerit. Po-
stea teritur in pila rursus, ac in tigillum im-
ponitur ad spatium horæ ferè, & igitur per
mediâ ferè horam, inde paulatim ignis imi-
nuitur, vt si quid alieni adhuc inest, aufera-
tur aut auolet. Tigillum tamen testa aliqua
tegitur, vt citius igniatur. Deinde cum refri-
xerit, additur ʒj. chrysocollæ, cumq; ea trita
in mortario miscetur, & in tigillum impos-
nitur hoc totum, vt liquetur, ferro vttere ob-
longo, periculum enim aiebat imminere, in
contingendo materiam, qualis nam esset.
Fusio autem, seu eliquatio, per quam diffi-
culter fit primo (per horam enim ferè in fo-
co aut amplius, cum magnis carbonibus
vndique circumpositis, & magno folle, in-
flâdo subinde, crucibulo semper ignito appa-
rente, vix tandem liquabatur) verum vbi fue-
rit liquata, super marmore aut lapide plano,
funditur, secundum longitudinem ceu per
fila crassiuscula continua. Lapidis color,
qua tangitur albescit. Secunda liquatio &
reliquæ deinceps, citius succedunt. A prima
fusione, statim incipiebat transparere in gi-
luo obscuro: nec postea sexies liquatum, in
colore multum profecit, mansit ferè in eo-
dem. Cum fusa materia refrigerata est, ite-
rum teritur in mortatio & liquatur.

E V O N Y M I

†. Laua aqua
in puluis fit

Aliter stibij quantū satis est, tere, ac in sub-
tilissimum puluerē redigito. Laua primum
frigida fontana, vsq; dum ea à lotionē ma-
neat limpida, rursū rosacea & cardui bene-
dicti aquis laua, quas imbibat. Tum exce-
ptus hic puluis insoletur, quoad coierit in
grumos, denuò in subtilissimum puluerem
redigito, tum crucibulo indito. Liquefeat
moderato igne: cum primum luteus & arses-
nici colore vapor cœperit exhalare, spumęq;
purpureę, in summo labro intumescant, ignē
augeto, atq; salis nitri, vrina hominis rufi, dis-
soluti, vnā cum hydrargyri (salua seu spūto
eiusdem hominis, quoad fieri poterit fixi)
ana (an partes æquales?) spectata quantitate
totius, indito eodem, atque misceto, agitan-
do rudicula ferrea, aut chalybea, donec exha-
larint penē vapores virides & lutei. Eius vi-
scositatem & pertinaciam glutinosam, sic
correxeris, & quod alioquin non verē liqui-
dum erat, sed tantum intabuerat, instar glu-
tinis, fluxile reddideris. E regione crucibuli,
lapidem marmoreum pones, & inter agitan-
dum sensim rudicula in gyrum, spatula latio-
re liquidum metallum, super marmoream
planiciem egerito: vbi opus est industria.
Nam summas partes & spumeas longiuscus-
lè, medias propius, infimas & feculentiores
proximè cum spatula egerito, id quod con-
tinuis ductibus, ne misceantur summæ, aut
infimæ, medijs, quas (medias scilicet, nam eas
ceu

eum meliores videtur probare) oportet dilige
 nter excipere, educendo donec totum de
 pleueris. Quid autem & quatenus excernen
 dum sit, satis ostendent, tum tinnitus, tum
 splendor argenteus mediarum partium. In
ter agitandum porro & egerendum, ne fu
mus virulētus, siccusq; spiritus ingruat in os
& nares, cauendū est, quippè paulò minus
quam lethalis est, sunt qui vesicam porcina
vultui obtendant Nunc quicquid erit puris
 simi & notæ illius (tinnientis scilicet & splen
 didi) in ampullam ponito, & aqua ardenti
 sexies reificata totum operito, ac destillato,
 (an per retortam?) aqua rubea primum ema
 nabit, hanc sepone & aliud receptaculum
 subdito, quod effluerit excipito. Postremo
 hyeme aut tempore frigidiore (vt coeat me
 lius nimirum) in stabuli solo, scrobem duum
 pedum altitudine fodito, area quoquouer
 sum trium pedum, eius solum carbonibus
 accensis & baccis laurinis purgato, tum fi
 num equinum mediocriter humidū, altum
 pedem sterne. Ibi ampullam condas, (in qua
 nimirum sit liquor, qui priore destillatione
 effluxit) & operias, (illius fistula, quæ im
 missa erit in receptaculū luto, philosophico
 diligēter obrurata) & quarta quoq; die ape
 rias & recens simum mittes. Quandiu iam
 amplius nihil effluerit, habes liquorem den
 sum & ambrae colorē præ se ferentem. Hunc
 effunde super crystallinas & argenteas la

modo dicitur
 diuini spiritus
 malis in
 os nares aut
 oculos in hunc
 in vesica porci
 sicut

finarium
 quibuslibet
 sic fit.

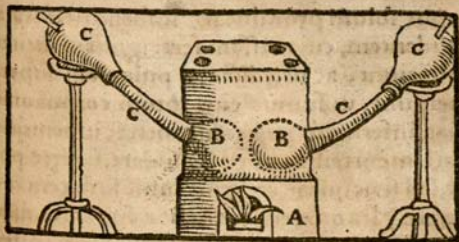
E V O N Y M I

minas, & cælo sereno atque frigido, aquilone flante, pone sub dio, vt glacescat, (erit quale vidimus) demum fudimus pauculo calore, instar gummi liquefcit: ad deploratos can-
Dosis inter grana 7.
 cros, paralyfim, apöplexiam, arthritidem il-
 linunt: si intro, terunt grana ij. aut ad summü
 tria. Audio eum dedisse peste infecto, non
 misso sanguine, qui paulò post obierit: item
 alteri, qui sanguine misso euaserit.

Qualiter spiritus rubeus eliciatur ex an-
 timonio, secretum maximum insignis cuius-
 dam Chirugi. Recipe antimonij puri ℥. ij.
Antimonij sublimatis.
 aut tres, exiccetur & redigatur in puluerem,
 comminutum imponatur cucurbitæ fictili,
 cui subijciatur ignis primo lentus xx. hora-
 rum spacio: deinde fiat ignis paulò intensior,
 postea concitator vsq; ad finem triginta &
 sex horarum. In receptaculi, seu cucurbitæ,
 fictilis ventre, supernè ad latus, imponitur
 codex ligneus, qui interdum exemptus ex
 foramine, prodit colorem spiritus exhalan-
coloris alij flauis rubi.
 tis & adhærentis, primum candidü, post gie-
 luum, flauumq; , vltimo ruffum planè. Per-
 fecta hac sublimatione, & refrigeratis vasis
 (puluis ignis potentia sublimatus) à vase
 recipiente expurgatur vel penna vel pede
 leporino, & imponitur retortæ, quæ in bala-
 neum Mariæ collocatur, fitq; secundaria ex-
 halatio, quæ item in cucurbita vitrea vel la-
 pidea excipitur. Eo modo habebitur puluis
puluis fagus vltimo totus
 totus sanguineus. Receptacula in quæ spiri-
 tus seu

tus seti fumus antimonij exhalat, semper lin-
teolis frigida madefactis, refrigeranda sunt.
Nam receptacula frigefacta fumum anti-
monij tanto citius ad se alliciunt. Recepta-
culorum ventres sursum collocandi sunt, ora
in quæ cucurbitæ inseruntur, infernè collo-
canda. Cucurbitæ in quam comminutum
antimonium sublimandum ponitur, luto
munire oportet. Sed cucurbitæ recipientes
ex luto ignem perferente formari debent.
Collum eorum sit oblongum, brachij longi-
tudine: venter largus ideò, ne spiritibus di-
stentus rumpatur. Sit tamen collum adeò lar-
gum, vt manus cum cubito intromitti & exi-
mi facillè possit, pro vt hæc apposita figura
ostendit.

*receptacula
si frigidis
hinc inde
de partibus.*

- A. Furnus est, & locus ignis, pro antimonij
præparatione ad remedia, meliore modo
quam Matthiolus habet.
- B. B. Cucurbita antimonium comminutum
sontinens, formata è bona argilla.

C. Cucurbitæ collum sursum tendens, & fumum seu spiritum antimonij, in vasa recipientia deferens. Sunt autem eleuata sursum & firmata super aliqua tabula, vel scano. In quibus codex apparet, quo exempto iudicium sumitur, qualiter ignis sit moderandus, intendendus vel remittendus: Est autem codex epistomij loco, vt aperiri possint, & inspicere sublimari antimonij color, &c.

virtutes.

cura morbo
gallici,

optimus
in danda
in vno in
dolo rari
te sole
sute

Talis deinde puluis exigua quantitate (dosim enim perfectam ignoro) in pleuresi, obstructionibusq; pectoris, pituita, morbo gallico, cum aquis appropriatis, &c. exhiberi solet. Sunt qui scabie Gallica infectum, tridui vel quadridui spacio, curari posse affirmant hoc modo. Patientem dolio includunt, (vt caput solum promineat) scabello perforato insidentem, cui massam ferri ignitam leuiter subiiciunt, ac prædictam puluerem superspergunt, vt fumus eius totum corpus ambiat, infernasq; partes subintret, iubentque patientem tribus horis ita sudare, si ferre possit, sed si nequeat, crebrius hunc sudorem repetere. Ita omnem luem hoc fumo tot dierum spacio tolli, quotquot huic sudori operam dederit. Expertum autem se, mihi retulit nobilis quidam Thuringus equitum magister, &c.

Stimmi liquatur in crucibulo maiusculo, & super igne tenetur, horis aliquot (x. forte,

non

non exprefsit Gefnerus :) tunc finitur refri-
gerari: rurfus liquatur vt prius, & refrigera-
tur, id repetendum puto, ter, quater, nec opus
teri (vt puto) super marmore, & fic vapor
eius paulatim confumitur, & color tandem
mutatur in croceum: ficq; subtilis omnino &
leuis puluis croceus fit, qui fortior est, quam
vitrum feu gemma fribij. Satis est ij. vel iij.
eius grana exhiberi. Puluis eft gemma fribij
trita, craffiusculus eft, nec ita leuis et croceus:
cuius grana vij. & plura dari poffunt.

DE ANTIMONIO PRÆPARATO
iudicium doctorum, deq;
eius vfu.

DE Antimonio, præparato, quod inftar
vitri splendet, fic quidam iudicat, ex lite-
ris ad Gefnerum. Antimonij præparati &
rubri effentiam ad iudicium vocavi, & inue-
nio, vitrum hoc, non illud effe veterum Phi-
lofophorum, de quo multa fcribunt, quam-
uis ex eodẽ fiat, quia magis terreftre & craff-
farum partium eft, ideoq; licet aliquas vires
& facultates eius experiamur, eas ipfas tamẽ,
quas veteres fuo illi vitro afcribunt, mini-
me poffidet. Philofophorum enim vitri qui-
dem nomen obtinuit, fed vitrum non eft,
quin potius faccharum quoddam naturale,
& dulce, cryftalli inftar pellucidum, & frigo-
re, vt glacies, coagulatur. Huius præparatio
non eadem eft, apud omnes, ideoque non

T

Postridie mane datum ei, licet nolenti, iusculum est, post quod dormiuit ad horam ferè, & meliusculè habere cœpit. Apposui etiam capiti (fronti) linteum madidum aqua lactuæ, rosarum, oleo ros. & aceto: quod cum dudum facere iussissem, neglexerant. Oleum de vitriolo dedissem, ni melius habuisset, & fortè nymphææ conseruam, vel syrupum. Eadem nocte, dari iusseram aliquid theriacæ nouæ post mediam noctem, si vomitus non remitteret, aut non dormiret, sed nimis parum dederunt. Nota vero. Ego digitos tantum lambens dum miscerem medicamentum, duabus post horis, capitis dolorem quasi vertiginosum sensi, & plurimum sputi è ventriculo, cum aliquo inferioris ventris dolore, dextri præsertim: vomitum mihi prouocauit, absinthiatum bibi, melius habui. Antimonium illud pulchrum crocei coloris, & vitri aut gemmæ instar translucidum, fragile dentibus erat. In hospitali hîc, alteri cuidam insano dedit Gesnerus, stibij præparati, vitri instar lucens, & nihil fumantis, grana vj. & cum vomiturus videretur, parum panis deglutiuit, sic descendit, nec nisi molestiam aliquam in ventre fecit. Sedes quatuor tantû habuit. Postridie dicebat, sibi caput mirabiliter affectû fuisse. Item grana vj. stibij præparati opaci & fumantis parum, dedit Gesnerus hydropico, qui postea magnos præcordiorum dolores

*Experi in a good quantity of wayne
 3. grains for the cure for the
 of. grains after expiration of
 wayne found by S. J. the
 only the way to cure the
 SCD Lyon 18*

patiebatur etiam postridie manente adhuc dolore, supra, infraque purgavit,, modica ta-
men quantitate.

Scribit ad Gesnerum nobilis quidam, e-
gregius antimonij preparator, se plus quam
400. hominibus cuiuscunq; sexus & ætatis,
hoc suum antimonium exhibuisse, citra om-
nem nõ solum noxam, sed fœlicissimo quo-
que successu. Exhibuit Curiaë Rhœtorum
quinque viris pestilentiali febre correptis,
quos sanitati restituit. Is asserit præsentaneū
esse pestis remedium: quibus verò offertur
antimonium, ijs neque ante eius assumptio-
nem, neque post, vena est secanda. Huius an-
timonij sui miserat partes aliquas, triplici co-
loris differentia, inter se distantes, ex quibus,
quod rufo colore præditum fuerat, reli-
quis præferebat: propterea quod longiori
in igne mora, vt colorem acquirat, virtus
exhalat. Verum quod ita maiori igne colo-
ratur, maiori quoque dosi est exhibendum.

Exhibuit idem rubri antimonij, cuidam ro-
busti corporis viro, grana quinque: qui verò
sunt mediocris valetudinis, & mulieribus,
offert grana quatuor. Debilitatis verò tria.
Si vero validissima quis complexionem fuerit,
sex grana tutò offerri posse, neque hanc do-
sim excedendam putat. Vbi necessitas urget,
qualibet diei parte exhiberi potest, media
quin etiam nocte, dummodo cibus differa-
tur ab eius assumptione per horas quinque

aut

quomodo dicitur
et est tunc
vanda sicut
fortitudinis
patientis

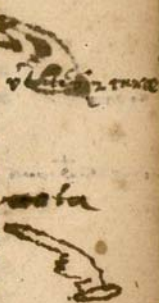
et si in die a
vibus post p
horas. 5. aut. 6.
aut. 7. aut. 8.
aut. 9. aut. 10.

aut sex, & ante assumptionem per horas
 duas aut tres ieiunavit. Verum ubi necessi-
 tas non ita urget, commodissimum exhiben-
 di tempus fuerit, mane per horam vnam an-
 te solis exortum. Exhibeo inquit hoc anti-
 monium contra omnes febres, hydropem,
 icticum, dysenteriam, mulierum melanco-
 liam, catarrhos, capitis dolores, morbum gal-
 licum singulariter, aluum astrictam, pectoris
 & ventriculi pituitam & repletionem,
 anhelitum foetentem, venena, insaniam &
 alios infinitos morbos, hæc ille. Contra epi-
 lepsiam, Recipe pulueris antimoniij, sangui-
 nis draconis, castorei, ana drachmas ij. misce
 fiat puluis subtilis, pueris etiam sub lingua
 ponitur.

De eiusdem vtendi modo, sic etiam anno-
 tauit Gesnerus, ex aliorum sententia. Præpa-
 rati stimmeos dosis est in robustis, granor-
 rum quinque vel sex pondere: in mediocri-
 bus vero trium vel quatuor, è saccharo vio-
 laceo vel rosarum. Pueris natis annos qua-
 tuor, quinque vel sex, datur granum vnum
 & semis, in rob ebuli vel sambuci. Aniculis
 granum j. cum lacte. Operatur autem intra
 horam, vel sesqui horam. Potest etiam gra-
 uidis citra noxam dari (de quo valde du-
 bito.)

Qui sumunt antimonium præparatum,
 sumant stomacho ieiuno, & cibum post sep-
 tem vel octo horas demum gustent: paulo

*to void by vomit & 3 or 4 stools - notes
 abundant of person matter of
 vegete to the other of the great road
 and so some after to the
 great, & the to the other of the
 mixture of the other notes*

nota.

*op. ratu. inter
 nota vid. p. 100
 p. 100 m. 1*

Di. 100

E V O N Y M I

vero post assumptionem, ius cicerum calidum bibant, in pauca quantitate. Cōtineant se intra parietes per dies duos, & à potu quoque eo tempore sibi temperent. Aliqui stibij tritissimi & calcinati tantum, cinere seu calce vtuntur eodem modo, sed tutius videtur, vt aliquoties fundatur.

Morbis conuenit, primo quidem pestilentia, & qui ea sunt infecti, ijs quam primum offeratur: quin etiam præseruationis gratia ad purgandum exhibetur. Est præterea singularis medicina, cōtra hausta venena. Deinde competit ijs, qui diuturno capitis dolore vexantur. Tertio catarrhis ad pulmonem descendentibus, Quarto doloribus ventriculi, & eius debilitati. Quinto hydropisi. Sexto asthmatis prodest, & difficultati anhelandi. Septimo paralyfi particulari. Octauo epilepsia. Nono, febribus quartanis. Decimo melancholicis & delirantibus & insanis. Vndecimo, quorum corpora ad elephantiasim inclinant, & scabie mala affecti sunt. Parant nonnulli ex stibio pillulas, ad hunc modum.

℞ aloës ʒ s. cinnamomi ʒ s. caryophyllorum ʒ s. mastiches ʒ s. rosarum, liquiritia ana ʒ s. misce & fiat massa cum aqua rosarum. Accipe huius massæ iij. cicerum magnitudinem, & permisce ei gr. iij. stibij præparati, & cum aqua rosarum aut vino subigendo in pila, fac duas aut tres pillulas.

Secretum

Secretum quoddam cuiusdam magistri, in cura polypi, cum antimonio præparato. R̄ pulueris antimonij præparati, fac tentam quam inunge vnguento appposito, post inuolues tentam in dicto puluere, & impone in nasum super polypum, id quod pluries expertum est.

Post usum antimonij, ad confortationem ventriculi, quidam his sequentibus medicamentis vri solent. R̄ vini aromatici, Hippocraticum dicitur, partes duas, iulepi sequentis, partem vnam. In his simul mixtis, intinge panem tostum: cui asperge, pulueris electuarij trium santalorum, & tantillum mentæ & absinthij siccorum. Iulepus est talis. R̄ partes tres aquæ vitæ extractæ per membranam madefactam oleo anisi, aut alio bene olenti, & per vaporem tantum balnei Mariæ destillatæ, aquæ rosacæ partes duas. In aqua vitæ infundatur per noctem, aliquid caryophyllorum, & misceantur, addendo saccharum. Galli solent offam, aut ius aliquod post antimonij usum, exhibere, cum iam quis vomitum sentit, vt facilius vomat. Ex literis cuiusdam insignis Medici ad Dominum Gesnerum.

Quartanarijs omnino tuto exhiberi testatur quidam empiricus, eiusque iam aliquot propria experimenta refert. Hydropico aliquando proprio affini, idem exhibuit, & magno successu. Tamen neque hunc quidem

E V O N Y M I

periculo caruisse initio, affirmat. Cuius cum causam requireremus, respondit, non satis paratum haberi posse antimonium.

In summa tuto antimonium sumitur, inquit quidam, hoc enim medicamenti genus, eam habet à natura facultatem, vt nullum benignum & vtilem in corpore humorem adoriatur, sed noxios tantum expellat, idq; aut per sudorem, cui, si quidem appareat, locus dandus est, aut per vomitū, aut per secessum,

Mirificè quidam Antimonij vsum extolunt, & superare omnia reliqua remedia, in ijs qui pestilentia sunt infecti, putant: verum ego, inquit vir doctissimus in literis ad D. Gesnerum, qui tam benè præparatum, quam illi habent, habeo, in multis male periculum factum scio. Nam illius vsu, cor graui ter affligi, quod præcipuè in febribus pestilentibus adfcitur, certum est.

De Antimonij vsu, sic alius quidam ad D. Gesnerum scribit. Aurum vitæ, & præparatione & vsu, per omnia respondet. Antimonium vsu, sed non præparatione, quod hyacinthum (non) referat, respondet. Nunc primum præparavi, ac præparationem eius, quidam, vtpote perfectam, approbarunt. Eorum itaque authoritate, & propria præparatione confisus, cuidam gr. iij. exhibui, post duas horas cum dimidia, sexies vomitum, ter aluum mouere, nec vllum post se reliquere incommodum.

De

De Antimonio præparato, eiusque usu, sic quidam alius doctus ad Gesnerū scribit. Mito to hic tibi vel minimū frustulum stibij præparati, prout D. Matthiolus super Dioscoridem docet, cuius insignes enumerat vires, de quibus si certo constaret, quis obsecro me fœlicior esset? qui hoc pharmaco à diuturno illo meo & sæuo morbo liberari possem, ut ibidem historiam cuiusdam flatuosi ita curati, recitat. Puluerem huius ego hæctenus plus quam viginti varijs ægrotis exhibui, in quibus omnibus, primo quidem vomitum, deinde verò aluum, satis copiosè & haud incele- menter etiam (sicut Matthiolus eo in loco asserit) concitavit. At quamuis quidam ex ijs postea melius habuerunt, nullus tamen omnino à morbo liber euâsit. Ideò nū sæpius fortassis exhibendū sit, iam ambigo. Nobiles nostri valde commendant, cum in tam parua quantitate sumptum, tam egregias in euacuando exerat vires. Soleo cum suauissimis conseruis, succisq; hoc venenum per- miscere, ita ut sine omni nausea, faciliè id deuorare queant. Ego ipse quoq; tandè usus sum, duob. tantū granis, cum aliàs tria exhibeam, & certè sine aliqua ferè molestia: primo ultra semilibram porraceæ bilis, cum tenacissima pituita euomui: postea nouies satis copiosè egressi, at morbus inde nihil remisit, imò deterius aliquot postea diebus habui, quod mihi hypochondriaca melancholia as-

*gatur cu
conseruis
antimonii*

fecto) ab omnibus purgantibus medicamentis accidere solet, siue vehementia siue mitiora fuerint, &c. Quod si aliquis ad vomendum facilius sit, & ad expurgandum difficilius, aut saltem mediocriter, huic tutò hoc stibium propinare poteris duorum vel trium granorum pondere. In ijs verò qui difficulter vomunt & lubricam aluum habent, aut debilioris naturæ sunt, vt pierocholi, non abest periculum, id quod ego studiose hætenus obseruavi. Hæc ille.

Rursus alius quidam Medicus, de antimoni præparati vsu, ad Ges. scribit. Antimoni ad te mitto, quemadmodum petiisti, igne præparatum & puluerisatum, non potui autem integrum nunc habere: mitto autem geminum, alterum quod ad nigredinem vergit, est illud ipsum quod hic multis fuit sæpe exhibitum. De eius vsu innoxio possum testari, sed arbitror alterum esse adhuc melius & præstantius. Qui eo vtuntur, ferè in pillularum forma exhibent, facta incorporatione cum idoneo serapio. Exhibent verò paulò ante cibum, ita vt cibus medicamento assumptionem mox sequatur, ita retineri affirmant, & operationem eius esse potentem. Reijci verò vomitu plerunque, si longius sit inter assumptionem medicamenti & cibi interuallum.

DE OLEO SVL-
furis.

Sulfur

Sulfur licet aridum, siccumque aspectu appareat, proindeque nihil penitus humoris, è quo aliquid extrahi oleosi possit, in se continere videatur: vsque adeò siccum tamen non est, calidumque, quin ex elementorum mixtione, humiditatem quandam, eamque pinguem, per quam nimirum hac forma constet, adiunctam contineat. Destillatur autem ex eo oleum, aliquando absolutè & per se, nullis alijs admixtus simplicibus: aliquando verò permixtis ei corporibus etiam alijs.

Oleum ex solo sulfure, ut asserit Brassauolus, vi ignis & glaciei mirificè extruditur. Sed optimum esset, si quis, inquit, sulfuris resudationem haberet, quæ in locis sulfuricis ex montibus tanquam flos exudat, imò flos sulfuris appellari potest & debet, nam uti ros, ita sudor saxa exit. Cum illustrissimum ducem nostrum 1535. Neapolim ad Carolum Imperatorem comitatus essem, inquit, Basias inuisi, & puteolana loca, ubi inter montes pulcherrima adest conuallis, in cuius medio feruentissima ebullit aqua, & in angulo alio adest ebulliens fouea, huius conuallis solum cyaneum visitur, montibus undique cingitur: aderant pueruli quidam, quos vidi montes digitis tangere, digitosque in os imponere, & lingere, quid facerent interrogavi, respondere quòd sulfur edebant, & quod dulcissimum erat, cepi tunc florem illum gustare, qui à lapidibus

E V O N Y M I

bus uti ros desudabat, & dulcissimum esse reperi, eo mane nihil aliud in prandio edere volui, quàm panem & florem illum sulfuris dulcissimum, & hoc est illud, ex quo perfectissimum conficeretur oleum. Et rursum alibi, inquit idem. Oleum sulfuris destillari potest, tum ex apyro, hoc est, sulfure igne non experto, tum ex eo quod ignem est expertum. At verò optimum esse conijciendum est ex flore sulfuris oleum: ex sulfure verò ignem experto, depurato scilicet, ac à lapidibus & terra vi ignis defæcato melius; ex eo verò, quod ignem non est expertum, bonum. Sulfur seorsim ac simpliciter sic destillatur. Paretur ante omnia ex vitro aut terra inuisitata forma campanæ amplæ, ad formam ferè campanæ, qua reliqui liquores destillantur: ea liberè in aëre, ut nihil quicquã ea parte qua dependet contingat, ex filo seu corda suspendatur. Sub hac campana, vas aliud, angustius tamen campana, terreum aut ferreum collocetur, cui sulfur tritum imponendum est. Distet verò campana à subiecto vase tantum, quòd fumus exiens, ignem non suffocet, sed liberè in campanam recipiatur. Mouendum verò aliquando erit sulfur, ut liberius ardeat. Animaduertendum autem est, oleum non ita cito in campanula colligi, ut destillet, sed id aliquando altero demum die apparere, & ex quinque libris sulfuris, vix vnciam olei colligi. Est autem sulfur tritum non simul & semel

mel copiosè affundendū, sed paulatim. Atq;
si hoc modo perrexeris, colliges oleū rufum,
obscurum, quod seruari debet in vitro. Hoc
quoq; oleum, inquit Leonh. Fierauant. lib.
2. Capric. tantæ est efficacix, & virtutis, vt
vix quisquam satis credere possit, si effectum
non vidisset. Ego, inquit, nunquam eo sum
vsus, quin non miracula viderim, præsertim,
vt idem testatur, si per os exhibeatur. Dari
verò potest cum appropriatis aquis, aut sy-
rupis liberè, ad grana quatuor, ad sex, neque
vltcrius tamen. Potest coniungi cum omnis
generis electuarijs, & pillulis, quoniam hoc
modo multò fœlicius operationem propriã
perficiet. Confert omnibus morbis tam cali-
dis quàm frigidis, &c. Sed & efficacissimum
idem hoc oleum est ad dealbandos dentes,
exiccat enim vehementer. Vtitur eo quidam
magni nominis, in Gallicis vlceribus, & vir-
gæ, licet enim primò mordicet, postea tamè
dolorem & vlcus aufert. Ardor eius extin-
guendus est, albumine oui conquassato, & in-
iecto, aut cum vnguento de cerussa, aut buty-
ro loto. Valet & ad vlcera praua gingiuarū,
& oris in pueris, ad gangrenas, ad verrucas
(quod ego in meipso sum fœliciter expera-
tus) & alios contumaces morbos. Ad fistulas
ani & cæterorum membrorum, oleum sulfu-
ris per siringam inijcitur, & ardor, si quis fue-
rit, vti supra, extinguitur: replet verò fistulas,
& puluere ellebori albi, & est bonum.

E V O N Y M I

Olei sulfuris descriptionē Matthiolus quoque habet, huic ferè similem, nisi quod vasorum quaedã sit differentia. Ampulla lata vitrea in caudam oblongam exiens (vt in templis suspenditur) ponatur in arena vel cinere, in aliquo vase ligneo, vt stabilis maneat. Tum à marginibus ampullæ, suspendatur vasculum ferreum (fortè altitudine trium digitorum) rotundum aut quadrangulum, in quatuor locis perforatum, vbi inserta sint fila ferrea, que imponantur marginibus phialæ, ita vt vasculum ipsum nusquam tangat phialam, præterquam filis: & super phialam suspendatur calix longus & profundus, vt minimum, pedem, qui fumum ascendentem recipiat, vnde iterum destillet per imas margines calicis in subiectam phialã. Oportet autem subinde dum sulfur vritur, nouum cochleari infundere, & laminam (cuius pars ima ad magnitudinem & figurã articuli pollicis accedat) ignitã apponere, atque sic nouum semper sulfur infundere, donec ℥.j. aut ij. consumantur. Quod si sulfuris oleum sic non succedat, fortè quod sulfur nimis aridum fuerit, calix qui fumum receperat inuersus, ponatur in locum frigidum & humidum, & post biduum colligetur.

Sulfur, inquit quidam, non destillat à vase vitreo, superius suspenso, sed adhæret lateribus. Infundatur igitur parum aquæ vitæ in vitrum

vitrum, ita vt omnes partes vitri tantū ma-
defiant, deuoluendo aquam vitæ ad omnes
partes vitri. Deinde vitrum totum operia-
tur orbe ligneo, interposito folio papyra-
ceo, ne quid euaporet, & in locum frigidum
& humidum ponatur dies aliquot, donec o-
mnis materia in fundo resideat, & destilletur
per alembicum vitreum. Vel si tota materia
sit clara, in aliud vitreum vas clarum, ob-
longum ponatur, & separetur, vt olea sepa-
rantur.

Alius modus è sulfure viuo, quem quis-
dam Medicus mihi indicauit. Primum calci-
nari sulfur modicè debet, sed cautè ne vra-
tur, aut inflammetur, ita vt ferè in puluerem
redigatur. Postea destillato id per ascensum,
facile enim ascendit. Cæterum difficile esse
hoc oleum parare, affirmabat, nec posse se de-
scribere, sed opus esse præsentī inspectione.
Ad Gesnerum missum fuit alicunde paruum
frustulum sulfuris sublimati, ex quo oleum
fuit extractum: quod non aliter astringit, quā
oleum Vitrioli, & est aqueę potius substan-
tię, quā oleaginose, quod miror. Ex episto-
la quadam ad Ges.

Rursus ad Gesnerū à veteri amico, & viro
docto, de eodē sulfuris oleo sic est scriptū. Sul-
fur ignem nondum expertū in lebere fictili
accendatur, et supra leberē capitellū, vt vocāt,
seu campana (vitrea nimirū) luto incrusta-
ta collocetur in tripode, vt halitum sulfuris

E V O N Y M I

excipiat, qui ibi densatus in oleum, per canalem seu nasum campanæ extillat in vas subiectum, recipiens nominari solitum.

Alia ratio. Quidam alia ratione conficiunt. Ad partem vnam sulfuris triti, addunt partem alteram silicum in puluerem itidem redactorum. Hanc mixturam in retorta ad leuissimum ignem apponunt, & oleum optimū eliciunt. Quod oleum quibus in morbis vsurpetur, & quo cum exhibeatur in singulis, quaq; mensura & quomodo, breuiter ostendendum.

Vsurpatur hoc oleum in morbis frigidis, quorum causa sunt humores vel frigidi vel putrefacti, aut in quibus flatuū adest copia: vt in febribus putridis, tertianis, quotidianis, quartanis, in peste, in vulneribus, in ulceribus maximè cauis & sinuosis, in affectibus plerisq; cerebri, oris, dentium, ventriculi, hepatis, lienis, matricis, vesicæ, intestinorum & articularum, ijs videlicet qui ex humoris abundantia, aut putrefactione proueniunt.

Datur autem paucillum huius olei, cū destillatio liquore vel decocto herbæ conuenientis, pro cuiusque partis & affectus qualitate. Mensuræ modus hic est, Gallinæ penna in oleum intingitur, atq; inde mox extrahitur, & quod adhæret pinguedinis seu olei pennæ, id in liquore, seu decocto diluitur, & datur bibendum ægroto.

Quibus autem coniungatur in singulis affectis

affectibus: In febre quidem quotidiana, in vi
 no decoctionis rorismarini aut mentæ paulò
 ante accessionem. In tertiana, cum decocto
 centaurij in vino. In quartana, cum aqua bu-
 glossi. In peste, cum vino decoctionis rapha-
 ni, cui admixtum sit parum theriacæ & mi-
 thridatici. In vlceribus & pustulis oris, pēna
 aut gossipium oleo madens loco vlcerato ad-
 mouetur leuiter, ita contactu olei aliquoties
 repetito, persanatur malum. Epilepticis, in
 decocto betonicæ & præoniæ propinatur.
 Tussientibus, cum semine vrticæ & hyssopo
 coctis in vino. In anorexia, quæ redundantia
 phlegmatis existit, cum aqua absinthij. In do-
 lore ventriculi & coli ex flatu, cum aqua cha-
 mæmali. In hepatis frigiditate & hydrope,
 cum aqua iridis, chelidoniæ & melle. In ob-
 structionibus & dolore lienis, cum aqua ta-
 maricis. In morbo Gallico, cum aqua fumi-
 terræ & florum genistæ. Contra vermes, in
 aqua graminis aut absinthij. In dolore matri-
 cis, cum vino decoctionis betonicæ & mæ-
 tricariæ. In vrinæ suppressione, cum vino de-
 coctionis allij. Ad podagram frigidam, cum
 aqua chamæpityos. Atq; in his omnibus idē
 vtendi modus est, is videlicet, qui supra est
 expositus, de penna oleo imbuenda, & mox
 diluenda in idoneo liquore. In vulneribus
 autem & vlceribus, locus affectus oleo linen-
 dus est, cum penna leuiter. Dens cum dolet,
 eodem leuiter attingendus est. Sed si pariter

E V O N Y M I

omnes doleant, decoctū mentæ calidum, cui immixta sit olei guttula vna atque altera, ore continendum est.

Oleum sulfuris, Romani cuiusdam medicæ, ex quodam lib. manuscripto secretorum, translātū ex Italico. Oleū sulfuris facilè quidem & citò cum vitrea campāna paratur, sed melior modus & perfectior hic est. Puluerifetur sulfur subtiliter, & de pumice rātundē pifitetur, quæ duo misceantur simul & ponātur in retortā, cui adiunctum sit satis amplum & magnū recipiens, & bidui spacio, leuissimo igne oleum sulfuris destillabis, quod Italis dicitur oleū, Da grata, ouero, De regestro. Additur autem pumex, ne sulfur ascendat, ac etiā citius vapores sursum mittat. Eædem penè facultates assignantur ei, quas modo supra recensuimus, nisi quod in paucissimis hanc diuersitatem notauimus. Valet ad vulnera, accipiēdo puluerem ex folijs quercus, pimpinellæ, agrimonix, consolidæ maioris, hyperici, quibus omnibus benè contusis, decoquantur in vino, & colaturæ admisceatur pauxillū huius olei, aut saltem quantū satis sit pro malitia, & magnitudine plagæ. Cum hoc decocto lauetur vulnus recēs aut inueteratū vlcus, & subitò curātur. In morbo Gallico opst sufficientē purgationem, valet oleū eodē modo, quo supra. Atq; hæc quidē, & alia supra scripta, quæ huc referenda, perhibentur experta à medico Imperatoris Bononiæ, & ab alio Romæ.

Oleum

Oleum sulfuris odoriferum, & potabile, quod sanat & curat ferè omnis generis morbos, vtcunq; pertinaces & malignos, ex lib. Italico secretorum Fallopij. Sulfur puluerizatum crassiusculè, ponitur in vas terreum, cui per spacium duorum vel trium digitorum supra suspendatur campanula seu capitellum nasutum, cui accommodetur recipiens, in quo sit musci aliquid dissoluti in aqua rosarum. Quibus peractis, accenditur sulfur, & fumus in capitellum recipietur. Priusquam autem sulfur destillet, in capitelli parte interiori generabitur quasi tunica quædam, aut pellicula (neque enim quicquam prius destillaret, quàm ita pellicula intrinsecus fuerit nata) semper addendo aliquid sulfuris, vbi prius fuerit absumptum. Hoc oleum ita destillatum, fit suauè, odoriferum, & gustu acidum valdè. Iam vt potabile fiat, & per os sumi possit, fiat iulep ex melle, eo quo ex saccharo quoque fit modo, & huic instilletur tantum de oleo sulfuris iam factò, quantum videbitur tum ex usu esse, tum verò ne nimium ace scat. Hac portione prouocabitur sudor & vrina, dissecat & digerit omnes prauos stomachi humores, omnes febres, quæ cum frigore inuadunt, sanat, lapides renum dissoluit, omnis generis vlcera sanat, si madefiant hoc oleo, quandoquidè ex natura propria calefacit & exiccat. Atque hæc omnia oleum sulfuris, eo modo paratum, præstare, certo experimento & infallibili comperi.

Alium modum, per destillationem nimie-
rum, docet idem author, lutatis scilicet & sig-
gillatis iuncturis, procedatur lento igne, sem-
per augmentando mediocriter. Hoc modo
destillatum oleum, est maximarum virtutum.
Primo expellit omnis generis apostemata
interna corporis, ad superficiem, si accipiatur
de eo tribus vel quatuor diebus de mane ʒj.
(vide ne nimium pro vice vna) cum iusculo,
aut vino, aut simili liquore. Valet ad asthma,
ad tussim, ad catarrhum, hepatis malas dispo-
sitiones, ad omnis generis scabiem, & ma-
ximè contra pestem. Vulneribus & vlcerie-
bus est thesaurus.

Alius modus. Accipiatur vas aliquod fer-
reum, quod cum alembico sigillari possit, ale-
tum sex digitos aut paulo altius, idq; parte in-
feriore per duos digitos, habeat foramen am-
plum trium digitorum, per quod sulfur im-
mittatur. Huic vasi imponatur alembicum
perlutatū cum luto, deinde per foramen in-
ferius accendatur sulfur, & ardeat tandiu
quandiu voles, & effluet liquor guttatim. Et
hic modus licet sit fastidiosus, est tamen mi-
nimè contemnendus.

Fit quoq; ad opera Chymistica oleum sul-
furis per descensum, hoc modo. Sulfuris cis-
trini vel viui triti pars vna in testa terrea len-
to igne liquefiat, & misce cum eo tantundem
aluminis rochæ etiam ad ignem liquati. Po-
stea tere simul & mitte in descensorium sub
terra

terra locatum ad foueam aptam, sibi desuper
adhibito igne, & quod collectum fuerit, vsui
serua. Diod. Euchyont.

Oleum sulfuris sic componitur. R̄ sulfuris
calcinati ℥. ij. infundatur in aceto, quòd
quatuor vel sex digitis supernatet acetum
in cucurbita, hinc in fimo equino sepeliat-
ur quatuor hebdomadis, post destilletur in
igne forti, tunc ascendit spiritus sulfuris cum
aceto, quod iterum sepeliatur in fimo equi
per duos aut tres dies, post in vase lato, non
stricti orificij euaporetur acetum, tunc mane-
bit spiritus & oleum sulfuris in fundo. Idem
oleum iterum sepeliatur in fimo ad octo
dies, post destilletur per alembicum, & tunc
ultimo in sine abscondatur per mensem vnu,
& sic purificabitur oleum sulfuris. Est enim
magnæ virtutis, exhibeantur guttæ tres ad
summum. Item fimus equi semper est re-
nouandus.

Oleum naphthæ, id est, sulfuris incombus-
tibile, quod est inceratiuum spirituum (an
incensuum) & clarificatiuum, sic fit. R̄ naph-
thæ, id est, sulfuris cuiusuis citrini vel viui par-
tem j. salis armoniaci partes v. hæc duo tere
& commisce. Postea adde sibi de oleo comu-
ni parum, & distempera ad modum farinatæ
siue salis spissæ. Postea pone in cucurbita, &
lento igne destillabit humor magnæ virtutis
ad multa. Perfecta verò prima destillatione,
adde ei de sale communi partes v. calcis viuæ

partes quinque, tunc facta farinata iterum ponere ad destillandum, & sic facito quater, & omni vice proba cum candela vel aliter, donec non comburatur. Nam cum tali oleo naphthæ, inceratur Mercurius sublimatus & arsenicum sublimatum, & fit clarum valens ad albū vehementer.

Oleum sulfuris citra destillationem, contra dolorem podagræ, hoc modo fit, ex libro manuscripto. Recipe sulfuris viii ℥. duas vitellos ouorum, num. xxv. terantur simul & ponantur in patella ferrea, & lento igne coquantur, & quando incipit ardere, inclina patellam ferream ad alteram partem, & quod liquidius est effluet, & habebis quod quæris.

Oleum de sulfure citra destillationem, sic parat Brassauolus, accipe sulfuris citrini, terbinchinæ ana ℥ iij. vini boni ℥ iij. olei rosacei ℥ j. bulliant lento igne ad vini consumptionem, quod relinquitur, est oleum de sulfure.

Aliter & quidem citò sic fit. Accipe lixiuium forte clauellatum, aut etiam ex calce extincta confectum, ita vt ouū ei innatet. In hoc lixiuio decoquatur sulfur tandiu, quoad pinguedo in superficie lixiuij apparuerit, & fæces fundum petierint: tum despumando quasi, pinguedo auferatur.

Aut conijciatur sulfur tritum in fermentem aquam, decoquatur, donec terrena pars residueat, oleosa verò in superficie natet.

Aut recipe olei seminis lini partes ij. mitte in ipsum partem j. sulfuris viui, & simul optime tere, & dimitte sub fimo per duos dies, in vase bene obturato, eritque clarum & pulchrum.

DE OLEO VITRIOLI

De faciundo oleo Vitrioli, ex

Valerio Cordo ferè.

Oleum Vitrioli, quod à quibusdã Oleũ vitræ appellatur, aut Melancholia artificialis, quodque nonnulli volunt auri potabilis speciem facere, propterea, quod minera vitrioli, species sit mineræ auri, à Chymistis pariter & medicis expetitur. Est autem etiamnũ hodie in frequenti omniũ penè Medicorũ vsu, ideoque tanquã res secretissima occultatur & supprimitur. Est autè nihil aliud, quam aluminosa qualitas & substantia, ex vitriolo per artem extracta, modiceque sulfurimixta. Nam ipsum vitriolum ex quo fit.

triplici constat mixtura, videlicet multo alu-
 mine, modica ærugine, & pauco sulfure. Alu-
 minosa enim aqua in metallis, per griseas venas
 & Marchasitam destillans, æruginosam qua-
 litatem acquirit, & sulfuri, quod Marchasitæ
 inest mixta, paulatim cõcrefcit, aut industria
 ad spissitudinem coquitur. In destillando au-
 tem aluminosus & sulfureus uapor tantum
 ascendit, æruginosa qualitate in fundo retors
 tæ relicta: quo fit, vt hoc oleum aluminis, &
 non æruginis saporẽ habeat. Est autem du-
 plex hoc oleum, austerum videlicet & dulce.
 Austerũ duplici cõstat mixtura, hoc est, alu-
 mine multo, & modico sulfure. Dulce verò
 simpliciter sulfure constat. Nihil enim aliud
 est, quàm liquidũ sulfur, ex austero oleo ex-
 tractum. Quapropter gustu nequaquam alu-
 men, sed sulfur emulatur. Faciendum autẽ est
 vtrunq; maxima cura & diligentia, adhiben-
 tis, apta fornace, retorta & receptaculo: si-
 quidem aptitudo instrumentorum, vt asse-
 runt Chymistæ, magistrum parit. Hactenus
 Cordus. Cæterum hoc loco, quid nomine o-
 lei vitrioli veteres Philosophi intellexerint,
 hoc ne oleum nostrum, cuius descriptiones
 sumus daturi, an verò aliud quippiam, quod
 modo præparandi saltem differat, non mate-
 ria ex qua, non sine ratione quidam huius ar-
 tis peritus dubitat. Cum enim præter alias
 eius, penè innumeras facultates, etiam cor-
 rodendi vim in se contineat, (id quod etiam
 ex eo

ex eo manifestum fieri potest, quod non nisi optimo vitro Venetiano seruari possit, & labia canerosa, oleo illinita ab eo cōsumantur) non potest non periculosus eius esse aliquando vsus. Itaque existimarim (inquit) ab antiquis alio modo præparatum, multoq; subtilius & sine corrosione fuisse, atque in balneo Mariæ destillatum. At quoniam hic modus est incognitus, cōperūt posteriores alias atque alias ad imitationem excogitare præparaciones. Neque enim ignoro, quanto opere ad perfectionē horum, præparaciones conferant, ut nimirū purum & nocuū, ab impuro & innocuo separetur, & subtile & penetrabile, à grosso & immobili. Quocūq; igitur modo res quælibet potest fieri subtilior, clarior, & magis spirituosa, eò maiores vires ostēdit in actione. Feces enim elementorum simplicium, actiones impediunt. Ideoq; veteres Philosophi, mentionem faciunt reductionis ad primam materiam, ad quam ubi ventum fuerit, res extremam subtilitatem acquirit, & & maxima quoq; in opere practico præstat. Itaq; non dubito, quin tale oleum vitrioli, quod extremam præparatione subtilitatem fuerit adeptum, in actionibus suis sit futurū non perfectissimum solum, sed etiam minime nocuum: quo verò in præparatione artifices fuerint negligentiores aut remissiores, eò etiam intra corpus assumptum esse venenosius. Igitur quo minus erretur in eius præ-

E V O N Y M I

paratione & destillatione, quouè fiat oleum perfectius, tria hæc sunt diligenter ante omnia consideranda. Primo quale vitriolum sit eligendum, tum quomodo coquatur, & tandem quis calcinationis modus. Videtur enim, quod ea regula, quam in Antimonij præparatione propositâ habent, etiam vitrioli oleo accommodari possit. Antimonium (inquiunt) præparatum, si optimû quæras, optimè calcinato, quasi innuant, nō posse, nec rectè, nec tuto Antimonium exhiberi, quod optima ratione, venenosam qualitatem nō deposuerit.

E L E C T I O V I T R I O L I

ex Cordo.

Cum plurimæ sint vitrioli species, indicandum omnino est, quæ nam species eius, huic operi potius cōducatur. Et quamuis ex omni & quocunq; vitriolo oleum per destillationem elici possit: multum tamen olei, & ex omnibus præstantius, ex Cæruleo aut viridi destillatur, quoniâ plurimum fugitiui sulfuris obtinet, quo adiuuatur, vt facilius oleum ascēdat. Notandum etiam est, melius esse factitio, natiuū, & maximè Vngaricum. Præterea eligendum quod magnis racemis constat, & maioribus cubis est concretum. Quod autem fractum minutim ac puluerulentum est, quasi inutile est reijciendū, quem admodum etiam quod solis, aut aëris iniuria candorem & puluerulentam canitiem contraxit. Fallop. Rom. Germanico præfert, quod illud aliquid ferri in se contineat. C O

COCTIO VITRIOLI

ex eodem.

Quoniam vitriolum multū in se habet aquei & excrementitij humoris, qui oleū diluit, & nō nisi longo tempore, ac magnis molestijs per destillationē ab oleo separari potest, compendiaria ea inuenta via est, qua breui temporis interuallo, ea humiditas absorberi queat, ne longa mora artificij fastidium pariat. Et igitur prædicti vitrioli ℥. xij. conijce eas in ollam magnā, nouam, & optimē crematā, ollā impone fornaci profundē super ardentē prunas. Vbi liquefieri & ebullire cœperit, spatula agitur, vt integrum liquefacto commisceatur, donec & ipsum liquefiat, bullire deinde finito, vsque quo nullam prorsus bullam amplius excitet, & donec totum densetur, deinde extractā ē fornace cum vitriolo ollam, refrigerari permittito, loco neq; humido, neq; ventoso, sed sicco & tepido. Postquam refrigeratum fuerit, ex olla eximito, & considera, an superficies eius vndiq; rubescat. Rubedo enim signum est perfectæ coctionis, vt facilius calcinari possit.

VITRIOLI CALCINATIO,

ex eodem.

Exemptum olla vitriolū, in minutas partes confringe, & in mortario subtilissimè tere, deinde tertiam aut quartam eius partem

E V O N Y M I

in recentem ac robustam ollam conijce, ac
 rursus in profundā fornacem, sicut ante, de-
 mitte, & aliquandiu vrito, donec rufius fiat,
 mox ollam ab igne depone, & moue eam, vt
 videas an satis calcinatum fuerit vitriolum.
 Nam si in olla fluctuat, argenti viui aut lique-
 facti plumbi modo, & saltantes bullas ei ac-
 culet, satis vstum esse intelligas. Tunc in ma-
 gnā & recentem ollam prius calefactam
 effunde, & effluet quasi sit liquidum, aut ad
 modum argēti viui. Quod autem reliquum
 est vitrioli, similiter sigillatim vt calcinetur,
 vras. Cum vstum fuerit, commiscetur rursus
 optimē in mortario, modestē agitando, ne
 puluerem excites, nares & fauces offensu-
 rum. Vbi hæc omnia executus fueris, Vitrio-
 lum in bilancem ponito, & animaduerte
 pondus ipsius. Nam si sex libræ, hoc est, me-
 dietas eius quod primo coxisti, super fuerit,
 benè omnia abs te sunt administrata.

D E F O R N A C E faciunda.

PRimo fornax apta est extruenda ex la-
 teribus in planū positis, quò enim cras-
 sioribus parietibus constiterit, eò ignis for-
 tior est, & diutius caliditas conseruatur. Fiat
 etiam quadrata & æqualiter vndique crassa:
 spacium internum concuum, ferè duorum
 spithamorum habeat latitudinem, non ta-
 men omnino, sed dempta tertia parte spitha-
 mi.

mi. Extruat^r autem hoc modo. Prima & infima cavit^o, habeat altitudinem semipedis, cui per transuersum imponantur ferramenta satis crassa, vt ignitis carbonibus non flectantur. Secundum spacium seu cavit^o super ferreum craterem constituta, ob deim roost, habeat duum pedum altitudinē, & ex anteriori parte foramen, per quod carbones iniiciantur. Hoc incipiat lateris transuersi crassitudine super craterem. Per medium deinde spacium, in ipso medio inspicienti fornacem, per transuersum infigatur ferreus axis quadrangularis, crassitudine pollicis, qui impositam retortam sustineat. In latere deinde sinistro fornacis, relinquatur meatus, per quem retortæ collum exeratur.

D E S T I L A T I O V I T R I O L I .

Postquam fornacem extruxeris, eligit^r retortam capacem, aptamque ante omnia, ex vitro Venetiano, aut saltem Hesiaco factam, prius vndique luto obductam, in eam conijcito totum vitriolum, (exempli gratia, ℥. vj. vt supra à principio) ita tamen vt aliqua pars retortæ relinquatur vacua, quò facilius à vitriolo spiritus ascendere queant: mox transuersam fornaci super ferream trabem itidem perlutatam, vnà cum fragmento testaceo perlutato, immediatè inter vtrumque ponendo, retortam impone, ita vt in medio fornacis retortæ collocetur.

B V O N Y M I

Rostrum eius seu collū extorsum, modicè
 pronum promineat, meatus autem qui col-
 lum recipit, luto obstruatur. Postea accipe te-
 gulas quinque, & facito ex ijs tectum supra
 fornacem, sub quo retorta lateat. Tectum
 luto vndiq; obducatur, quatuor pro fumo
 foraminibus relictis in singulis angulis, sine
 gulis, ea amplitudine, vt crassissimus pollex
 liberè intromitti & exeri queat: Fac etiam
 quatuor conos ex luto, quibus foramina ob-
 struantur. Quo facto, applica retortæ orifi-
 cio receptaculum grande, è vitro Venetiano
 aut Hesiaco, quo enim maius ipsum fuerit,
 eò liberius spiritus recipiet, si vero paruum,
 periculum est, ne spirituum copia disten-
 tum, rumpatur. Infunde etiam in retortam
 aquæ clarissimæ vncias xvj. aqua enim citò
 spiritus ad se recipit, & prohibet ne confrin-
 gatur receptaculum: & diligenter perlutetur
 in iunctura, cauendo diligenter, ne quid in
 receptaculum incidat, tingitur enim inde in
 rufum colorem oleum. Cum omnia hæc ab-
 solueris, dimitte per integram noctem lutum
 exiccari, ac si qua, fatiscunt rimæ, luto illis
 nantur: mane deinde placidum accende
 ignem, ex puris & magnis carbonibus, aper-
 to vno superius foramine, per quod fumus
 exeat, augeaturque successiue ignis vsque ad
 vesperam, quo tempore aperiendum est se-
 cundum foramen. Et attende diligenter, an
 appareant spiritus qui è retorta egrediuntur
ac li

ac si quis candidum efflaret fumum. Nocte sequente vigili cura cauendum, ne ignis remissior fiat, sed acrior, paulatim tamen: ita deinde auctum ignem in vigore teneas, ac altera die tertium aperi foramen, augendo sigillatim ignem, vsque quo etiam retortæ collum candescat: sequenti secunda nocte auge ignem, & post mediam noctem aperi quartum foramen. Cum ita in summo vigore ignis fuerit constitutus, videbis spiritus egredi, veluti conglomeratas nubes, qui cum cessare voluerint, aperi omnes fornacis aditus, & sine intermissione carbones ingere, vsque quo etiam receptaculum candescat, studiose cauendo ne quicquam frigidum aut humidum super retortam aut receptaculum incuria aut casu decidat. Peragenda hæc sunt in loco clauso, quo neque imber neque ventus ingrediatur. Conseruandus autem ignis est, donec nulli prorsus spiritus in vitriolo relinquantur, quod visu facile percipi potest. Cum autem nulli amplius egrediuntur, sine vt per se extinguatur ignis, ac totum opus, integrum cum nocte diem quiescere ac refrigerari sinito. Postea aufer cum contento humore receptaculum, & repone donec oleum ab aqua segregabis, tum contractam retortam inspice, & vide an caput mortuum nigrum sit, hoc enim signum est perfecti operis.

E V O N Y M I

S E G R E G A T I O I N F V

se aque.

Quoniam in receptaculo, continetur vnà cum vitrioli oleo, aqua, segreganda ea est, vt vitrioli liquor syncerus reponatur. Segregatur autem per destillationem in balneo, aut cinere subtili, tutius tamen est in balneo. Quapropter totum humorem qui est in receptaculo, in cucurbitam vitream Venetianam aut Hesiacam infunde, superponendo alembicum ex simili vitro factum, quæ benè luto circumlinatur. Sub balneo deinde accenso igne paulatim, sine aquam exire, donec pertransuerint octodecim istæ vnciæ aquæ, quas infudisti. Quod si vitriolum non benè calcinatū fuerit, plus aquæ egredietur, quamobrem videas vt 18, istæ vnciæ sint boni ponderis. Cum hoc peregeris, refrigerari balneum finito, & aquam quæ destillauit abijcito, quod vero in balneo in cucurbitæ fundo reliquum fuerit, purum est vitrioli oleum. Habet tamen plerunq; rufum colorem, ideo secundum sequentem modum, rectificandum est.

R E C T I F I C A T I O O L E I.

Accipe retortam Venetianam, antea luto optimo vestitam, in eam infunde, quod in cucurbita continetur oleum, Retortam

tam pone in minorem fornacē in capellam, quæ pura & lota arena repleatur, & quemadmodū antea in balneo, ita nunc in arena destilla, paulatim ignem acuendo, vt per intervalla delabantur guttæ. Retortæ orificio applica receptaculū ex eodem vitro factum, ac cōmissuram luto optimè claude, ne quicquam expiret. Vbi totum ē retorta destilla-uerit, refrigerari finito, & postea aufer, & infunde seorsim in purum vitrū Venetianum, quod habeat angustum orificium, ac reponceu præsens in multis morbis remedium, hoc est austerum vitrioli oleum, cuius vires & naturam nunc indicabimus.

V I R E S O L E I.

Merum ac non dilutum, neq; debet neq; potest intra corpus sumi, nam propter nimiam acrimoniã, ignis modo, interanea aut quicquid attigerit, adurit. Omnia enim corrodit præter vitrum, & pingua veluti ceram, picem, & liquidorū etiam oleorum colorem immutat, præsertim olei macis, cui si misceatur, sanguineū reddit colorem. Si etiã in duobus vasculis contineatur, quantumuis frigidum, & repente sibi ipsi misceatur, adeo incalescit sua sponte, vt manibus vix teneri queat. In terram effusum bullit, quemadmodum melancholig species, vnde etiam Melancholia artificialis appellatur. Quemadmodū enim melancholia, ita etiam hoc oleum ven-

X

E V O N Y M I

triculum confortat, & ad cibum inuitat ac
stimulat, frigidum ventriculum calefacit,
phlegma omne consumit, crassos & viscosos
humores incidit, colicæ ac dysentericæ opitu-
latur, sitim ac feruorem interaneorū in fe-
bribus extinguit, singultum prohibet confe-
stim, & nauseam ac cibi abominationē auere-
tit: sed temperandum est cum alijs quibus-
dam. Quare exemplum vnum aut alterum
apponemus.

℞ olei macis, terebinthine claræ ana gutt. xij.
aquarum anisi, fœniculi ana ℥ ij.
syrupi liquiritiæ ℥ j.

Olei vitrioli guttas iij. vel iiij. Misce ome-
nia optimè, & gustato, si accetositatem ha-
beat, quæ dentes non in stuporem trahat,
benè est: si non est acetosa potio, instilla ad-
huc vnam aut alteram guttam, & consule
palatum, ac propina secure aduersus cal-
culum. Vel.

℞ syrup. de menta ℥ j.
aquæ cinnamomi ℥ iiij. s.
olei cinnamomi guttas ij.
olei vitrioli guttas iij. Misce, da secure, ad
ventriculum debilem. Aut.

℞ syrup. ex succo aut infusione violarū ℥ j.
aquæ cinnamomi, ℥ j. hordei ℥ iiij.
Olei vitrioli guttas iij. aut iiij, misce & con-
trahet puniceum colorem, & saporem vini
austeri, cinnamomo aromatizati, propina
contra calores & sitim febricitantium.

DE OLEO VITRIOLI AVSTERO,
quomodo dulce fiat.

A Principio huius capituli de oleo vitrioli, dictum à nobis est, oleum vitrioli austerrum, duplici mixtura constare, videlicet multo alumine, & pauco sulfure. Quare cum ex austero oleo, dulce extrahitur, nihil aliud fit, quam quod sulfur ab alumine segregatur. Est itaque dulce vitrioli oleum, nihil aliud quam oleum sulfuris, aut ipsum sulfur in liiquidam substantiam redactum, & hoc proprie oleum dici potest. Est enim pingue & vntuosum, quemadmodum etiam ipsa sulfur, quod in oleo & non in aqua liquefcit. Sequitur autem modus segregationis.

M O D V S S E G R E -
gationis.

R Ecipe vini ardentis acerrimi, & ter sublimati ʒvj. olei vitrioli austeri tantundem, misce in Venetiano vitro, & pone in cucurbitam parvam angusto orificio, & luto optimo orificium claude, dimitte ita per integrum mensem aut duos. Deinde effunde in cucurbitam, cui sit immediate annexum alembicum, hoc est, ein Kolb mit einem angeschmeltzen belm / cuius figuram subiiciemus, pone deinde in parvam fornacem ac dimidiam eius partem cinere obrue,

E V O N Y M I

postea applica recipientē & luto iuncturam
 claude diligenter, & extrahe \bar{z} vj. vini arden-
 tis quas infudisti. Vt vero tutius hoc fiat, po-
 ne in balneū Mariæ, sic solum vinum, absq;
 oleo, ascendet. Cum extraxeris autē per bal-
 neum infusas vj. \bar{z} vini vsti, pone id quod re-
 siduum est in fornacem, vt arena mediam cu-
 curbitæ partem attingat, ac nouo & vacuo
 recipiente, eoq; non magno applicato, luto
 iuncturam diligēter claude. Accende deinde
 modestum ignem, & sensim extrahe omnem
 humiditatē, quæ relicta est in cucurbita, do-
 nec nihil humidi amplius infundo appareat,
 adhibita semper maxima cura & diligentia,
 vt ignem ita modereris, ne ebulliat vsque ad
 alembici canalem. Nam si hunc ebullitio atti-
 gerit, sedare non potes, neq; prohibere, quin
 in receptaculum egrediatur, ac totum oleum
 perdat, solet enim facillimè ebullire. Cum au-
 tem sensim extraxeris, aufer statim recipien-
 tem cum suo humore: tum videbis duo con-
 tineri in eo, aqueum videlicet humorem, &
 oleosum, ac pingue. Segregabis autem vnum
 ab altero statim, ita vt nihil aqueum in oleo
 relinquatur. Nam aqua illa oleum corrup-
 pit. Solet vero oleum plerunque aquæ inna-
 tare, maximè si infusum prius vinum, om-
 nino per balneum extractum fuerit, sed sta-
 tim poteris tactu oleum ab aqua discernere.
 Oleum enim pingue est, aqua minime. Se-
 gregatum oleum deinde vsui reserua.

FIGV

FIGVRA CVCVRBITAE CVM
alembico immediate annexo. Ein Kolb mit einē
angeschmeltzten helm / die muß man in den
glashütten bestellen zū machen / vß
zerbrochnem Venedischem
glas / ꝛc.

Vires eius quod
segregatū est,
sunt omnino eadē,
quæ & sulfuris,
sed omnia effica-
cius præstat, quia
propter liquidita-
tem facilius pene-
trat ad actiones pro-

prias, quod sulfur nō potest: quia impeditur
à soliditate & spissitudine sua. Illud verò am-
plius potest sulfure hoc oleum, quod valet
præterea ad omnes in corpore putrefactio-
nes & præcipue ad pestem, ad educendum è
pulmone in pleuritide & peripneumonia, &
difficili tussi, pus, & crassos viscososq; humo-
res. Tuto enim & absq; vlllo periculo, intra
corpus sumitur. Calculum neque in renibus
neq; vesica, coalescere sinit, exulceratam vesti-
cam sanat. Dosis eius est vna, aut altera guttu-
la, aut tres, in vino modico temperatæ. Mi-
scetur etiam rotulis, morsellis è saccharo fa-
ctis. Diligenter autem reseruandum est, nam
modicum fit ex ꝑ. j. austeri olei vitrioli, &

E V O N Y M I

facile propter aëream naturam, euanescit. Et hæc quidem omnia, aut pleraque saltem, ex ex Valerij Cordi libro de artificiosis extractionsibus.

Vitrioli oleum, ad hunc modum paratur, secundum Falloppium in secretis remedijs, ex Italico translatis. Vitriolum Romanum (hoc enim non Germanicum est accipiendum, quia continet in se de ferro, quod stomachum confortat, eiq; est familiare) in fornace reuerberationis positum, ad rubedinem calcinatur. Deinde posteaquam fuerit ita ad rubedinem calcinatum, ponitur in bociam, quæ forma testudinem, instrumentum musicum, referat, optimè ac diligentissimè perlutatum luto purissimo sapientiæ, eaque in furnum reuerberationis eo modo est collocanda, vt collum bociaë extra fornacem promineat, & paululum deorsum sit inclinatum. Huic adapteretur recipiens, itidem in iunctura quam diligentissimè clausum, sicq; quatuor diebus continuis & totidem noctibus oleum vi ignis est eliciendum, quo ad nihil penitus superfit, quod destillari possit. Quo facto, apparebit nigerrimum, instar atramenti, quod in vitro diligenter clauso, ne perspirare possit, est seruandum. Atque hic modus facilis est, & optimus. Vfus eius, talis est. Accipio iulepi violacei ℥.j. & ℥. alteram aquæ vitæ optimæ, aquæ rosarum
vncias

uncias tres, musci soluti duo carat, & drach. unam olei iam dicti, & commixtis omnibus fit diuinissima mixtura. Etenim si detur cochleare eius patienti febrem acutam & calidam, continuò recreatur & refrigeratur. Contra sputum sanguinis, contra fluxus alui, contra venarum rupturas in pectore, & catarrhos datum, statim prodest. Aquae horum omnium certissimam experientiam vidi, &c.

Alius modus. Recipe vitrioli quantum videtur, & calcina in olla, calcinatum in puluerem contunde, puluerem pone in retortam, & superfunde aquam fortem communem, vt imbibatur in loco calido, sine stare viginti quatuor horas aut amplius. Deinde pone in fornacem retortam, & superius tege, ac perluta, relictis quatuor foraminibus. Destilla primo igne lento, vt post quatuor muscos tactus, gutta exeat: cum aqua non amplius destillat, tum ignis amplificandus, vt spiritus exeant: id erit oleum. Deinde in balneo Mariæ, separa aquam ab oleo: eam aquam serua, donec iterum vis oleum facere. Postea oleum in retorta in fornace, igne magno destillando purgabis. Poteris album, rubeum, vel flauum facere, pro ignis magnitudine. G. Rascol.

E V O N Y M I

Alius modus. R̄ aquam vitæ, & eam pone in alembico vitri benè lutato, & inter cucurbitam & operculū, ponas quatuor membranas tenuissimas, & fac destillare aquam vitæ, ad dimidiam partem, vel minus. Postea R̄ vitriolum, & puluerisa optimè, & pone in cornuta lutata, & fac destillare: aquam vero quæ destillabit, rursus excipe & pone illam super fæces imbibendo, & hoc facito quater, quoad non amplius destillet. Postea

rursus tere, & simili vase impone benè lutato, cum aqua vitæ sic præparata vt supra, ita tamen quod aqua vitæ excedat, per duos digitos in vase prædicto bene clauso, & maneat per sex horas in igne lento, & hanc aquam seorsim serua, iterumq; aliam aquã vitæ impone, (sex horis) vt supra, idq; tertio est faciendum. Postea accipe istas tres aquas, & destilla in balneo Mariæ, cum vitriolo supra dicto, & quod destillabit, abijce, si volueris, & inuenies oleum in fundo. Huius olei, cum quis acceperit, septem vel octo guttas cum vino maluatico, vel alio vino albo, vel oleo rosarum, aut violarum, ante pastum, conseruat valetudinem. Cum aqua pimpinellæ mundificat sanguinem, lætificat cor, & conseruat calorem natuum. Cum decoctione buglossæ & masticis vel

vel eorundem aqua, sanat vertiginem. Cum aqua saluiae valet contra spasmodum. Cum aqua maioranae & basiliconis, valet contra tremorem cordis. Cum aqua feniculi & sileris montani, sanat debilitatem visus. Cum aqua ireos, bonum est contra catarrhos à capite. Cum aqua vel decoctione rosarum, compescit fluxum sanguinis narium. Cum aqua capillorum veneris, tussi medetur. Cum aqua citri, appetitum mouet. Cum aqua betonicae, sanat omnes ructus & dolores stomachi: quod si verò dolor hic fuerit à causa calida, dabitur rectè oleum cum aqua rosarum & diarrhod. abb.

Oleum vitrioli, ex relatione domini Georgij Haymbergeri, & vitriolum commune, q. vis, destilla aquam eius ab eo, per alembicum, vt scis: postea & faeces, seu terram vitrioli è vitro, & calcinato valdè bene quàm potes maxime: tunc affunde aquam, quam prius à vitriolo destillasti, super terram vitrioli calcinatam, & pone in siccam cellam vinariam, & habebis verum oleum vitrioli. Sed terra vitrioli calcinata, debet prius benè conteri, & tunc aqua super affundi. Cum hoc oleo, & cinnabrio, fac vt scis, ad congelandum mercurium. Ex libro manuscripto veteri Alchymico.

Alius modus. Vt facias oleum vitrioli, accipe vitrioli Romani subtiliter triti ℥. xx. & dissoluatur paulatim in vase non vitreato, supra carbonem, & postquam fufum fuerit

E V O N Y M I

sine vt tādū bulliat, qnoad benè sit exiecatū.
 Quo factō, puluerifetur diligēter, & ponatur
 in aliud vas nō vitreatū, sed bene coopertū, ne
 quid immunditiei accedat. Deinde excitetur
 supra infraq; ignis clarus & vehemēs, ex car-
 bonibus, vt vitriolum instar cinnabaris rube-
 scat. Huius rubificati vitrioli, accipe ℥.xij. et
 imponas retortæ optimè perlutatae, cum suo
 recipiente, similiter lutato in iunctura: ac
 primo quidē die lento igne, secundo verò for-
 tiori ex carbonibus tantū, ac tertio fortissimo
 etiam ex lignis factō, destillabis oleū vitrioli.
 Notandum autem est, quod in recipiente ali-
 quid aquæ vitæ est ponendum, vt vitrioli spi-
 ritus retineantur. Ac post destillationem ea-
 dem euaporāri debet, posito nimirum reci-
 piente supra carbones, ita eleuatur uapor fœ-
 tidus, & vbi nullus vapor apparuerit am-
 plius, aut grauiter fœteat, tum oleum vitrio-
 li purum relictum erit. Facultates huius olei
 sunt penè innumeræ. Cum aqua tamaricis
 valet cōtra passiones splenis. Cum aqua rha-
 phani vel puluere tabularum marmoris, va-
 let contra lapides, & omnem passionem renū
 ac eorundem oppilationem. Cum aqua ca-
 lendulæ ac verbenæ, valet contra pestē. Cum
 aqua saluiæ & buglossæ, contra morsum ser-
 pentum. Cum aqua vitæ, est summum reme-
 dium ad superfluitatem menstrui. Eodem
 modo datum, tollit tertianam. Cum aqua
 pentaphylli & marrubij, curat quartanam.

Cum

Cū aqua filicis, necat vermes. Cum vino maluatico, vel cum aqua pimpinellæ, vsque ad quantitatem octo guttarū bibita ieiuno stomacho, lætificat cor, mundificat sanguinem, & lepram reprimat, conseruatq; & auget calorem naturalem. Sumptum cum aqua fumi terræ, & aqua mirobalanorum, citrinorū, curat lepram. Cum aqua maioranæ, leuat dolorem capitis, & interficit pediculos capitis, Cum aqua buglossæ & melissæ, tollit dolorem capitis, hemicraneā, vertiginem & scotomiam. Post purgationem sumptum cum aqua liliorum alborum, purgat lethargum. Cum aqua rutæ, curat lethargum. Cum aqua fœniculi, vel apij, vel acori, confert memoriam, & prodest ad diminutionem intellectus. Cū aqua lactucæ vel papaueris albi, prouocat sōnum. Cū aqua borraginis vel buglossæ, prodest melancholicis. Cum aqua nenupharis, & cum aqua myrtillorum, tollit phrenesim & apostema calidum, & prodest in pellicula cerebri. Cum aqua vitæ, post purgationē, tollit apoplexiam. Cum aqua pæoniæ, tollit morbum caducum. Cum aqua mentastri, valet contra paralysem. Cum aqua saluiæ, valet contra spasmus. Cum aqua basilici & maioranæ, tollit tremorem cordis. Cum aqua trifolij, tollit dolorem corporis. Cum aqua fœniculi & sileris montani, tollit omnem debilitatem visus. Cum aqua sigilli Solomonis, valet contra surditatem & tinnitum aurium.

E V O N Y M I

Cum aqua ireos, valet contra rheuma capie-
 ris. Cum aqua capularum glandium & roz-
 farum, restringit fluxum narium. Cum aqua
 saluiae & hyssopi, valet contra paralyfim. Cū
 aqua morsus diaboli, valet ad squinanciam.
 Cum aqua capillor. veneris & hyssopi, valet
 ad tussim. Cum aqua plantaginis, valet con-
 tra pleurifim, & eos qui emittunt sanguinē
 per os. Cum aqua cuscutæ & capill. Veneris,
 valet contra pleurifim. Cum aqua rosarum,
 aut vini granatorum, valet contra syncopē.
 Cum aqua corticum citri, tollit debilitatem
 appetitus. Cum aqua mentæ, valet contra de-
 bilitatem & frigiditatem stomachi. Cum a-
 qua myrtillorum, valet contra dolorem sto-
 machi calidi. Cum aqua portulacæ extinguit
 sitim. Cum aqua betonicæ, tollit eructatio-
 tionem & dolorem stomachi, & si dolor est
 ex causa calida, debet dari cum aqua rosarū,
 vel puluere diarrhodon abbatis. Cū aqua ci-
 toniorum, tollit vomitum, & si est cum san-
 guine, detur cum aqua plantaginis, vel cum
 aqua bursæ pastoris, & puluere diarrhodon
 abbatis. Et si est de vena fracta in pectore, vn-
 ge cum calce corticum ouorum, & sanabitur,
 dando mane singulis diebus per mensem cō-
 tinuū. Cum aqua pulegij & puluere diarrho-
 dō abbatis, facta purgatione, valet contra in-
 flammationem stomachi. Cum aqua scabio-
 sæ, tollit torsionē corporis, quæ venit ex cau-
 sa veneni, & si est ex alia causa, detur cum a-
 qua

qua rutæ, & syrupo de nenuphare. Cū aqua rutæ, valet ad colicam passionem. Cum aqua verbasci vel millefolij, valet contra hæmorrhoidas & alias passiones inferiores. Cū aqua absinthij, valet aduersus morsum venenosarum bestiarum. Cum aqua endiuia vel eupatorij, valet contra omnia apostemata hepatis, & contra hydropisim. Cum aqua pentaphylli, valet contra ictericiam. Cum aqua artemisiae, valet contra passionem matricis & asthmatis. Cum aqua allij, tollit dolorem dentiū. Cum aqua mentastri, vel aqua vitæ, tollit sciaticam. Cum aqua caulium, tollit podagras frigidas. Cum aqua parietarie & plantaginis, curat podagras calidas. Cum aqua agrimonie, valet paralyticis. Cum aqua eupatorij, tollit passiones splenis. Cum aqua rorismarini, confortat stomachum. Cum aqua calamenti, valet ad catarrhum, qui descendit in pectus. Et tandem valet omnibus passionibus, si detur cum aqua appropriata passioni, & dicitur aurū potabile, & est pretiosius omni medicina, sicut aurum præstat reliquis mineralibus. Cum aqua betonicae, valet contra iliacam & colicam passionem. Cum aqua nasturtij & millefolij, prouocat vrinam.

Oleum vitrioli parandi modus, à superioribus non multum diuersus & bonus, quem ab amico quodam accepit, qui affirmabat, se nouisse chirurgum, qui hoc solo sibi quæsierit victum: translatum ex manuscripto Ger-

E V O N Y M I

manico. Sūt aliqui, inquit, qui, ex vitrioli Ro-
 mani aut Vngarici lib. 10. aut 12. in boccia per-
 lutata, aut terrea inuitreata olla, quam in las-
 tus inclinant in ipsa fornace, iunctura cum
 suo recipiente diligenter perlutata, vi ignis
 oleū vitrioli eliciunt. Alij per ascensum vbi
 destillauerint, separāt phlegma ab oleo, rur-
 sumque idem phlegma capiti mortuo affun-
 dunt, & denuo destillant vt prius, idq; repe-
 tunt toties, donec vitriolum penitus factū fu-
 erit inutile, nihilq; olei contineat. Et licet his
 modis extracta olea, ad multa variaq; sint vti-
 lia; ego tamen, vt intra corpus, aut quocunq;
 alio modo vsurpari oleum possit, ita in eius
 præparatione procedo. Accipio ollas nouas
 etiam non inuitreatas, quibus indo vitriolū,
 & igni admoueo, vt lique scat vitriolum. Po-
 test tamen etiam, quamuis non ita necessa-
 rium sit, eidē aqua affundi, & spatula lignea
 agitari, & sic iuxta ignē exiccari. Hac prima
 calcinatione, à venenositate sua perpurgatur
 vitriolum. Tum rursus in puluerē redigo vi-
 triolum, & per cribrum setaceū subtile trans-
 mitto, vt exactè in puluerem redigatur, & si
 quid fuerit crassiusculum, rursus tero, &c. Po-
 stea calefacio aquā, eamq; ita feruidam, in va-
 se satis amplo & capaci existente puluere, af-
 fundo, atque spatula lignea agito aliquoties,
 sicque sino, vt per noctē quiescat. Mane post
 residentiam, aquā puriorem omnem, quo ad
 eius fieri potest, aufero, turbidā verò per fil-
 trum

trū destillo. Fecibus iisdem post destillationē
 relictis, rursus affundo aquam feruidissimā,
 rursumq; agito, separo, vt supra, idq; tandiu
 repero, quoad vitriolū nullam amaritudinē
 in se habeat, aut aquæ cōmunicet. Hoc clarū
 ex vitriolo lixiuū aut aqua, iuxta ignē, tādū
 coquatur, donec in vase, in lapidē coierit aut
 concreuerit, consumendo aquā. Huius deco-
 ctionis beneficio, tollūtur omnes phlegmati-
 cę & crassę humiditates, & quo penitius exic-
 cabitur, eo subtilius, melius, ac præstātius fiet
 oleum. Vitriolum sic percoctū & exiccatum,
 rursus pulueriso, eiusq; pulueris ℥. 6. aut 8.
 in bociā terream inuitreatā, aut ollam mitto,
 atq; in fornace ita in latus inclino, vt collum
 eius extra fornacem, per duorum digitorum
 longitudinem, promineat, & coniungatur cū
 recipiēti suo, bene iuncturā perlutata. His pa-
 ratis, primo die, lento igne procedo, ita vt vix
 sentiat, deinde verò paulatim ignē fortifi-
 co, per diem vnū aut alterum. Etenim si ignis
 à principio fuerit vehementior, recipiens mi-
 nimè erit ferendo, sed dissiliet. Apparebūt in
 destillatione spiritus candicantes, qui in reci-
 piēti cōspici possunt. Illi enim indicio erūt,
 deficientis aut excedētis caliditatis. Cauendū
 aut est, ne spiritus cohibeantur à debili igne,
 valido enim igne promouētur. Est autē ignis
 tandiu seruandus, quandiu spiritus apparuer-
 rint. Vltimo debet fortissimus esse, etiam ex

E V O N Y M I

flammis. Vbi spiritus deficiunt, refrigescat
 per se, & infunde in bociã Venetianã vitreã,
 ibi per duos dies stet, vt clarescat. Quo facto,
 oleum separetur à fæcibus in aliud vitrũ Ve
 netianũ in quo seruetur. Neq; enim quouis vi
 tro, sed fortiori cõseruari potest. Vsus olei est
 multiplex. Pestis tempore, sumitur in cerui
 sia, vino, aqua, carne, aut brodiocalido, mane,
 sic enim præseruat ab aura venenata, & à ve
 neno quoq;. Cõtra infinitos alios morbos, da
 tur diuersis modis, nunc guttæ ij. nunc iij. plu
 res aut pauciores, p necessitate. Oportet aut
 vt cum liquore cui admiscetur, probè miscea
 tur, agitando, nã sua natura oleũ fundũ petit.
 Modus aut in exhibitione olei sit, saporis in
 acidũ mutatio. Bibitur in die bis, mane iij. vel
 iiij. horis ante cibũ, & vesperi à cibo. Quomo
 do aut ad particulares morbos, & cũ quibus
 liquoribus exhiberi debeat, lege in præceden
 tibus. Contra sitim datur cũ aqua portulacæ.
 Ad synanchẽ & inflãmationẽ oris & parysith
 miorũ, cũ aqua foliorũ quercus. Ad epilepsiã
 valet oleũ vitrioli, si vnã destillẽtur persicorũ
 nuclei. Ad vëtris dolores, cõferunt vinũ opti,
 rectificatũ, & oleũ oliuarũ purgatũ, cõmixta
 cũ oleo vitrioli & potata: purgat enim & san
 guinẽ mundificat, appetitũ excitat, & omnes
 futuros morbos abigit. Valet ad memoriã,
 & acuit ingeniũ, cum aqua fœniculi, vel apij,
 aut aqua lilior. Mêses mulierũ inordinatos, re
 ducit in viã: nã abundantia eorũ cohibet, de
 fectũ verò promouet.

De facultatibus olei vitrioli, sic scribit quidam ex Gesneri amicis. Præcipua eius vis est, Montano etiam astipulante, vt homines tardius senescere faciat, dentesque pessimos ac purulentos, efficiat pulcherrimos, ac firmissimos, gingiuas etiam firmas reddat, si cū vna aut altera guttula, quotidie dentes leuiter fricentur. Quo & Curtisana quædam mulier, dentes suos Venetijs ab omni immunditie ac prauitate, in plurimos annos, solidissimos retinuit & cōseruauit. Noluit tamē Montanus, absq; aliorum simpliciū additione, ad morborū curationem, & symptomatū remotionem vti: semper enim ad ea quæ moderatiora, & tutiora essent, respexit, hæc ille. Ad morbū scorbugium (scorbuticum) quidam non sine maxima mercede, vsus est fœliciter.

De vsu olei vitrioli Arnoldi. R̄ theriacam optimā, adde paucas guttas olei vitrioli, stent simul mixta donec vtaris. Si quis decūbat, nō tamē ad mortē, R̄ huius mixturæ pondus auri, aut si homo nō imbecillis sit, paulò plus, & cū paucovino mane hora 4. mediocriter calidū propina totū: & si quid parū remanserit in fundo, id quoq; vino ablutū bibatur. Inde æger in lecto bene coopertus & capite obuolutus. ita vt totius corporis nihil quā os emineat, per 4. horas iaceat, & sudet quantū potest, nec dormiat. Tū linteis mutatis, maneat adhuc in lecto (nō sudando) per 3. horas prius quā edat aliquid. Tunc edat aliquid, & bibat vinum vetus bonū.

Y

E V O N Y M I

Post hoc pharmacum medicus poterit etiā alijs medicamentis vti, vt purgantibus & cōfortantibus. Natura huius medicinæ est, omnē morbum imminuere, & viā præparare ad sanitatē, idq; cito & breui tempore, fac modo vt æger pareat, & bonam diætam seruet. Curandū vt quatuor prædictis horis rectē & copiosē sudetur. Ritē enim adhibitus hic potus, nunquam frustratur medicum. Curandū ne æger cum sumpsit, reuomat.

In colica, Benedictus Victorius sic oleo vitrioli vtitur. Recipit vini maluatici ʒ ij. olei vitrioli ʒ s. Experimentum mirabile, si detur in hora doloris sine feбри. Prodest etiā si locus dolorosus inungatur cum oleo vitrioli, præmisso enemate. Ad anginam remediū expertissimum, Alexij Pedemontani lib. 1. & olei vitrioli Romani, guttas tres, quibus in vinum iniectis, fiat gargarismus. Eius guttæ ij. cum aqua saxifragiæ, vrinam prouocant. Ad vlcera mala tiliarum, aqua aluminis valet, cum modico olei de vitriolo mixta.

Contra febres, recipe vitriolum calcinatū, & puluerifatū, superinfunde aquā vitæ, vt ij. digitos excedat, sine vt quiescāt per tridū aut quatrīdū, postea infunde aliam, & similiter fac, deinde abstrahē aquā vitæ, da ij. vel iij. guttas in aqua cōuenienti: sex aut vij. dies oleo vitrioli madidū linteolum applicatum fronti, grauem capitis dolorē curasse, retulit quidā. Dolorē vētris & stomachi, leuat potio

olei

olei de vitriolo, cum 3 ij. vini maluatici. Oleū vitrioli aquæ iniectum, vt fiat acidula aqua, purgat. Quidam curauit eo colicam desperatam: & exhibuit in asthma phlegmatico, in periculo suffocationis, profuit cum vomitu. Hic aliquando sumpserat 3 j. pituitosis omnibus affectibus vtilissimā, præsertim ventriculi. Ad verrucas tollendas, singulare: arbitratur quidam etiam vtile esse ad clauum, quamquam expertus non sit.

Oleum vitrioli nostrū sic fit, Recipe de vitriolo meliori, quātū eius habere poteris, dissolue illud in aqua calida, postea permittite vt aqua rursus clarescat, & destilla per filtrū, & quod destillatū est, pone in vas cupreum, vel deuitreatū. Post rursus in aliud vas vitreatū pone, collocando intra carbones, vt vitrū ad summū rubescat: postea iterū dissolue vt prius, per filtrū destilla & exicca, quousq; bene rubescat, tū teratur minutissimè, & triti vitrioli pone ℥. j. aut ad summum ij. in vas vitreū seu bociā, & antequā imponas, infunde aquę vitæ sine omni phlegmate cyathum dimidiū in vitrum, ac tandem superaffunde puluerem vitrioli, & mitte bociam contra bociam in furno apto, & dato ei primo quidem ignē leuem, quousque fumi albi comparuerint, post augmenta ignem, & dato ei ignem flammē, ad finem vsq; continuando. Post accipe omne qđ destillatū fuerit, & in retorta destilla per arenā. At rursus qđ destillauerit, iterū

E V O N Y M I

in retortam infunde & rursus destilla, idq; torries, quo vsq; nullæ faeces in retorta manserint. Tum destilla in balneo forti, & separabitur quinta essentia, & phlegma & manebit oleum purú in fundo vasis: quod si non satis purum aut mundum inueneris, ponas iterú per se solum in retortam, & iterum destilla semel per arená, & habebis oleum optimè rectificatum, quod serua, quia carum.

Olei vitrioli præparationem ingeniosam, probatam, nec non absolutam, integrâq; docet quidam magnus eius artifex, in sequentè modum, ex Germanico translatum. Ad olei destillationem, ante omnia extruenda tibi erit fornax quadrata, eius amplitudinis, vt in ea collocari facilè possit boccia magna perlustrata, vitrea, octo aut decem mensurarum capacax, magno & amplo ventre constans. Primo extruatur à terra fornax altitudine pedis aut circiter, deinde craticulam collocato ab hac iam dicta altitudine, circiter pedem vnum cum dimidio distantem. Tum per mediam fornacem ferrum oblongum, & forte, optimo luto perlutatum, & pertingat ab vno fornacis latere, ad aliud. Inter craticulam & ferreum baculum aut stylum, adaptato pigrum Henricum fornaci, secundum latus, prout sequens figura, tibi depingit. Sic autem Henricus piger ea magnitudine, vt caput penè ingerere possis. Quibus paratis, cõtinuetur fornacis extractio supra ferreum bacu-

baculum per pedis vnus cum dimidio altitudinem, ac ita apertam relinquito, vsque quo vitrum, in quo vitriolum continetur, fornaci imponas. Et nota, istud latus versus pigrum Heinricum debere à craticula, vsque ad summitatem esse apertum, quo ad vitrum fornaci sit impositum. Parata fornace, accipito vitrioli ℥. xxx. aut xl. pro magnitudine & capacitate vitri, & vitriolum pone in ollam inuitreatam, quam colloca in ignem, vt exactè calcinetur, ne quid humiditatis in eo relinquatur, & quo ad punicio colore tingatur, aut instar lapidis induretur: tum perfracto vase terreo, & refrigerato vitriolo, in mortario minutissimè pistetur, & puluerisatum, impone vitro huic magno, cuius supra facta est mentio. Vitrum hoc vitriolo repletum, ea parte fornacis, qua aperta est, ponatur per transversum supra transiens ferrum, deorsum collum vertendo, quantum potes, ita tamen ne vitriolum effundatur, & collum promineat extra fornacem, ad dimidij pedis longitudinem, quo recipiens commodius postea luto adaptari queat. Quo facto, partem fornacis apertam, à craticula, ad summum vsque claude, vitrum simul diligenter luto, fornaci coniungendo. Ad summitatem vbi perueneris, in vno quatuor angulorum facito foramen magnum, cui magnitudine, cum suo operculo, quod admoueri & remoueri possit, reliquis tribus

E V O N Y M I

angulis, itidem fiant ventilia, minora tamen, ut digitum maiorem tantum capere possint. Dehinc fornax paulatim est contrahenda, & in acutum efformanda ita, ut in summo foramen quoque ea amplitudine relinquantur, quæ manum intromissam, liberè admittat, cui operculum quoque fabricandû, quo claudi possit, aut aperiri. Postquam fornacis extructionem, vna cum bociâ, ei indita, ita perfeceris, rursus alio opus est vitro magno, capaci octo vel decem mensurarum, idque collo bociæ, quod extra fornacem est exertum, accommodandum, more vasorum recipientium, ita ut collum alterius satis profunde in recipiens ingrediatur, & vtrunque simul, diligenti studio, & optimo luto, coniungatur, ut moris est. Totam hanc fornacis & vasorum descriptionem sequens figura ob oculos ponit.

Vbi notandum pigrum Heinricum, non debere ita exactè craticulam attingere, sed satis esse, si carbones eò deferat.

1. Porta, per quam aër subingrediens, ignè fouet.
2. Craticula, cui carbones incumbunt.
3. Piger Heinricus, carbones deferens.
4. Locus, quo repositum est oblongum ferrum, sustinens bociam.
5. Collum bociæ prominens, deorsum inclinatum.

6, Re

6. Recipiens illud magnum.
7. Ventilia, quatuor in fornacis angulis sita.
8. Foramen magnū, in sūmitate fornacis existens.

Vbi hæc omnia præparata, calefiat fornax cum igne carbonum, & piger Henricus magnis carbonibus repleatur: operculo imposito claudatur, & omnia reliqua ventilia, exceptis tribus supra memoratis paruis. Ostium quoque, quod sub cratere est, vnitate notatum, ex parte dimidia claudendum, propter aërem, ad conseruandum ignem. Procedendo itaque primo, igne mediocri, mox stillabit oleum clarum: vbi olei color clarus, cœperit fieri obscurior, & oleum vtunque turbidum, ignis erit fortificandus, & sequetur materia rubra, quæ propellenda est, fortificando paulatim ignem, ita vt etiam, per foramen, quod in summo existit, carbones iniicias, & fornacē ijs repleas ad ventilia vsq;, quæ aperienda sunt, nec vllum clausum relinquendum. Sic destillatio est continuanda, quandiu destillat, id quod fit 24. aliquando

Y 4

E V O N Y M I

30. horis, quibus continuè, sine vlla intermissione, destillatio absoluenda. Hoc enim modo, habebis oleum vitrioli perfectissimum. Itaque hic modus, non semel, vtpote verissimus, à quodam insigni artifice est probatus. Vbi notandum est, recipiens vas refrigerandum esse, alio vase aqua frigida pleno, cum epistomio, vt supra recipiens vas, continuè aqua frigida destillet: aut imposito huic vasi filtro, aqua similiter supra recipiens destillet, sicque refrigeretur recipiens, quod vi excedentis caliditatis, alioquin dissiliret. Post absolutam destillationem, & fornacis, vitrique refrigerationem, oleum in retortam effundatur, & balneo Mariæ rectificetur ab ignea, aut rubra materia, quorum vtrunque seorsim est seruandum. Alius existimat, consultius fore, vt, postquam rubra materia comparuerit in destillatione, recipiens mutetur, ne quo pacto verum oleum, aliena quædam qualitate afficiatur. Vsus huius olei est, contra quascunque febres: contra colicam, & stranguriam: contra lapidem aut arenulas vesicæ. Suffocationi vteri, pesti, lepræ, dysentericæ, dentium dolori, tussi, pectoris apostematis, & pulmonum, ascendenti etiam & quasi suffocanti pulmoni, valet apprimere. Hydropisim à quacunque causa curat, contra podagram, paralytim, &c. prodest. Sumi verò debent duæ vel tres aut quatuor guttæ pro vice in aqua vel vino, mane, aut vesperi.

Leons

Leonhardus Fierauanti, lib. 2. secretorum lingua Italica scriptorum, modū docet destil landi oleum vitrioli, qui à communi modo nihil omnino differt, nisi quod destillatio olei octauo demū die, aut decimo absoluitur, & à principio, vt videtur, ignem flammeum excirat, & oleum ipsum nigrum destillat.

Oleum vitrioli compositum, ℞ sacchari purissimi & albi ℥. iiii. rhapontici ℥. j. rhabbari ℥. j. florum mercurialis ℥. j. pistatis & contusis omnibus simul fiat pasta. Postea accipe aque vitæ optimæ, ℥. iiii. & omnia simul in retortam conijce, que diligentissime sit perlutata, ac pone in sinum equinum calidum per sex dies, postea destilla per balneū Mariæ, quo ad nihil amplius eliciatur. Tum fæces relictas in sacculo lineo, fortiter torculari exprime. Deinde accipe aque fumiterre, buglossæ, scabiosæ, ana ℥. vj. & cum his aquis lauato diligenter fæces expressas, & rursus torculari exprime, ac postea abijce. Ac eas quidem duas aquas, quas per expressionem collegisti, destilla per filtrum toties, quoad satis clara appareat. Postea cum prima aqua commisce, & simul omnes destilla in balneo Mariæ. Vbi autē ex tribus istis, vnam aquam perfeceris, pro qualibet libra aquæ, pone ℥. j. olei vitrioli finissimi, & serua in vase vitreo ad vsum. Hanc aquam parauit tempore æstatis, & maximo successu, sum ea vsum. Stomachum debile restituit, sanat lienem, dolorem

E V O N Y M I

capitis mitigat, & dentium, &c. Senes in vigore quodam conseruat, cuius ego experientiam certam vidi, in viris & mulieribus, sanitatem conseruat, qui ea fuerint vsi. Modus autem, & quantitas est, vt mane accipiatur vncia dimidia, frigida ita, qualis est, post cuius assumptionem, cibus ad minimum 4. horis tardetur, eoq; die, cibus boni succi vtatur.

Vitrioli oleum corrosiuum. Vitrioli Romani ℥.vj. salis cōmunis ℥.j.℥. calcinentur simul tandiu, quoad rubere incipiant, tum amoue ab igne, & puluerisa simul, ac diuide in tres partes. Postea habeas tres bocias similes testudini, optimè luto sapiētiae perlutatas, & in vnā quamq; harum, pone vitrioli rubificati partem tertiā, & omnes tres bocias in vnā fornacē reuerberationis ponito, sicq; vi ignis, omnem substantiam extrahito, quæ aliquando nigra videbitur vt atramentū, & nonnunquā satis difficulter, nec statim procedit. Quod ita destillatū fuerit, in vitro satis amplo seruetur, ne dissiliat. Atq; hoc liquore aperiantur omnia apostemata, & mundificantur omnis generis vlcera putrida, saltē superficie tenus attingendo, & citò operationē facit mirabiliter. Cancros & cancrofa mortificat, & multa alia; quæ ipse inspexi, facit. Fallopius in secretis.

Aliter, ℞ vitrioli Romani ℥.vj. salis ammoniaci, sulfuris, cinnabaris, auripigmenti, aluminis rochæ ana ℥.vj. calcinentur omnia

vt

vt prius, ad rubedinē, post redigantur omnia simul in puluerem subtilem, & positis omnibus in boccia (vt supra) per sex dies cōtinuos vi ignis destillato, cauendo ne iuncturæ alem boci malè sint clausę, &c. Hoc liquore queuis membra possunt amputari, si in eo lignum ex olea arbore madesiat, & hoc ligno signetur locus amputandus. Et id quidē tantæ est efficacię, vt carnem aperiat, ac si rasorio dissecta foret & operationem suam facit, sine vlla sanguinis effusione, aut hemorrhagia. Atque hoc causticum est ex secretis secretissimis totius Chirurgiæ, & à me ipso pluries probatum, atq; ab alijs, vt ego sæpe aspexi. Idem

Oleum vitrioli naturale & subtilissimum, dulce gustu, quod pro miraculo habetur. ~~Et~~ vitrioli Vngarici ℥. iij. tere subtilissimè & in boccia desicceatur, deinde rursus in aliam parua bociā perlutatā impone, fortiter constringendo & impellēdo. Tum super infunde vini sublimati, rectificati vsq; ad summū ℥. iij. deinde repone ad digerendū dieb. 40. postea destilla, et videbis oleū vitrioli natari in superiori parte vini sublimati. Oleū verò vitrioli cōmune permiscetur cum sua aqua, ideoq; habet opus rectificatione, ex lib. man.

Oleum vitrioli, quod mortificat cancrū & fistulas, & præcipuè vlcera antiqua corrosiua, sic fit. ~~Et~~ vitrioli Romani vlti in cacabo ad rubedinem ℥. j. puluerisetur subtiliter, deinde adde olei oliuarum ℥. semis, pone in

E V O N Y M I

bociam vitreatam, & sublimetur communi modo: tum destilletur cum bociam contra bociam, aut per alembicum, addendo parum aquæ vitæ, bene rectificatæ, vt ascendat, &c.

Fumanellus de oleo vitrioli contra cancerum, sic scribit. Extremis morbis, extrema remedia optima sunt: cum igitur cancer huius sit generis, licet ipsi extrema adhibere remedia, cuiusmodi est oleum vitrioli, cuius hæc est confectura, vt sumatur vitriolum rubificatum, ignitū vtiq; & tritum, & in alembico positum, ingeniosè destilletur. Huius die prima detur ieiuno, gutta vna, cum vncijs tribus aquæ buglossi, & die secunda, guttæ duæ cum maiori aquæ quantitate, sicque addendo guttam & aquam, vsque ad dies quinque. Istis peractis, oleo prædicto canceris extrema siue margines liniantur, donec canceri materia radicitus eximatur. Hoc autem medicamentum, expertum non est à me, sed ab empirico habui. Cancrosos concoquens humores, constat ex succi fumaris, borraginis, scabiosæ de vno quoque ꝑ iij. endiuicæ, scariolæ, cuiusque ꝑ ij. epithymi, senæ, vini granatorum, ex singulis ꝑ iij. sacchari q. s. fiat syrupus. Soluentia sunt, elect. hamech. pill. de lapide lazuli, pill. indæ, sena, epithimum, aqua lactis cum sena ipsa macerata.

DE OLBIS EX RELI-
quis metallis.

Oleum ex cupro, à Gallo empirico. Accipe æris adusti ℥.ij. subtilissime teratur, & ponatur in vitream cucurbitam optimè lutatam, & aceto imbibatur fortissimo, fac destillare per horas 24. & habebis oleum fortissimum coloris rubri & viridis.

Oleum Saturni commendatur in vlceribus inueteratis, faciei verò maxime (Sireion vlcera faciei vocat Theophrastus) cuius generis sunt, cancer, fistulæ circa nares. Noui mulierem cuius nasus ferè totus pessimo vlcere fuerat consumptus, probè curatam hoc solo oleo: adhibetur autem oleum tepore liquefactum, vel ad fornacem hyeme, ac penna illinitur. vnc. s. quid àvno coronato vendit. Dosis eius, gr. iij. Vsus, in colica, fistulisq;.

Oleum ex ferro, à Gallo empirico. Accipe limaturæ ferri q. vis, imbibere vrina, postea calcina toties in fornace reuerberationis, donec impalpabilis reddatur, colorisq; sanguinei, tunc pone in cucurbitam vitream optimè lutatam, imbibas quoq; vrina, & fac destillare more aquæ fortis, per horas 24. semper ignem augendo: & habebis oleum spissum rubicundissimum. Experientia illius olei, rubificentur laminæ cuiusuis metalli, si extringantur in isto oleo, statim accipient auri colorem.

E V O N Y M I

Oleum ex chalybe, & lapide magnete eodem modo extrahitur, quo de ferro dictum est.

Oleum lithargyri, pro magno secreto est tenendum, quoniam mirabile est in delendis maculis, pannis faciei, & subtrahit cicatricem, & rubedinem eorum delet, ex libro manuscripto antiquissimo. *℞* lithargyri puluerisati, quantum satis videtur, dissolue per decoctionem in aceto forti, pluribus vicibus successiue, deinde euapora acetum ad ignem, & remanet oleum nigrum in fundo, quod dissoluatur cum aqua calida per agitationem cum baculo paruo, & mundo, tunc destilla per linguam laneam, & remanet oleum in fundo, quod ab aqua separatum, est singulare.

Oleum quod fit de calce, est mirabile. *℞* calcis viuae frustum integrum, & infundatur in oleo communi donec dissoluatur, & calx in puluerem redigatur: & postea pone in alem bico vitreo & destilletur, & emanabit oleum quod vocabitur oleum calcinum, &c.

Oleum è bolo armeno, legitur alicubi apud Theophrastum Paracelsum.

DE OLEO SVCCINI FACIENDO, ex prescripto insignis Medici Germani, qui totius etiam Succini historiam luculenter descripsit, ut aliquando videbitur.

Oleum

Oleum succini nihil est aliud, quam subtilissima, pinguis & aërea substantia, quæ succino inest, extracta arte. Et quamuis non adeò difficile sit elicere tale oleum, requiritur tamen ad eam artem, cura, ac aptitudo instrumentorum, quare maximè annitendum, vt sequentia præcepta obseruentur.

Q V O D S V C C I N V M
sit eligendum.

Quanquam non esset inconueniens eligere ad destillationem, & extractionem olei, purissimum, & quod maiorum esset partiũ succinum, quia sumpta puriore materia, purior etiam egreditur liquor, & vas inferius non tanta replebitur copia excrementitij humoris ac scoriarum, præterea & non tam facile igne resoluetur, & vno impetu corruet, si maiorum fuerit partium, sed pededentim & tarde liquefcet, vt quæ inest ipsi substantia subtilis melius à fecibus secerni possit: tamen in defectu ipsius etiam pulueres, & ramenta sumere licet, quia & ipsa reddunt oleum, si recte vasi imponantur. Obseruandum igitur, vt iniecto succino in cucurbitam, imponantur lapilli silices, & desuper rursus succinum, & sic deinceps.

E V O N Y M I

DE FORNACE ET INSTRUMENTIS ad destillationem succini necessarijs.

Plurimum interest habere instrumenta apta & idonea, & primum quantum ad fornacem atinet, sit ea rotunda, duorum cum dimidio pedum altitudine, latitudo vero ipsius diametralis sit duarum spithamarum. Extruatur autem vel ex lateribus, vel ferro luto obducto habens duo foramina rotunda, per quæ, (vt paulo post depingemus) canales instrumenti secundo loco positi exire queant.

Porro alia duo preparari tibi curato instrumenta, ex cupro intus stanno obducta, præsertim inferius, superius habeat figuram cucurbitæ, altitudine spithamæ vnius & dimidiæ, ex integra lamina compositum, & collum ipsius applicetur inferiori instrumento, illudq; ingrediatur.

Paretur etiam ex cupro operculum rotundum, & foraminibus plenum, vt tectum eo succinum, emanare & destillare resolutum possit. Inferius verò instrumentum recipiens succinum (est enim destillatio per descensum) sit rotundum, habens collum quod recipiat, & in se contineat collum cucurbitæ, capax trium vel quatuor mensurarum, habes duos canales, quorum vnus descendat, sitq; inferior, alter vero ascendat, & fiat hoc modo.

FOR-

F O R N A X.

Foramen in-
ferius, per
quod exit in-
ferior cana-
lis.

Foramen su-
perius, ad ca-
nalem alte-
rum.

♂ INSTRUMENTVM superius seu
cucurbita, in quam cōijcitur Suc-
cinum cum Silicibus.

Canalis infe-
rior per quē
oleum vna
cum aqua e-
greditur.

Canalis supe-
rior per quē
subinde af-
funditur a-
qua calida.

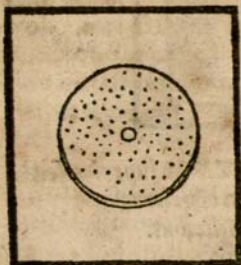
♀ INSTRUMENTVM inferius
excipiens scorias & oleum.

Z

E V O N Y M I

DE CUCURBITA cum inferiori instru-
mento coniuncta, si sunt utraq;
imposita fornaci.

Operculum perforatum
quo obstruitur cu-
curbita.

FORNAX cum omnibus ad destillae-
tionem necessarijs.

In hac figura, omnia ad huius olei destillationem necessaria instrumenta, proponuntur. Fornacis structura ad dextram apparet, in cuius summitatis medio, cucurbita eminent. Habet eadem fornax ad dextram, prominentem sursum versus canalem, (qui canalus superior dicitur) ligneo cono obstructum. In eadem ad laevam, conspicuus est canalus inferior, cui alius, per refrigeratorium transiens, attextitur. In medio apparet vas refrigeratorium, cum suo canali ad laevam, cum quo statim recipiens committitur.

DE DESTILLATIONE
ne Succini.

POSTquam fornacem & instrumenta tibi omnia paraueris, accipe inferius instrumentum, impone fornaci & exerito ambos ipsius canales, (vt vides factum in praecedenti schemate) atq; illud in fornace optime munito lateribus & luto, fietq; interseptum satis firmum, ne ab extra inspiciatur, & ignis ipsi incubando nocere possit, tantumque ipsi aquae infunde, donec ex canali effluat. Postea positis alternatim & succino, & lapillis in cucurbitam luto vestitam, ita ne succinum, sed potius lapilli operculum attingant, tege cucurbitam ac operculum clavis fereis ad latera ipsius infixis munito, ne illud va & impetu caloris excidat. Sed potius onus

E V O N Y M I

sufficere queat, & impone cucurbitam inferi-
 ori instrumēto, ac locū, vbi coniunguntur
 obline luto, ne aliquis vapor exire possit. Si-
 militer & canalē ascendētē obstrue ligneo
 cono, vt extrahere eū possis, si affudenda est
 aqua calida, quod fiet, si parum ipsi inerit, &
 oleum exire nequiverit. Canali inferiori ap-
 pone alium canalem stanneum, vel ex cupro
 confectum, transeuntē vas aqua frigida reple-
 tum, quę vbi calefacta fuerit, aliam frigidam
 affunde. Illi vero canali receptaculū adiungit-
 o in quo sit ℥. j. aquę frigidę purissimę,
 satis magnū & capax aquę cum oleo. Sit au-
 tem vel vitreum vel figulinum, munitum vi-
 tro, non cupreū, quia facillimę oleum contra-
 hit viredinem ex ærugine quę cupro inest,
 omniaq; optime & diligentis. obstruantur.
 Hęc vbi facta sunt omnia, circa cucurbitam
 prunis ardentibus accende ignem placidum,
 suppeditantē ex omnibus partibus equalem
 in principio calorem, et auge eum successiue,
 vsq; ad vesperam (vno enim die ea destillatio
 finitur) donec tota cucurbita tegatur & ob-
 ruatur ignitis carbonibus. Et obseruandū est,
 vbi cucurbita quasi excandescit, absolutam
 esse destillationem, quare ignis remoueri po-
 test, stent tamē sic per integram noctem sine
 igne, vt per se frigesieri possint. Postea exem-
 ptam cucurbitam, reperies vacuā à succino,
 lapillos qui ipsi adhuc insunt nigros quasi
 fuligine obductos. In fundo vero inferioris
instrue

instrumenti cernes feces, vel scorias picem referentes, oleo innatante per canalem cum aqua ad receptaculum delato, quæ utraq; reseruanda sunt, donec rectificetur oleum. Et hæc sufficiant de priori destillatione.

D E R E C T I F I C A T I O N E.

Veniendum iam ad secundam & postremam destillationem quæ fit per ascensionem, & est rectificatio olei, id est, puri ab impuro segregatio. Peragitur autem sequenti modo. Accipe cucurbitam vitream, atq; in eam infunde aquã cum oleo, ut venter ipsius repleatur vsq; ad collum, & impiso ipsi alem bico similiter vitreo, balneo cõmitte, & omnia optimè communire debes, ne calor eam perfringat, & calida aqua est affundenda. Si quidem vitrum calefactum subitam frigefactionem perferre nequit, sed rumpitur. Quibus peractis, applica alem bico quoq; receptaculum vitreum, & exhibit oleum purissimum pauca aqua permixtum, quæ segreganda est ab oleo, instrumento vitreo, quale est Valerij Cordi, quo semper est vsus, vel ipsius defectu, alio infundibuli formam referente. Innatat enim hoc oleum aquæ.

Potest autem hæc destillatio quoq; fieri per arenam eodem modo, obducta tamen cucurbita luto, ne calore frangatur: sed melius & purius fit per balneum.

E V O N Y M I

Instrumentum Valerij Cordi.

Segregandi instrumentum aliud.

4. Est spacium vacuum.

B. Canalis per quem in spaciū vacuum aër ingreditur.

2. Spacium olei & aquæ.

A. Canalis per quem aqua egreditur.

DE EXTRACTI ET RECTIFICATI olei viribus & utilitate.

Appellatum fuit olim hoc oleū sacrum, propter vires eius nimirū admirandas & arcanas. Habet quidem easdem, quas succinum ipsum, verum multo efficaciores. Nam quicquid efficacix & virium in quinq; , sex, vel septem succini libris inest, in vnā libram facilè redigi potest. Quare plurimum cōfert Epilepticis, Paralyticis & spasmō laborantibus, & mulieribus patientibus suffocationes matricis. Confortat etiam fœtum in vtero.

De oleo succini, eiusq; virtutibus, sic quidam scribit. Superat sua facultate, inquit, omnes aquas vitæ, quas vocant, omneq; aurum potabile, præsertim in apoplexia & epilepsia curanda.

DE

D E O L E O E X
lateribus.

Oleum benedictum siue laterinum habens in se multas virtutes ad ægri-
tudes frigidas, vtiliusque balsamo virtute sua
& subtilitate. R̄ laterum vel tegularum ru-
bearum nouarum ab aqua intactarum, quan-
tatem quam voles, contunde in paruita-
tem cicerum, canabis, milij, aut etiam subtilif-
simè cribrentur. Postea mittantur in vase vi-
treato vel alio, & fortiter igniantur. Deinde
proijciantur in oleo oliuarum antiquo & cla-
ro, si haberi potest, in vase terreo vitreato. Et
dimittatur sic stare per vij. dies & plus, & si
fracturæ sint grossæ, conterantur in pulue-
rem subtilem, & in cucurbita magna pone,
& superposito alembico destilla lento igne.
Et scias quod de ℥.j. olei, ʒ. j. tantum exhibit,
cuius virtus naturalis maior est, quàm in
balsamo naturali ad omnia curanda, & est
calidius ipso, & propterea dicitur oleum be-
neditum, maximè ad morbos frigidos cu-
randos, & quanto antiquius, tanto melius.

Probæ agnoscendi ipsum sunt, quòd
oleum oliuæ tenet hoc oleum suspensum in
medio sui: vel circa fundum non tangendo
fundum. Vnde ostenditur ipsum calidius
esse & magis leue. Illud verò quod non
est laterinum, est graue. Et ideo si iacte

E V O N Y M I

tur gutta in ipsum, petit fundum. Et in hoc cognoscitur eius grauitas & frigiditas. Item hoc oleum reddit fortem odorem & in colore est rubeum. Et gutta eius posita in manu, statim euanescit, & dispergitur per totā manum. Et si ferrum liniatur eodem oleo, statim ardet, & accensum facilè non extinguitur. Quum autem perfecta fuerit huius olei destillatio: sapienter aperi vas, postquam frigidatum fuerit, & extrahe puluerem laterū, & iterum impone de alijs pulueribus, si vis plus habere de ipso oleo, & destilla vt prius. Et destillatum bene serua in vitro bene obturato cum cera.

Virtutes eius hic 44. annotantur, in frigida causa, interiori & exteriori. Primo reducit omnia membra aliquo accidente infrigidata, si membra læsa eo inungantur. Item ad sanandum vulnus, si herba appropriata aliquo qualiter in eo decoquatur. Item ad omnes manuum & pedum fissuras tempore hyemis. Item ad neruos infractos ex gutta, vel alia causa, & ad manuum & capitis tremorē. Podagræ & arthetice frigidæ, collo dolenti & circumtenso cum nec commodè flectitur. Item lapidem renum & vesicæ comminuit inunctum, & frequenter bibitum. Excoriationi quoq; vesicæ, intus & foris, quæ agnoscitur per mordicationē virgæ inungendo. Item retentioni & difficultati vrinæ. Itē passionibus aurium ex frigiditate, vt surditati & sibi-

& sibilo & fluxui malorū humorū ad aures, panniculum ipso intinctum auri immittendo. Item contra vermes auriū ab intra natos vel extrinsecus ingressos. Item tortioni oris. Item acutæ tortioni ventris. Et matricum doloribus in omni ætate. Dolori quoq; sciaticoco, renum & spinæ dorsi, addi tamen possunt ei herbæ, flores & radices calidæ naturæ illis appropriatæ, vt saluia, pulegium, absinthiū, serpillum, origanum, betonica, hyssopus, distamnus. Item omni pustulæ & apostemati crudo non bene maturo, quia crudū cito maturat, & maturum cito dissoluit. Cui si addatur radix lolij & vitellus oui & cepe album, coctum sub cineribus calidis, prodest vehementer, si superponatur. Item valet duritiæ splenis propter infrigidationem nimiã, quia cito humectat & suauiter ipsum calefacit. Itē epilepticis & caducis, si cum eo nares patientium vngantur. Item oppilationi cerebri & nasi, propter causam frigidam vndecunq; venerit, siue oculi lacrymentur, siue nares sint plenæ phlegmate, si loca earum cum ipso inungantur, siue etiam per os sumatur. Item valet omni frigiditati capitis & cerebri, si cū eo vngantur calefacit, & mirabiliter confortat. Item vncta posteriore cerebri parte, valet obliuioni, & debili memoriæ. Item valet dentium dolori, vngendo gingiuas ex eo. Item valet frigiditati matricis bibitum, intus quoque & extra inunctum, & retentioni

E V O N Y M I

intempestiuæ menstruorum. Item educit fœ-
 tum mortuum, aperiendo orificia venarum.
 Item valet sanguini coagulato ex percussio-
 ne. Et steriliū mulierum malas exiccat hu-
 miditates. Item tussi frigidæ & oppletioni
 pulmonis, bibendo ipsum, & pectus inun-
 gendo, & valet tussi siccæ & molli, quæ vo-
 catur strictura pectoris, & dissoluit illic con-
 gelatos humores, & canales pulmonum ape-
 rit. Inunctum quoque oculis lacrymantibus
 subuenit, si super palpebras fiat inunctio.
 Item valet inflationi ipsorum, dolori & ru-
 bedini per inflationem, vel abundantia san-
 guinis in ipsis factâ. Item omni morsui vene-
 noso, vt scorpionis, araneæ, vespæ, apum,
 serpentis, si locus percussus ex eo inunga-
 tur. Item valet syncopi, & debilitati cordis,
 & stomachi, si ex eo bibatur cum bono vi-
 no. Item valet piscatoribus, si eorum retia ta-
 li oleo inungantur antequam vadunt pesca-
 tum, trahit & allicit pisces odore suo. Item
 valet contra potionem opij vel hyoscyami.
 Item dolori ani & lumbricis bibitum & in-
 unctum, maximè si ei absinthium fuerit ad-
 mixtum. Item valet sputo sanguinis, & mi-
 ctui sanguinis. Et cui coagulatus est sanguis
 in capite, & causa sit apostematis generati,
 vel ex percussione, si locus ipso inungatur,
 sanat. Item valet crepatis, si supra locum fit
 cum ipso inunctio & emplastratio, cum suc-
 co absinthij. Item contra scabiem duram, &
siccam

siccam capitis inungendo. Item omni fistula. Item lapidi vesicæ & renū, si herbe ad hoc appropriatæ, scilicet saxifragia, milium solis, semen petroselini, fœniculi, sanguis hircinus, ei permisceantur, & in potu tribuantur, benedictus Deus, cuius immensa largitas tot rebus humanæ fragilitati prouidit.

Si in oleo benedicto coxeris piper longum, & grana paradisi, & pyrethrū, de quolibet ꝑ j. castorei ꝑ s. & cum hoc vnixeris (virgam puto) ad coitum facit.

Vt candela, neque vento, neque pluuia extinguatur. R̄ bombacem aut stuppam, & madefac in oleo benedicto, & cum seuo aut cera fac candelam, quæ poterit in aqua ardere. Item sterco columbæ, cum oleo benedicto mixtum, & cum eo lignum linitum, & in sole calido positum aliquandiu, per se accenditur. Item accipe calcem viuam, & sulfur æqualium partium, & distempera cum oleo benedicto, & forma inde pillulas, quas proijce in urnam aqua plenam, & exhibit inde ignis. Vt filum candelam ardentem extinguat, tunc circumuolue candelam, & linias ipsam cum theriaca bona, & extinguetur.

EVONYMI

1. DE AQUA VITAE SIMPLICI ET COMPOSITA.
2. DE SVCCIS ET EXTRACTIO. NIBVS.
3. DE SALIBVS.
4. DE BORACE.
5. DE AVRO POTABILI, ET OLEO AVRI.

DE AQUA VITAE, SEV VT
vocant, ardente, destillanda, deq; eiusdem facultatibus.

VAE è vino, aut eiusdem faciebus, destillatur aqua, alijs dicitur aqua vitæ, quòd vitam nimirum fulciat, seniumq; remoretur: sed aqua mortis rectius vocari posset, si non ritè fuerit parata, vtpote quod talis plus incòmodi, quàm còmodi afferat, vt refert author Pyrotechniæ: alijs verò ardens appellatur, quod pilis capitis super affusa, vel panno, adhibita candela ardente, statim inflammetur, videanturq; capitis pili vel pannus ardere, licet neutrum consumatur. Dicitur etiam ad extremã subtilitatem redacta, à Chymistis, Quinta essentia. Destillatur verò, ex generoso non nunquam vino, albo vel nigro: plerunque ex facce cuiusq; villi vapescentis, per turbinem seu metam furnariam prunis moderatè excalectam, exprimitur, vt author est Lemnius. Cæterù quando ex ipso vino aqua vitæ destile

destillatur: audio, inquit Gesnerus, ex satis magna vini quantitate, parum aquæ ardentis destillari: ex fæcibus contra, multum. E vino Alsatico, aqua vitæ non vsq; adeò bona destillatur. Porro vinum ardens, leuitate ferè reliqua omnia humida superat. Quum enim quatuor sint (vt idem Lemnius author est, lib. 2. cap. 34. de Occult. naturæ miraculis) quæ leuitatis, ac grauitatis, ratione inter se certent, vinum, aqua, mel & oleum: horù omniù leuissimum, minimiq; ponderis est vinum ardens, quod oleo admixto fluitat, summasq; partes subit, oleo in imis subsidete. Est enim illi prorsus excocta terrea omnis concretio, totaq; illius substantia ignea, aëreaq; effecta est. Proximum huic leuitate est oleum, &c.

Quod si experiri velis, syncerane sit, an ad ulterina hæc quinta essentia: mantile aut linteum liquore illo madefacito, & flammæ admoueto, si confestim inardescat, illæso intactoq; linteo, efficacissima est. Inflammescunt si quidem sudariola aqua hac macerata, at non consumuntur. Flamma enim leniter modò peplo incumbit, nec penetrat, sed lambendo absorbet cognatum sibi ac familiarè, igne q; naturæ liquorem. Quod si volæ manus non nihil imponas, admouerisq; ardentem papyrus: ardescit quidem palma, at manus non vritur.

Illius vim mirificam, in multis rebus sum

E V O N Y M I

expertus (inquit Lemnius) quamlibet enim
 asperum intensumque gelu existat, liquor is
 gelu nunquam congelascit, nec in glaciem
 concrefcit aut cogitur, adeo vt atramentum
 scriptorium, tum pleraque alia, quibus guttae
 ras aliquot admisceri contingit, nunquam
 frigore constringantur, idque ob extremam
 caliditate ac tenuitatem, quibus est imbuta.
 Commixtum sali hoc ardens vinum, & ap-
 positum igni, recepta flamma, astantis for-
 mam cadaueris similem efficit, Ringelber-
 gius. Ouum decoquit, carnes coctas vel cru-
 das a putredine conseruat, vbi in eadem in-
 tinguntur: vinum turbidum, si cum ea mi-
 sceatur, clarificat & restaurat. Mustum cla-
 rum reddit: Vinum pendulum, acidumque,
 affusa restituit. Herbarum omnium virtu-
 tem si in ea ponantur, extrahit, praeter violae
 odorem, quem non retinet. Odor ipsius re-
 ptilia interficit, & venenum fugat, Vitalis.
 Est & hoc mirabile, quod a fide digno acce-
 pi: Si guttae aliquot aquae bombardis infun-
 dantur, vt cum puluere comisceantur, & po-
 stea incendantur, dissiliunt statim. Eodem
 modo etiam franguntur petrae: & audio sic
 factam viam, a Valle Tellina (puto) Medio-
 lanum versus. Ex stillicidio illo, quod fit ex
 vino bis aut ter adustionem passo, mira ex-
 citantur, & vtilia. Panniculus enim illo infu-
 sus (vt modo etiam dictum) citra filorum
 laesionem, totus inflamescet; quod quartam
 adustio-

adustionem sustinuit, in aëra si proieceris, nihil ex eo ad terram descendet. Piscem si volueris meliorem saporem habere, in hoc vinaceo stillicidio eneca, & in eo esse finito: ita perdurabit ad complusculos dies. Si hac ratione piscem enectum sale & pipere condias, nihil erit suavius, præsertim si ex optimo genere fuerit piscis. Aqua ardente, quæ sæpius destillata fuerit, si manus laueris, ardebunt quidem, sed citra noxam, Gaudentius Merula Memorabilium lib. 4. Quod si inter destillandum, pulvis sulfuris viui permisceretur, accensa aqua vitæ, fortius arderet. Dolorem capitis sedat, si ex materia frigida fuerit. Si bibatur ieiuno stomacho per biduum, cum pauca theriacæ quantitate, purgat caput, & exiccat eius humiditates. Qui biberit huius aliquid cum alio vino, mane, eidem confortat cerebrum. Tenebras oculorū pellit, & pannos eorundem consumit, & humiditatem exiccat. Auribus instillatā, auditum restituit: linguæ imposita, linteo in ea madefacto, sermonem paralytico restituit, si aliquot horis continuetur. Quidam laudare vini sublimationem contra vermes, qui dentibus innascuntur, colluendo ea os. Ad id præfertur, inquit Alexander Benedictus, vinum Cretense aut Rheticum, validius enim quo sæpius camino (alembico) vitreo aut æneo vaporatione perficitur. Raucedini confert, collo inuncta, & mane bibita. In

E V O N Y M I

hydrope celebratur eius vsus ad hunc mo-
 dum. Accipe aquæ vitæ mensuram dimidiã,
 calefiat mediocriter, vt sit quasi tepida, la-
 uentur pedes, ac immittantur per quartam
 horæ partem, postea succo vriticæ fricentur
 plantæ pedum, & circa malleolos, & curabi-
 tur, vt nobis retulit Virus à Rechberg. Aqua
 ex vino meraco sublimata, valet contra sin-
 gultum ex vento aut frigore, Alex. Benedict.
 Germani eam, ardente etiamnum Syrio, ma-
 ne bibunt vel delibant, pituitæ salutarem ar-
 bitrantes, idem. Ad lumborum dolores & ad
 tumores phlegmaticos, hoc à quodam rusti-
 co accepi. Habeas patinã aliquam, quæ ab
 igne non lædatur, eiq; impone pannum: pa-
 tinam pone in sudatorium clausum, pannus
 madefiat aqua vitæ optima, ac postea accen-
 datur (neq; enim pannus consumitur, si aqua
 vitæ fuerit bona) tum ingrediatur patiens
 balneum & statim sudabit, calorem enim ve-
 hementem facit: hoc fiat quinquies aut plu-
 ries pro ægrotantis viribus, & locus dolens
 aqua vitæ in qua flores spicæ nardi fuerint
 macerati, bene fricetur, & sanabitur. Ad vesicæ
 calculum, iubent bibere aquam vitæ, per
 spacium septem mensium, singulis diebus
 mane & vesperi, commiscentes vini non de-
 stillati partes duas, destillati verò vnã: &
 hoc modo comminuitur lapis & excernitur.
 Vulnera lota sanat, itemque cancrum & fi-
 stulas.

Vitalis

Vitalis de Furno, ex multis, has quoq; illi tribuit facultates: Apostemata rumpit intrinseca & extrinseca, si bibatur, aut extrinsec^o cū ea aliquoties liniantur. Oculorum maculas, eorumq; ruborem & calorem aufert, lachrymā etiam ab oculis fluentē restringit. Spleneticis valet & hepaticis, vbi sobriē poterit. Mercurium congelat, cuprum dealbat, spiritus & corpora calcinata soluit. Vulnera curat, omnemq; guttam, cancerum, & fistulam, si poterit, aut locus vulneris abluatur. Intellectum acuit, sobriē sumpta, præterita ad memoriam reuocat, hominem super omnia reddit hilarem, iuuentutem conseruat. Salsum phlegma, guttamq; rosaceam curat. Narium foetorem, gingiuarum, axillarumque tollit. Apostema in guttute rumpit gargarisata. Melancholicis plurimum confert, ischiaticis, podagricis, & arthriticis multum prodest. Hydropicos ex causa frigida, curat. Colicam passionem patientibus, plurimum confert. Cum calce sua in vino soluta, lapidem frangit vesicæ: cum suo sale verò soluta, renum lapidem frangit atq; fugat. Febremq; quartanam tollit, sobriē assumpta. Leprosus si nonnunquam de illa moderatè biberit, lepra nō ultra ascendet. Prodest etiā conceptui, si prægnans de illa biberit. Si modicum de ipsa bibatur interdū, aut in ore retineatur, ipsum rheuma curat. Oculos subuersos, quando palpebræ resoluuntur, illita curat. Audaciam

præstat, si pusillanimis aliquis aut formido-
 losus de ea interdum potauerit. Hactenus
 Vitalis. De facultatibus præterea eiusdem a-
 quæ, in genere, hæc scribit Lælius Lem-
 nius lib. de Occultis naturæ miraculis. Nul-
 lus, inquit, liquor, qui in aliquem usum cor-
 pori humano adhibetur, est aqua vitæ, aut
 leuior aut penetrantior, aut quæ omnia à pu-
 tredine, aut corruptione magis præseruet ac
 tueatur. Cuius usus sic inoleuit apud Belgas,
 vt liberalius, quàm valetudini commodum
 est, assumant. Neque enim omnibus, aut quo-
 uis tempore, eius potus æquè salubris est: ma-
 cilentis siquidem, siccæq; naturæ hominibus;
 denique æstate, usus eius admodum pernicio-
 sior est, adurit enim corpora, atque humo-
 rem natium depopulatur. Obesibus autem
 corporibus atque humidis, quiq; pituitosis
 humoribus redundant, nihil incommodat,
 nam & humores excrementosos concoquit,
 & corpora à lethargo, atque apoplexia, mor-
 bisque frigidis vindicat ac tueatur. Quapro-
 pter hybernis mensibus moderatum illius
 usum concedo, nempe sesquidrachmam, quæ
 cochlearis mensuram implet, exquisitè sac-
 charo edulcatam, adiectoq; exiguo panis
 primarij bolo, quo minus vi adurente cere-
 brum naresque feriat, aut hepatis noxæ ali-
 quid, penetrabili, feruentique calore inferat.
 Foris verò admotum, nervis ac musculis,
 membrisque algore oppressis auxiliatur, o-
 mnesq;

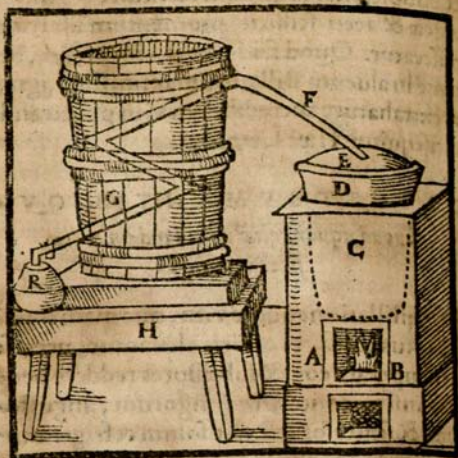
annesque affectus dolorificos, qui in frigidis humoribus consistunt, compescit ac discutit vi calorifica, ac celeritate penetrandi. Quin & apoplecticis loquelam restituit, si seminis erucæ & aceti scillitici momentum illi commisceatur. Quod si id genus vini factitij, bis reruè in alucum stillacitium immissum, ignis vi extrahatur, incredibilem vim penetrandâ consequitur. Hæc Lemnius.

D E I N S T R U M E N T I S, Q V I
bus ad aquam vitæ destillandam artifices utuntur.

IN destillatione aquæ vitæ, quoniam multû spiritus crassi, vi caloris eleuantur, necesse est temperare eos, & subtiliores reddere beneficio instrumentorum longorum, angustorum, & sinuosorum: nec solum refrigeratione opus, sed etiâ in loco frigido, vbi aqua nimicum actu frigida permaneat, ne aliqua viscositas aut crassities, ad alembicû perueniat, destillatio perficienda. Vnde factû est, vt ab artificibus varia sint inuenta instrumenta, quæ id præstent.

Aquâ ardentem nonnulli per vesicam destillant, de qua consule Lonicerum: verum ista destillationis modus, propterea quod aquæ affundant, non omnibus probatur. Utuntur autem hoc modo, propter compendium, ferè Pharmacopolæ tantum.

EVONYMI
 INSTRUMENTVM AD A-
 quam vitæ, ex vini fecibus, dea
 stillandam.

- A. Fornax rotunda forma constans, aut etiã quadrata, parum enim refert.
- B. Locus seu foramen, per quod aheno, ignis subijcitur.
- C. Ahenum seu vas satis capax, continens fæces.
- D. Operculum aheni. Id si, aliqua ex parte conuexum fieret, & in medio, vbi canalis egreditur, in acutum desineret, vapores, multò melius sursum mitteret, quam si planus fuisset.

E. Opere

E. Operculi foramen, in quod canalis insertus est.

F. Canalis æneus, seu fistula, deferens vapores. Sic autè hoc modo contorta, & sinuosa, ita enim, aiunt, aquam videri quasi sæpius destillari: aut fortè, ut vapores diutius contenti, facilius condensentur. Aliqui sinus aliquot faciunt in fistula, priusquam ingrediatur situlam, quod fortè minus probandum est.

G. Situla lignea continens aquam frigidam.

H. Subsellium, sustinens situlam aqua frigida plenam.

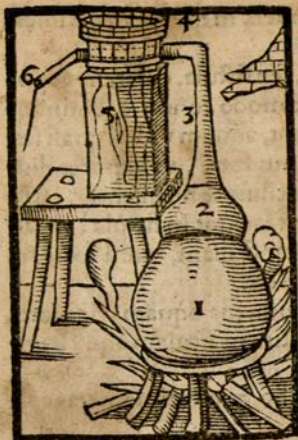
R. Locus in subsellio, quo recipiens vas collocandum.

Possent iuxta hanc situlam, duæ fornaces extrui (ita quidam apud nos solet aquam ardentem destillare) quarum altera vicinior sit situle, altera remotior. In viciniore aheni, fæces primo destillarentur: in remotiore, secundo, ut subtilior & purior aqua fiat. Verum id ipsum, minori negotio fortè fieret, si quæ secunda vice destillari debet, per longiorem fistulam destillaretur, per longiorem enim viam, spiritus agitati, magis attenuantur.

I N S T R U M E N T V M A L I V D .

1. Vas seu olla, materiam destillandam continens. Quidam apud nos ollam habuit 16. mensurarû capacè. Ex ijs biduo, bis, teruè repetita etiam destillatione, mensuras tres extraxit.

E V O N Y M I

2. Operculum.
3. Canalis seu fistula, quæ sic us
usdã fieri debet.
Posset hæc eadẽ
duplex fieri, vt aqua frigi-
da infundi, &
rursum calefacta
emitti posset
4. Situla, continens
aquam frigidam.
5. Sedes, quæ sustinet
situlam.

6. Recipientis aptandi locus.

7. Ignis, in circuitu, ex quolibet ligno.

Per tale instrumentum aqua vitæ valde copiosa habetur, magis quàm ex vulgaribus: quoniã fistula ex operculo ollæ, rectã ascendit, non vt in alijs obliquè, & forte maior est quoq; quàm in alijs.

I N S T R U M E N T U M A L I V D
pro aqua vitæ destillanda, ab authore
Pyrotechniæ mutuatum.

Licet in dies singulos varia excogitentur instrumenta, hoc tamen mihi semper visum est esse commodissimũ, vtilissimumq;. Præparetur vas æneum stannatum, è quo parte ea, qua vinum infunditur, producat

catur fistula longa multis concauitatibus fabricata. Huic ad finē quatuor aut sex vlnarum, sit situla parua ex ære aut ligno extructa, eo modo, vt fistula parte tinæ, seu situlæ superiore, sinuosa, è medio eius egrediatur. Finis verò seu fistulæ extremitas recta, capitellū vitrū habeat adaptatum, cuius nasus in recipiens vas recipiatur. Hoc vas ita paratum in furnum ponitur, eiq̄ue infunditur vinum, per egredientem fistulam oppositam epistomio, per quam etiam post finitam distillationem faeces expurgantur. Parte verò superiore, situla seu tina posita sub fistula quæ à sinuositate serpens dicitur, aqua frigida repletur, vt præsens figura ostendit.

I N S T R U M E N T U M Q V A R
tum ad destillandum aquam vitæ, ita affabrè fabre factū, vt fiat etiam semel destillata aqua, potentissima. Audio Florentiæ tale in usu esse.

- A. Locus cinerū.
 B. Crater.
 C. Ignis.
 D. Fornax longa,
 angusta.
 E. Vas longū, re-
 cipiens magnā
 copiam vini.
 F. Iunctura artifi-
 sima.
 G. Fistula, per quā
 vinum infundi-
 tur.
 H. Via per quam
 vapores scandūt.
 I. Nasus capitelli,
 qui recipienti in-
 seritur.
 K. Vas aqua frigi-
 da plenū, refri-
 gerās capitellū.

L, Arundo seu fistula qua scandit aqua fri-
 gida.

M. Hac emittitur aqua excofacta.

N. Dolium oblongum plenum aqua frigida.

*. Instrumentum quo efficitur, vt aqua sur-
 sum feratur pulsando, sicut in quibusdam
 puteis. Hoc instrumēto, pauco igne, magna
 quantitas destillari potest.

DE VARIIS MODIS DESTIL-
landi aquam vitæ, tum simplicem,
tum compositam.

AQUA ex vino meraceo sublimata, inquit
quidam incertus, nouum id inuentum
est, per vitreum aut æneum infurnibulum
sublimare, in quo vilis materia substat: quod
leue est, vapore continuato, sublimia petit.

Aquam ardentē simplicem, sic destillare
iubet Vitalis de Furno. Accipe vinū bonum
ac forte, purum, rubeum, pone in alembico,
& destilla lento igne, sicut fit aqua rosacea, &
exibit per sublimationem aqua ardens, quæ
quo sæpius destilletur, tantò erit subtilior
& vtilior.

V T A Q V A V I T A E S E M E L
destillata, equè bona sit, easq; facultates
possideat, quas alia ter, quater
terue aut etiam sæpius
destillata.

SI aquam vitæ simplicem vel vinum ar-
dens, vna destillatione, ita destillare volue-
ris, vt in virtute sit, ac si esset vigesies destilla-
tum, spongiam super os cucurbitæ obducito,
& alembico sigillo Hermetis clauso, ap-
positoq; recipiente in balneo, destillato. Ita
enim fit, vt spiritus vini in cælum ascendat,
& rursus cadat in terram, hoc est, recipiētem,
aquositas vero omnis remaneat in spongia.

Hoc modo quidam Alchymista pro maximo secreto, vsus est. Contulimus, inquit Genserius cum aqua vitæ sine spongia semel destillata, & inuenimus nostram magis virtuosam: & rursus, cum alia decies destillata sine spongia, & nostra magis penetrabat, quam illa. Destillator quidam apud nos, affirmat, aquam vitæ semel tantum destillatam, valde insalubrem ijs, qui eam bibunt, habereq; magnam putrefaciendi vim, quod ipsum hac probat, experientia: Si accendatur, inquit, aqua ardens, ac paulo post rursus extinguatur, quod reliquum est, valde foetere. Quæ vero aqua bis tærie fuerit destillata, neq; foetere, neque putrefacere.

De quintæ essentiæ per balneum Mariæ destillatione è vino. R̄ vini albi optimi mensuras quatuor, aut quinque, secundum capacitatem vitri aut vesicæ, ita tamen vt tertia vesicæ pars sit vacua, vitro superpone alembicum, perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis simul, & super pannū lineum extensis, reponatur ita in balneo Mariæ, deinde destilla lentissimo igne, die nocteq; ex quinque mensuris, mediam, & quod destillasti, vsui pro extractionibus reserua.

Aqua vitæ è vino ter destillata. R̄ libras viginti vini boni & crassi, & trahere de illis ℥.iij. in vase vt scis: postea de illis quatuor libris, trahere duas libras: & iterum de illis duabus

bus extrahe vnam. Hæc aqua valet contra omnem guttam & maculam oculorū, & ad omnia vulnera, & contra catarrhum & fistulam, & ad alia multa est utilis. Quod si iungas huic fel perdicis, tollit ardorem & caliginem de oculis: item posita in oculis, lachrymas tollit & restringit, si cum succo serpilli fuerit mixta.

Aqua ardens, accipe sextarium vini nigri vetustissimi, & ponatur in amphora magna amplum habente fundum, & strictum os, & apponantur vnciæ tres vtriusque sulfuris, vel vtriusque auripigmenti, armoniaci, tartari, salis nitri, lib. j. olei communis vetustissimi, & coquantur vsque ad duarum partium consumptionem, & tunc coletur totum & addatur aqua calida, & extrahatur per embotum, vt extrahatur aqua prima. Si hac aqua deliniatur candela, vel licinium, & imponatur sub aqua, non extinguitur. Item si super aspergatur capillo vel panno vel pileo, vt inflammetur, posteaquam consumpta fuerit, remanebit pannus illæsus & illud super quod ponetur, Rogerius tract. 4. cap. 7. vbi modum hunc distillationis ex præcedenti capite, plenius disces.

Aquam ardentem sic facias, recipe vinum nigrum spissum, potens & vetus, & in vna quarta ipsius disperges viuæ calcis, sulfuris viui subtilissime puluerisati, tartari de bono vino itidem puluerisati, & salis

E V O N Y M I

communis albi grossi, postea pones in cucurbita bene lutata, & desuper posito alembico destillabis aquam ardentem, quam servare debes in vase vitreo, Albertus Magnus.

Aromatica aqua, quam vocant Aquam vitæ, vel Hippocratis, vel Balsamum: herbæ & radices odoratæ & aromata, in sextuplo vini dies tredecim macerantur, inde vinum colatur, species contusæ iterum adduntur vino, & destillantur. Aquæ destillatæ, salviæ recentis ℥ s. iniiciatur, & cinnam. zinziber, caryophylli, nux moschata, salvia cum radicibus, grana paradisi.

Aqua vitæ ad varios ex frigore morbos: ad podagram, & dolores eius, ad dolorem iliacum & à capite destillationem, bis mense pota: dentium, gingivarum, & linguæ morbis opitulatur collutione: ventriculo beneficit pituitam congerenti, & coli dolori ℥ j. exhibita cum tantundem theriacæ ex vino. R. aquæ ardentis ℥ s. j. euphorbij, bdellij, sagapeni, spodij, piperis longi, cubeborum, opopanax, cinnamomi, caryophyllorum, nucis moschatæ, pyrethri, cyperi, squinanti, ana ℥ j. omnia trita, diebus tribus in aqua ardenti macerata, destillatorio instrumento liquorem eximito, Bertapalia.

Aqua vitæ contra pestem, ex lib. manuscripto. R. caryophyllorum ℥ s. cinnamomi, zedoariæ, rad. valerianæ, pimpinellæ, tormentillæ, florū rosarū ana ℥ j. santali citrini & rub.

rub. spodij, cort. citri, daronici, terræ sigillatæ,
 diptamni, seseleos, melissæ, maioranæ, enulæ
 campanæ, sem. seseleos, carabe, rhabarbari,
 nucis moschatæ, macis, ana ʒ l. scabiosæ, flo-
 rum borraginis, buglossi, anthos, cornu cerui
 vsti, rutæ, coriandri præparati, specierum li-
 berantis, specierum de gemmis, diacamero-
 nis, letitiæ, Almanforis, diarrhodon abbatis,
 diamargaritonis, hyacinth, smaragdi, marga-
 ritarum splendidarum ana ʒ j. mithridatij,
 theriacæ Venetæ, boli armeni, ana ʒ l. folio-
 rum auri & argenti ana numero vij. vini ar-
 dentis optimi ℥. viij. contundantur omnia
 optimè, & misceantur cum vino sublimato,
 ponantur in vas vitreatum, obturetur eius
 orificium optimè, ne quid exhalet, stent in
 infusione tribus diebus, deinde destillentur
 lento igne secundum artem per balneum
 Mariæ. Datur de ea in peste cum electua-
 rio appropriato.

Aqua frigidis morbis omnibus cōferens,
 morbo præcipuè attonito, membrorū mol-
 lificationi, podagræ & articulorū doloribus.
 Aquæ ardentis ex optimo vino ℥. l. acori
 præparati ʒ ij. florum rorismarini, florum
 saluiæ, sing. ʒ j. l. foliorum eiusdem M. l. cin-
 namomi, xyloaloës, vtriusque ʒ j. maceris,
 cardamomi, corticum citri, caryophyllo-
 rum, croci, sing. ʒ l. nardi ʒ j. zingiberis ʒ j.
 stœchados ʒ ij. moschi, ambari, vtriusque
 gr. vj. omnia simul diebus 5. macerata, exce-

E V O N Y M I

ptis aromatibus, destillato, & aromata ad
ijcero.

Aquæ generosæ, ad multos facientes affe-
ctus, quarum tam prima quæ stillatur, quam
secunda, vulnus recens vna die bis imposta,
sanare fertur: cancro, fistulæ, phagedænis, luæ
pouæ, & morbo, qui noli me tangere dicitur,
forixue vocatur, si semel in die lauentur, au-
xilium vtraq; præstat: & si dimidium drach-
mæ, cum modico optimi vini potetur, lapi-
dem frangit, educitque: ardori valet vrinan-
di, & quibuscunque locellorum, seu matri-
cis ægritudinibusque: pari pondere cum pin-
gui iure lasitudini lita auxiliatur, nervos sa-
nar: conuulsionem etiam patientes, ter in die
aqua ista, ablutos: pluresque alias infirmita-
tes. Aqua vero ex ijs tertio destillata, sangui-
nis colorem præ se ferens, admodum pre-
ciosa est, de qua qui singulis diebus quinde-
cim, medium sumpserit cochlearium, cura-
bitur à lepra, paralyti, aqua inter cutem, ar-
thritica passione, podagra, reliquisque hu-
iusmodi morbis. Bibita præterea ad dimi-
dium drachmæ, vel saltem bis in hebdoma-
da, cum cochleari aquæ boraginis per annû,
senectutem retardat, & vires refouet, adeo, vt
si quis morti propinquus fuerit, & modi-
cum quid de huiusmodi sumpserit aqua, non
tam festinè vita priuabitur. Modus autem
hanc aquam conficiendi hic est. Sumantur
zedoaria, galangæ, piperis longi & rotundi,
caryophyl-

caryophyllorum, zingiberis, sem. iuniperi, corticum citri, citranguli, maliue medici, foliorum saluiæ, ocimi, rorismarini, maiorangæ, mentæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calaminthæ, florum sambuci, rosarum rubearum & albarum, nardi, xyloaloës, cubebarum, cardamomi, cinnamomi, calami aromatici, stœchados, chamedryos, chamæpithyos, melegætæ, maceris, thuris masculi, aloës hæpatici, seminis & foliorum matricariæ, sem. arthemisiæ sing. ʒj. ficuum, passularum, carniū dactylorum, amygdalarum dulcium, pinearum sing. ʒj. mellis electi ʒvj sacchari ad duplum ponderis omnia bene trita, in aqua ardenti ex optimo confecta vino, ad tripulum omniū pondus macerato et destillato.

Aqua odorifera faciæ dealbans & oculos. R̄ rutæ campestris, fœniculi, foliorum verbenacæ, radicis betonicæ, foliorum rosarum, capillorum Veneris partes æquales, macerentur per noctem in vino albo, odoro, & alembico destillentur, Fumanellus.

Liquor destillatus pro celeriter sanandis vulneribus, ex Fumanello. R̄ aquæ vitæ siue ardentis ʒiiij. theriacæ ʒi in alembico destillentur, & quod stillauerit vulnere imposito, & desuper aridum ex aloë & myrrha (puluerem) et denuo linteolū prædicta aqua madēs.

Ad conciliandum somnum, ad quod horas libuerit. R̄ sem. papaueris albi & nigri, ʒi vini albi, fellis leporis ana ʒij. aquæ vitæ

E V O N Y M I

℥ iiij. infundantur in aqua (vitæ) per dies tres, postea per alembicum destilla. Gutta vna somnum cōciliat ad horam vnam: duæ, ad duas, &c.

Compositio quædam Domini Gesneri, pro hydropico, vel asthmatico, ℞ vini albi veteris ℥b. ij. cinnamomi ℥ j. iridis florentinæ ℥ s. iridis nostratis ℥ ij. s. ros. rub. ℥ iiij. coriandri præparati ℥ j. s. fœniculi, zingiberis ana ℥ ij. radicum asari, ℥ iiij. astrantiæ ℥ s. chamæleontis albi, bryoniæ ana ℥ ij. esulæ corticum ℥ iiij. ari ℥ j. elect. de succo rosarum ℥ s. mace- rentur per triduum in vitrea cucurbita luta- ta, deinde destillentur in cineribus, donec striæ appareant in capello. Dato ℥ j. experiundo. Ad idem potest fieri cum sero lactis per se, vel cum vino, addendo saccharum, vel mel rosaceum, cum dabis.

Aliquando iussit destillari vinum in quo Guaiaci scobs, bacce iuniperi, & cinnamomi aliquid & rosæ maceratę sint.

Aqua vitæ D. Thomæ Finck ad multa. ℞ lauandulæ, saluiæ, ana quartar. iiij. rutæ vnciam semis, zingiberis, nucis muschatæ, caryophyllorum, cinnamomi, granorum paradisi, sacchari albi ana vnciam semis, ma- cis, alkekengi, ana vnciam semis, olei oliuæ drach. ij. infunde in vini fortissimi, mensura vna & semis, per dies quatuordecim, dein- de destilletur secundum artem, igne len- tissimo.

Aqua

Aqua nobilissima destillata pro quodam
 magnifico, contra hefticam (phthifim fortè)
 R̄ vini sublimati de vino maluatico ℥. iij.
 panem tritici calidum, in alembico bene oc-
 clusa stent per dies 14. Tum destilla per bal-
 neum. Postea R̄ specierum diamargariton,
 diambrae, diarrhodon abb. dianthos, diaplir-
 ris cum musco, læritiæ Galeni ana ʒ ij. cas-
 siæ extractæ, sacchari candi ana ʒ j. succi de
 liquiritia ʒ ij. rorismarini ʒ iij. musci Alexan-
 drini ʒ l. Omnia in vase destillatorio stent
 bene occlusa per mensem. Tum fiat destilla-
 tio per balneum, & diuidatur aqua in duas
 partes, prima aqua nobilior est quã secunda.

Aqua vitæ alia, è Germanicò translata.
 R̄ aquæ vitæ optimæ mensuras duas, destil-
 letur vt scis, in vitreo vase in aqua. De dua-
 bus istis mensuris destilla dimidiam partem,
 deinde accipe cinnamomi ʒ ij. incidatur mi-
 nutim, & in vitro cum aqua vitæ misceatur,
 vt per digiti latitudinem cinnam. cooperiat,
 stent simul horis 12. vel quindecim, vt aqua
 vitæ colorè rubrum aut sanguineū acquirat,
 quam in aliud vas inffundas & claudas. Rur-
 sus eidem cinnamomo, affunde aliam par-
 tem aquæ vitæ, à dimidia mensura relictam,
 vt prius, idq; facies toties, quandiu dimidia
 hæc pars durat, semper effundendo, & quod
 effusum est, cum priori commiscendo, vt tan-
 dem aqua vitæ colore rufo non tingatur. Po-
 stea accipe ʒ l. caryophyllorum minutim

puluerisatorum, & similiter pulueri huic reliqua aquæ vitæ medietas affundatur, vt prius. Quod si aquæ vitæ nihil amplius superfuerit, accipe aquam vitæ rubram in bocia & imposito capitello, destilletur tantū quantum ad macerandam materiam fuerit opus, nihil enim rubedinis ascendit, sed quicquid destillat album est. Postea accipias ℥ s. nucis moschatę cōcisæ minutim, & vt prius affunde aquam vitæ. Quo facto, accipias aquā vitæ ex caryophyllis, & ex nuce moschata, & cōmisce cum aqua vitæ è cinnamomo. Tum accipe vini maluatici, aut optimi Rhenani mensurā vnā, & in olla inuitreata ponito, ei adde sacchari candi triti ℥ iij. & pasta cooperito ollam, & carbonibus impone, vt leuiter fundatur saccharum, post fusum saccharum, refrigeretur. Post refrigerationem, affunde aquam vitæ rubram, & commisce in olla vt prius, aut vitro, melius enim obturari potest, & habebis aquam vitæ optimam.

Aqua vitæ nobilissima cōtra catarrhū. ℞ hyssopi, satureig, marrubij albi, enulæ, ireos, leuistici, betonicæ, saluiæ, foliorum trifolij (quod facit multos flores grossos in modū nucis paruæ; in quibus est quædā dulcedo ad modū sacchari vel mellis in sapore) singulorum ℥ s. Trita omnia grosso modo ponantur in vino potētissimo et electissimo, in vase vitreo vel alembico mundo, ita vt vinū super emineat vno digito. Destilla & serua; super aurū & gemimas valet. Aqua

Aqua vitæ contra apoplexiam & epilepsiam, est autem velut aqua quædam balsami. R̄ zingiberis, caryophyllorū, nucis moschatæ, granorum paradisi ana ʒ i. foliorum saluicæ, ʒ. j. cardamomi, cubebæ, masticis, galangæ, rorismarini, lauendulæ, maioranæ, melissæ, betonicæ, ana ʒ ij. omnia puluerisata & contrita infunde in vini optimi ʒ. ix. vel in vino destillato in vase vitreo, vt omnia cooperiantur, per dies decem, postea fiat destillatio. Valet ad paralysem, vertiginem, apoplexiam, spasmodum, ad memoriã, & caput, & ad stomachū frigidum: carnes & pisces ea aspersa non corrumpuntur. Vinū corruptū rectificatur: bibantur pro vice, tres vel iiii. guttæ, cū modico panis in eadem infuso, et postea comedatur, acuit ingeniū. Et fricetur ea quoque occiput & alia loca. Valet etiam hydropticis, melancholicis, spleneticis: & oculis etiã est valde pretiosa.

Destillatio quædam mirabilis & delectabilis, quam quidam acquisiuit à quodam Crabatione, cuius experienciã & feci & vidi, inquit quidam innominatus. R̄ vini maluatici optimi & electi, mensuras sex. destilletur lento igne per alembicum nouem vicibus: postea impone ambræ griseæ, spermatis ceti, rhabbari electi ana ʒ i. moschi ʒ i. pulueriscentur & ligentur in petia subtili, rara, & aquæ vitæ impone. Est hæc aqua mirabilis & maxime virtutis. Valet pro regibus & principibus.

E V O N Y M I

Aqua vitæ Friderici Cæsaris, ad omnes affectus. R̄ aquæ vitæ mensuram dimidiam, maluatici mensuram integram, cinnamomi ʒ iij. caryophyllorum ʒ j. zingiberis ʒ j. s. nucis moschatae ʒ j. zedoariae Venetianæ ʒ iij. s. granorum paradisi ʒ j. s. galangæ ʒ ij. cubebæ ʒ s. rorismarini ʒ s. hyssopi totidem, althææ totidem, rad. benedictæ ʒ j. saluiæ ʒ j. lauendulæ ʒ s. omnia iam dicta manibus rumpantur, & terantur, ponanturque in bociam vitream satis amplam, quæ capere possit mensuras tres vel quatuor. Præterea sacchari candi ʒ iij. passularum corinthiacarum ʒ s. s. passularum quartarium j. ficuum quartarium j. camphoræ ʒ j. aquæ rosarum cyathum dimidium, aquæ florum sambuci totidem, & totidem aquæ endiuicæ, omnia hæc in vitro clausa, insoleantur per dies octo ante festum Iohannis, & totidem post id, postea aquam colatam reserua. Hac vtaris vbi opus fuerit, hoc est, in maxima debilitate corporis & virium prostratione accipias cochleare vnum, & experieris mirabilia: hac sola aiunt sustentatum Cæsarem Fridericum.

Aqua vitæ composita mirabilis, & contra grassantem pestilentiam sæpissimè probata, descripta à D. D. Mag. R̄ rutæ domesticæ iam iam decerptæ, saluiæ, lauendulæ, libanotidis, rorismarini, rad. tormentillæ, pimpinellæ, valerianæ, bistortæ ana ʒ ij. baccharum iuniperi, lauri, ana ʒ j. s. terræ sigillatæ,

boli

boli leuanti ana scrupulos iij. radice pſeu-
 do dictamni, ſeminis ſancti, benediſtæ, caryo-
 phyllatæ, helenij, gentianæ, rhapontici Dio-
 ſcoridis, ciambet (an Zurumbet) ana ʒ iij. ſ.
 coriandri præparati, acetofæ, baſilicæ, pim-
 pinellæ ana ʒ ij. ſ. trium ſantalorum ana ʒ j.
 florum borraginis, bugloſſæ, roſarum rubea-
 rum ana pugill. ij. rad. ben albi, & rubri ana
 drach. j. corticis arantiorum acetoforum, ci-
 tri, mali granati ana, contuſis & incifis groſ-
 ſo modo, deſtillentur ſecundum artem per
 alembicum in vino ſublimato, & rectificato
 ad ſufficientiam quantitatis ad ℥. viij. po-
 ſtea recipe Niberis (an piperis albi) bulledi-
 ni, cinnamomi, granorum paradifi, maceris,
 nucis moſchataæ, cardamomi ana vnciam
 ſemis, ſcrupulos iij. croci drach. ij. galangæ,
 cubebarum, caryophyllorum, calami aro-
 matici, ana ſcrupulos iij. ſpecierum elect. li-
 berantis, cordialium, contra peſtem ana
 drach. iij. diamuſci dulcis, de gemmis, ana
 drach. j. ſ. incifis & contuſis infundantur in
 præſcripto deſtillato vino, ſtent in loco re-
 pido per horas 48. deinde deſtillentur ſimul
 per alembicum luto ſapientiæ perlutatum,
 aromatizentur poſtea muſci alexandrini gr.
 xvij. ambraæ gryſæ gr. xij. croci ſcrupulú ſe-
 mis, vel gr. vj. in ſyndone rubra ligata, pro-
 jiciantur in vaſ, & benè obturètur, ad vſum
 que ſeruentur.

E V O N Y M I

Aqua destillata ad omnes fistulas, Theophrasti. R̄ aquæ vitæ optimæ ℥. iij. aquæ rorismarini, saluæ ana ℥. ij. s. sacchari albi, ℥. v. misce & destilla per alembicum, certissimum in fistulis & vlceribus internis.

Aqua vitæ ad articulares dolores, & thoracis grauitates, & ad timorem casus in ægritudines cerebri, quales epilepsia, apoplexia, paralysis, vertigo & huiusmodi, ex consilijs Bened. Victorij. Radicum acori ℥. ij. pæoniæ ℥. s. galangæ, zedorariæ ana ʒ. j. s. iuæ, centaureæ minoris, saluæ, maioranæ, stœchados, betonica, rorismarini, pulegij, calamenti, polypodij, polij, folij, ana M. j. rosarum rubearum, baccarum myrthi, ana M. s. omnia hæc crasso modo contundantur, atq; in ducentis libris vini albi potentis & odoriferi fundantur spacio temporis trium dierum, demum vinum coletur, violenta & fortifaceta expressione, & in vitreo alembico vinum ponatur, & destilletur aqua, cui addenucis myristicæ, macis, caryophyllorū, cinnamomi, masticis, zingiberis, de quolibet crasso modo rupto, ʒ. j. trahe morā per diem naturalem, demum per alembicum iterato destilla aquam, & vsq; ad nonam destillationem eandem destillabis aquam. Remanenti vero aquæ ex nona destillatione permisceto foliorum auri numero centum, foliorum argenti numero quinquaginta, omnium fragmentorum, ana ʒ. ij. margaritarum ʒ. s. omnia pulueri-

puluerisanda in subtilissimum conduces puluerem, & iterato vicibus duabus eandem destillabis aquam. Vltimo vero destillatam aquam cum musco & ambra aromatizabis, & sic habebis diuinum elixir vitæ. Modus vsus est, mane priusquam ventrem impleat, diluat sibi omnes spondylos colli atque thoracis musculos, & plerosq; artus sibi madesfaciat. Quippe per tres ante matutinum cibum horas, sorbeat potum hunc. Aquæ saluæ, endiuæ ana ℥ i. elixir vitæ guttas quinque, misce, & potui dato.

Aqua ardens destillata composita contra pestem, è Guaynerio tract. de peste. Virtuosa, inquit, existunt multa contra pestem, sed in infinitū virtuosior est, quæ sequitur aqua. Tanta est enim inter cor & ipsam cōuenientia, vt in nō perceptibili quasi, tempore attrahatur ab ipso, attractaq; mutatur in breui, & in spumofam substantiam conuersa, non solum à complexionali virtute: verum etiam tota forma omni pestilentiali veneno resistit, ac ipsum perimit indilatè. Et ideo tanta est eius excellens virtus, quod eius vsus hominē non solum præseruat à peste, imò ab ipsa deprehensum, celeriter liberat: cuius hæc est permixtio. ℞ rad. tormentillæ viridium si haberi possunt ℥. j. radicum herbæ tunicæ & diptamni ana ℥. semis. radicum enulæ campanæ vncias iiij. acetosæ cum seminibus si haberi possunt ℥. ij. vel acetosæ ℥. j.

E V O N Y M I

& ℥ viij. & seminis eius ℥ iiij. buglossi &
 borraginis, cum eorum floribus, rosarum
 rub. syluestrium ana ℥. j. pimpinellæ, sca-
 biosæ ana ℥. semis, succi limonum ℥. j. the-
 riacæ finæ ℥. s. aquæ ardentis factæ cum vi-
 no optimo & pluries reiteratæ vncias ij. ter-
 ræ sigillatæ, & boli armeni ana ℥ ij. santalo-
 rum alborum & rubeorum, spodij, ben albi
 & rubri, margaritarum splendidarum ana
 ℥ j. s. olsis de corde cerui vnciam j. rasuræ ebo-
 ris vnciam semis, croci drach. iiij. camphoræ
 drach. ij. foliorum auri vnciam semis: primo
 accipe folia auri, & ea cum cardone aut for-
 fice diuide in frusta minuta quantum po-
 teris, vel ipsa super porphyrio cum melle du-
 ducas, quia in puluerem non perceptibilem
 tactu ea rediges: postea pone ea in aqua ar-
 denti, benè obturando ampullam ne respi-
 ret: & sic dimitte per dies quindecim. De-
 inde accipe margaritas subtilissimè tritas, &
 ipsas pone in alia ampulla cum succo limo-
 num quæ bene obturetur, & dimittatur per
 tantundem temporis: postea cum optimo vi-
 no radices benè lauentur, vt à terra sint mun-
 dæ, demum in vmbra à vino desiccatæ, in
 mortario conquassentur, & similiter herbæ,
 flores & rosæ cum seminibus. Quo facto,
 omnia ista in vase quodam terreo vitreato
 ponantur, in quo postea pone theriacā cum
 illis pulueribus & alijs rebus. Deinde cum
 his pone illam aquam ardentem cum folijs
auri,

auri ac etiam succū limonū cum margaritis, taliter vas sigillando quod nequeat expirare. Postea facies foueam in terra in loco humido, ad profunditatem trium pedum, & solarium dimidij pedis ex uiua calce in fundo foueæ constituas. Tum illud vas in medio colloca, cū fimo equino seu vinatijs circumdando & cooperiendo, super quod vnam vel duas situlas aquæ postea affundas, & sic sepultum postea per dies xij. naturales dimitte, omnibus tribus vel quatuor diebus fimum vel vinatias renouando, quibus completis, extrahe, & totam materiam illam accipe, & pone in vesica vitrea, & desuper alembicum taliter sigillando ne respiret, & cum igne mollium lignorum lento, sine fumo, aquam extrahe, & in ampulla taliter ad rostrum alembici liga, ne respiret. Extractam verò aquam iterum projice super fæces, & vt prius iterū destilletur. Tertio verò ponatur in alembico sine fæcibus, & iterum in balneo Mariæ de nouo destilletur, demum in ampulla bene clausa vsui reseruetur. De aqua accipe cochlear vnum paruum per se, vel cum alia confectiōe vel puluere. Hæc nanq; aqua spiritus multiplicat, ipsos clarificat, membra confortat principalia, ipsaq; disponit, vt impressiōnem cuiuscunque pestem inducere potentis, nequaquam recipiat, etiam factæ pestis mirabiliter impressiōni opitulatur. Dum enim res illæ sepultæ permanebant, in eis quædam

E V O N Y M I

est facta fermentatio. Demum per destillatio-
 ne in eis noua introducta est forma, per qua
 non ratione quatuor qualitatū: sed quia tale,
 vt loquuntur authores, cuilibet pestem in-
 ducere potenti, opponitur corruptiue.

Aqua vitæ composita, ad omnes corporis
 morbos, Recipe nucis moschatae, floris mo-
 schatae, caryophyllorum, cinnamomi, zingib-
 eris, cubeborum, granorum paradisi, stœ-
 chados, granorum pæoniae ana ꝑ̄ s. grano-
 rum sinapis, lauendulae ana ꝑ̄ j. cinnabaris
 (an sanguinis draconis) coriandri, anisi, ba-
 siliconis ana ꝑ̄ s. gagatis (malim, inquit, Ges-
 nerus, succini) rorismarini ana ꝑ̄ j. maiora-
 nae, cardamomi, fœniculi, liquiritiae, hysso-
 pi, spicae nardi ana ꝑ̄ s. florum borraginis,
 lilij conuallium, melissae, capitum seminum
 rosarum, ana ꝑ̄ s. visci quercini, ossium de
 corde cerui, ligni aloës, croci ꝑ̄ j. saluiae M. j.
 Modus parandi hic est. Accipe mensuras vi-
 ni boni quadraginta, destilla per alembicum
 in balneo Mariæ: in prima destillatione re-
 cipe mensuras duodecim quas iterum destil-
 la, donec nihil amplius sit in ampulla, quam
 quod cortice nucis capi posset, illud reicias,
 quia phlegma est, vinum vltimo destilla-
 tum, destilla iterum quinquies totum & pe-
 detentim, in balneo Mariæ, sic erit parata a-
 qua. Recipe postea supra scripta simplicia o-
 mnia, partim minutim conscinde, partim in
 puluerem contunde, quæ scilicet contundi
 possunt

possunt, & infunde vini destillati tantum super ea, vt quatuor digitis vinum reliqua excedat, quę omnia simul relinquantur per tres aut quatuor dies, donec aqua coloretur. Dein vinum infunde in aliud vas vitreum, & tege optime, ne quid euaporare possit. Super facies verò affunde vinum recens, & ita relinquito septem vel octo dies, donec vinum omnium infusorum substantiam extrahat. Tum vinum à facibus separa, & pone totum vinum in vitro, & destilla per alembicum in balneo Marię, vt nulla humiditas in vitro remaneat, & habebis præcedentium rerum quintam essentiam, quã serua diligentissimè, ne ab aëre contingatur. Deinde destilla vinum ex illis simplicibus extractum per alembicum, & mediam vini partem accipe, & hæc erit vera vini illius quinta essentia. Alteram verò partem quę in vitro remanet, abijce, est enim aquatica solum humiditas. Tandem quinta vini essentia, cum aliarum rerum quinta essentia iungatur, & colorabitur ac si esset aurea. Tum accipe muscum Alexandrinum, ambram griseam, ana ꝑ. j. rhabarbari ꝑ. ij. colligentur in linteo panno puro, & impone in vitrum, & confectum erit, claude tamen diligenter, ne euaporet.

Aqua vitę mirę confortans, &c. dissolvens ac coagulans ferrum & cætera metalla, &c. R̄ nucis moschatae, galangæ, cardamomi, granorū paradisi, cubebarum, macis, zingiberis,

E V O N Y M I

cinnamomi, omnia puluerisentur, & cum vi-
 no albo fortissimo commisceantur, contun-
 dantur omnia simul ad pulciculæ consisten-
 tiam, ac postea lento igne destillentur, & ex-
 trahes aquã clarã & purã. Huic aquæ si
 cõmiscas oleum, oleum descendet: si cõmi-
 sceas camphoram, tum habebit omnes vir-
 tutes quas habet camphora. Quod si hæc cã-
 phorata aqua, commisceatur cum aqua com-
 muni, eam constringet vt lac, & si coletur per
 pannum, remanebit ista aqua coagulata, ex
 qua deinceps poteris facere candelam, & ar-
 debit instar elychnij. Aqua ista prodest in fri-
 gidis corporis ægritudinibus, coquit enim,
 conseruat carnes à putrefactione, consterna-
 tum lætificat, virtutes omnium herbarum ad
 se trahit: pota rumpit apostemata: coagulat
 & constringit mercurium: ab oculis aufert
 lachrymas, rubedinem, & calorem, iuuat &
 spleneticos. Vulnere à putredine conseruat,
 medetur fistulæ & cancro, emendat causas
 frigidas & paralytim, auget & acuit intelle-
 ctum: memoriam iuuat, si tempora ea vngan-
 tur. Hominem facit hilarem & iucundum,
 cõseruat iuuentutem & sanitatem, tollit oris
 fœtorem & gingiuarum. Ex nouo, facit vi-
 num vetus. contra venenum munit hominẽ,
 aufert dolorem, & surditatem aurium. Potæ
 guttæ singulæ in vini optimi & albi cyatho,
 memoriam conseruant mirabiliter, si id fiat
 cum iturus es cubitum. Tempora ea quæ
in se

in septimana vncta, tempore hyemali, memoriam conseruat.

Aqua vitæ pro quodam nobili, recipe specierum diambrae ʒj. dianthes ʒi. radicum pyrethri ʒij. piperis longi ʒvj. anacardi ʒj. s. xyloaloës ʒj. trita infundantur in aqua vitæ ex vino maluatico destillatæ septies ʒ viij. stent in infusione per dies octo bene occlusa. Postea destillentur per balneum.

Aqua vitæ ad tertianas, Theophrasti, R̄ aqua vitæ pro denario, albumen vnus oui, conquassentur simul optimè, vt redigantur ad pulciculæ formam, dato ante paroxysmū, per horam vnā aut alteram, adde aliquid croci, &c.

Aqua aurea, valens in apoplexia, epilepsia & ægritudinibus neruorum. R̄ foliorum & florum saluæ, ʒij. nucis moschatæ, caryophyllorum, zingiberis, cinnamomi, granorū paradisi ana ʒj. castorei ʒj. corticis citri ʒij. spicæ nardi ʒj. olei laurini ʒj. contundantur omnia benè & ponantur in mensuram vnā vini albi optimi, & sigilla benè in boccia clausa, quæ dimittatur quatuor diebus in putrefactione, postea destilla lento igne.

Aqua alia priori non dissimilis, faciens iuuenescere. R̄ foliorum & florum saluæ electorum, quant. iij. zingiberis, caryophyllorū, nucis moschatæ, granorum paradisi ana ʒi. omnia subtilissimè puluerisata, pone in mensuras duas vini fortissimi, in boccia benè clau

E V O N Y M I

sa diebus quatuordecim, postea apponitur
alembico, & destillatur lento igne secundum
artem, aquam serua in vitro clauso. Valet ad
apostemata intrinseca frigida, potata cum ap-
propriata aqua, statim rumpit. Valet & ad te-
las oculorum clarificando & deponendo, a-
cuit visum, & ophthalmiam frigidam sanat,
cum penna parum immissa, oculos valde cla-
rificat. Valet etiam ab extra & intra, accepta
& potata, valet etiam contra contusiones &
percussiones. Podagram & dolorem extremi-
tatū curat. Vnctione facta cum ea, contra do-
lorem capitis, contra apoplexiam & catarr-
hum, & omnem cerebri frigiditatē, valet con-
tra hydropisim potata, cōfert stomacho, va-
let contra tussim cum aqua appropriata. Cre-
do ego quod iuuentutem conseruat, si omni
die parū de ea accipiatur. Valet etiam contra
scabiem omnē, cum ea linita, & contra mor-
sum canis rabidi: contra eius maniam, ponat-
ur supra morsum, & detur ad potandum.

Aqua vitæ secundum Aristotelem. Ꝟ cin-
namomi, zingiberis, caryophyllorum, nucis
moschatae, piperis longi ana Ꝟ s. dactylorum
Ꝟ s. cubearum, granorum paradisi, macis, a-
mygdal. galangæ ana Ꝟ s. saluiae Ꝟ xij. terantur,
post imbibantur in maluatico, in cucurbita
diebus octo, post destillētur igne len-
to secundum artem.

Aqua vitæ alia, Ꝟ radice cum herba elle-
bori nigri præparati (an in malo cotoneo)

Ꝟ iiii,

ʒ iiii. florum citranguli, florum stœchados,
 citrini, florum prassij ana M. iiii. & est pro pri
 ma destillatione. Pro secunda destillatione,
 R̄ rhabarbari electi ʒ s. vel ʒ j. florum boræ
 raginis, buglossæ ana M. vj. passarum vuarū
 ʒ s. auriculæ muris, florum primulæ veris,
 herbæ ellebori nigri præparatæ ana M. ij. flo
 rum citri vel melissæ M. vj. angelicæ flo
 rum aut foliorum M. ij. florum origani M.
 viij. liquiritiæ rasæ ʒ s. destillentur. Item,
 recipe vini rectificati ad vltimum, mensuras
 quatuor, funde super prunas species, & stent
 per dies octo, omni die mouendo bis vel ter.
 destillatio fiat lento igne, ita fiat secundo &
 tertio. Post mellis electi despumati, olei oli
 uarum ana mensuram semis, ponantur cum
 vino sic destillato, & destillentur simul len
 tissimo igne: tunc tollit fœtorem vino & dul
 cescit vinum, & tollit fœtorem herbatum &
 ardorem. Si vis melius habere, impleatur vi
 num floribus stœchados citring, & iterū len
 tissimo igne destilla. Post recipe istius aquæ
 vitæ mens. ij. sacchari albi ʒ j. & sic correctū
 puluerisetur subtilissimè & imponatur pru
 nis, semper agitando, quousq; saccharum to
 tum dissoluatur in eo, & fiet 29. diebus. Post
 R̄ cinnamomi optimi ʒ j. puluerisetur sub
 tiliter, & impone per octo dies vel vltra, om
 ni die agitādo semel vel bis, postea coletur &
 exprimatur fortiter per torcular. Si placet p
 maiori aromatizatione adde mosci, ambreg ad

E V O N Y M I

placitum. Est mirabilis efficaciam in defectu cordis, miscendo cum electuarijs & medicinis cordialibus, sicut scis.

Aqua vitæ aromatica, seruiens omnibus stomachi morbis frigidis, ex Capric. Leonh. Fierauanti lib. 2. cap. 56. R̄ nucis moscharæ, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebæ, macis, cinnamomi, zingiberis, croci, thuris, ana ʒj. pistentur grosso modo, & misceantur: ponantur hæc omnia in bociam quam optimè perlutatam, quibus commisce aque vitæ finissimæ, ℥vj. stent simul diebus octo, destillentur postea per cineres cum suo capitello & recipiente, & destillabit aqua rufa. Curat, vt dictum est, stomachum, & vulnera sine dolore quoq; sanat, memoriam iuuat, tussim emendat, tristitiam pellit, &c.

Aqua vitæ mirabilis in apoplexia & epilepsia, valet sumpta mane & sero, melius tamen si mane accipiatur. In sero accipiuntur tres vel quatuor guttæ cum mica panis, confortat cor & etiam cerebrum, & omnes vires cerebri & corporis. Exiccatur omnes humiditates præter naturales, & alias quoque superfluitates, siue sint ex causa calida siue frigida; conseruat calorem naturalem in suo temperamento. Infra triginta annos existentes non frequenter ea vtantur, nisi multum sint aggrauati multis humiditatibus frigidis: senibus autem & frigidis valde competit. Virtus huius aquæ, nõ potest satis exprimi, valet ab

extra

extra & intra. Contra pestem accepta cum
theriaca eadem die. Inuncta ad nares valde
confortat. Et est summa medicina contra a=
poplexiã & epilepsiam: est mater omnium
medicinarum, cõfortat matricem, & vterum
omni tempore: si superfluit, restringit, & simi
liter prouocat.

R̄ saluix † s. absinthij 3 ij. florum origa
ni 3 vj. betonicæ 3 s. rorismarini 3 s. maiora
næ 3 j. pulegij 3 ij. rosarum 3 j. s. hyssopi 3 ij.
satureiæ 3 ij. petroselini 3 j. s. radice petroses
lini 3 j. polypodij, pimpinellæ, ana 3 ij. lauen
dulæ 3 j. tormentillæ 3 s. bistortæ 3 vj. vales
rianæ 3 ij. astrantiæ 3 j. vel s. radice benedictę
3 j. rutæ 3 vj. baccarum iuniperi 3 j. zingibe
ris 3 j. s. nucis moschatae, maeis ana 3 s. caryo
phyllorum 3 vj. cinnamomi 3 vj. cubeborum,
cardamomi ana 3 ij. galangæ 3 s. granorum
paradisi 3 j. piperis longi, nigri an. 3 ij. croci 3
j. calami aromatici 3 s. zedoariæ, corticis bac
carũ lauri ana 3 ij. foliorũ lauri 3 s. coriandri
3 s. anisi, liquiritiæ ana 3 j. s. theriacę 3 ij. man^o
Christi, sacchari candi ana 3 s. cimini, carui,
diptamni ana 3 ij. rhabarbari 3 j. nigellæ, cort.
pomi arantij ana 3 s. conseruæ rosarum 3 j.
psydix 3 ij. vel iij. mellis † s. s. vltimo impo
nendo musci 3 vnius partem decimam sextã,
ambrae gryseæ eoridem, camphoræ 3 s. sac
chari albi 3 j. vini sublimati quinquies de vi
no, & non de facibus mensuras tres. Radices
& herbæ grosso modo contusæ imponantur

E V O N Y M I

in cantharo bene clauso tribus diebus: quarto die sublimetur totum. Postea species contritæ imponantur non cribellatæ, & stent decem diebus in cantharo bene clauso, omni die, aut saltem altera moueantur. Deinceps totum sublimetur in vitro stricti colli, cum recipiente clauso, & cum extillarit album, vel fœtens, tunc satis est. Et tum impone hæc quatuor, muscum, ambram, camphoram, & saccharum contusum, alia tria non contusa, stent simul tribus vel quatuor diebus, omni die mouendo semel vel bis cum lignea spatula à fundo: tunc iterum stent tribus vel quatuor diebus, donec resideant, tandè quod clarum est, effunde, colando per syndonem in vitrum. Vltimo verò cum turbatur, rursus commisce, & iterum resideat, tunc iterum cola, sicut prius, & ita continua, donec quod clarum est, totum habeas, quæ omnia simul misce seruando in vase stanneo, quoniam vitrum destruet, & seruetur in loco non calido, & virtus eius durat duobus vel tribus annis, aut etiam vltra. Vbi ea vti volueris, accipe seorsim aliquantulum eius, reliquum iterum claudendo. Reliquias poteris exiccare in vmbra super panno, & tunc totum impone duas mensuris vini clari & boni, decem diebus in cantharo obstructo, postea destilla, & sublimatum serua in vase obstructo, & erit aqua nobilis, licet non ita vigorosa, sicut prima,

ma, valet enim vngendo exterius vel in paniculo superposita, in multis infirmitatibus. Primo debet fieri ignis fortis ex carbonibus donec calefiat ita, vt digito admoto sustinere valeas superius, tunc igni subtrahatur, & sic pergas lento igne, vt si attingas, sustinere valeas, ne ignis sit neque nimis lentus, neque fortis nimis, ne materia exiccet in olla. Notabis etiam, sæpe digito degustandam guttam, sic senties enim, quando facultas eius minuat, vel odor mutetur in fœtidum: si enim ita, tunc muta recipientem, vt supra est dictum.

Vinum sublimatum D. Ambrosij Lung, pro nobili, recipe interioris cinnamomi ℥ iiij. zingiberis, caryophyllorum ana ℥ j. sandali rub ℥ ij. macis, nucis moscate, piperis nigri, galangæ, cubearum, cardamomi, anisi, fœniculi, coriandri præparati, specierum aromatici rosati, diambrae, dianthos, maioranæ, basilici, florum lauendulæ, anthos, spicæ nardi ana ℥ s. Tere omnia grosso modo, & adde rosarum rubrarum M. ij. s. vini maluatici ℥. iiij. vel ij. sublimati ℥. xj. vel vj. aquæ rosatæ muschatæ ℥. j. s. aquæ caryophyllorum, cinnamomi (scilicet aquæ) ana ℥ ij. sacchari candi triti ℥. iij. Stent omnia in infusione per dies quatuor. Postea fiat omnium secundum artem decoctio, & clarificetur modo solito.

E V O N Y M I

Aqua vitæ, magnum secretum magistri
 Eduardi, ꝛ cinnamomi, caryophyllorum,
 nucis moschatae, zingiberis, zedoariae, galan-
 gae, piperis longi & nigri, granorum iunipe-
 ri, corticum citri, corticum arantiorum, bac-
 carum lauri, foliorum salviae, basilicæ, roris-
 marini, macis, spicæ nardi, ligni aloës, cube-
 barum, cardamomi, calami aromatici, stœca-
 dos Arab. chamæpityos, myrrhæ, mastiches,
 olibani, semin. foliorum anethi, semin. artemi-
 siæ ana ꝓ. i. ficuum siccarum, vuarum pas-
 sarum, pulpæ dactylorum, amygdalarum dul-
 cium, pinearum ana ꝓ. i. s. mellis albi & puri
 ꝓ. vj. zuccari albissimi duri & optimi, ad pon-
 dus omnium prædictorum. Trita mixtaque
 destilla per alembicum vitreum ad minus
 quinquies.

Aqua vitæ ad arthriticos & contractos, re-
 cipe caryophyllorum, macis, ana ꝓ. iij. grano-
 cum paradisi ꝓ. ij. piperis longi ꝓ. ij. nucis mo-
 schatae, zingiberis, lauendule, basilici, hyssop-
 pi, balsamitæ ana ꝓ. i. galangæ, anthis, salviae
 ana ꝓ. i. xyloaloës ꝓ. ij. musci fini ꝓ. i. Trita o-
 mnia infundantur in ꝓ. iij. aquæ vitæ ex
 vino maluatico destillatæ, per dies 14. post de-
 stillentur in balneo.

Aqua ad multos morbos difficillimos.
 Aqua sanans cancrum, gangrenam, fistulam,
 sinus, morbum attonitum, morbum comi-
 tialem, impetiginem, serpiginem, morbum
 articulare, podagram, omnemq; neruorū
 dolo-

dolorem, siue à causa prodierit calida, siue frigida, cuius modus est talis. Aquæ ardentis electæ ℥. x. aut xv. iuæ M. j. sagapeni ℥. s. cubearum ℥. j. s. xyloaloës ℥. ij. myrrhæ electæ ℥. s. aloës hepatici ℥. s. aristolochiæ, ammoniaci, opopanacis, ladani electi, sing. ℥. s. sarcocollæ ℥. s. thuris ℥. iij. mastiches ℥. s. gummi Arabici tantundem, santalorum rubr. ℥. ij. spicæ nardi ℥. j. galangæ ℥. s. croci ℥. ij. mumiæ ℥. s. gummi helemi ℥. iij. galbani ℥. s. styracis, caryophyllorum, vtriusque ℥. j. nucis moschatae ℥. s. cinnamomi electi ℥. s. granorum paradisi seu amomi ℥. s. resinæ liquidæ ℥. v. terebinthinæ ℥. iij. sanguinis draconis, castorei, vtriusque ℥. s. ex eis stillatio vtitur liquore, Fumanellus.

Aqua conseruandæ iuuentutis, Magistri Leonhardi Fierauant, Capric. lib. 2. cap. 22. ℞ ligni aloës, caryophyllorum, zingiberis, galangæ, cinnamomi, macis, nucis moschatae, piperis longi, calami aromatici, cubearum, rhabbarbari, granorum paradisi, cardamomi ana ℥. ij. rorismarini, chelidoniæ, mercurialis, cardui sancti, imperatorie, diptamni albi ana ℥. j. omnia ista infundantur in ℥. vj. aquæ vitæ optimæ, diebus octo, postea destillantur in balneo. Aquæ sic destillatæ, adde pro qualibet libra aquæ, sacchari fini, aqua rosea dissoluti, ℥. ij. & musci gr. viij. pro qualibet libra, & seruato in vitro diligenter clauso. Huius sumuntur quolibet die ad iuuentutis

E V O N Y M I

conseruationem ꝛ ij. digestionem enim adiuuat, calorem naturalem suscitatur & auget, stomachum confortat. Humidas & frigidas materias consumit.

Aqua non ignobilis, multa prestans comoda. Ad arthriticos, morbosue articulares, destillationem à capite, iuuentutem conseruas, vires, ingenium & memoriam prestat, arteriarum spiritus viuificat & puriores reddit. Aquæ ardentis, ter vel quater destillatæ ℥. iiii. florum roris marini ℥. j. summitatum frondium eiusdem ℥. s. per diem simul macerata colliquato in duplici vase, cū recipiente proceriori, parte eius tamen inferiori in frigida existente. Nominamus autem sic, ait Gal. quum in cacabo, qui aquam calidam habeat, vas alterum consistit. Sumitoque aquæ huius per alembicum destillatæ ℥. s. nucis moschatæ, galangæ, caryophyllorum, cardamomi, maceris, cubebæ sing. ꝛ iij. ambæri albi ꝛ j. s. ligni aloës tantundem, castorei, spicæ nardi, vtriusque ꝛ ij. leuigato quodlibet singulatim, & omnia simul composito, donec aliquod nanciscantur concrementum, & denuo simul destillato. Vsus ex triticeo pane, cum vncia prædictæ aquæ, quod superest bibendo. Valet nanque vt balsamum, Fumacellus, puto.

DE SVCCIS SIVE SVCCORVM
*extractionibus, rerum simplicium, &
 compositarum.*

Succus,

Succus, qui Græcis propriè *ζυλος*, & eius o-
 peratio *ζυλωσις* dicitur, est, qui è rebus sim-
 plicibus vel compositis contusis, aut incisis,
 aut maceratis exprimitur. Exprimuntur au-
 tem aliàs succi, vel ex herbarum folijs & ger-
 minibus per se tritis, viridibus scilicet & succu-
 culentis: vel ex fructibus, veluti ex vua im-
 matura, malis punicis, sorbis, mespilis, pru-
 nellis syluestribus, cydonijs, limonibus, &c.
 vel ex herbis pauco humores, eoq; lento præ-
 ditis, vt hedera, portulaca, cotylidone, semper
 viuo, &c. ex quibus nõ simpliciter succus ha-
 beri potest, sed affusa aqua, aut alto liquore,
 illarũ facultatibus simili, opus habent contri-
 tione aut expressione, vt expressæ vnà cum
 ipso humore, vis simplicis herbæ extrahatur:
 aut si tusæ calatho imponantur loco frigido,
 vt paulatim succus, in subiectũ catinum de-
 fluat. De his & similibus succorũ extractioni-
 bus, quæ in officinis, in vase angustij orificij,
 super fuso oleo, digiti crassitudine, aut sale in-
 sperso, sicut de omphacio constat, ad vsum
 medicum, asseruantur & reponuntur, nihil
 in præsentiarum dicemus, quemadmodum
 neque de alijs quibusdam, quæ in sole, assidue
 mouendo, exiccantur & inspissantur, vt in
 vmbra, vt acatiæ succus: in clybano vel fur-
 no, aut alio loco calido, sicco inclusi atq; su-
 spensi. Dicemus tantum de iis succis, quæ ex
 radicibus & herbis siccioribus, aut pauco ad-
 modum humore præditis, aliquot diebus in

E V O N Y M I

aqua aut alio quopiam liquore maceratis, postea per balneum Marię destillatur, vt aquea humiditate separata, ipsa rei infusę substantia, pura & syncera relinquatur aliquantum crassior: aut citra destillationem, coctione tantũ in vaporem humore extraneo conuerso, substantia rei infusę increpescat, colata prius, aut per filtrum destillata tota aqua, &c. Et vsus quidem huius extractionis est, quod pauca quantitate assumpti succi, magna in corpore nostro præstet commoda. Etenim vbi de medicamentis in tota substantia dari solet, ʒj. extracti succi sufficit ʒj. in quo certè egrotis multum gratificari potest, præcipuè cum pleriq; ab assumptione medicamentorum plurimum abhorreere soleant.

Est autem hoc notandum in extractionibus. Si spiritus non fuerit satis purus, aut diligenter separatus, ita vt aliquid terreitatis adhuc contineat, virtutem seu facultatem rei extrahendę huic terreitatis permisceri, simulq; ascendere, & euaporare. Spiritus verò syncerus hoc minimè facit, sed è re extrahenda descendit sine vlllo odore aut sapore, ideoq; facilè spiritus per balneum Marię separatur, cuius calor non excedat gradum caloris qui est in vrina hominis. Oportet quin etiam aqua, qua fit ablutio, valde subtilis sit, æquè atque vini spiritus, ne mala qualitas aquæ simul ascendat. Proba verò aquæ est, si sine sapore aut odore fuerit.

Ex=

Extractiones herbarum & aliorum reme-
diorum cum aqua ardente, perfectè in bal-
neo Mariæ destillata, &c. vt ex rhabarba-
ro, agarico, elleboro, & guaiaco secundum
Theophrastum.

ARtificiose rerum simplicium extractio-
nes fiunt ad hunc modum. Primo su-
mo aquam vitæ optimam, vbi spiritu vini
careo, quæ ad extrahendam herbarum facul-
tatem est satis efficax. Accipe igitur saluiam,
vel aliud quodcunque simplex, è quo suc-
cum extrahere proposueris, exponatur aëri
siccò, versus Septentrionem præcipuè: vbi
paululum exiccata fuerit, incidatur minu-
tim & in vitrum, cuius orificium satis sit am-
plum, hoc est, duorum digitorum amplitu-
dinem habens, vt inde vbi voles, quod impo-
situm fuerit, rursus extrahere commode va-
leas ponito, eidemq; affunde aquam vitæ vel
vini spiritum, vt ad minimum per latum die-
gitum herbam impositam cooperiat. Po-
stea cooperi vas diligenter hoc modo. Fiat
pasta, qua superius orificium per latum digi-
tum circum circa obliniatur, cui chartam pu-
ram super imponas, sicque obstruas, vt po-
stea tantum circa ampullæ os lateribus adhe-
reat. Imposita hac charta, rursus pasta char-
tæ, circa locum, vt prius, obducatur, ac rur-
sus alia noua charta eidem adaptetur. Tan-
dem ac tertio & circum circa, & supra, vndi-

E V O N Y M I

quaque pasta inunge, & tertiam chartam,
 que vndiquaq; adherere debet agglutinetur,
 vt etiam ipsum orificiũ pasta & charta, ope-
 riatur. Demum cera totum cooperito, quan-
 quam hoc non ita sit necessarium. His sic ritẽ
 peractis, collocetur vas spacio triũ aut duo-
 rum dierum in loco calido: pro vt herba
 imposita fuerit crassioris aut tenuioris sub-
 stantiæ, ita & breuiori aut longiori tempore
 erit maceranda. Post elapsos hos dies, spiritũ
 in aliud vas effundas, rursusq; cooperias: her-
 bas autem relictas exprime per pannum li-
 neum, quam potes artissimẽ, & post expres-
 sionem, abijce. Tunc rursus alias eiusdem
 generis herbas recentes, & vt prius præpara-
 tas, in eundem spiritum infunde, macera, &
 exprime, idq; est ter, quaterue ita reiterandũ,
 pro vt extractionẽ validam aut debilẽ volue-
 ris. Quod si vero res, ex qua succus fuerit ex-
 trahendus, fuerit magni precij, vt est rhabar-
 barum, lignũ aloës, non semel ei est affunden-
 da aqua vitæ, sed sæpe ac sæpius, vt penitus
 quicquid inerit spiritus aut facultatis, in a-
 quam deponatur. Posteaquam igitur vini
 spiritus, facultate herbarum abundauerit, ita
 vt quasi proprium iam amiserit saporem aut
 odorem, tum exprime herbas, & quod ex-
 pressum fuerit, per filtrum diligenter & sub-
 tilitè exprimeretur, & vt ere vbi opus fuerit.
 Aut facile erit spiritum vini à facultate her-
 barum per distillationem in balneo Mariæ
 separa-

separare, extrahendo vel medietatem vel omnino, usque quo ad extremam peruenierit aquositate, aut quousque incrasset ut salsa, aut succus concretus, qui puluerisari possit, pro ut tuo usui seruiet. Nam ubi multa humiditas, in extractione fuerit, post vini separationem, indicium est spiritum vini non usque adeo syncerum fuisse. Vbi vero vini spiritus satis potens fuerit, & in fine distillationis nulla aquositas sequatur, accipe eiusdem simplicis, aquam distillatam, & affunde extractioni, & commisce diligenter cum penna, ut spiritus adhuc in materia relicta, cum aqua affusa commisceatur, tum rursus per alembicum aquam affusam extrahe, idque potes reiterare, dum nulli spiritus vini in extractione sentiantur, id quod sic cognosci aut probari potest. Vbi nulla vinosa permixtio spiritus una cum aqua elambicatur, sed pura tantum aqua, tum satis esse, intelligas.

Cæterum consulo & ex usu etiam est, ut extractioni seu substantiæ herbarum, propria aqua affundatur, seorsim prius distillata, quemadmodum supra in extractione saluæ monui. Eodem planè modo auferrî vini spiritus possunt, affusa scilicet aqua saluæ distillata in fine, & probè permixta, rursusque separata. Et talis extractio est eximia, & conseruatur in multos annos.

E V O N Y M I

Ratio qua herbæ cuiuslibet succus haberi potest. In aqua herbæ alicuius destillata, impone siccam herbam puluerisatam, in infusione calida feruente, nec tamé coque. Deinde cola, in colatura deinde impone denuo herbam siccam puluerisatam eiusdem generis, & infundatur, coletur, hoc sæpius repetatur, tandem destilla in balneo Mariæ, pars tenuior dissoluatur in vaporem, quod restabit in fundo erit mellis consistentia & herbæ succus: & in recipiente aqua herbæ. Vel:

Herbæ cuius liquorem destillaturus es, succum exprime, & expressiois reliquijs vna cum succo, destillatis liquor erit efficacior & limpidior, vt audio, Gesnerus.

Modus pulcherimus, nec ita multum operosus, quo cuiuscunque simplicis, siue herbæ siue radicis, vera substantia, siue quinta essentia atque etiam aqua facile extrahi potest: Aptus erit hic modus, etiam fructibus diuersis, expressis scilicet succis & depuratis.

Accipias radicem aut herbam optimo tempore collectam, & in vmbra siccata aut aëre, eamque in vase mundo, affusa propria aqua per destillationem aliâs extracta, mace-
ra tandiu, quo ad aqua colorem rei infusæ acceperit, tum separa aquam in vas aliud seorsim, & serua obturatum. Radici autem aut herbæ aliam aquam destillatam affunde, & rursus cooperta stent, ad aquæ coloris mutationem, tum vt prius aquam separa, & cum
priori

priore commisce, hoc est repetendum, donec aqua non amplius coloretur, & radix vel herba, nihil virium amplius obtineat. Quo facto, coaceruatas aquas in cucurbita, in balneo Mariæ, cum suo capitello & recipiente destilla, vt ascendat aqua omnis, & materia in cucurbita, in crassata sit vt pasta, aut puluicula. Quod vbi acciderit, materiam relictam crassiusculam è cucurbitæ fundo extrahe, & vbi in peluim aut vasculum mundum posueris, lentissimo calori admoueas, vt iuxta fornacem, aut intra cineres calidos, vt paulatim aliquor diebus superflua humiditas euaporet, & materia ipsa electuarij consistentiam acquirat, aut mellis etiam, tum demum habebis optimam & pretiosissimam rei extractæ substantiam, seu quintam essentiã, cum qua paucissima etiam quantitate, plus efficies, quam magnis radicum aut herbarum aceruis. Seruetur in vase argenteo, aut stanneo obturato, quod quo fuerit vetustior, eo etiam erit melior. Et nota vltius, quod aqua per destillationem extracta, non minus valet, quam aliæ aquæ herbarum aut radicum destillatæ.

Modus extractionum alius. R̄ radicem aliquam siccam, vt radicem petasitis, ea ad puluerem subtilem redigatur, & in cucurbita ponatur, vinum affundendo ad sufficientiam, cucurbita perlutata in balneo Mariæ ponatur, & extrahatur vinum. Vbi huius

E V O N Y M I

vini cyathum mediocrem plenum extraxeris, ignis paulatim extingatur, & vbi materia quæ in cucurbita est, refrigerata fuerit, affunde eam quam extraxisti aquam aut vinum, ac rursus in balneo destilla, idq; facito tribus vicibus, si libuerit, aut amplius, vsq; quo omnis facultas per decoctionem in vinum fuerit deposita: Hoc facto manibus exprimitur lentè, & expressum serua. Hoc est instar auri pretiosum. Vbi voles, in vitro soli exponatur, vt euaporet vinum, & sola oleofitas in fundo relinquatur.

Extractionis modus alius, haud inelegans, incerti. Accipe quintam essentiam tuam, cui per horas 14. infunde rem tuam simplicem aut compositam, crassiusculè puluerisatam, maneat in infusione in loco frigido non calido: tunc quinta essentia tua attrahit ad se spiritum rei tuæ fixum, & assimilat, & cum videris quintam essentiam ex re infusa coloratam, tunc separa eam artificiose per instrumentum, & repone in vitrum, cera firmiter obductum.

Recipe iterum quintam essentiam tuam simplicem, & superfunde iterum rei tuæ prius infusæ (quæ separata nunc est, per instrumentum) maneat rursus in infusione, per horas viginti quatuor, in loco frigido, tandem denuo coloratam separa iterum per instrumentum à re infusa (vt scis) separatam

ram autem priori quintæ essentiæ coloratæ, adde.

Totius rei tuæ infusæ essentiam simplicem superfunde, & separa, donec à re tua infusa colorari nequeat amplius.

Accipe quintam essentiam tuam collectam, impone cucurbitæ longiore collo præditæ, cui superpone alembicum suum, perlutetur secundum artem, repone in balneum Mariæ, deinde destilla lento igne quintam essentiam, donec in fundo cucurbitæ videaris mammillas consistentiam referentem, & habebis in fundo rei tuæ infusæ spiritum fixum permanentem, quem collige artificiosè in argenteum vasculum.

Modus extrahendi succos ex herbis, pulcherrimus & vtilissimus. Accipe saluiam viridem & extrahe ex ea per destillationem aquam; aut sumatur salvia siccata, cui affundatur aqua, à qua pars subtilior separata sit, crassior vero salvia affusa, maceretur aliquot diebus, postea destilletur. In aqua hac destillata maceretur rursus salvia exiccata, ita ut aqua duobus vel tribus digitis saluiam cooperiat, stent benè obstructa in cantharo, ne vel minimum respirare possit, in aqua temperatè calida. Postea exprimatur salvia, & denno salvia itidem exiccata in hac aqua maceretur ut prius, idque fiat ter quaterue. Quo facto separetur aqua, quæ ad aliam extractionem servire potest, aut ad alios vsus.

E V O N Y M I

Quod vero extractum est, in fictili euaporet in fornace aut alio loco calido, quo ad redigatur ad consistentiã, quæ operanti placeat.

Vbi volueris substantiam veram è rhabarbaro, elleboro, agarico, fraxini ligno, & alijs eius generis simplicibus, extrahere, tum procede, vt iam supra dictum est. Primo super affunde spiritum, sicq; relinque quousq; plus satis coloretur, tum effunde, cola, & spiritum paulatim in balneo separa: eundemq; rursus rhabarbaro priori affundito, & aliquandiu in infusione relinquito in loco calido, quo usque calorem acquirat, tum cola, & rursus in balneo separa per destillationẽ: id autem tantisper est repetendum, quo ad spiritus à rhabarbaro non coloretur amplius. Id tum exprime fortiter, & per filtrum destilla, habet enim nescio quid tenacitatis aut lentoris à rhabarbaro, quæ in extractione est inutilis, & simul multæ vtilis partes fluunt, quæ non sunt negligendæ, ideoque ad hunc modum destillare oportet, per filtrum.

Per rostrum seu nasum alembici, filo trahere filtrum digiti vnus latitudine, quoad præ nasi angustia, filtrum amplius non sequatur, cauendo tamen ne nimia violentia disiliat vitrum: quo factò impone spiritum filtrandum in alembicum obstructum charta humectata. Spiritum per filtrum destillatum extractioni, quæ prius erat separata, rursus in vitro affunde (multum enim vitro adhæret,

hæret, ideoq; in primum vitrum, cui spiritus erat infusus, omnes spiritus rhabarbari percolandi sunt & ad separationem infundendi non curando, quòd extractio vna, iam prius in vitro reperiatur, omnes enim extractiones necessario coniungendæ sunt, & ad extremum aque destillatę permiscendæ, & rursus separandæ, quo ad aqua limpida extrahatur. Potest vero extractio fieri vel in sicco vel in humido, pro vt cuiq; placuerit.

E ligno fraxini non magno labore extractio fit, nam semel superaffunditur, & diebus quatuor maceratur lignum, post effunditur liquor, & aliud lignum recens imponitur vt prius, idq; faciendum bis terue, pro vt magnam aut paruam extractionis copiam requiris, postea per filtrũ mundificatur liquor, separatur verò per destillationem.

Extractio turbith, agarici aut alterius medicamenti cathartici. Et cathartorum alio quod, vt turbith, vel agaricum, vel aliud cum suo correctiuo, puluerisetur sic, impone in sacculum ex albo serico, & pone vtrumque sacculum in alembici partem eam, quæ concretos vapores per nasum emittit: in fundum vero cucurbitæ infunde aquam vitæ rectificatam, quæ nihil phlegmatis porro in se contineat, quam destilla per ea, quæ sacculis inclusa in alembico posita sunt, atq; ita extrahitur omnis facultas. Quo facto, bociam diligenter laua, ac rursus aquam extractam

d

in bociam infunde, in cuius orificiū spongiā
ponas, & appposito alembico, aquā vitę destil
lato per spongiā, & in fundo materia que
dam relinquetur spissa instar mellis, quę est
vera substantia, & rei maceratę extractio.

De agarico, turbith, colocynthide, rhabar
baro, berberi, sumach, balauſtio, & alijs vel
laxatiuis, vel restrictiuis, vel odoriferis. **R**
agarici (vel cuiusuis medicamenti) tere vt
debet. Pone in vas vitreum in balneo, super
infunde aquam ardentē, sigilla, sine per diem
naturalem, vt dissoluatur, tum extrahe colan
do per pannum lineum sine expressione. Po
stea iterum pone in vas tantundem aquę, vt
prius, & circuletur in balneo horis 24. tum
cola. Has colaturas pone in vas amplum ad
extrahendum cum suo capello & recipiente,
(si voles, aquā reseruario quę ad alia tibi ser
uiet:) & cum fuerit ad spissitudinem mellis
vel opię, extrahe, fac trochiscos, & ijs vttere.

Rhabarbari extractio, **R** rhabarbari ele
cti ʒ iiii. puluerisa & infunde in aquas appro
priatas, stet infusum per diem & noctē, dein
de fortiter exprime. Illam expressiōnem ad
iecto saccharo candi, quantum videbitur, le
uiter in arena exhalando, exicca, ad crassie
tiem electuarij.

Aut sic. Infusio rhabarbari commodissimē
fit in succis borraginis & buglossi. Post
infusionem in vase duplici per integrum
diem decoquatur ad tertię partis consum
ptionem,

ptionem, tum exprimatur. Expressus succus ad iustam consistentiam decoquatur mixtus cum saccharo candi. Sic in plurimos annos conseruari potest. Feces post expressionem non abijciantur. Magnus enim vsus istarum in astringendo ventre, præsertim in dysenteria. Ipse vero succus suauissimè lubricat ventrem, etiam in infantibus citra noxam.

Rhabarbari extractio, quã à Medico quodam accepit Gesnerus: Rhabarbarũ eodem modo infundi posset, quo ellebori nigri radices, vt infra dicitur: sed in aqua cinnamomi, & cum syrupo rosato solutiuo fieri debet succus de rhabarbaro.

Agaricus in affectibus capitis & catarrho, melius facit, si cum infusione & decoctione præparetur, quã si extrahatur, & egrè etiã extrahi potest. Si tamen omnino succũ extrahere velis, facias hoc cũ oleo anisi in aqua fontana, vel aqua anisi, cui oleum ablatum sit.

Extractio ellebori nigri medici Cæsarei. Infundantur cortices radices ellebori nigri exempta medulla, in aqua anisi, de qua oleũ separatum sit, & stet in infusione per horas viginti quatuor, vel quandiu libuerit, deinde bulliant simul, quousq; extent radices, ad aquæ scilicet ferè cõsumptionem, coletur postea cum forti expressione. Vltimo decoquatur expressum, cum syrupo rosato solutiuo ad sufficientẽ spissitudinem, reponatur in vaseculo terreo inuitreato, & vtere. Dosis est ʒj.

E V O N Y M I

vel scrupulum j. s. purgat sine molestia humorem melancholicum. Valde hæc infusio D. Montano placuit, quia dicebat hippocratem semper in exhibitione ellebori nigri, sumere quoq; anisum, utpote proprium eius correctivum.

Extractio alia Ellebori, Hieronymi Herold. R̄ succi buglossi, borraginis ana ℥.ij. depurentur colenturq; ut purificentur, adde his radicis fœniculi, cichorij, asparagi, petroselini ana ℥.iiij. fructuum sebesten, iuiubarū ana ℥.ij. seminum frigidorum minorum ana ℥.l. decoquantur in aquæ ℥.xvj. ad tertias, colaturæ adde succos superscriptos, bulliant ad ignem parum: permisce postea rad. ellebori nigri veri ℥.iiij. coque donec radices eminent, fiat tandem colatura omnium, & decoquantur lento igne ad mellis spissitudinem.

Extractio solutiua, D. D. Magenbuch. R̄ colocynthidis ℥.vj. ꝓ ij. agarici ℥.l. rhabarbari ℥.ij. cinnamomi electi ꝓ iiij. azari, spicæ nardi, rosarum rubearum, masticis, ligni aloës ana ℥.j. storacis liquidæ ꝓ iiij. vini maluatici mensuram vnam, fiat infusio, & extractio, vel destillatio sicut quintæ essentiæ.

Extractio solutiua alia eiusdem Doctoris, cuius dosis est à ꝓ ad ℥. viro à ℥. ad ꝓ ij. vel ℥.j. R̄ pulpæ colocynthidos ℥.vj. & ꝓ ij. turpeti albi & gummosi ℥.x. stœchados Arabicæ ℥.l. diagridij ℥.iiij. (alias ℥.vj.) agarici albi ℥.l. rhabarbari electi ℥.iiij. cinnamomi interioris

ꝓ v.

ʒ v. rad. azari, spicæ nardi, florum rosarum
rub. masticis, ligni aloës, ana ʒ iiij. aloës he-
patici ʒ j. s. & ʒ ij. storacis liquidæ ʒ ij. gr. iij.
incisis & contusis, infundantur in vino sub-
limato, rectificetur, & fiat secundum artem
electuarium.

Descriptio alia electuarij, prioribus ferè
similis, quod Norimbergę vocatur extractū,
pro vt idem parare solitus fuerat. ꝛ colocyn-
thidis ʒ xiiij. veratri nigri, senę Alexand. ana
ʒ s. agarici albissimi ʒ j. raueð optimi ʒ s.
aliàs sumit eius ʒ j. cum rhabarbaro non ita
præstanti, diagridij ʒ xiiij. cinnamomi ʒ ij.
& ʒ ij. turbitih, stœchados Arabicę ana ʒ ij. s.
ros. rubearum, ligni aloës, masticis, ligni pa-
radisi, myrrhæ, rubig. azari, spicæ nardi, sto-
racis liquidæ ana ʒ v. fiat infusio vel putre-
factio per aliquot dies, nempe 10. 12. 14. cum
essentia vini, hoc est, aqua vitæ ter destillata,
calida, & succus deinde expressus vniatur
cum aloës præparatæ ʒ iij. Præparauit autè
aloën hoc modo. Inciditur in peluim seu ca-
cabum vel ollam, aloës ʒ. j. plus minus, ad-
dendo aceti ros. & aquæ ros. ana q. s. ita ta-
men vt aceti ros. plus sit, quàm aquę rosacę.
Bulliant simul lento igne, duabus aut tribus
ebullitionibus, deinde colato fortiter expri-
mendo. Colatum iterum bulliat lento igne
ad cōsistentiam aloës, cum spatula agitando
continù. Vbi autem refrixerit, seruetur ad
vsum. Species supra enumeratæ, primum to-

niter inciduntur, deinde puluerifantur, atq;
his super infunditur aqua vitæ ter destillatæ
q. s. frequenter interea agitâdo quotidie: dein
de exprimatur per pannū lineū, grossum, for
ti expressione, deinde in alēbico adiecto igne
humiditas aquea extrahatur, donec, quod in
fundo remanet, veniat ad consistentiam dia
cydonites. Quod si in eo, adhuc quædā humi
ditas fuerit, ponatur super carbones ardētes
in vase aliquo, quandiu videbitur, vt ea à ca
lore absumatur, & euaporet.

Succus extractus è baccis iuniperi, ad duo
decim annos seruari potest, si ritè sit confe
ctus. Valet ad calculi præseruationem, exper
tus enim est eius vsus in multis, qui antehac
grauiter laborabant, & multa prophylactica
adhibuerant, à nullo tamen tantopere sunt,
atq; ab hoc adiuti. Calidū quidē medicamen
tum est, ideoq; renes fortassis nimium calefa
cere posset, vt aliquis existimarit, sed propter
parandi modū, qui calorē nonnihil frangere
existimatur, non nimium poterit. Pituitā in
ventriculo vel concoquit, vel consumit, vel
educit, & ventriculum abstergit, ac roborat,
Vsus eius non tam est ad morbos præcauen
dos, quam curâdos. Omne genus destillatio
num & catarrhorū, vertiginē, lippitudinem,
raucedinem, pectoris angustia, tussim, colicā,
matricis suffocationē, menstruorum suppres
sionem, syncopen, calculum, pestem curat,
Quin etiā ab alijs adnumerantur hi morbi,
quoa

quos hic succus curare dicitur, mania, hydrops, fœtor anhelitus, epilepsia, tremor membrorum, apostemata interna. Caput & cor hoc succo mirabiliter recreantur, & sanitatem in multos annos conseruat. In præcautione accipitur ieiuno stomacho tribus anni partibus, sine custodia, autũno nimirũ, hyeme & verè, æstate vero propter calorem & siccitatem, necessitati reseruatur. Quod si tamen cœlum humidum fuerit, & calor moderatior, vti etiam in æstate poteris. In morborum curatione, adhibetur omni tempore & crebrius, sed per certa interualla, interiectis alijs, eodem spectantibus. Theriacã nonnulli Germanicã dixerunt, tum quod efficax sit contra venena, tum Germanorũ corporibus amicissima & maximè salutaris.

Succus de malis cotoneis simplex, & sine omni admixtione parari eodem penè modo potest, qui & ipse præstantissimus est, & seruari quoque quàm diutissime potest, fitque propemodum de die in diem melior ac suauior.

De xyloebeno Thophrasti ab Hohêheim, Primo elicimus tria genera medicaminũ, liquorem, gummi, & alkali. Liquor qui erumpit, similis est acaciæ succo: gummi, ei qui est albotim: alkali sali gemmeo. Liquor est ipsissimus potus: gummi vnguentũ: alkali purgans et mūdificatiuũ. Deinde liquor per inclusam destillationẽ, quemadmodũ oleũ extrahitur,

E V O N Y M I

Cuius ꝑ j. vel iiii. præstât & efficaciores sunt .
 . integro talento, quod iuxta medicorum vul-
 . gus decoquendo è ligno scaturit. Tertio, li-
 . quori succedit gummi, scilicet ex eo ligno
 . quod reliquum est, in hunc modum. Mitte
 . xyloebenum in reuerberationem inclusiuâ
 . in secundo gradu ignis, & in viginti quatuor
 . horis illico videbis gummi, quod eadem te-
 . nacitate cum styrace liquida à corpore sepa-
 . ratur, & ad ipsam non sine mediocri fragran-
 . tia, (refertur.) Interea autem dum in calore
 . singula existût, corpus & gummi eliquetur,
 . cuius ꝑ j. & ꝑ vi. efficaciores sunt, ducentis
 . libris, quæ in elixando extrahuntur. Postre-
 . mo elicitur alkali ad hunc modum. Corpus
 . transmutatur in vltimam materiam, quæ al-
 . kali fons est, & origo, interueniente aqua fus-
 . miterræ, probè coagulata, haud dissimile
 . anation aut entali, cuius ꝑ j. & ꝑ v. fortiores
 . sunt quinquaginta libris, quæ per vulgaram
 . viam præparantur.

Vsus, principio purga ægrotû in hunc mo-
 . dum. R alkali xyloebeni ꝑ s. theriacæ Ale-
 . xandrinæ ꝑ ij. misce, dosis est ꝑ s. Et id ipsum
 . non semel atq; iterum, sed tertio aut quarto,
 . pro ratione videlicet morbi. Præterea tanta
 . vis purgandi, maximè podagricos, paralyti-
 . cos, deniq; pustulosos humores, huic inest
 . alkali, quantum neq; in laxatiuis, purgatiuis
 . & expulsiuis deprehendos. Hanc purgatione
 . continuò sequatur Chirurgica sanandi ratio,
 . in hunc

in hunc modum. Principio quicquid apertū est, cum alkali mūda, deinde gummi inunge in die bis, idq; tantisper dum singula solidæ cuti restituātur. Porro si nihil adsit, quod passim videas, illic vbi dolor delitescit gummi inunge. In hunc modum medetur podagræ, paralyti, deniq; morbo gallico. Vbicunq; autem aliter atq; à nobis præscriptum est egeris, cum empiricis oleum & operam, non sine priuato dispendio, perdes.

Viuendi ratio: Nolim hoc loco propriam viuendi rationem præscribas, sed oportet vino & cibo apprimè condito, ægrotū foueas. Nam prædictorū morborum diathesim, non in viuēdi ratione, sed in remediorū energia, sitam esse, sciēdum est. Quare nihil est, quod hic decumbentem cæna perparca maceres. Nam hæc omnia superat, non vulgaris huius medicaminis vis.

De extrahenda substantia vera è myrrha, aloë, aut alijs similibus lachrymis pinguibus è quibus quidē extractio vera nulla fieri potest, sed tantū resolutione destillationeq; que per filtrum fit, purificari possunt. R̄ exempli gratia, aloës, q. u. maceretur aliquantisper, in loco calido, in aqua aliqua conuenienter destillata, aut in rore, vsq; quo aqua coloretur, tum separetur hæc aqua, & noua affundatur, quæ & ipsa, postquā colorē infusi receperit, effundenda, idq; continuandū tantisper, donec aqua amplius nō coloretur. Omnes istæ

aquæ per filtrum sunt destillandæ, ac ubi fuerit aqua per destillationem separata, remanet in fundo materia, quam quæris. Huiusmodi extractiones à frigore congelantur, à calore verò solvuntur: & eodem pondere & dosi exhibentur, qua res à quibus extrahuntur, id quod in alijs extractionibus non fit, extractum enim multò est potentius, quàm id à quo extrahitur.

DE SALIBVS FACTITIIS

et oleo salis.

SAlium quoque quæ ex simplicibus exuruntur, sæquè ferè magnus in medicina usus est, atque salis fossilis aut communis, in communi hominum vita. Etenim quando à simplicibus crassum phlegma auferitur, quod nimirum impedit, quo minus possint operationem perficere, conuertuntur in materiam spirituosam, id quod longa destillatione, & filtratione fit, ut in igneam materiam quodam modo degenerent. Nec dubium est, quando ita in salem sunt conuersa simplicia, atque ita elementum ignis in ijs habet dominium, quin citius etià penetrent, & actionem propriam perficere possint, ut præterea tanto simplicium variorum aceruo, in remediorum compositionibus, opus non sit. Sed habent huiusmodi sales facultates aliquas, quibus purgantia reliqua destillata, ferè destituuntur. Omnis sal, inquit Theophrastus, purgatur aquæ à purgantibus destillatæ, ea facultate carent, quia sal eis

non

non accessit. Magna in omnibus, puto, acrimonia est, & vrinam resipiunt.

Verum ratio & modus, quo huiusmodi sales parantur, alius atque alius ab authoribus prescribitur. Quidam ita monent faciendos, Simplex collectum debito tempore, inde extrahatur sua aqua per balneum Mariæ, fæces reliquæ in fundo calcinantur in furno reuervationis: cū aqua propria fiat filtratio calcis sæpissimè: aqua filtrata ponatur in pelui ad solem, vel cinerem calidum, vt aquositas exhalet, & remaneat sal. Hoc autem fieri potest ex omnibus simplicibus.

Modus alius extrahendi sales ex herbis, aut radicibus, aut ex alia aliqua materia Germanico. Herbe aut radices ad hunc usum destinatæ exiccari prius debent, postea in olla comburi ad albedinem cineritiam. Huius cineris vbi satis magnam copiam habueris, impone vasculo, ei que affunde aquam frigidam destillatam, aut aquam pluuiam puram & mundam, & stent simul aliquot diebus, frequenter agitādo & mouendo, postea aquam subtiliter effunde, aut per sacculum cola, & cineribus prioribus nouam aquam affundito, idem toties, vt prima vice, repetito, quoad cinis nullam amplius in se acuitatem habeat. Quibus peractis, collectas omnes aquas, in cucurbita, inter cineres aut arenam, euapora, sicque in fundo sal relinquitur, quem serua, quia est res pretiosa.

An præstabit non omnino, nec subito cõ-
burere herbas, vt è cinere lixiuium fiat, sed ad
dimidium tantum, vt saporis, odorisque de
herba plus relinquatur, & empyreumaticis
minus? an ad vltimum etiam mastiches ali-
quid adijci poterit, aut gummi, aut aliud, vt
glutinosum factum, melius conseruari, & in
pillulas etiam formari possit? Ges.

An decoqui poterit cinis, vt absinthij, cū
aqua eiusdem destillata, vel succo depurato
eius & filtrato: vel herba eius sicca, ita vt ina-
fundatur, simul ebulliat aliquantum, deinde
coletur, sic enim sapor odorq; magis aderūt:
poterunt etiam rosæ siccæ sic addi? idem. No-
tandum autem est, quod quidam præcipit, ne
salium extractiones aqua feruenti, sed frigi-
da potius fiant. Deinde extractum cinerem,
rursus licet vrere, ac calcinare, rursusq; vt
prius, salem de eo extrahere, idq; toties, quos
ad nihil in se salis deinceps contineat. Quod
si sal extractus albedine careat, tum reuerber-
retur ad albedinem, quæ tria sunt notatu nõ
omnino indigna.

In parãdis salibus notabile etiam hoc est,
vt filtro optime purgentur: quidam etiam vi-
ginti quatuor vicibus filtrant.

Hæc salia, quæ Theophrastus dicit esse ve-
ra alkalia, seruanda sunt in vitreo vasculo, ne
eliquentur in aëre, quod maximè accidit sali-
bus, qui fiunt ex herbis (rebus) quæ plus olei
in se habent, & subtiliores sunt. Indurescunt
falca

Saltes lapidis instar, aut qui optime filtrati sunt, pellucet crystalli modo.

Salē hypericonis, in pleuritide aiunt probatissimum esse. Hypericonis plantam siccā in cinerem redige super foco, cinerem projice in aquam feruentem, & decoquantur, & partes terrestres ad fundum descendunt. Postea aqua in cucurbita in balneo Mariæ consumatur, & remanebit in fundo eius sal; quē exicca bene, de quo dato patienti in vino calido, quantum dimidio cortice nucis auellanæ contineri potest. De sale hyperici pugillum vnum exhibuit quidā medicus in vino maluatico, pleuritico, & testis est Deus, quod liberatus fuit.

Salem absinthij quidam in omnibus morbis ferē exhibet, sed præ cæteris in peste vtiliter offertur in vino, vt audio. Theophrastus huius salis propinat tria tantum; grana hydropicis, verum (vt puto) aliquoties repetit. Absinthij sal maximè vrinā sapere videtur, nulla manifesta amaritudine, Ges.

Sal artemisiæ vrinam quoque sapit, sed est candidus & purus, nec non, vt seuum quoddam, pinguis.

Ex herba kali dicta, salem parant. Est autē cali herba duorum cubitorum sine spinis, interdum valde rubens, sapore salso cum quadā grauitate ingrata, colitur apud locos salfos & seritur, vt ex ea parent salem alkali. Paratur autem sic, vt retulerunt ij, qui eum parant. Fo

E V O N Y M I

diunt fossam, cui transuersim imponunt ligna, quibus supponunt aceruum herbæ prædictæ, & accenso igne, efficiunt, vt in foueam stillet liquor ex herba, qui liquor tandem con-
crescit, & fit sal alkali, coloris partim nigri, partim cineritij, valde acris & salsus, vt etiam corrodat, Iohan. Bauhinus Medicus Geneuæ.

Salem chamomillæ, exhibuit quidã in vino optimo, hoc est, salis huius pugillum vñũ, in difficultate vrinæ, & subito est liberatus.

Salẽ è baccis & ligno iuniperi, sic parauit Gesnerus. Accepi, inquit, virgulta iuniperi arida, vnà cum suis baccis, in magna quantitate, & in cinerem redegit (oportet autem exactissimè cõburere, aliqui in magna olla figurata noua, & in qua liquor nullus ante fuerit, comburūt.) Cum hoc cinere fiat lixiuũ, cũ aqua mediocriter calida: aut potest in vase ligneo cinis cum aqua relinqui, vt subsideat, ac postea aqua seorsim effundi, & cinis cum aqua turbida separari. His alia aqua affundẽda, idq; aliquoties, quoad nullus sapor lixiuij in aquã deponatur, ac postea aqua decoctione cõsumenda, ad exiccationem materiæ, & eiusdem albedinem. Odore refert beracem & vrinam, acris est, & penetrans.

Modum conficiendi salis, ex aquis thermalium Aponensium in agro Patauino, quẽ tenuit & excogitauit Iohannes de Dondis, quo tantã salis copiam confecit, vt satis fuerit pro tota sua familia, & potuerit etiã dono

amicis

amicis dare, docet Gabriel Fallopius libro de Thermis, aquis & metallis. Sal autē quod conficiebat ex ea aqua, erat magis lapidum, & acrius, quā sal marinum, vel fossile quod libet. In lacuna ampla aquæ Aponitanæ locabat vasa ex silice excavata, ad profunditatem quatuor digitorum, quæ vasa, præterquam quod erant excavata ad eam, quam dixi, altitudinem, erant etiam quadrata. Vasa igitur hæc collocabat in lacuna, ita ut aqua non posset in ipsa ingredi, sed superstarent aquæ, quantum est spacium duorum digitorum. Postea habebat plures ollas testaceas, quas explebat aqua illa: mox eas collocabat in quadratis illis vasis, inibi que relinquebat, quo fiebat, ut aqua illis ollis contenta agigaretur à calore & ebulliret, & sensim, ac sensim euaporaret: & tandiu permittebat philosophus ille, ut bulliret, quandiu appareret splendor quidam in aqua, & tunc effundebat aquam illam ollarum, in excavata illa vasa lapidea, in quibus concresebat sal candidissimum, in summa scilicet vasorum illorū superficie: in ima autem materia gypsea ab ipso vocata.

Vrina pueri, si in alembico more aceti destilletur usque ad spissitudinem picis, deinde phlegma eijciatur, postea vas optimè sublimetur, habebis sal volatile. Sunt nonnulli qui utuntur ad aurum & argentum dissoluendū, & non pauci philosophi suum menstruum vocauerunt.

*Sal volatile
quo modo
fit & vocatur
in philosopho*

E V O N Y M I

Ad menses euocandos, quod ipse sum ex-
 pertus, recipe radices chelidonij mundatas à
 terra sine ablutione, q. u. tere diligenter in pi-
 la marmorea: pone in vase circulationis (vt
 scis) per diem naturalem, desuper infunde a-
 quam ardentem seu animam vini, vt de aga-
 rico & alijs dictū est, postea sine per noctem
 in balneo Mariæ stare, demum mane extra-
 he sine vlla expressione. Postea fac vt separe-
 tur (exuperet) aqua ardens destillando, vt
 moris est, & colligatur, vt de agarico dictum
 est. Et cum tota aqua ardens, per balneum
 Mariæ fuerit resoluta, in fundo vasis rema-
 nebit puluis citrinus (an salis instar?) quo ve-
 tere: pro qualibet dosi ʒ j. cum vino albo, lo-
 co & tempore necessario.

Puluis ex salibus ad separandam omnem
 pituitam, Rʒ hyssopi, pulegij ana ʒ l. origa-
 ni ʒ ij. seminis fœniculi ʒ l. carui ʒ ij. liquiri-
 tiæ ʒ j. salis vsti ʒ vj. salis absinthij ʒ ij. salis
 iuniperi totidem, cinnamomi ʒ j. l. piperis
 longi ʒ vj. cardamomi, granorum paradisi,
 caryophyllorum an. ʒ l. zingiberis ʒ j. misce,
 fiat puluis.

De salium herbarum oleis: sal ita absolu-
 tur, Rʒ salem, calcinetur igne fortissimo, cal-
 cinatum deinde super porphyrio lapide, sub-
 tiliter puluerisetur, puluerisatū sterne super
 vitrum: vitrum deinde cum puluere pone in
 cellam vinariam in loco humido, & sal solue-
 tur in substantiam oleosam, quæ vulgò voca-
 tur **salsal.** Oleum

Oleum salis, aut vnguentum salis ad defluxiones tam calidas quàm frigidas, quas Germani vocant *gsüchte*, accipe salis bonam quantitatem, teratur quàm fieri potest tenuissimè, ac postea in sartagine affetur sine aliquo humore, vsq; quo fusci colorem acquisuerit, quo facto, in mortario teratur, ad tenuis pollinis subtilitatem, eumq; deinceps cum oleo oliuarum ad vnguenti consistentiam permisce, sine calore aut igne. Hoc vnguento vnge partem affectam in loco calido.

Sal armoniacus, à Gallo empirico. R^z gummi Arabici albissimi ℥ iij. dissolue in aquà communi, cui adde postea salis communis clari puluerisati ℥. ij. coque ad iustam spissitudinem, postea inijce in quoddam vas, prius cum aqua communi madefactum, & fuligine vndique aspersum & tegas quoque fuligine puluerisata, & in loco commodo exicetur.

D E B O R A C E.

BOracis confectio Venetijs vsurpata, secreta R^z lactis vaccini destillati ℥. ij. mellis despumati ℥ iij. croci ℥ iij. salis nitri rafinari benè (id est, puri & subdulcis, nullã habentis amplius acrimoniam) ℥. iij. Incorporentur omnia cum lacte (id est, dissoluãtur ad ignè) cum ℥. ij. aquæ capitelli fortis, de cineribus optimis, & misce fortiter. Demum mitte in olla vitreata, in loco frigido (humido) per

E V O N Y M I

mensum. Lapis deinde in fundo repertus, iterum mundetur, affineturque sic. & dicti lapidis ℥. j. aquæ simplicis destillatæ ℥. iij. ad ignem dissolue omnia simul, remoue spumam, & cum non fuerit spuma, euapora totam aquam (id est, eijce, aut effunde cum refrigerata fuerit) & habebis boracem finissimum.

Pro Borace faciendo, modus egregius, & libro Gallico manuscripto. Accipe butyrum recens vnus mensis, aut circiter, salitum, lauetur sæpius aqua clara diligentissimè. Huius butyri loti accipe ℥. j. olei tartari ℥. iij. misceantur in sole, & ponantur in patinam vitream aut figulinam inuitreatam, agitentur simul baculo fortiter: postea accipe ℥. j. aluminis rochæ finissimi & pulchri, salis nitri Alexandrini ℥. s. & misceantur in sole calido, noctu verò aëri exponantur, sed ita ne compluantur, aut aqua tangantur, alioquin enim frustra fierent omnia. Et congelabitur eius super: ficies instar crystalli, congelatum tolle, illud ipsum enim est questus lapis. Fieri autem commodissimè potest mensibus Iunio, Iulio, & Augusto.

Borax quomodo fiat, qualis apud aurifabros est in vsu, qui ex Alexandria ad nos affertur, ex Italico. Lactis caprino destillato, inque vase vitreo posito, adiunge alumen rochæ tritum, vt in aqua lactis dissoluatur sine igne. Ponantur in vrinale aut aliud vitrum,

ita vt

ita vt aqua supra alumen per duos digitos excedat, cooperiatur vrinale, & ster quinque aut sex septimanis, vel quousque alumen appareat seorsim, quod ab aqua est auferendū, & in vitreum vas ponendum. Quibus habitis, recipe ℥.ij. olei amygdalarum dulcium, & medullæ bouis, aut vaccinæ ℥.iiij. misceratur medulla cum oleo, vt lique scat, & tandem coletur per pannum, & habebis oleum spissum. Huic oleo immitte prædictum alumen, ita vt oleum duobus digitis alumen obtegat, tum exponatur soli per tres menses, aut quod melius est, diutius, & sic facies boracis quantum voles, & scias quod est secretum magnum. Est autem verus borax, qui fit in Alexandria.

Aliter, ex eodem. D. H. D. recipe alumen è fæcibus, quo tinctorum vtuntur, & ex eo cum aqua capitelli ouum sustinente, fiat lixiuiū: deinde accipe pastæ boracis quātitatem, quā voles, & ponas in vas, cui lixiuium affundas feruentissimum ea quantitate, vt pastam excedat, & cum canella incorporentur bene, tum stent, quoad fæces fundum petant. Quo facto, lixiuium ingeniosè separato, ita vt supra dixi, vt pasta benè sit separata & purgata ab omni immunditie. Deinde cape omnne lixiuium (& pastam boracis impone) decoquantur in cacabo despumando. Spumam verò seorsim serua in vasculo, quia in ea continetur oleum, quod instar lucernæ ac-

E V O N Y M I

ensum ardet. Vt verò iudicium facere possis de perfecta coctione ; instilla guttas aliquot marmorì, aut supra vnguem, & siquidè congeleretur, satis est.

Aliter, ex libro aurifabri insignis apud nos. R̄ aluminis ℥. j. & grosso modo frangatur: gūmi Arabici mundi & clari q̄. j. subtilissime puluerisatum, granorum frumenti, & hordei ana q̄ ℥ & ponatur grana frumenti & hordei in vase terreo intus deuitreato, cooperiantur lacte vaccino tepido, ponantur in fimo calido per quinquaginta quinq; dies, & semper de septimo in septimum diem renouando.

Aliud. R̄ duas partes olei oliuarum antiquati, lactis vaccini recentis partem j. & misce totum ad inuicem, & pone in ampullam vitream, & pone intus aluminis rochæ incisi in frustis largis ad modum dactyli, tantum quod liquores prædicti eminent super alumen per duos digitos, & pone in fimo per quinquaginta dies, & quod fimus sit bene calidus, post sicca in vmbra, &c.

Pasta boracis. R̄ saponem album & raspa subtiliter, & misce cum melle, & coque in vase terreo donec deueniat tenerum, probatum.

Confectio boracis. R̄ aluminis rochæ ℥ ij. & resoluè ℥ ij. salis alkali dissoluti, & pone in vase stanni super ignem lentum per mediam horam, deinde extrahe aquam, & misce cum

ea ℥

ea ꝑ ij. salis gemmæ puluerisati, & totidem salis alkali, & mellis ꝑ ij. & ꝑ j. lactis vac-
cæ, tunc pone ad solem per tres dies, & inue-
nies lapides.

Aliter bonus sic fit, perfectus ad omnē iu-
diciū. ꝑ salis ammoniaci ꝑ j. gummi Arabi-
ci ꝑ ij. masticeis, aluminis rochæ ana ꝑ s. salis
nitri ꝑ j. salis communis ꝑ ij. tartari calcinati
ꝑ j. omnia trita subtiliter pone in vase vi-
treo cum vrina, & fac totum bullire vt spiss-
setur.

DE AVRO POTABILI, OLEO

*auri, & puluere Solis, siue au-
ro vite.*

Variæ fuerunt apud antiquos Philoso-
phos de auri solutione, opiniones, atq;
etiam adhuc de eadem inter doctos nondum
satis constat, possit ne, tã pura & sincera sub-
stantia, qualis auro est, arte aliqua aut huma-
na industria, vi & facultate ignis, in liquore
synceriores, purioresq; resolui. Aliquot
huius generis disputationes & argumenta,
nos hic subiiciemus, prout inter Euonymi
schedas inuenimus. Sunt autem ferè omnia,
à viris doctis, in vtramque partem per literas
familiariter Gesnero, proposita. Ac primo
quidem partem negatiuam sic quidam, vir
doctissimus & magni nominis Medicus, tue-
tur. Si posset, inquit, oleum auri fieri, iam Al-
chymistæ haberēt omnia. Non enim fit oleū

vel aqua, nisi redigatur in spiritum & solua-
 tur substantia perfectè mixti. Id an fieri pos-
 sit, obsecro ad tuam Philosophicam intelli-
 gentiam reuoces. Solui potest aurū, & quidē
 in adēò minutas partes, vt cum liquore in de-
 stillatione, vt vocant, ascendat: remanere ta-
 men auri substantiam certum est. Ac multa
 sunt quæ ita soluunt aurum, vt in minimas
 portiunculas redigant. Aquam autem vel o-
 leum, ex auro elicere, *ἀδωρατον* esse, sciunt om-
 nes *ἰσχυροί* artifices. Ac credas mihi, nullum
 vnquam, qui hoc affirmauit, re ipsa præsti-
 tisse. Cræso ditior esset, qui hoc sciret. Lapidē
 & tincturas fieri posse non nego. Quæso nu-
 gas paululum istas considera. Quomodo in
 vase aureo, operculo aureo ignito tecto, ex
 auro oleum fieri posset, ita, vt ipsum vas au-
 reum non dissoluatur? Somnium est, sicut o-
 mnium ferè scripta Alchymistarum, qui tan-
 quam nonnulli nostri temporis homines,
 sua phantasmata, scriptis complexi sunt, re-
 ipsa autem nihil quicquam experti: vt a-
 lijs vanitatibus & mendacijs, sic istis quoque
 se oblectant Theophrastei, & ex stultis insa-
 nos facere student. Verisimile est aliquid ad-
 iutum non diuina ope, fecisse illorum Ma-
 gistrum, verum ista remedia, quæ diuulgant,
 vana ac falsa esse, nihil dubito. Obscuritati
 autem implicant, ne peruersitas deprehendi
 queat. Sed de his satis. Vnum hoc postre-
 mum adiungam, admodum impudentem
 esse

esse oportuit eum, & inimicum nominis tui atq; hostem, qui tibi hoc persuadere est conatus. Hæc scripsit Medicus insignis ad Gesnerum de auri oleo. Idem ad eundem aliàs in hanc sententiam scripsit.

Πῶς ἰσὶς τὸ αὐρὸν quid scribam? Otiosorum hominum speculationes sunt, quæ si ad rem conferantur, oleum & opera perit. In minimas partes redigi aurum potest, atq; ita αὐρὸν effici: ut autem in spiritum & oleum natura auri conuertatur, spes Alchymistica, non veritas ipsa, ratum esse iubet. Cæterum quin aurum comminutum in minimas partes, & redactum in prima sua elementa purissima, possit fieri potabile: (non tamen sub forma aquæ aut olei) possit etiam alia metalla admixtione reddere meliora, & quasi transmutare, nõ nego, nec omnino nihil esse, quod de lapide Philosophorum dicunt, fateor. De aqua autem & oleo auri quod adferunt, illud falsum esse omnino certus sum. In eadem sententia videtur & Auicenna esse, Albertus Magnus, ac ipse etiam Brassauolus, quando quidem aurum materia constat ita perfectè digesta, ut quasi contrario omni, aut substantia, aut extremètita carere videatur, impossibile videtur, vi ignis sine alio adiutorio, aliquo modo in substantia alterari posse. Ac ipse Brassauol. De purgãtibus, nõ modo vana, quæ de auro potabili & argẽto feruntur, sed etiã vana esse affirmare nõ dubitavit. In hãc sententiã

multa plura afferri possent, sed ea relinques-
mus ad præsens. Vberior dicendi locus fortè
erit in libro De lapidibus, gemmis & minera-
libus, cuius schedas infinitas penè, indige-
ntas tamen Gesnerus noster, vt & has ipsas,
reliquit.

Lige
Dissolutionē verò auri, quod ea arte Chy-
mica perfici possit, pleriq; affirmant. Ac pri-
mo quidem nobis persuadent, autoritate &
libris venerandæ antiquitatis: deinde verò oc-
culari nostri temporis virorum celebrium
inspectione & operatione confirmant. In hæc
sententiam scribit vir quidam eruditus, & na-
turalis philosophiæ studiosissimus, ad Ges-
nerum. Fuerunt, inquit, apud me, duo, qui
aurum purissimum ita tractarunt, maceran-
do, destillando, putrefaciendo, soluendo, desic-
cando, vt in liquidissimum humorem rede-
gerint: in eo opere occupati fuerunt septima-
nas octodecim, à nona Iunij vsq; ad decimã
quintam Octobris, idq; tanta diligentia ege-
re, vt nunquam eo tempore extinctus sit pla-
nè ignis, eo tamen admodum lento vsi sunt,
in quo video præcipue peccare nostros Al-
chymistas: adfuere operi perpetuo, noctu vi-
gílias partiti sunt, & vasa & instrumeta pauca
adhibuere. Quod si quis liquor auri potabilis
benè præparati est, hoc modo præparari pos-
se aut debere crediderim, vt ab his, quib^o spe-
ctator adfui, parabatur. Atq; vt id credam, fa-
cit primum, quod aurum eò redigunt, vt suæ
aquæ

aquæ innatet, quasi purissima nebula imbrifera; idem transit in recipientē lento igne, & quod maximè sum miratus, tingit aureus iste liquor, colorem aureum reddens, chartam, lanam, aliāque rem admotam, qui color ita penetrat, ut minima guttula aliquos folia in Pindaro meo Græco penetrarit. Præterea, quod etiam ipsum veræ solutionis indicium est, albus auri soluti color est. Hæc & alia faciunt, ut credam hanc rationem solvendi verissimam esse, qua hi utuntur, nec simile apud ullos alios Alchymistas hactenus vidi. Quod si vera sit solutio, facilis inde ratio est, perficiendi liquorem. Illi in pulverem redigere abiturī; sed is humido loco sua sponte, vitro etiam benè munito colliquescit olei modo, cuius rei experimentum fecere apud me. Hæc ut oculatus testis scribo, alioquin hæc tanquam *deputata*, hactenus sæpe apud nostros & alios solebam confutare. Multa sunt in specie impossibilia, quæ certa via ac ratione facillima sunt. Audio hos ipsos curare morbos quosdam deploratos. Hactenus ille.

DE AVRO DISSOLVTO ET

potabili, eiusq; facultatibus, caput VII.

Antonij Fumanelli ex lib. De compositione medicamentorum.

Nec silentio præterire statui medicamentum, quod Chymicæ artis professores

summis extollentes laudibus, Aurum potabile
 vocant: vt saltem quæ ipsius sit compositu-
 ra notescat. Cuius has esse facultates asserunt,
 quod bibitum cordi lætitiã præstat, eiusq;
 vires auget, & morbos repellit, senectutẽ re-
 tardat, humores augens natiuos, omnes cor-
 poris partes illæsas tuctur, lepram curat, san-
 guinẽ mundat, casui confert capillorũ, si cum
 endiuizæ sumatur aqua, aut potius decocto:
 quod semel retulisse sufficit, vt supra relatũ:
 capitis vero dolori cum aqua betonica, sco-
 tomizæ, & vertigini cum decocto buglosi, &
 melissæ, lethargo cum ardenzi, & lilij: memo-
 riam corruptam cum fœniculi decocto, &
 acororum, potatũ instaurat, melancholiam
 submouet, omnemq; amentiam cum aqua
 boraginis: facit ad morbum attonitum, cum
 aqua ardenti: & cum pœoniæ albæ radicis ter-
 na decrescente collectæ decocto, ad morbum
 comitiale: ad membrorum vero mollitiem
 cum aqua saluizæ stillatitia, aut decocto ex ea,
 ad ophthalmiam, seu oculorũ phlegmonem
 & dolores cum aqua fœniculi, atque fileris
 montani, seselisq; Massiliensis: ad destillationes,
 seu rheumatismos cum iridis aqua, ad
 fluxum sanguinis narium cum aqua scabi-
 fæ: valet & tussi cum aqua capillorum ven.
 in sputo sanguinis cum plantaginis aqua: in
 phthisi cum aqua mellis, & lacte: in dolore, et
 abscessibus pulmonis cum aqua cancrorum
 fluuialiũ: in cordis tremoribus cum aqua me-
 lissæ.

liffæ, aut bugloffi: in dolore ventriculi cū a-
 qua mente, vel ipsius decocto, in calida dispo-
 sitione cum rosacea, aut myrtillorū aqua: in
 dysenteria, & ventris tormine, fluorēue cum
 aqua plantaginis: in coli dolore cum ardēti,
 in vermium passionibus cum zedoariæ deco-
 cto, aut absinthij: in hepatis tumoribus, aut
 obstructione, atq; aqua inter cutē cum aqua
 scariolæ, & hepaticæ in causa calida, in causa
 vero frigida cum spice nardi decocto, aut cin-
 namomi: in ictero morbo cū aqua caprifolij,
 vulgo periclymenos nuncupati, aut sero ca-
 prino: in lienis passionibus cū aqua fraxini,
 aut tamaricis: in renū passionibus, oppletio-
 ne, & lapide cum tribulorum marinorū, aut
 raphani, alkekengi, & pimpinelle, aut pul-
 vere philantropos, seu apparinæ: in strangu-
 ria, & renum vlceribus cum caprillo lacte: in
 enteroccele, intestinorū muc ramice, epiploce-
 le, omentie ramice, & epiploenteroccele,
 intestinorū, & omenti ramice cum aqua
 vtriusq; cōsolidæ: in mensium suppressione
 cū aqua sauinæ, aut matricariæ, & in partus
 difficultate cum aqua artemisiæ: auxilium
 præterea sterilitati præstat cum aqua nepetę,
 & lauendule: arthriticis, morboūe articulari,
 podagricis, ischiadicis, chiragricis, et extenua-
 tis cum aqua ardenti, aut paralysis, aut lauen-
 dulæ: pestilenti feбри cum acetosę, vel bug-
 lossi, & scabiosæ: cancrenæ, fistulis, & pforæ
 cum aqua pedis columbini, aut bugloffi,

E V O N Y M I

vel acetosæ. A veneno præseruat, & veneno affectos, morsosq; à cane rabido curat cum aqua tormentillæ, dictamni albi, & bistortæ, aut aqua rad. peoniæ, febres quotidianas, tertianas, & quartanas in accessionis, seu peridi principio exhibitum cum aqua scolopendrij, vagas & erraticas, causumq; cum serapio violato delet: utq; vnico dicatur verbo, asserunt aurum potabile cum aqua ardenti nobilem inducere effectum in corpore humano, omnesq; ferè pellere morbos, De ipso autem in magnis morbis scrupulum aut semidrachmam exhibendam censent, in mitioribus scrupuli dimidium, in paruis ad duorum granorum hordei pondus, decuplum decocti ipsi commiscendo. Quod, quum pluribus doceant cõficere modis, hic nonnullos adducam: si autem plura de eo quis scire cupierit, & quod Chymistæ solis fixationem in cælo nostro dicunt, commentarium legat Cælum philosophorum nuncupatum, plurimas auri potabilis formas, & diuersas continentem, in quo & plures aquæ vitæ composituras respicere licet: de quibus veritas ipsa authorem appellet.

Auri potabilis conficiendi descriptio.

Prima. Foliorum auri electi quantitatem, quæ tibi magis opportuna videbitur, succi limonum optime depurati quod sufficit, in bociam, vt decet obturatam condito, ad cineris furnellum igne lucernæ supposito diebus

diebus quatuor, pluribúſue, addijcitoq; aque ardentis quinquies deſtillatę partę mediam.

Secunda. Aliam auri potabilis confeſtu ram edocentes, ſumunt foliorum auri in leuorem redacti: numero centum, ſalis ſuper lapidem porphyreum triti. ζ ſ. hæc q; commixtaa, qua abluunt calida, & in cucurbitam vitream iniecta, collo procero fabricatam, fundo, ſapientiæ luto conteſto, copertorioq; imposito, & igne lucernæ tria habentis licinia ſubſtrato, vt dictum eſt, deſtillant, & ſi quid auri in vaſis fundo conſtiterit, ad vſum ſeruant.

Tertia.

Alio aurum potabile confeſtientes modo, ſumunt auri optimi partem vnã, argenti viui partes duas, quas nocte, dieq; ſimul maceratas, quouſq; aurum diſſolutum fuerit ſua vi deſtillant igne, donec vtiq; argentum viuum ab auro ſecretum eſt: auro autem in vaſis imo, iam ad nigrítiam tendenti aquæ bugloſi \mathfrak{H} . ſ. adijciunt, vaſisq; ore obturato ignem diebus tribus, & noctibus ad auri liquationem ſupponunt.

Quarta.

Sumatur auri de cemento ζ j. & componatur cum ζ j. argenti viui hispani puri: ponantur in cucurbitam vitream oleo communi ſuperposito, & per duos digitos ſupernatante, & ad calidos cineres bulliat horis xxiiij. & quum inſrigidatum fuerit, extrahe oleum, & quod reliquú eſt, abluere cum aqua tepida, donec humiditas, & vñctuoſitas abla

EVONYMI

ta fuerint, & siccatum in tenuem contere pul-
 verem, ponaturq; cum sulphure in crucibu-
 lo super carbones, & accendatur ignis, donec
 sulphur comburatur: post accipe aurum, &
 tere cum sale aliquo tempore, & post cum
 melle super porphyreum lapidem longa tri-
 ruratione: postea abluere cum aqua feruenti,
 donec aurum sit optime mundum, & purum:
 & post accipe vrinam stillatitiam vicibus
 tribus: primo quidem destilletur ad medietate-
 rem: secundo ad tertiam partem: tertio ad quar-
 tam: huicq; vltimo destillatae in vas vitreum
 ad cineres calidos appositae, adde salem tri-
 tum, & salem ammoniacum ad ignem sua-
 uem, donec in vrinam destillatam soluantur:
 haecq; simul alembico destillentur. Aurum
 vero per filtrum, quod vrinae praeparatae
 misceatur, & salibus vtrisque, & ad mollem
 ignem positis, quod supernatat, vt oleum ab-
 luatur, donec falsedine priuatum fuerit, quae
 in boccia vitrea cum aqua vitae imposita, tan-
 dem in aquam limpidam soluentur.

Quinta. Vitrioli rubificati ℥. j. salis ni-
 tri ℥. ix. cinnabaris ℥. vj. salis comunis, ℥. iij.
 tere omnia simul, & extrahatur aqua acris,
 cum qua misceatur aurum, vt supra praepa-
 ratum, & destillentur per alembicum, donec
 exierit aqua in colore auri, ipsum aurum re-
 manens in fundo vasis ad formam mellis reda-
 ctum commisce cum aqua infra scripta. Cin-
 nabaris ℥. iij. vitrioli rubificati, salis nitri,
 alumina

aluminis rochæ calcinati, ſing. ꝥ. j. ſalis com-
 munis ꝥ. j. ſ. omnia ſimul terantur, & artifi-
 cioſe elambicentur, & quod ſublimatum eſt,
 & inſrigidatum, albumq; effectum, tere cu m
 ſalis ammoniaci æquali pondere, & quin-
 quies ſublimentur, teraturq; : quod ſublima-
 tum eſt ſuper porphyreum lapidem, & om-
 nia igni ſimul poſita, & liquata miſceantur
 cum auro, vt ſupra preparato, & bulliant len-
 to igne, donec ſoluatur aurum, &, quum in-
 frigidatum fuerit, ſepeliatur vas ſupraſcripta
 continens, ſub ſimo diebus triginta, & ad
 ignem denuo poſita, quod ſtillauerit repo-
 nito. *Sexta.*

A VRVM ALIVD POTABILE
*contra peſtem, omnesq; infirmitates contin-
 gentes ex intemperie, in compoſitu-
 ra, ſoluta vnitate, & eas, que
 communes ſunt.*

VRinæ ter deſtillatæ, quæ ſic fit. Accipe
 urinæ hominis ꝥ. xx. & deſtilla prima
 vice extrahendo ꝥ. x. ſecunda vice ex his
 decem v. & ex quinq; iij. & cum iſtis quinq;
 ponatur ad alembicum aurum preparato.
 Accipe auri ex ſuo naturali cemento ꝥ j. &
 amalgama cum ꝥ. j. argenti viui Hispani,
 & pone in bocia vitrea, & fac bullire cum
 oleo communi horis triginta quatuor: poſt
 eximito, & refrigerari ſinito: deinde laua
 cum aqua calida, donec oleum, omniſque

digeratur ventositas: tunc comprimere per co-
 sium. & remanebit aurum amalgamatum,
 & desicca, & optime siccatum tere in mortario
 cum sulphure, vt amalgama cum sulphu-
 re ad tenuem puluerem redigatur: post hæc
 sumito vrinam, vt supra destillatam, & po-
 ne in vrnali cum puluere salis communis, &
 salis ammoniaci, & stillentur denuo: post su-
 perpone aurum in boccia vitrea, & fac bulli-
 re, & aurum soluetur, & tunc accipe aurum
 supernatans cum cochleari vitreo, & pone in
 aquam ardentem, aut eam, quæ destillatur ex
 elixir vitæ in duplici vase, & in ea dissolue au-
 rum calefaciendo, hocq; aurum est ad om-
 nia vtile. Septima.

Sumito fauum mellis cum tota cera, &
 melle, & in vrnali vitreo imposito, super-
 ponendo de optima aqua ardenti: quod exa-
 cte clausum, duobus mensibus in loco perma-
 neat calido, humidoq; , donec omnia lique-
 scant, & destilla. Quod primo exit, erit vt
 aqua, quod secundo vapor, quod tertio pars
 ignea, & bulliat, donec soluat aurum: quod
 mirum est, & expertum pro ventriculo, he-
 pate atque intestinis, ex frigida intemperie
 affectis, & cum timor est de futura ascite.

MODVS ET RATIO QVID SI-
mile auro potabili conficiendi, faciens
ad morbos varios.

Quidam

Quidam ex Chymistis arbitantes ardentem aquam auri concipere facultates, ipsum aurum, quem Solem vocant, natura aut arte depuratum in segmenta tenuiora, bracteolæ sue dissectum centies accendunt, totiesq; ardenti extinguunt aqua, quintæq; commixto essentiæ, vt cælo, in varijs vtuntur morbis. Hactenus Fumanellus.

Modus faciendi aurum potabile, medici Craconiensis, quo etiã vtitur in compositionibus contra pestem. R̄ aurum foliatum, & miscæ (ponerem in ampullâ vitrea) cum tanta quantitate, quæ tibi melius videbitur & sufficiens, succi limonũ depurati. Postea pone in bociã bene obturando os bociæ, & sepeli illam in cineribus calidis, et teneas sic per quatuor dies vel plures, sicut expedit, postea adde pro medietate istius mixturæ, tantam quantitatem aquæ vitæ optimæ (nimirum dulcis illius, de qua supra) rectificatæ, & claude benè os bociæ ne respiret, & serua tanquã margaritam & balsamũ, & thesaurum inestimabile, pro humani corporis sanitate super omnia necessariũ. Et de isto thesauro poterit homo sumerẽ quater in anno, in principio cuiuslibet tertij mensis, quantũ est cochlear pro vice, cũ optimo maluatico vel cum brodio plus minusue pro necessitate. Destillatio nis nullã facit mentionẽ, quid si succus limonum primũ abstraheretur destillando: dein aqua vitæ adderetur, & rursus destillaretur?

E V O N Y M I

Aut, videas, quale sit, si ita ex præscripto paratur: & si placet, præterea destilla mediocri igne carbonū, per horas quatuor & viginti.

Aurum potabile paratur more Alchymistarum ad hunc modum, quem accepimus, è libro manuscripto veteri Alchymico. Calcinatur primo Sol, more aurifabrorū per Mercuriū, & permittit vt Mercurius euaporet ab eo, tū teratur valde bene in lapide, postea ponatur in furno reuerberationis per biduū, & eueniēt flores subtilissimi, qui colligūtur, & calcinātur reuerberati tam diu, vsq; totū vertatur in flores. Cum illis floribus auri, accipe acetū vini optimi, destillati, & pone hos flores in vitro, et pone ad putrefactionē per dies xiiij. postea effundatur acetū coloratum, & nouū acetū affundatur, benè mouēdo, postea permittatur vt resideat, ac tandē rursus acetū permutetur, aliud affundēdo, idq; tandiu continuandū, quo ad nihil in fundo amplius remaneat, & totū in acetū soluatur. Postea acetum coloratū effunde in vitrum magnū, vt euaporet acetū, & in fundo manebit aurū nigrum ad modū olei vt pix, quod accipe & pone ad vinū tuū rectificatū vt ibi soluatur, & ponatur ad vas circulationis & mittatur stare in calore lentissimo per xij. hebdomad. & coagulabuntur & fixabūtur omnes spiritus vini, & vertentur in puluerē, vnà cum sole, quos excipe & pone ad soluendū, & soluentur in oleū clarissimū, vt aurū, et hoc vocatur aurū potabile, de quo vtere vt scis. Vini autē

rectificatio sic fit. In vase reiterationis seu re-
 ctificationis ster vinū per dies x. in vino vero
 soluatur prius, quā ponatur in vitrū ad re-
 ctificandū, camphoræ ꝑ ij. sacchari crudi pri-
 benè exiccati totidē, de nuce mosc. ꝑ j. macis,
 zedoariæ, zingiberis, ana ꝑ j. cū his rectifica
 vinū in vasis rectificationis, vasis optimè clau-
 sis, ne quid vel minimū respiret, postea aufe-
 ratur: & hoc vino præparatur aurum.

Aurū potabile inquit Fierauanti Capric.
 lib. 2. cap. 22. liquor est diuinus, cui alius nul-
 lus potest cōparari. Philos. superioris ætatis,
 atq; etiā recentiores summo studio auri solu-
 tionē quæsuerāt, ideoq; varijs etiā modis id
 sunt aggressi: Multi eorū ante destillationē,
 aurū calcinandū prius censuerūt: alij solutio-
 nem eius quæsuerūt aqua forti: alij post cal-
 cinationem, soluebant aqua vitæ: alij in alios
 errores sunt lapsi. Modū vero ac rationē fa-
 ciendi præciosiss. hunc liquorē facilem & sic-
 mam ego docebo, propterea quod is sit maxi-
 mi inter mortales momēti, & quasi altera ani-
 ma, imò vita ipsa nostra. Accipiatur fol. auri
 pondus vnciæ vnius: dehinc habeatur galli-
 na satis magna, bona, quæ est interficienda,
 & ita adhuc calida, ab interioribus mundan-
 da, & in multis partibus præcipuè carnos-
 sioribus, ferro aperienda, vtpote in pecto-
 re, in coxis, sub alis: Istæ partes auro com-
 mixto sunt infarciendæ, vt penitus cooperia-
 tur. Quo factō ponatur hæc gallina in locū,

E V O N Y M I

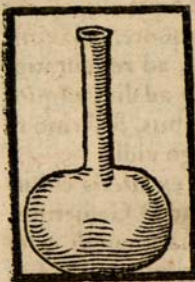
vbi per dies triginta sex calida permanere
 possit calore suo naturali, vt aurum soluatur
 in aquam, est enim occulta quædam in car-
 ne gallinæ proprietas soluendi aurum in a-
 quam. Quo finito termino, deprome, & car-
 nem laua ita exactè vndiquaque, vt nihil de
 auro, ne minimum quidem relinquatur, a-
 qua mellis destillata cum suis spiritibus, quæ
 sit rectificata bis teruè. Peracta hac lotionè,
 accipe tantum aquæ vitæ, quantum est, de
 aqua loturæ carnis gallinæ, & cômisce. Pro
 qualibet libra aquæ, adiunge ʒj. salis ammo-
 niaci albi, sine vlla nigredine, ponantur om-
 nia in bociam vitream, & abscondâtur per
 tres menses in fimo equino calido. Verum
 singulo quoq; mense visitanda erit materia
 semel, & effundendæ partes aquæ huius cla-
 riores, & seruandæ in vitro optimè clauso.
 Bocia vero remittenda, & finito mense rur-
 sus quod clarum fuerit à fecibus separan-
 dum, & habebis spatium trium mensium, om-
 nem aquam solutam & claram. Demum de-
 stilla feces in arena forti igne, vt omnis ma-
 teria melior ascendat. In destillatione vero
 fecum, sciendum est, quod fecibus est affun-
 denda libra semis aquæ vitæ optimæ, & quod
 per destillationem extraxeris, commiscebis
 cum eo quod primo fuerat seruatum, & rur-
 sus in balneo Mariæ quod reliquum est ex-
 trahe. Tum repone in fimum equinum die-
 bus viginti quinque, & habebis aurum pos-
tabile

abile paratum facilè & minimo sumptu, quod sua mirifica facultate mortuos quasi resuscitat. Vfus eius est eiusmodi. Auri potabilis sumitur ꝓ j. cum vncia vna iulepi violacei simul permixta. Et hæc compositio dari potest in brodio, aut cum aqua aliqua, aut per se sine alio admixto liquore. Maximè utile est senibus decrepitis, ad restaurationem virium. Hoc ipso vita ad dies aliquot protrahi potest in ægrotantibus, & sermo restitui, cuius experientiam ego vidi.

Auri potabilis confectio, ex literis cuiusdam lingua Gallica scriptis ad D. Gesnerum. Tartari sume quam voles quantitatem, calcinetur ad albedinem, quod tribus potest diebus perfici, calcinatum tartarum dissolue in aqua communi destillata, & scias quod ꝓ ꝓ. j. tartari calcinati, ꝓ. iii. aquæ requiruntur. Post dissolutionem aqua per filtrum destilletur & congeletur. Quo facto, denuo horis octo vel nouem est calcinandum, tum rursus dissolue in aqua cõmuni destillata, & congeletur vt supra, idq; ordine repetatur septies. Septima tandem calcinatione, tartarum ad dissoluendum per se cõijciatur in vas vitreũ amplũ, in loco humido quo neq; aër, neq; pluuia peringat. Quo sic parato, accipias ꝓ xv. aquæ huius è tartaro calcinato, pro singulis vncijs solis calcinati, eo quo sequitur modo. R̄ auri finissimi & puri ꝓ j. dissoluatur cum Mercurio, quemadmodũ id ipsum artifices,

E V O N Y M I

& aurifabri, qui vasa inaurant, dissoluunt, post separetur euaporatione Mercurius ad ad ignem. Vbi igitur habueris calcem, aut cinerem aut puluerem auri debito pondere, imponas in vas vitreum, quod matracium

matracium vocant, cuius collum quo fuerit longius, eò est melius. Tum obtura diligenter matracium, ne quid impuri aut alieni incidere possit, & repone in finum calidum, aut potius in balneū Mariæ per quindecim dierum spacium, & caue ne vas moueas, ne id quod so-

lutum est, & quod sublimatū parietibus adhæret, decidat, sicq; actio impediatur, quominus reliquū dissolui possit. Relinquatur ibi, quoad vel totum, vel maior saltem pars sit dissoluta. Quando extrahendum erit aurum solutum, id magna diligentia erit aggrediendum, ne quod solutum, cum eo quod resolutum non est, commisceatur. Vt vero acuitas aquæ, quam ab aqua tartari accepit, auferatur, accipe aquam vitæ quater aut quinque destillatam, & commisce cum aqua tartari et Sole dissoluto, et repete hoc donec tota aqua tartari fuerit separata à Sole, & quoad nullus salis sapor supersit. Postea coniunge aquæ rosarū parum, vt tollatur etiam aquæ ardentis odor, atq; ita relinquitur tibi oleum auri purissimum.

De

De ratione ac modo conficiendi & parandi aurum potabile, sic ad Gesnerum scripsit, vir doctissimus quidam. Mitto ad te aurum potabile, vt petis vir doctissimè, hoc est, rationem eius conficiendi, qualè vidi apud meos duos artifices, qui id hoc modo præpararunt apud me superioribus annis. Te oro, vir ornatissimè, vt si tibi videbitur, certialiquid continere, tibi reserues. Eius enim apud me authores magni faciebant, ac ea lege inspectorem me omniū voluerunt, ne facile cuiquam communicarem: id hætenus ita obseruaui, vt nulli vel scripto vel narratione explicerim: tibi soli, & bona cum fide, quantum memoria complecti, & animo consequi potui, communico. Cuius summaria ratio hæc est.

Aurum eligatur præstantissimum, id purgetur igne per cementum, vt purum, syncerumq; quã exactissimè fiat: hinc in laminas extendatur, & frustulatim conscindatur, ita concisum in matraccio (matracium puto dici phialam à Chymistis) soluatur. Solutio ita breuior fiet. Aqua fortis accipiatur, quater purgetur à fæcibus, & destilletur cū quarta parte salis communis præparati: in hanc aquam sic preparatã, immittatur aurū comminutum, & sensim immittatur tartarū calcinatū probè, ac lento igni, vt manu collū matraccij teneas: soluetur in aquã clarã & limpida, quo factoseponatur, vt refrigeretur. Hinc transfundatur in vitrum ampli orificij, ac in

*Quod for
fit puri
ratio a
scribitur
di. H. H. H.
4. a. q. a
pte salis
conuenit*

E V O N Y M I

calidis cineribus resoluetur aqua illa tota, & desiccetur materia, ita vt vix sentias odorē aquæ fortis, inde iterum refrigeret materia: Interea aqua rosarum destilletur, eiq; infundatur ac resoluetur, desiccetur materia, vt prius, iterumq; id repetatur vt prius, sic probè tandem exhalabit vis aquæ fortis.

Ad hunc modum mundata materia & desiccata, ad putrefactionem accedendū est, ea ita fiet: Vitro satis amplo imponatur materia, addatur illi aqua communis destillata, vt materiam excedat, ad digitos fortasse tres, reponatur in fimum equinum, aut fiat id balneo, quod magis placet, per dies decem. Inde destillanda est ad vaporē aquæ (id est, donec euaporet aqua) & materia exiccanda: desiccata super infundatur aqua destillata, ac ad lentum ignem in vaporē aqua soluetur denuò, postea destillanda est in cineribus, & exiccanda vt prius. Hactenus si decenter opus continuatum fuerit, eò perducta est materia, vt nebulas tandem exhibitura sit, quod vt expeditius fiat, in fine præcedentis destillationis materia desiccata, infundatur super eam vinum ter destillatum, ac vapore aquæ super lentum ignem soluetur materia. Quod si ritè fuerit factum, incipient apparere nebulæ, ascendent autem ex fundo alembici aureæ guttæ sensim ad aquæ superficiem, quam totum ambiet purissimum, ceu reticulum, à quo dependebunt guttæ aureæ:
hunc

hunc aureum imbrem Dānaës interpretantur. Et sanè nihil eo vidi elegātius. Porrò has nebulas studiosè decet colligere. Eximuntur autem vitreo cochleari parte conuexa (conuexa parte nebulæ eximi debent, ne cū ipsis aqua hauriatur, nam conuexæ parti facile ad hærescunt: translatae verò in patellam vitreā ab aqua solidæ vel integræ recipiuntur, in ea aquam fontanam intelligo) & reponantur in patellam vitream, quæ plena ferè sit aquæ (fontanæ) destillatæ. In hac statim fundum petet nebula. Prima sic collecta nebula, reperatur putrefactio, exiccatio, destillatio ex ordine, sic alia colligetur nebula, idq; toties donec omnes collectæ fuerint. Vbi nulla amplius apparuerit, habes aurum separatum à tartaro (quasi tartarum prius conglutinetur auro vel concorporetur) quod in fundo album remanebit. Aurum sic in nebulas conuersum, exemptum ex aqua patellæ vitreæ, exiccandum erit in furno calcinationis, ita liberabitur ab humore extraneo, id quod fiet fortasse ad dies decem, lentus autem debet esse calor, qui naturalem corporis humani nō excedat. Desiccata materia post diem decimum, in vitrea patella cochleari facile in puluerem conteretur. Nebulæ puluerisatæ matratio infundatur, & in balneo putrescant, simulq; soluantur iterum, quod fiet ad dies triginta interdum. Soluetur autem in oleosam materiam, quæ iterum exiccata conseruabitur.

tur ita, tanquam ad præsens satis præparata. Nam in cella vel alio loco humido, conuertetur si opus sit, in citrinam aquam, quam dicunt esse miræ facultatis, ad omnia ferè morborum genera. Hæc fide bona, quantum memoria consequi potui, tibi communicata volui, &c. Vale.

Alius modus Theophrasti, pro auro potabili: Soluitur aurum (nimirum in tenuissimas laminas, & frustra redactū & incisum) in aqua forti conuenienti (regia nimirum) abluatur ab acuitate cum aqua dulci destillando, postea exiccando solutum, de quo recipe ꝑ iij. aquæ vitæ mellitæ ꝑb. iij. in cucurbitam pone diligenter perlutatam, orificio optimè sigillato, & supra cineres vel carbones lentos 24. horis collocetur, illic leuissimè ebulliat. Sic enim Sol in ista aqua soluitur, cuius vsus est, vt scis ex alijs.

Auri potabilis modus nobilissimus, valde rarus & secretus. Primo omnium malum citrium excauetur, auferendo medullam & semina, cavitati indantur foliorum auri, nec dum ad extremam tenuitatē redactorū, quantum videbitur. Tum expresso mali citrii succo, affusoq; auri folijs, malum suo operculo operiatur, ac in loco calido, aut iuxta fornacem diebus quinque; aut octo, seruetur. Hoc modo affirmant aurum in oleum resolui. Quo facto, succus ab oleo separetur, oleū cum aqua vitæ fortissima commisceatur, que aliquos

aliquoties rursus destillatione ab oleo est separanda. Iudicium autem de perfectione olei sumitur hoc modo. Illinatur oleū crudo carnis frustulo, siquidem id non deauretur, sed ad profundas partes penetrauerit, vt auri species nusquam appareat, optime destillatio & operatio successit. Hoc oleum volunt, omne aliud aurum potabile, quocunq; modo id fuerit præparatum, virtute & facultate excedere.

Sol potabilis ex scheda Italica, Recipe pumicis puluerisati ℥. ij. auri finissimi in folijs ꝑ viij. & simul contunde diligentissimè, post accipe ℥. iij. dicti lapidis tusi sine auro & fiat lectus è pumice, & alius supra hunc è pumice cum auro, vicissim pergendo in olla vitreata lutata ne respiret, & ollam collocato in furno ignis temperati per dies 40. post extrahe aquam vitæ vt scis, hoc est, infunde ipsi aquam vitæ, & aurum quasi oleum ascendet.

Aurum potabile, quale à Raymundo præparatum olim fuisse, fama est. Accepit aurū purissimi quantum illi videbatur, quod in aqua regis seu forti (aurum nimirum dissolvente) dissoluit primo, deinde verò aquā & spiritus destillatione extraxit, ad exiccationē materiæ, ad eum penitus modū, quem in precipitato faciendo, sequuntur vulgò: tandem in cella vinaria in oleū resolutū (quod quinto die fieri solet) rebus alijs permiscuit, & propinavit. Facilis hæc est, & expedita via minimeq; negligenda.

E V O N Y M I

Aurum potabile sic fit, ex libro manuscri-
pto veteri Alchymico. Fit aurū potabile eo-
dem modo, quo supra, ex eodem libro docui-
mus facere oleum vitrioli. Et eodem quidem
modo fieri possunt omnes lapides pretiosi
potabiles, non ponendo Mercurium, sed tan-
tum sulfur. Recipe ergo quemcūq; lapidem
pretiosum, eumq; tere subtilissimè super la-
pide porphyrio, deinde adiunge ei tantun-
dem sulfuris viui subtilissime triti in pōdere,
& postea pone in crucibulo inter carbones
ignitos, donec fiat ignitū, vt carbo & sul fur
sit combustū & exhalatum. Hunc puluerem
residuū rursus pone in marmore, & iunge ei
de sulfure pondus suum, & fac vt prius feci-
sti, & iterum similiter fac tertio, & tunc erit
lapis tuus sufficienter præparatus. Tunc re-
cipe de isto puluere ʒ i. de prædicta aqua ʒ
iij. & pone simul in ampulla, & fac vt aqua al-
bescat, & remanebit lapis tuus sicut pasta,
cui adiunge aquam vitæ, & habebis lapidem
potabilem pretiosum. Valent huiusmodi la-
pides potabiles cōtra diuersos affectus seu æ-
gritudines corporis.

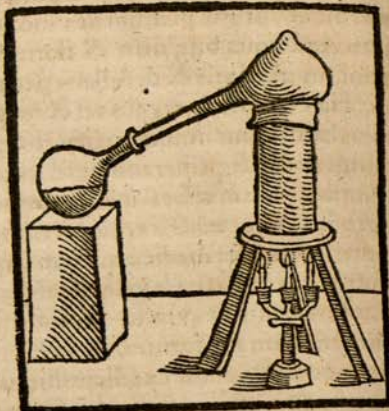
Medicina à Deo data ad præseruandā ho-
minum vitam in statu longeuo, etiam lepræ
resistens, multas in se habens virtutes mira-
biles occultas. Et de sole purissimo in subtilis-
simum puluerem redactō ʒ iij. & de balsamo
electo ʒ j. & de myrrha electa & aloë hepatico
& thure, & ladano non sophisticato ana ʒ ij.
camphor

camphoræ ʒ v. conficiatur cum oleo pomorum mandragoræ & balsamo simul mixtis. De hac medicina recipiatur ʒ j. vel s. in mense & superbibat vitrum plenum de vino ardente mixto cum aqua buglossæ & florum roris marini, simul mixtis & destillatis per alembicum. Hæc medicina regalis est & magnifica, cuius laudes sunt innumere, nec indignis communicandæ. Equiparatur auro potabili: & si aurum purum esset resolutum in aquâ sine corrosiuis & prædictis rebus permixtû, multo pretiosior esset medicina. Item si quis iuuentutem diu conseruare velit, & talem medicinâ habere nequeat, vtatur quotidie chebulis conditis cum suo syrupo.

Aurum potabile aliud excellentissimum. Ante omnia, & vini vetustissimi q. s. pone in alembico vitreo, postea luta capellam cû alembico, vt & recipiens, fiat destillatio in balneo Mariæ, separando ab eo quatuor elementa: videlicet prima exiens aqua, erit acuta tendens ad insipidum gustum, quæ nihil valet. Secunda erit acutissima, ignem referens, quæ & ipsa inutilis. Tertia erit dulcis gustu, & illa optima est, quia aërea constat materia. Quarta omnino insipida, quæ nihil valet, & terra dicitur. Ergo prædictæ dulcis aquæ, videlicet materiæ aëreæ ʒ v. auri purissimi, in tenuissimas laminas redacti, & in parua frustra incisi ʒ j. s. pone in alembico paruulo vitreo, optimè in fundo lutato, & fac destil-

E V O N Y M I

lare per dies quinque; igne quatuor lucernarum,
ita ut sequens figura oculis subiicit.

*Vbi candelabrum vides, hic ponitur lu-
cerna ardens, quatuor luminibus.*

Diebus quinque; præteritis amoue lucernā,
& impone ignem mediocrem carbonū, per
horas 24. & transibit rota aqua ad recipien-
tem, & permanebit aurum in fundo alembi-
ci, referens oleum clarissimum, quod est ve-
rum aurum, potabile pretiosissimum pro usu
medico. Hoc quidam vsus est frequenter si-
ne commixtione cum aqua vitæ. Valet ad o-
culorum suffusiones curandas, si patienti su-
pino iacenti minuta aut semiguttula, in an-
gulū syluestrem eius oculi immittatur. Sur-
ditati inueteratæ (an verò ex quacunq; causa
ortæ,

bitæ, scire non possum) medetur vnica gutta
in aurem iniecta. Gallicam scabiem perlanat,
si excisis prius pustulis, cicatrices ipso vngari-
tur, hoc modo: Si pustulæ fuerint inuetera-
tæ, primo eg, candenti ferro, aut forcipe, sunt
extirpandæ, deinde oleo solo vlcera loca
inungenda. Quod si recentes fuerint pustu-
læ, ipsis saltem oleum inungitur, & hoc mo-
do multi, certa experientia sunt restituti. Cū
aqua vitæ appropriata hoc oleum commi-
xtum, proportionē ferè sextupla, vel octupla
aquæ ad oleum, valet contra omnes destilla-
tiones capitis, præsertim frigidas, id est, ca-
tarrhos suffocatiuos. Commiscendum autem
ita, vt in aquam vitæ, gutta de oleo auri instil-
letur, ac vehementer conquassetur, donec a-
qua vitæ ab auro rubrum ferè colorem, pel-
lucidum tamen, acquirat. Idem oleum cum
aqua vitæ præparatum, ac deinde cum lacte
caprino cōmixtum, tantisper dum lac colora-
tur, iuuat inflationes, & exulcerationes oris,
& gutturis, si eo fiat gargarisatio. In præserua-
tione, sex vel octo guttulas, si singulis vel qua-
ter denis, vel septimanis sumantur: in cura-
tione autem medium, vel integrum cochlea-
re, exhibitum ei, qui vel apoplexia vel epile-
psia, vel conuulsione, aut simili affectu fuerit
correptus, curat. In summa, facultates eius
sunt, constringere, simul & purgare, & cor-
roborare. Qui hoc oleum, paratum habebat,
nunquam cuiquam purum vendere voluit;

EVONYMI

sed semper cum aqua vitæ præparatum; ea
 obseruata proportione, quæ supra est indi-
 cata. Vnciam vnam, non minoris vendidit,
 quàm duobus coronatis.

Auri oleum egregium. Folia auri macea-
 rata in succo limonum (an & aceto, præfer-
 tim destillato) & aqueo humore destillatio-
 ne detracto, (quid si margaritæ & corallia ad-
 dantur) remanet in fundo quasi butyrum. Id
 vinum mistum, aureum colorem ei conci-
 liat; & acetosum facit, ac mirifice putredini
 resistit. Purgat etiam multos, & sudorem mo-
 uet. Fac periculum, videbis me vera scribere
 (inquit vir doctus in literis ad Gesnerum) &
 non improbabis auri vsum. Hoc remedium,
 sicut & oleum vitrioli, quod in aurum redi-
 gi potest, valde prodest leprosis, & qui inun-
 ctionibus Mercurialibus ab istis hominibus,
 qui imperitia pecuniam luçantur, vt Hip-
 pocrates ait, sunt perdit.

Oleum de auro, summi cuiusdam experi-
 mentatoris apud nos secretum, quod Gesne-
 rus à quodam accepit, ea lege, ne cuiquã pa-
 tesceret. Aurum soluitur in aquam, nescio
 cum quibus acribus remedijs: sic solutum,
 super igne nõ potest eleuari & destillari pro-
 pter pondus, sed infusa in ipsum pauca aqua
 ardente rectificata, sine igne mox ascendit (&
 statim oportet supponere recipientem) & se-
 paratur à materia illa reliqua erodente, qua
 solutum fuerat in aquam.

De

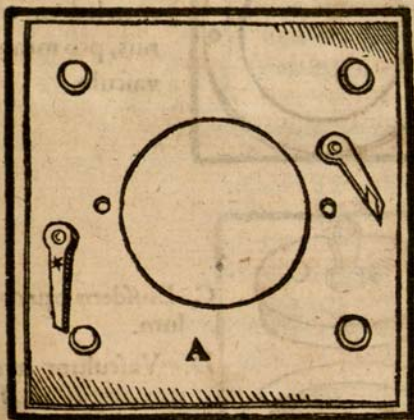
De oleo auri secretum magnū, viri in hoc genere destillationis, haud mediocriter exercitati. Primo omnium pro hac operatione, habeas cyathum, aut vas aliud vino nigro optimo, ad summum vsq; repletum, quem in aliud vas aqua frigidissima oppletū collocabis, præsertim si operatio æstatis tēpore suscipienda: quo enim vinū fuerit frigidius, eo pl^o olei, quoverò calidius, eo minus, aut omnino nihil haberi potest. Huic cyatho superimponas maiorem istam quadratam, & latam, tenuem tamen laminam ferream, qualem figura A. litera notata repræsentat, habentem in medio foramen rotundum, amplumq;. In foramen magnum mox immitte & adaptato conchulam seu vasculum æreum D. vel aureum F. vel cuiuscunque alterius materiæ (è cupreo enim, cupri oleum habetur, vt ex aureo vel argenteo, auri vel argenti) in quo, post operationem absolutam, oleum reperitur, cuius fundus in refrigerato vino sit submersus. Quod si vasculum illud angustius fuerit, quàm vt exacte foramini medio A. committi possit, laminæ A. circulum B. itidem tenuem imponito, vt foramini angustiori, recte D. vas angustius, conueniat: quod vt firmitus hæreat, nec facilè loco moueri possit, firmandum est, tenaculis illis A. laminæ coniunctis & hoc * signo, notatis. His omnibus iam rite administratis, imponendus erit fundo vasculi D. vel F. rotundus pannus, exigus

E V O N Y M I

us, subtilis, rarus, ex lino. Quo facto, excitandus erit ex carbonibus viuis ignis, eiq; imponendum operculū C. si D. vasculū vino fuerit immersum, aut E, si F. ibiq; relinquendū, quo ad totū excandescat: tum forcipe acuto operculum ansula (qualem in vtroq; inferius conspicies) apprehende, & vasculo seu conchulæ, eo quo vides modo, subito impone, sic excitabitur statim stridor, & panniculus in cōcavitate positus, comburetur. Vbi stridor cessarit, & ipsa etiam vasa paululū refrixerint, operculo forcipe rursus semoto, atque etiam panniculo adusto, & nigro ingeniosè ablato, in fundo vasculi apparebunt tibi, aut ad latera plures, ad minimum verò vna olei vel auri, vel cupri, aut argenti, guttula, pro vasculi natura, quod est colligendum subtili cochleari & paruo ex argento facto, & in vase argenteo diligenter custodiendum. Notandum hoc loco, oleum tale, natura sua cito picis instar densari aut inspissari. Cuius si vsum aut vtendi modum requiras, accipito tempore necessitatis huius quantum videbitur, & dissolue in cochleari in aqua vitæ, aut aqua cinnamomi, & exhibe ægroto, tū huius olei efficaciam & facultatem, non sine admiratione, experieris. Quod si in cupreo vase, oleum quæras, aut auricalcho, caue intra corpus exhibeas, sed ad extra serpigini, & alijs maculis fœdis inunge. Oleum in argenteo vase hoc ingenio factum, potentissima oculorum est
 medicina

medicina. Oleum auri, inquit idem, propi-
 naui filio meo, iam iam animā quasi agen-
 ti, trium guttarum quantitate, in aquæ vitæ
 cochleari pleno, & statim ad vitam redijt.

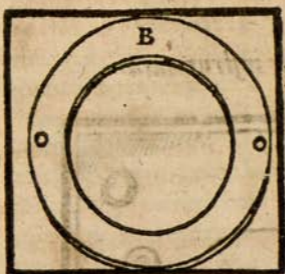
Sequuntur instrumenta.

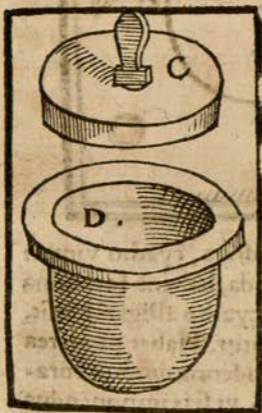
A. Lamina ferrea quadrata, cyatho vinum
 continenti imponenda, habens foramina
 quatuor magna, vt cyatho alligari possit,
 ne facilè loco moueatur. Habet præterea
 duo parua, correspondentia duobus fora-
 minibus in circulo B. vt si is imponendus
 sit, firmari possit. In eadem conspiciuntur

g 2

etiam, retinacula duo, asterisco notata, ut
 vasculum foramini magno impositum con-
 tineat,

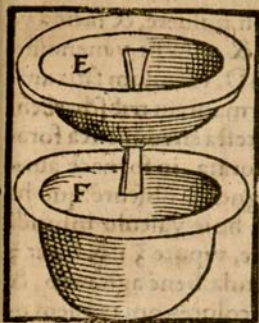
B. Circulus fora-
 men habens mi-
 nus, pro minore
 vasculo.

C. Eiusdem opercu-
 lum.

D. Vasculum ares
 um angustius, B.
 Circulo conueni-
 ens, cum ansa pro
 minente recta sur-
 sum.

F. Vae

E. Eiusdem operculum, cauum supra, cum ansa supra infraq;.

F. Vas maius aureum foramini A. immediate imponendum.

Descriptio auri vitæ, siue pulueris Solis, recipe Mercurij ζ iiii. s. aut ζ v. lauetur exquisite aceto & sale, auri Vngarici ζ s. ex his fiat amalgama, quali vtuntur aurifabri ad vasa deauranda, lauetur amalgama istud aceto & sale toties, quoad nullam demittat amplius nigredinem. Hoc impone in bociâ vitrea, cui postea tantum aquæ fortis affunde, vt liberè Mercurius totus solui possit, in fundo vero appareat aurum puluerisatum punice coloris. Huic bociæ impone capitellū diligenter lutatum, & destillatione separa aquâ fortem, primo quidem lento igne, post verò fortiori, semper ignē augendo: postremo verò vt etiam arena ignescat, & spiritus omnes extrahantur, tum refrigeretur, & post refrigerationem aperi bociam, & reperies puluerem coloris purpurei, forma instar cuiusdam * placentæ simul permixtæ. Vitrum frange, & placentulam istam in libero aëre super por-

E V O N Y M I

phyrio lapide terito in puluerē, & faciē à vè
to auerte, qđ fumus & odor sit venenosus.

Calcinatio. Accipe D. vasculum satis am-
plū, quale vocant Germani ein tribſcherben/
& pone sub parua E. testa circum circa fora-
minibus aliquot perforata, in fornace auri-
fabrorum, & sine vt ignescat obscure: quo ha-
bito, ferreo cochleari huic vasculo infunde
aliquid de hoc puluere, vtpote ꝓ j. & s. aut ꝓ
ij. pro vice, ferrea spatula benè agitando, &
apparebunt tibi varij colores, qui tandem o-
mnes in nigrū degenerant: tum semper per-
ge, nec intermitte, dum rursus rubrum colo-
rem acquirat. Quo apparente colore, aufer
ab igne & sine vt refrigeretur. His factis, a-
liud vas simile superiori accipito, eadem ma-
gnitudine qua prius fuerat, & illud colloca-
to in locum prioris, & rursus de puluere af-
funde vt prius, & igneatur vt priori vice, sem-
per & continuè mouendo, dum omnes colo-
res euanescent, & rubedinem acquisuerit, sic
beneficio huius calcinationis, omnes spiri-
tus aquæ fortis dissipantur, vt intra corpus
assumptus puluis, nullā possit afferre noxā.

In præparatione huius pulueris, est cauē-
dum à communi Mercurio, quem Alchy-
mistæ quidē coloribus tingunt, sed sine au-
ro, nec ita validè calcinare potest.

Dosis huius pulueris est, senibus quidem
pondere denarij antiqui, pueris verò duode-
cim vel quatuordecim annorum, oboli anti-
qui, in hostia, vt integrè descendat.

Aqua fortis fit, Accipe vitrioli ꝥ. ij. salis petrae non extincti & optimi ꝥ. j. permisce terendo, destilla ad omnium spirituum extractionem, ac postea rursus secunda vice, sine vlllo additamento destilla, vt à spiritibus etiam crassioribus separetur, quo facto, aqua fortis hæc potens est, quæ Mercurium soluat, & aurum calcinare possit. Hæc omnia ex lib. Caspari Kegleri Medici Lipsiæ excusi.

Explicatio quorundam, cum figuris, cuiusdam Medici insignis.

A. Amalgama sic fit, aurum purissimum in laminas diducitur, post ea crucibulum igni impositum fac vt excandescat, cui (extra ignem) infunde auri laminas & Mercurium, vt misceantur, mixtura dicitur amalgama.

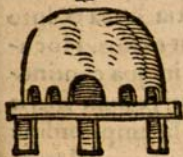
B. Bocia collocata in loco calido, citius ab aqua forti operatio fit.

D

D. Vas, quod vocamus Germanicè, ein trybscherb/ refert quodam modo vasculum illud, in quod tonsores secantes venam, sanguinem recipiunt, nisi quod hoc ex auricalcho, illud ex terra factum est, huius formam hic adiecimus.

E

E. Testam vocavi, quod in Germanico vocabatur ein müffel. Constat ex terra cocta, formata instar parui clybani, in lateribus perforata, cuius hæc est figura,

g 4

E V O N Y M I

F. Fornax aurifabrora
ex luto parata, in hanc
formam.

Descriptio pulueris
Solismodobreuori hęc
est, ex eiusdem obserua
tione. Frustra enim fit
pluribus, quod potest
fieri paucioribus. Accipe vas nouum terreu
amplum, lato orificio, vt patellæ sunt tonso
rum venam secantium, nisi quod latius esse
debet: hoc ipsum in igne ex carbonibus ac
censu, igneatur, vt rubescat, postea pul
uerisa rubrum hoc caput tuum ex destilla
tione genitum, vt paulò ante dictũ est, & in
vas illud ignitum effunde, spatula ferrea con
tinuè agita, vt fiat ex nigro fusci coloris, ac
tandem rursus rubri, & habebis puluerem
Solis: caueas tamen ne ab eius vapore vene
noso inficiaris.

Aut, accipe amalgama illud de quo supra,
& sine vt in aquam liquefeat, vt in fundo au
rum appareat, in modum pulueris punicei.
Bociam perlutato, in qua destillatio facien
da est, & per se exiccetur, vt facilius ignem fe
rat. Postea impone capitellum, perlutando
rimas seu iuncturas cum petia linea & luto
sapientiæ, ne spiritibus pateat exitus. Hoc a
nimaduertas, quod si bociam, in qua contine
tur amalgama cum aqua forti, capax fuerit
mensuræ vnus, vt recipiens sit amplitudine
decem

decem vel duodecim mensurarum, alioquin
 multitudine atque etiam fortitudine spiri-
 tuum, recipiens rumperetur. Quo facto, bo-
 cia cum capitello collocetur in fornace re-
 uerberationis, in qua ignis ex carbonibus
 sit, vt sequitur. Primo ignis lentus sit, vsque
 quo spiritus cœperint ascendere, postea pau-
 latim augendus. In fine aqua fortis clarescit
 rursus. In superiori parte fornacis vbi ven-
 tilia sunt, claudatur fornax, relictis tantum
 spiraculis.

De auro vitæ seu puluere Solis (alij præ-
 cipitatum cum auro vocare videntur, de quo
 pauca supra quoque de aquis metallicis in
 fine) sic quidam doctus vir ad Gesnerum
 scripsit. Auri vitæ, inquit, seu pulueris Solis,
 in eum finem descriptionem expetere mihi
 videris, vt iudicare possis, an eius vsus tutus
 esse possit. Laudo institutum, vt omnia ad
 vsum referas. Componitur ex Mercurij viui
 ℥ v. auri puri ℥ l. aquæ fortis q. l. Vsus sum
 ego isto mense, & indies vires experior. Mor-
 bum magnum isto curo, qui si cesserit, vt bo-
 nam spem operatio præbuit, dico donum
 Dei, &c. Crederem ego ab illo qui nuper
 præparauit, cui ego semper astiti, ℥ ij. posse
 duobus Daleris redimi: nam ille laborem &
 odoris tædia, nec non vasa, magni æstimat.
 De hoc puluere Solis, scito me citra omnem
 noxam, dedisse grana quinque, sed cum ad

EVONY. THESA V.

grana octo ascendissem, vomitum & alui de-
iectionem strenue moui, cum antea quatuor
continuis diebus grana quinque propi-
nasssem, &c.

Argenti (oleum puto) fit, recipe argenti
calcinati, quantum volueris, pone in acetum
destillatum, & intra aliquot dies soluetur,
& fiet cæruleum, tum lentè in balneo

Mariz euaporet acetum &
fiet (oleum) pulcher-
rimum.

F I N I S.

CASPARI VVOL

PHII MEDICI, PHYSICI TI-

gurini, de Viatici noui editione, ad ti-
tubantem Antonij Valetij Galli
linguam, Responſio.

VE M A D M O D V M C V M
 puer adhuc eſſem, ita à parentibus
 meis, hominibus honeſtiſſimis & o-
 ptimis edoctrus ſum, vt nocere nemi-
 ni, prodeſſe quàm plurimis ſtuderem: ita ſane
 poſtea, eum eſſe doctrinæ liberalis omnis & ſtu-
 diorum bonorum finem, cùm ab optimis præce-
 ptoribus meis audiui, tum ab ineunte ætate mi-
 hi perſuaſi, vt quæ vel auſcultatione, vel lectio-
 ne, exercitatione et vſu conſequi poſſem, eorum
 omnium vſum atq; fructum, ad vtilitatem pu-
 blicam referendum arbitrarer. Quæ ratione du-
 ctus, cum peregrinationum mearum laboribus
 exat̄latis, in patriam reuertiffem, in eam curam
 incubui, vt id non patriæ, ciuibusq; meis ſo-
 lum, verum etiam alijs quibuſcunq; poſſem,
 præſtarẽ. Hoc animo, candidè lector, ſuperiori-
 bus annis, Viaticum nouum, authore & impul-
 ſore Geſnero, in lucem dedi: librum incerti qui-
 dem, ſederuditi tamen, vt in Præfatione mea,
 ingenuè, vti debui, ſum profeſſus, viri. Eam
 operam meam, cum multi viri clari, datis ad me

AD CALVMNIAS

literis gratam & optatam fuisse sibi profiterentur: ecce præter expectationem omnium, prodit Antonius Valetius quidam, nouus ne an vetus, nescio, sed impudens, æquè ac imprudens conuiciator, qui librum eundem edit, & editionis suæ titulo, furti crimen mihi impingit, & epistola operi præfixa, vt vel hæredibus Hollerij, vel Typographis aut bibliopolis Francfurti librum hunc furatum me suspicentur, insulsis, ineptis, impudicis, vanis, falsis, maliciose confictis atque ementitis criminationibus, fidem facere conatur. Ac quanquam eum ego omni responsione indignum ducam, & offensi eius leuitate & malitia multi magni viri, ne ei vel tantillū responderem, me sint etiam atq; etiam cohortati: tamē vt is, qui exhausto pudore, se videat nihil habere, quod de existimatione sua perderet, indignus sit responsione, existimauit ipse & bonos viros, quorum in oculos hæc conuicia homo impurus euomuit, dignos esse, qui veritatis certiores fiant, & optimum illum librum, quem pro ingenita conuiciandi libidine etiam multis modis ipsum imprudens lædit, ab huius contumelia vindicandum.

Paucis igitur efficiam, vt qui sunt æquis et alienis ab obrectatione animis, viri videant, eum quid de conuiciatoris huius impudenti, malignaque criminatione, tum & de facto meo, sit statuendum.

Ac

Ac primum, vt ante omnia, conuicijs atque contumelijs huius occurram, arbitror bonis & prudentibus viris non difficile esse animaduersu, quod hic conuiciator, magni quidem sceleris crimen mihi inferre velit: sed eam tamen intentionem suam, nititur partim absurdis & ne verisimilibus quidem & sibi contrarijs argumentis, partim conuicijs *καυλωσιμωποποιωσις*, cum nequeat aliter confirmare: ac dum me reum improbitatis agit, in graui suspitione, suam quantumcunque reliquam habet, probitatem ponit. Etenim quæ argumentorum loco obtrudit, firma sepimenta vocat, scopas dissolutas, & arrepta ex triuio maledicta, quibus accusationem suam cinxit. Primum rem vt acta sit, se recitaturum pollicetur, qui tamen sibi ipsi adeò parum constet, vt non solum ipse mox neget, quod paulò ante affirmarat, verum etiam improbitatis suæ conscientia, eo vsque extrudatur, vt sibi linguam titubantem esse, ipsemet miser fateatur. Deinde verò validã illam, si Dijs placet, machinã adhibet, ad labefactandã causam meã: Aut, inquit, ex Holleriana bibliotheca librũ suffurtus es, aut alium effingis huius parentẽ, è cuius scrinijs hũc extorseris. Prius si fateare, quid Hollerij nomẽ tacuisti? Posterius si concesseris, Hollerio quàm sis iniurius num vides? &c. Egregium verò dilemma, quo me ceu sibi simili, constringere erat conatus. Sed quos mihi fecerat,

AD CALVMNIAS

ipse soluit nodos, vt nusquam sibi satis constet. Nam vt ostenderet, me exemplar illud, neque ex Holleriana bibliotheca, neq, ex alterius scrinijs (vt ipse mentitus more suo fuerat) suffuratum, subdit statim, audire sese ex Francofordia nis nundinis, in quibus venalia haberentur, vnum aut alterum comparasse exemplar. Probfidem, vt fictarum rerum memoria difficilior est, quàm verarum? Cur non quaeso ἀπολογῶμαι, Quintiliani paræmia admonitus, qua mendacem esse memorem debere monet, mendaciorum vela contraxisti? Quid sibi hæc, nugator improbe, verborum, linguæque vult lasciuia? Hic potius, o bone vir, titubanti tuæ linguæ, venia fuerat exoranda. Si de factò planè tibi constitit, cur tot effingis huius furti perpetrati modos? Cur confugis ad tam multas ac varias coniecturas? Si verum sit, me ex Holleriana habuisse bibliotheca exemplar, falsum est, quod dicis, id aut aliunde, aut Francofurto me surripuisse. Rursum si ex nundinis furatus sim, falsum itidem & euentiū fuerit è Bibliotheca Hollerij arreptū. Deniq, si Hollerianum exemplar sum furatus, aut è vacuo bibliothecæ loco tuū nactus es exemplar, aut aliunde, si præter vñ hoc, aliud vllū fuit reliquum, vnde & tu quoq, tuū suffuratus esse videbere. At quàm à vero aliena sint, que malitiose protulisti, vel id argumēto esse potest, quod Francofurtū nunquā veni: sed ijs ipsis ex nundinis

nundinis exemplar Hollerij de Curat. morb. huc allatum à Frofchouero nostro fuit, quibus Viaticum à me editū isthuc delatum erat. Idq̄ etiā temporis ratio, & qui magna pars rerum aſtarū fuerunt, teſtabuntur. Neq̄ vero vlla arte clandestina, nullo furtiuo ingenio, nec nundinis quoq̄ opus fuerit, ad comparandū id, quod in multorū manibus eſt vulgatiffimū. Si à multis Europæis excepta, huc illucq̄ diſperſa profitearis, vt facis Valeti, cur non cogitas id, ad amicū aliquem etiā meum peruenire potuiſſe? Noui Germaniæ viros percelebres, in quorū bibliothecis, viginti ab hinc annis hic liber eſt aſſeruatus: an etiā hos, calumniator, eodē quo me crimine reos notabis? An ſi quæ alia partim in virorū illuſtrium lectionibus excepta, partim ſponte ex amicorum bibliothecis cōmunicata, partim etiā quorum eſt copia maxima, à Geſnero nostro acquiſita, quæ & ipſa forte apud alios extare poſſent, domi meæ reſeruo, per me aliquando in publicū pdierint, furti reus tibi videbor? Aut vt ex multis vnū referā, ſi quos Iacobi Syluij in Galeni libros de locis affectis, cōmentarios, inter legendū, copioſe & ad uerbū excepi, quando in ſtudioſorum gratiam, mea opera editos in publico conſpexeris, furti denuò me inſimulabis? Verum Antoni, ſi tanto prouehendæ laudis & gloriæ Hollerianæ ſtudio tenebaris, ſi reſpub. literaria tātæ tibi, quantā præ te ferre videris, curæ fuit,

AD CALVMNIAS

si heredum commodo atq; vtilitati, tam egregie
 prospectū voluisti, quæ causa quæso est, cur ho-
 rum librorum editionem, tandiu distuleris? ne-
 que enim hoc tuum factum, culpa vacare potest.
 Annos duodecim aut plus eo, huius libri editio-
 nem, siue id tua, siue alterius opera fieret, atten-
 te expectaui: quod si Gesnero fuisset obsequen-
 tus, aliquot annis tuam anteuertissem editio-
 nem. Nunquam tamen editurus fuisset, nisi
 & summa eius viri erga me authoritas, &
 mea quoque erga præceptorem obseruantia, no-
 lentem atque inuitum impulisset. Sed quo pa-
 to fallacia alia, aliam trumat, seque sufficienter
 malis artibus imbutum omnibus persuadeat,
 imprudentis imposturæ nomine me reprehendit;
 nesciuisse neque verba & remedia immu-
 tare, neque longius tempus editioni concedere,
 quibus impostura tegetur. At eo ipso, & illa-
 rum artium vsus atque exercitij suspitione me
 liberat omni, & instruere eius artis præceptis
 & institutis perinde vafre conatur, ac si inde à
 paruulo eam artem didicisset, longoq; vsu con-
 firmasset. Sed quas quisque norit, has exerceat
 artes. Ego & honestiore sum loco natus, &
 melius educatus, & probioribus amicitis vsus,
 quam vt mihi Valetij scholam frequentare, vel
 artes eas libeat exercere. Atque hæc quidem
 sunt illa, quæ conuiciator ille titubans, argu-
 mentorum vicem obtinere, & accusationi suæ
 fidem

fidem facere posse, existimat. His cum ita titu-
barit, quò reuertatur non habebit.

Iam si spectare libeat ea, quæ nihil habent
propositi præter contumeliam: ait se mea nuga-
menta silentio præterire velle: sed si res penitius
inspiciatur, id malignus conuiciator agit, vt &
simplici synceraque narratione mea prætermis-
sa, ad euomendum virus acerbitalis suæ plus
temporis haberet, & ne ex meæ Præfationis
verbis cognita causa, bonis viris, quanta me
iniuria afficiat, appareret. Sunt autem per
vniuersum eius epistolium sparsa, sanè quàm
acerba, dira, horrenda conuicia, eaque & in me,
& in Gesnerum, & in ipsum etiam opus per-
quam effrenatè proiecta. Mihi quidem tentat
doli mali, furti, plagij, latrocinij, impietatis cri-
mina inferre: quorum ego beneficio gratiaque
Dei, nec conscientia apud me ipsum, nec suspi-
cione etiam, nedum fama apud meos premor.
Quo fit, vt hæc eo maiore, excelsioreque animo
mihi contemnenda ducam. Ac quoniam ille mi-
hi verbis Euripidis abusus, capitis periculum
minitatur: hoc profiteor, si iure causa debeat
agi, ille conuiciator, in se potius hæc & scelera
& supplicia omnia recipere necesse habeat,
quàm me eorundem reum esse, sufficienti pro-
batione euincere & confirmare, nedum fugam
persuadere possit.

His contumelijs ac conuicijs, impudentissimè

b

AD CALVMNIAS

mum etiam hoc mendacium infercit, quod dicitur
 me, vbi in Hollerij messem placidissimam oculos
 coniecissem, meam compressis labris coepisse
 comminisci. Quod ipsum quam falsum sit, intel-
 ligunt ij, qui vel Viatici noui Titulum, vel
 meam in eundem Praefationem, leuiter modo
 aspexerint. Verba Praefationis meae, lubet hic
 afferre, vt ipsa veritas, falsumq; melius discer-
 nantur. Optandum equidem fuisset, (scripsi)
 vt ipsemet author, quisquis tandem fuit (neq;
 enim cuiusquam nomē ascriptum liber habuit)
 hunc in lucem edidisset: quo laboris & ingenij
 sui laudem atq; praemium ipse tulisset, & liber
 elaboratior atq; perfectior exisset. Et paulo post:
 Ac tale quid effecisse videtur, praesenti in li-
 bro, noster author, quisquis fuerit. Et rursus:
 Quae quidem omnia, satis declarare possunt, cur
 hunc librum, aliena opera conscriptum, in pub-
 licum dederim, &c. Quin etiā, ne viderer velle
 vel minimam eius libri partem, mihi aut ascri-
 bere, aut arrogare, ipsissima authoris verba &
 remedia (id quod conuiciator improbus, in me
 reprehendit) ne quoquo modo ipsi authori vim
 facerē, intacta & immutata reliqui. Quod vero
 authoris nomen operi non praeposuerim, non eo
 factum esse cōsilio, persuaideant sibi omnes, quod
 aut mihi eum voluerim arrogare, aut siue Hol-
 lerij, siue alterius honori turpiter detrabere, sed
 quod quis nam eius author fuerit, ignorauerim,
 id quod

id quod ingenue & libere ita se habere, profiteor. Vtrum vero, quod ille asserit, Hollerij genuinum opus fuerit, an alterius alicuius viri docti, possem sanè id, siquidem quicquam laudis aut honoris Hollerij manibus essem detracturus, non obscuris significationibus, in dubium vocare. Noui viros graues, Hollerij ipsius fautores non postremos, de huius libri authore, dubitare. Et siquidem in Regia bibliotheca primum exemplar, vti fama est, sit repertum, dubitationis non leuis, hæc quoq; fuerit occasio. Verum vti dixi, cum de authore, mihi minimè constet, per me, Hollerij vt sit, licet, modo, cuius nam esset, ignorasse me, omnes intelligant.

Impudens etiam hoc mendacium est, quod inopia rei familiaris ad huius editionem libri impulsus me scribit. Fortassis ipsi tam angusta res est domi, vt ad hos acquirendarum opum modos, confugere necesse habeat: ac deinde, vt solet in vitæ & morum censura, alios ex se æstimare: sic aliorum hominum facultates suarum fortunarum modo metitur. Mihi, quando mea sorte bene contentus sum, & coniunctam cum pietate ~~adipiscens~~ vberimi quæstus loco habeam, si nihil esset, nihil deesset tamen. Sed & Senatus populusque Tigurinus, pro eo ac est non solum diues, verum etiam in homines bonarum artium ac literarum studiosos, mirum in modum munificus ac liberalis,

AD CALVMNIAS

ita mihi benè prospexit, vt non opus habeam,
hoc ad parandas opes vel magistro vel duce.
Quin ille potius hac se liberet cura, ne stultè &
temerè omnia curando, nimiū fatigata, quæ est
aliàs male sana, mente, ex insano insanissi-
mus fiat.

Quod ambitionis suspitione me grauari ni-
titur, & acquirendæ gloriolæ studio, hoc opus
à me editum fingit: id ipsum etiam inde accidit,
quod ille ipse est laudis & gloriæ adeò cupidus,
vt etiam ex effrenatè proiectis maledictis, lau-
dem venetur: quam tamen apud scurras potius
ac sibi similes, quam bonos ac graues viros con-
sequetur. Et cum videret ipse, obscurius esse
quàm ferre posset, nomen suum: hoc quasi incen-
so Dianæ templo, celebritatem aliquam nomi-
nis, quæsuisset, satis illi fuit.

Sic quoque κατὰ τὸν ἴδιον me alicubi vocat,
quod non admodum curo: laudis enim studio
nonnullo duci me, inficias non eo: optimus quis-
que maximè laudis studio ducitur: tamen de ea,
quam in hoc scripto suo ipse tulit laudem, secu-
rum ipsum esse iubeo: hanc enim licet in trivio
abiectam, non tollerem, nisi scurræ, mendacis,
maledici, conuiciatoris laudem ferre vellem.

Corniculam Aesopicam an Germanicam,
lingua titubans, balbutiat, hæret. Corniculam
seipsum vocet, qui in tam paruo epistolio, nil
laudandum habet, præter arreptas ex Græcis
Poëtis,

Poëtis, atque in prauos suos vsus detortas sententias. Quod si corniculæ nomen te grauat, recte vocaberis noctua inter cornices, vel asinus inter simias. Cæterum meæ me Germanicæ nunquam puduit. Germanam enim gentem constat leuitatis & vanitatis nomine, nunquam malè: constantiæ contra atque fortitudinis causa bene semper audisse. Tu vide, quando patria dedecori tibi non est, ne tu sis patriæ, vt perpulchrè Anacharsis Scythæ, cuidam respondisse, perhibetur.

Nec à tua natura Vitilitigatoris nomen fuerit alienum. Nam cum Marcus Cato litium auidos, & alienorum operum calumniatores, hoc nomine dignetur, te, quando eiusmodi erga me es, & prior sine causa litem hanc moueris, posthac omnes, hoc vtpote nomine dignum, nimirum appellabunt.

Rides præterea me, vt nouum Philosophum Tigurinum, id quod solutissimæ est arrogantiae, dum mihi illud exprobras, quod tute ipse non es. Titulum hunc honoris, mihi Galli ipsi publice detulerunt, cæteræque nationes hæctenus non inuiderunt, vtor enim modeste. Neq; enim sapientiam mihi arrogo, sed sapientiæ studium, quod nemo bonus improbarit. Tu vero hoc ante omnia vide, in Philosophiæ ne, an vitæ, aut quod epistolium illud tuum instar asini Cumæi prodit, neutro studio profeceris. Non est Phi-

AD CALVMNIAS

loſophia popolare artificium, oſtentioni tantum paratum, ſed in rebus ipſis, non in verbis ea conſiſtit.

Similis planè eſt impotentiae, quod ne à Conradi Geſneri clariffimi, doctiffimiq; viri manibus, os maledicum ſuum abſtinere poteſt: ſed dum ei, pro eo ac vrgebatur eius authoritatis pondere, vult tribuere aliquid, hanc maculam aſpergere non veretur, quod ſe paſſus ſit à me, in latrocinij ſocietatem aſciri.

Quin & Tigurinum ſolum infelix, miſer ipſe exiſtimat: at qua fronte? quoue ore? Eo ſane, quo de gratias agimus Deo, loco ſunt res Tigurinae, vt ne qua ſit, his præſertim temporibus, in orbe terrarum, hac infelicior regio, diuinitus ſit ac videatur exoptandum.

Sed & ipſi operi, quod Hollerij præſtantiffimi viri partum, is tantopere contendit, ego nec vnquam negaui, nec etiamnum nego: tantū illi tribuit ac fauet, vt in deteriore partem detorto rhapsodia nomine, per contumeliam appellet. Nimirū malè ſanus homo, ita & mente & lingua titubat, vt quæ laudare ſtuduerit, ea reprehendat, quæ extollere affectet, ea deprimat. Illud vero cum primis eſt deplorandū, quod cum effrenata ac furioſa maledicendi libidine, ad eorum, qui ipſum ne putarūt quidem vnquā vlla iniuria laceſſendum, hominū famam, ſuis emen-

titis

titis criminationibus aspergendā, ita petulanter efferatur: ad eò tamen omnipotentis & sacrosancti Numinis veneratione & obseruantia omni valet, vt audeat ipso, ad dicendū pro se testimonium producto, profiteri, se hæc nullo animi male morati maleq̄, constituti impetu, non gloria, non odio cuiusquam commotum, scripsisse, quæ tantū acerbitalis virus excernunt, tam impotentis animi tumores produunt, tantā rabiem spirāt. Vide sis Valeti, ne quod alijs idem ausis, euenit sæpe, Deus ille sanctissimus ac sapientissimus, cuius numine minime est abutendū, aliquando magno cum dedecore, & damno, toti generi mortalium, quo loco veritas sit, attestetur.

Sed cur est, quod singula sigillatim, contra ac institueram, persequar? dicam semel quod res est, hunc vanitate vaniorem Vanetium, non vlciscendæ iniuriæ, nullā enim acceperat, sed inferendæ causā, *ὡς ἐπὶ τοῖς ἐν Ἱερουσόλεις*, ignominiosum, & conuicijs plenum scriptum, hoc prodidisse. Et sanè in vniuersum tam amarulentū tamq̄, impiū est, vt nedū bonorū virorū, sed perditissimorum quoq̄, & sui etiā ordinis flagitiosorum hominū aures facillè offendat. Quis enim vnquā grauiora conuicia, prodigiosiora mendacia, & vaniora maledicta, tam exiguo epistolio, coaceruata, animaduertit? ita *ὅτι οὐκ ἀκούσας βλασφημίας κατέσκηδ' αὐτόν*. Quis magis alterius gloriæ anxiam orationē vel legit ipse vel audiuit lectā?

AD CAELVMNIAS

Aut quis quæso vno in homine, qui tamen à se
 humani nihil alienum vult, tantum non omnis
 inhumanitatis virus absconditum crediderit?
 Verum non potuit homo obscurus, & maledi-
 cus, nec melius nec expressius ingenij sui atque
 morum imaginem apud exteras quoque natio-
 nes imprimere, & hominibus sibi ignotis inno-
 tescere, quàm hac sua maledica & mendacijs
 repleta epistola. Αυτὸς δὲ κατὰ τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν ἐκείνου,
 vt innuit vetus Poëta. Quemadmodum enim
 meretrices, vt quibus nullus inest pudor, ira,
 furijsque accensæ, solent ex triuio arrepta con-
 uicia in aduersarios iacere: sic ipse quoque, ani-
 mi impotens, quicquid maledictorum in buccam
 venit, in me sine pudore, impudens ipse, euo-
 muit. At quàm sit periculosum Valeti, euome-
 re imprudentius, quæ non rectè concoxeris, ex
 hoc tuo plus quàm præcoci epistolio, discere.
 Igitur manticam istam tuam à tergo tibi depen-
 dentem graui flagitiorum thesauro gravidam,
 antè reuocato: quam vbi paulo diligen-
 tius inspexeris, cohibebis te forte posthac, si
 modo vlla te adhuc æqui bonique cura tangit,
 intra humanitatis, virilisque grauitatis limites.
 Sed cur id facturus sis minus, facile video. Vt
 enim qui torpentia, stupidaque membra, vel ob id
 ipsum sana esse arbitrantur, quod præmortua
 sint, & sensus omnis, dolorisque expertia: sic tu
 quoque exporrecta fronte, fastu, ac verborum le-
 nocijs

nocinijs tumens, quin etiam lingua titubans, quid bonum, quid æquum, rectumq; minime cer- nis. Missum itaq; te & nunc quidē, & in poste- rū, faciā, vtcunq; scūias, aut vanis, eментitisq; latratibus, omnem humanitatem polluas. Suf- ficiat mihi hæc, & contra falsissima tua argu- menta, & effrenatas criminationes, in medium produxisse.

His eius contumelijs ac conuicijs ita confu- tatis atq; explosis, superest, vt quid de facto meo statui velim, & bonos viros statuere existimē, paucis verbis exponam. Cum enim omnis eius facti ratio, partim Gesneri, partim meis ipsius verbis, cum Viaticum illud ederetur, exposita fuerit, nō necesse est, nunc eius explicationi diu- tius immorari. Quin etiam ideò hoc operam de- di, vt & Gesneri ad lectorem epistola, & mea dedicatoria in ipsum opus Præfatio, simul ederē tur: vt ex his lector plenius ac melius omnem mei facti rationem cognosceret. Postquam igitur ex Academijs Galliæ & Italiæ, ad quas Me- dicinæ discendæ causa missus eram, in patriam rediissem & Gesnero præceptori, suppellectilem literariam meā omnem aperirem, inter alia quæ partim ex ore docentium excepta, partim aliun- de exscripta, partim ab amicis donata habebam, multa forte, vt fit, lustrando, hunc etiam de cu- randis morbis librum vidit. Eum ipsum post- quam paulò diligentius inspexisset, vt qui &

AD CALVMNIAS

doctus & utilis, nec prius vnquam editus, videretur: statim, vt aut ego ipsum, aut illi edendum traderem, me & tum quidem & postea etiam saepius, hortari atq; etiam monere coepit. Id cum ego non semel, honesto aliquo titulo recusassem: post multos tandem annos, nec nisi, vt ipse quoq; operi praefationem praefigeret, auctoritate tanti viri persuasus, & libri ipsius utilitate, est consequutus. In quo quid peccatum esse possit, non equidem video. Ac ante omnia quidem, eiusmodi est liber iste, vt luce hac sit dignissimus. Neq; enim solum plurimorum morborum, & quidem difficilium, curationem edocet facilem, exactam, methodicam, & exemplis particularibus accommodatam, sed rara etiam experimenta affert non pauca: tum quae cuique affectui commoda esse possint, non modo simplicia & composita, sed & ea, quae a proprietate quadam specifica, eidem vel profint vel obsint, pulcherrima, proponit atque disponit. His alijsq; de causis, cum omni titulo & inscriptione vacaret, Gesneri auctoritate, Viatici noui titulo est insignitus. Neq; verò incōmode, vt opinor. Nā cum de authore non modò tum temporis, sed ne hodie quidem satis constet (cuius nomen merito obtinisset) ab eo, quod cum styli, verborumq; elegantia, tum verò remediorum expertorum numero, nec non, quod quasi totius curatricis artis compendium videretur, viatici instar esset, est

FINCU-

nuncupatum. His alijsq̄ commoditatibus, quibus liber abundabat, priuare rei Medicæ studiosos, num æquum fuit? diutius hæc priuatis cõmodis referuare, num decuit? Sed nec vlla honesti ratio, factum hoc improbabit. Cum enim honestum pariter, æquumq̄, sit ac videatur, vt homines sese mutuo, non modò non lædant, sed ijs potius rebus, quibus honestè ac piè possunt, iuuent ac tueantur: nefas ducebam, postquã duodecim aut etiam amplius annos, mihi ipsi, meisq̄ priuatis vsibus referuassẽ, diutius intra priuatos parietes tantum vitæ thesaurum occultare. Extare autem eiusmodi libros, qui ad communem hominum & singulorum valetudinem aut conseruandam aut recuperandam momenti plurimum habent, non Medicis solum ornamento est, sed ipsis ægrotis vtilitati. Multos inuenias etiamnũ hodie, qui licet ita multis prodesse possent, ij tamẽ aut odio, aut laboris impatientia, aut alijs deniq̄ de causis, quæ habet inuidet: id quod Ges. pro sua erga studia propensione, in ea quã operi præfixit Epistola, pulchrè monuit. Ego cũ nemini inuiderim, sed candide, nullis furtiuis colorib. ornatũ, nullis vel verbis vel rebus mutatum, qualem nactus fueram, bona fide, omnibus fruendum æquè atq̄ mihi proposuerim, præter rationem hoc meum factum damnari, nõ possum non dolere. Nouimus tot & tam pretiosos in omni Philosophia libros, paulatim esse

AD CALVMNIAS

amissos, partim quidem flammis, aut bellorum
tumultibus consumptos atq; abreptos, vetustate
partim ipsa corruptos, plurimos negligentia dis-
sipatos, aut invidia suppressos. Quod cum ita sit,
omnes bonos viros, summa qua possunt conten-
tione, anniti decet, vt pauci illi libri, qui soli ad-
huc nobis diuinitus, vt videtur, per multa secu-
la conseruati, ne nostra culpa pessum eant, inco-
lumes conseruentur. In hanc curam veteres cũ
primis incubuisse, satis superq; nobis historie de-
clarant. Alios enim legas, maximis sumptibus
Bibliothecas collegisse, alios corrosos, laceros,
corruptos, in integrum restituisse: alios ab alijs
reptos, in lacem edidisse. Quod veterum stu-
dium, etiam hodie magna cum laude multi præ-
stantes doctrina & eruditione viri, sequuntur.

Atq; his quidem, cum ad confutandum cri-
minationes huius, tum ad explicandas pariter
atq; defendendas facti mei causas, adductus in-
dicijs, & argumentis, hoc me consequutum spe-
ro: vt si minus coërceri illius improbitas ac pe-
tulantia queat, tibi tamen candidè lector, ita sit
excusatione mea satisfactum, vt ipse etiam exi-
stimes, me non ideò vel doli mali, vel furti, vel
latrocinij, vel alterius criminis accusandum,
quia inconsulto Valetio librum hunc in lucem
dedi: præsertim eo, quem dixi, authore, & im-
pulsore, ijs quas cõmemorauì de causis, eo quem
ostendunt & operi præfixa Præfatio, & ipsum
etiam

etiam opus modo, in eos etiam quos nemo non
 optimos videt & iudicat, vsus. Extremum igitur
 erit illud meæ responsionis membrum, vt te
 vehementer iterum atque iterum rogem lector,
 ipse non solum hoc illius maledictis oppositum
 responsum meum, verum etiam hoc ipsum, quod
 is ad eò indignis atq; iniquis traduxit modis fa-
 ctum, reliquaq; mea in rem medicam publicam
 studia atq; officia mea, in optimam partem sem-
 per accipias & interpretere. Quod vbi, vt spero,
 abs te impetrauero, ad maiora, quæ præ manibus
 habeo elaboranda, perficiendaq; opera, post
 habito omni maleuolorū hominum
 liuore, me excitabis.

Vale.

ANTIQUISSIMA

MA NOBILITATE, VIRTUTE

& doctrina præstantissimis viris, D. Iohan. Georgio & D. Christophoro ab Hinuuyl fratribus, dominis suis colendis, Casparus Vuolphius Medicus, Physicus Tigurinus. S. D.

ANTE annos duodecim, cum Medicinæ discendæ atq; exercendæ gratia, Gallia, Italiaq; celebrior Academias sequerer: fortè in rudibus cuiusdam bibliothecæ veteris, hunc de curandis morbis libellum manu scriptum reperi. Eum ipsum utrū utilitatis publicæ prouehendæ gratia in lucem darem, an meis ipsius priuatis vsibus conseruarem, diu multumq; mecum dubitavi. Ac suppressendi quidem huius causæ, cum multæ, magnæ & graues occurrebant, tum illæ me potissimū mouebant: quod viderem, partim huius generis scripta selectissima tam à priscis, quàm à recentioribus doctoribus elaborata extare: partim esse plerosque in ea sententia, vt siquid habeant rarius, aut, vt ipsi vocant, secretius, id ipsum sibi potius seruandum, quàm publicandum arbitrentur. Ex altera autem parte, Stoicorum non omnino improba sententia, quæ homines hominum causa genitos asserunt, fecit, vt exi-

IN VIATICVM.

vt existimarim nefas esse, occultare atque suppressere, quod multis vsui & vtilitati esse possit: in memoriam hoc Ennij Poetae dictum reuocans, quod is qui de suo lumine, lumen alteri accenderit, facit, vt nihilominus ipsi luceat. In quacunque enim re aliquis caeteris praestat, ea de re hominibus bene mereri debet, & diuinam illam in nos benignitatem optimum quenque, hominem iuuando, quam proximè imitari decet ac conuenit. Qua de causa cum nihil sit, mea quidem sententia, tam proprium humanitatis atque amoris, quam communicatio, & semper aliquid, vt Ciceroni placet, ad communem vtilitatem afferendum, putavi librum eum, cuius lectione saepius mirifice sum & delectatus & adiutus, cōmunem multis faciendum: & siquidem culpa hoc meum factum vacare non possit, in temeritatis potius, quam inuidiae crimen incurrendum. Optandum equidem fuisset, vt ipsemet author, quisquis tandem fuit (neque enim cuiusquam nomen ascriptum liber habuit) hunc in lucem edidisset: quo laboris & ingenij sui laudem atque praemium ipse tulisset, & liber elaboratior ac perfectior exisset. Requirit si quidem hoc argumenti genus, quod de morbis faeliciter curandis & commodè regendis agris, tractat, ingenium faelicissimum, iudicium summum, & experientiam longe maximam. Neque enim frustra est, quod primo de Pulsu differen

EPISTOLA.

zijs Galenus prodidit, tantam inquit, in hac
 arte difficultatem esse & obscuritatem, vt si
 vel triplo longius spacium nobis concederetur,
 tamen nec tunc quidem exactè nos omnia cogno-
 scere posse. Nam quemadmodum nihil est, nec
 pulchrius, nec vtilius, quàm multis & varijs
 morbis huius artis beneficio leuari, & optatum
 sentire restitutæ sanitatis fructum: sic videtur,
 tum propter subiectum adeò nobile, tum pro-
 pter occasionem sanè quàm præcipitem, nec dif-
 ficilius quicquam, nec magis laboriosum quàm
 de morbi specie rectè iudicare, & ea, quæ sint
 huic pariter & naturæ laborantis aptissima me-
 dicamenta, comparare. Est enim hoc vel præci-
 puum Medicæ artis officium, cum ægri tum
 morbi habere rationem. Et quanquam morbo-
 rû qui sub sensum cadunt, & per se ipsi, (quem
 admodum in alijs rebus colores) percipiuntur,
 facilis sit perceptio & cognitio, facilisq; proin-
 de curatio: eorum tamen, quorum per media ob-
 seruatio fit, vt difficilis iudicatio, ita per medi-
 camenta curatio est. Quin etiam ægri natura
 communis & propria (cuius tanta est, quanta
 ingeniorum diuersitas & in temperatione, con-
 formatione, humorisq; dominio versatur) cura-
 tionis difficultatem auget. Ex his enim omnibus
 tandem colligendum, intelligendumq; est, dia-
 etæ, vacuationis, alterationisue occasionem,
 vtendi modum, quantitatem & qualitatem. In
 tanta

EPISTOLA.

tanta autem rerum difficultate & confusione,
 quæ in hac medicinae parte obuia est, quis obse-
 cro non animaduertat, tum Methodo, per vni-
 uersalia, vt vocant, theoremata, cum exercita-
 tione seu experientia in particularibus exem-
 plis, iuxta Galeni doctrinam (duobus instru-
 mentis ad cuiusq, artis scientiam comparandam
 necessarij) sopus esse? Οὐδὲν γὰρ, inquit Xenophon,
 ἔστιν ἰατρικόν, ἢ τινος ἀνορήσειε ἢ τῶν ἰατρῶν. Et Methodi
 ignoratio, inquit Galenus, omnes dissensiones
 tum inter Medicos tum inter Philosophos pe-
 perit. Hæc docet, quid primum esse debeat, quid
 secundum, quid denique tertium quartumue.
 Experientia quoque tanta est necessitas, vt, &
 ipsa Methodi sine exemplis, neque Galeno neq,
 Aristoteli doceri posse rectè, visa sint: & Pla-
 to testatur, arduum esse absq, exemplis res ma-
 gnas lucide ostendere, vt non immerito dicen-
 dum sit, particulari exercitatione Methodi ex-
 plicari. Quisquis igitur Methodo morbos cura-
 re instituerit, eamq, particularibus exemplis, vt
 fiat magis perspicua atq, illustrior, applicuerit:
 is demum videbitur, magnum quiddam in re
 Medica præstitisse: omnemq, eam, quæ in curan-
 dis morbis confusa & sine ordine proponitur,
 difficultatem, è medio tulisse. Ac tale quid ef-
 fecisse videtur, præsentis in libro, noster author,
 quisquis fuerit. Methodo vtitur perspicua, &

EPISTOLA

in opere pratico perutili, quam particularit us
 exemplis perpulchrè accommodat. Rara affert
 multa, & experimenta non pauca hinc inde
 spargit. In plarisque enumerat, tum simplicia,
 tum composita medicamenta ad singulos mor-
 bos, & circa finem Capitum ferè subiungit,
 quæ à totius substantiæ proprietate vel collo
 appensa, vel interius assumpta morbis meden-
 tur. Destillatos liquores præsertim compositos,
 egregios passim præscribit, aliâq; medicamenta
 multa ingeniosè componit. Cellegit pleraque
 ex antiquorum & probatorum Medicorû scri-
 ptis magno iudicio, quorum pugnantes senten-
 tias quandoque conciliat, raro ab eis dissentit.
 Quamobrem cum ob has ipsas, quas modò dixi-
 mus causas, aliasq; multas, omnino idoneus sit
 & dignus, qui à Medicis ad vias, perfectiones-
 que circumferatur, præterea etiam Viatiti in-
 star, propter remediorum quæ continet præ-
 stantiam, esse queat, non incommodè fortè Via-
 tici noui (nimirum vt à Constantini illius via-
 tico iam olim edito differret) nomen illi est im-
 positum. Quæ quidem omnia, multaq; alia,
 quæ, ne excedam scribendo modum Epistolæ,
 dedita opera nunc reticeo, satis declarare pos-
 sunt, cur hunc librum aliena opera conscri-
 ptum, in publicum dederim: vt intelligant ni-
 mirum omnes quàm vtilitatis publicæ sîm cu-
 pidus.

IN VIATICVM.

pidus. Cæterum quod hunc librum, vobis potius quàm alijs, viri præstantissimi, dedicauerim, summus meus erga vos, perpetua cum obseruantia coniunctus amor, fecit. Cùm enim inde à teneris annis vobiscum vixerim familiariter, vosque ipsi tum temporis atque etiam adhuc, ita multis magnisque beneficijs & officijs prosecuti sitis, vt me totum vobis obligatum, deuinctumque teneatis: haud commitendum putavi, vt nullum omnino vel vestra erga me beneuolentia, vel mea erga vos gratæ voluntatis monumentum apud posteros extaret. Cumque vos, pro vestra ingenuitate & natura verè nobili, cùm omnis liberalis doctrinæ studiosos simul ac doctores, amore maximo completamini: tum etiam ipsi in liberalium artium & bonarum literarum, imprimisque Iuris ciuilibus studijs, magnificè liberaliterque educati sitis: arbitratus sum nullum vobis offerri potuisse munus, quod & dignius & gratius vobis esset. Quamobrem illud munus qualecunque, meæ erga vos beneuolentiæ atque obseruantia signum, vt benignis animis suscipiatis, ita mihi persuasi, vt nullis precibus impetrandum existimem. Illud potius à vobis vnice peto & rogo, vt librum ipsum, ἀκόστον, in fidem tutelamque vestram recipiatis, ita faciliè & omnium odium vitare poterit, & inuidiam sustinere.

EPIST. IN VIAT.

*Valete viri nobilissimi, & me, quod hactenus
fecistis, amare pergite: & pupillum hunc, hila-
ri fronte vobis adoptate. Tiguri Heluetio-
rum, Calendis Augusti, 1565.*

V. P. D.

**Cassparus Vnolphius
Tigurinus Medicus
Physicus.**

CON.

CONRADVS GES

NERVS LECTORI, REI

Medicæ studioso S.

AVARITIAE affinium vitiorum nō v-
num genus est. Sunt qui res bonas, quibus
ipsi nec vti nec frui queant, inuidia ducti nō
communicant alijs, stolidi inuidiq; potius quā
auari, & planē Canes (quod aiunt) ad præse-
pe. Sunt alij, illiberales illi magis quā auari,
qui mechanicorum & *Barisov* hominum more,
res vtilis celant, vt soli ipsi fructum & lu-
erum inde capiant. His vitijs qui obnoxij non
sunt, & quæ bona vtiliaque possident, aut præ-
stare alijs possunt, ea nec inuidet cuiquam, nec
celant & premunt, nec in ocio sibi alijsque in-
utili & damnofo versantur, neque pecunijs a-
ceruandis inbiant: sed homines se esse, ad ima-
ginem Dei conditoris factos, & hominibus na-
tos, (hoc est, omni hominum generi, viuentium
& posterorum: non patriæ solū & amicis, vt
veteres Philosophi censebant,) probè memi-
nerunt, illi demum vt veræ pietatis officio hæc
in parte fungi, ita non exigua laude digni mi-
hi videntur. Quibus ego CASPARVM
VVOLPHIVM etiam, conciuem meum
& collegam, necessitudine non vulgari mihi de-

EPISTOLA.

uinctum, medicum sanè excellentem, ad numero. Hic enim cum aliquando librum hunc medicinalium curationum, nunquam prius editum, quod sciamus, mihi ostendisset: & ego multa vitæ utilissima eo contineri animaduertentem, vt in publicum hunc ἀδοτορον thesaurum potius quàm librum, proferret, hortatus sum. Is verò pro suo candore non difficulter mihi morem gessit, nec sordido illo & vetere illiberalitatis pretextu, vti apud me voluit: non oportere scilicet, præclara medendi inuenta, quibus multi imperiti abuti possunt, in vulgus spargi. Atqui si malorum & imperitorum hominum abusus, à rerum bonarum communicatione deterrere nos deberet: omnia ferè illa quibus vescimur, alimur, & quouis modo vtimur ac fruimur quotidie, occultanda vel è medio tollenda fuerint. Quo nomine sanè optimi LECTORES, plurimum vos Vuolphio nostro debere, si librum hunc diligenter euoluere, & quæ in eo traduntur in vsum vitæ conuertere volueritis, confessuros libenter non dubito. Quod si feceritis, sicut debetis, candidè: nec reprehenderitis alienam in eo culpam, vt quod alicubi fortè, quisquis est huius libri author à Galeni placitis, (vt circa sanguinis detractiōnem, nondum cōfirmata aut declinante nimium ætate, (Arabum fortè quorundam doctrinam

EPISTOLA.

ac morem secutus, recesserit: hoc candore vestro
eum excitabitis, ut aliquando me etiam hor-
tante, cætera que ad aliorum morborum ac fe-
brium curationem huic Commentario deesse vi-
dentur, de suis interea assiduis observationi-
bus, eâdem scribendi methodo ac breui-
tate, addenda explendaque

suscipiat. V A-

LETE.

2 4

INDEX RERVM SCI
TV DIGNARVM, DE QVIBVS
IN HOC LIBRO tractatur.

A

Bsintij sal 215	beus 143.b
Agarici, turbith, colocynthidis, rha- barbari, etc. extra- ctio 209.b	Antimonij succus 141
Aluminose aque com- posite 57.b	Aqua ad uulnera, ulce- ra & fistulas 84.b
Anisi & foeniculi oleū 109. 110	Aqua ardens 190
Anseris oleum 130	Aqua ardens contra pe- stem 196
Antimonij gēma 139.b	Aqua aromatica 190.b
Antimonij oleum 134 135. 136	Aqua caponis 32.b
Antimonij preparatio ut pellucidum fiat 139.b 140. 141. 142. 143	Aqua cinnamomi 120.b 222.b
Antimonij preparati usus 145. 146. 147	Aqua cito destillanda 13
Antimonij spiritus rubeus	Aqua dealbatiua 42 59
	Aqua dealbans pilos 50. 59
	Aqua deaurans res uas- rias 65
	Aqua e semine canabis 27.b
	Aqua e sanguine huma- no 31.b
	Aqua fortis 57. 59
	Aqua

I N D E X.

Aqua frigidis morbis omnibus conueniens 191	ma 189. b	Aque fortis uires & usus 59
Aqua marchasite 58. b	Aque rosacee prepa- rande modus 30	
Aqua mater Balsami uo- cata 53. b	Aque ad oculos uaria 37. 38. 39	
Aqua odorifera 28. b	Aque uite destillatio- nes uarie 186	
Aqua Philosophorum 64. b	187. 188	
Aqua que omnia in pul- uerem redigit 62	Aque uite proba 189	
Aqua reuiuiscere & iu- uenescere faciens 45. b. 46	Aque aluminose com- posita 57. b. 58	
Aqua scribendis literis aureis in ferro 60	Aque S. Aegidij ad apo- plexiam 48. b	
Aqua tingens uiridi co- lore 61. b	Aque caustice 59. 60 61. 62. 65. b	
Aqua tutie 58	Aque cicatrices tollen- tes 98	
Aqua uite contra pez- stem 190. b	Aque destillate & succi quid differant 3. b. 4	
contra catarrhum 193. b	Aque odorate 42	
Aqua uite & eius uires 182. 183	Aque metallica & for- tes 57. 58 59. 60	
Aqua uite Friderici Cesaris 194. b	Aque que auree & eli- xir uite dicuntur 51. 52	
Aqua uite pro arthriti- cis 202. b	Aque soporifera 39. b	
Aque uite que optiz	Aqua separationis 59	

I N D E X

Aque theriacales	48	Aurum potabile	219
Aquarum destillatarum		Aurum uitæ	234
natura	3.b.4	Auri dissolutio	220.b
Aquarum & oleorum		Auri oleum	233
correctio	21.b	Auri potabilis * confi-	
Aquarum simplicium de-		ciendi descriptiones	
stillatio	24	septem	223
Aquarum thermalium		Auri potabilis facultates	221.222.223
proba uel destillatio	24.25.26		226.227
Aquarum uitæ aliquot		Aurichalchum dealban-	
compositiones	193	di ratio	63
194. 195. 196. 197			
198. 199. 200			
Aquis & olea destillan-			
di artificiosus mo-			
dus	13.b		
Argentum uiuum qua		Balnei Mariæ modi	12
ratione è plumbo ex		Balsamum Christi	91.b
trahatur	.69.b	Balsamum Hermetis	82.
Argentum uiuum calcis		Balsamum quomodo fa-	
natum. sublim.	69	ciendum	91
Ammoniacus sal	217	Balsamum uerum quid	
Aromata destillandi mo-		76.b.53.54.	
dus	8	Balsami ueri succeda-	
Aromatica aqua	190.b	nea	77
Aurum à metallis sol-		Balsama aliquot artifi-	
uens aqua	63.b	cialia à fol.	77.
Aurum num solui possit		usq; ad 90. &c.	
219.b		Balsama & Balsamela	
		53.54.55	

B

Balsæ

I N D E X.

Balsama non destillata	99	menta	8. b
Belzoinū oleum	117. b	Chymicae artis ratio	2. b
Borax Alexandrina	217. b	Cinnamomi oleum	120. b
Boracis confectio	217. b	Cotoneorum succus	212
		Corticum olea	1. 20
		Cucurbitae quomodo al ligandae	11
C		Cumini oleum	110. b
Cali herba	225	Cupri oleum	175
Caponis aquae uarij mo di	32	Cysimbrium	1. b
Capillos flauos reddere	66. b	D	
Caryophyllorum oleum	113. 114. b. 115	Dealbatiua aqua	42
Carnes à putredine con seruandi modus	52	Destillatio quid sit	1
	183. b	Destillatio aquae uite	186. 187. 188. 189
Causticae aquae	59.	Destillatio aquarū sim= plicium & therma= lium	24
	60. 61. 62. 65. b	Destillatio in sole	10
Causticus puluis	67	in turri	13. b. 14
Cerae oleum	132. b	Destillatio olei cinna= momi	120. b
Chalybis oleum	175. b	olei uitrioli	157. 158
Chamomilla sal.	215. b	oleorum in genere	71. 72.
Chartae oleum	126. b	Destillatio oleorum è gummis	115. b
Chelidonij maioris a= qua	37. b		
Chymistarum instru= menta			

I N D E X.

Destillatio oleorum per uesicam 72	B
per arenam 15	Elixir uitæ 31
per ascensum & de- scensum 5.6.10.6.19	52.55.56
per filtrum 19	Ellebori extractio 210
per finum 15	Ellebori nigri succus 141
per glaciem 16	Extractio myrrhæ, 42
Destillatio quintæ es- sentia 13	loes aliarūq; lachry marum pinguiū 213
Destillatio qualem re- quirat ignem 6.6	Extractiones solutius 210.6.
Destillatio succini 176.6.178	Extractiones succo- rum, rerum simpli- cium & composita- rum 204.210.6
Destillatio quatenus re- rum uirtutes immue- tet 3	Extractionum uarij mo- di 205.206
Destillationis uarij mo- di 6.6.7.6	207.208
uera ratio 2	Extractoria instrumen- ta 8.6
Destillationū formæ & differentia 4.6	F
Destillatoria instrumen- ta 6.7.6	Ferrum indurandi mo- di 47
uaria 16.6.17.18	Ferri oleum 175
Destillatoria uasa ne in igne rumpantur 20	Fermentatio 8
Destillandi olea ex se- minibus modus 108.6.109	Foeniculi & anisi oleum 109.110

Fornax

INDEX.

Fornax destillationis in turri	13. b. 14		
Fornax destillatoria Saracenica	16	Ignis calor in destillatione qualis	6. b
Fornacum optima forma	8. b	Inaurandi res uarias modus	65. 135. b
Fortes aquae uide aqua fortis.	57. b	Infusionum modi	7. b
Fraxini oleum	126	Instrumenta destillatoria uaria	16. b. 17. 18
		Instrumenta extractoria	8. b
G		Iuniperi baccarum succus	211. b
Guaiaci oleum	12. b	oleum	111. b
è Gummi olea	115. b	sal	215. b
		Iuniperi lignorum oleum	126. b
H			
Hederae baccarum oleum	112	L	
Hirundinum aqua	35	Ladani oleum	117. b
Hominis stercoris aqua	31. b	Lapatij minoris aqua	28
Humani sanguinis aqua	31. b	Laterinum oleum & eius uires	180
Hyoscyami seminis oleum	110. b	Lauri baccarum oleum	112
Hyperici oleum & eius usus	104. b	Lithargyri oleum	175. b
	105. 106	Luti sapientiae compositiones	201. 202. 210
Hyperici sal	215		

I N D E X.

M

		37.38.39.	
		Odorate aquæ	42
Macis oleum	114	Oleum quid sit	70.b
Marchasitæ aqua	58.b	Oleum à corruptione	
Mellis quinta essentia		conseruat	34.b
132		Oleum ad omnes ferè	
Mellis aquæ	36	morbos corporis	
Mellis faui aquæ	35.b	88.b	
Mercurij præcipitati pa-		Oleum anisi & fœni-	
randi modus, & usus		culi	108.b
68..b		109. 110	
Metalla omnia quomo-		Oleum anseris	130
do mollificètur	64	Oleum antimonij	134
Metallorum ab aquis se-		135.136	
paratio	25.26.27	Oleum Aristotelis	
Myrrhæ oleum	117	85.b	

N

		Oleum auri	232.233
		Oleum baccarum Iuni-	
		peri	111.b
Naphtæ oleum	154	Oleum balsami Petri	
Narantij florum aqua		de Ebano	82.b
28. b		Oleum Belzoinū	117.b
Nucis muscatæ oleum		benedictū Fierauan-	
113		ti	95.b
Nucum auellauarum a-		calcis	175.b
qua	28.b	caryophyllorum, nu-	
Nucum corticum oleum		cis muschate, pipe-	
124		ris, macis, cinnamo-	
		mi	113.114
ad Oculos aque uariæ		castorei	130.b
		Oleum	

I N D E X.

Oleum causticum mira	uerbasci	104.b
bile	Hyperici	104.b
ceræ		105.106
chalybis	Ladani	117.b
chartæ	Laterinū & eius ui-	
cinnamomi	res	180
122	ligni Guaiaci	126
cumini	lithargyri	175.b
cupri	masticis	116
è baccis hederæ	mellis	132.b
è corticibus nucum	myrrhæ	117
124	naphthæ	154
è baccis lauri	ouorum	130.b.131
è cortibus nucū	philosophorum	81.b
è lignis iuniperi	pro memoria	88
Oleum è quouis ligno	90.b	
extrahendum	ranarum	133.b
126	raparum	112.b
Oleum ex ferro	rosarum	107
ex osibus hominum	saliū herbarū	216.b
129	sanctum	87
ex therebinthinala-	Saturni	175
rigna	scorpionum	134
ex uitellis ouorum	seminis hyoscyami	
130.b.131	110.b	
florum mali arantij	spicæ	104.b
106.b	succini	176
rorismarini	sulfuris	150.151
rosarum Damasce-	152.153 &c.	
narum	tartari	125.b
	taxi	130

I N D E X.

Oleum terebinthinae	178	modo destillanda	
violaceum	107.b		108.b.109
vitrioli	15.b	Olea quomodo è radi-	
Olei succini destillandi		cibus, herbis & se-	
modus	177.	minibus extrahenda	
178.			73
vires	178.b	Olea varia ad omnis ge-	
Olei sulfuris vsus	150	neris morbos	77
Olei vitrioli differentia		Oleorum ab aqua separa-	
156.b		ratio	75.b
Olea ab aquis quomodo		Oleorum destillationis	
separanda	119.b	modus	61
97.99.		Oleorum destillatio per	
Olea ad vulnera	94.	vesicam	62.b
95.96.		Oleorum & aquarum	
Olea varia pro diuer-		correctio	21.b
sis morbis	84.85	Oleorum extractio per	
86		torcular	75
Olea è gummis	115.b	Oleorum extrahendo-	
Olea & aquas destil-		rum ratio	72
landi modus artifi-		Oleorum extractio per	
ciosus	13.b	aquam bullientem	
Olea ex aromatibus		74.b	
113		Oleorum rectificatio	
corticibus	120	76	
floribus	104	vsus	79.76.b
fructibus	111.b	Omphacinum oleum	
metallis	175	70.b	
seminibus	108	Ossium hominum oleū	
Olea ex seminibus quo-		129	

Oleorum

I N D E X.

Ouorum albuminum	35	Rosacea aqua odorife=	29.b
aque		Rosaceam aquam pre=	
Ouorum aqua	31.b	parandi uarij modi	
			29.b
		Rosatium oleum	107
Papyri oleum	127	Ruptorium	60
Philosophorum uitrum			
Philoselle aque	28.b	S	
Piperis oleum	114.b	Sal absinthij	215
		alkali	213
Q			215.b
Quinte essentie destil=		aquarum thermalite	
latio	13		215.b
		ammoniacus	217
R		baccarum iuniperi	
Ranarum oleum	133.b		215.b
Raporum oleum	112.b	chamomille	215.b
Rectificatio oleorum et		hypericonis	215
aquarum	21.b	urinae pueri	216
Rhabarbari extractio		Sales quomodo e rebus	
	210	uarijs extrahantur	
Rhodostagma	4.b		114
Roris aqua	29	Salium herbaru oleum	
Roris marini florum a=			216.b
qua	39	Salium usus	213.b
oleum	108	Sambuci florum aqua	
		Sanguinis humani a=	

I N D E X.

qua	31. b. 127. b	Succini destillatio	176. b. 178
Scorpionum oleum	134	oleum	176
Seminum olea	108	eius uires	178. b
Solis puluis	234	Sulfuris oleum	150
Solsequij florum aqua	30	eius usus	151
Soporiferae aquae	39. b	dosis	152. b
Spicae oleum	104. b	Sulfuris olei parandi	150. 151. 152
Stercoris humani aqua	32	modi	153. 154
Stibium uel stimmi	134		
Stibij pillulae	147. b	T	
Stibij preparati dosis	147	Turbith extractio	209
Stibij preparati usus	146. 147. 148	Tartari calcinatio	125. b
Stibij uariae preparatio	139. 140	Tartari oleum	125
nes	141. 142. 143		125. b
Stibij sanguis	138	Taxi oleum	130
Sublimare quid	1. 2	Terebinthinae oleum	118
Succus quid	204	Thermalium aquarum	proba seu destillatio
Succi à corruptione	34. b		27
conseruandi		Theriacaes aquae	48
Succi ☉ aquae destilla-		Tiliae florum aqua	30. b
tae quid differant	3. b. 4	Tormentilla aqua	31
Succorum extractiones	204	Tutiae aqua	58
uariae		Vase	

I N D E X.

<p>Vasa destillatoria ne
in igne rumpatur 20</p> <p>Verbasci aqua 30.b</p> <p>Verbasci florum oleum
104.b</p> <p>Violaceū oleum 107.b</p> <p>Vinum corruptum 52.b</p> <p style="padding-left: 2em;">foetidum 52</p> <p style="padding-left: 2em;">Maluaticum destilla
tum 57</p> <p>Vinum pendulum 52</p> <p style="padding-left: 2em;">sublimatum 202</p> <p>Vini corrupti rectifica
tio 194</p> <p>Vitrioli oleum 156</p> <p>Vitrioli oleum compositum
173</p> <p style="padding-left: 2em;">corrosiuum 173.b</p> <p>Vitrioli oleum quomodo
dulce fiat 162</p> | <p>Vitrioli olei differen
tiae 156.b</p> <p>destillandi uarij mo
di 157.158</p> <p>159.167.170. &c.</p> <p>uariæ uirtutes 162</p> <p>162. 163. 164. 165.</p> <p>166. 169. 170.</p> <p>172.b</p> <p>Vitrum philosophorū
145</p> <p>Vitrum ruptum conglu
tinandum 20.b</p> <p>Vitrorum clausura
20.b</p> <p>Vulnerum olea 94</p> <p>95.96.97.99.b.100</p> <p>101</p> |
|--|--|

X

Xyloebeni succus 212

k 2

I N D E X.

I N D E X M O R B O R U M,

DE QVIBVS IN
H O C L I B R O
tractatur.

	A	45. b. 46
	Aqua cosmetica	27. b
	Asthura	83. 110. b
	Alui fluxus	118. 147. b. 211. b
	164	Articulorum dolores
	Aluum sol-	93. b. 195. b
	uens aqua	30
	Articuli	31. b
	Antifistula	93. 111
	Angina	169. b
	Anhelitus graueolentia	133. b. 143. b
	52	Arthetica frigida
	Apoplexia	143. b
	194. 199	Aurium passiones
	Apoplexiæ præcautio	tinnitus
	52	uermes
	ad Apoplexiam aquæ	87. b. 181
	S. Aegidij	44. b. 94. b
	48. b	Auditus difficultas
	Apostemata	31
	32	
	Apostemata dura	87. b
	Apostemata intrinseca	
	86 & extrinseca	185
	212	
	Aqua reuiuiscere &	Calculus renum
	iuuenescere faciens	31. 32
		49. b. 77. 82. b
		Calculus uesicæ & renū
		161. b. 163
		Calculi

INDEX.

Calculi præseruatio 211.b	Causticæ aque 60.61.62.65.b
Calculus frangentia 132.b	Causticum secretum 174
Capilli flauī 132.b	Cerebri & neruorum affectus 48.b
Capillorum color 66.b	Cicatrices 31.b.96.b
Capitis diurnus dolor 147.b	99.b.105.b.133.
pediculi 166	Colicus dolor 52.115.b
tremor 92.b	112.161.b.169.b.170
uertigo 166	Comitialis morbus 32
Cancer 31.32.49	uide Epilepsia
66.b.93.b.191.b	Contractio membrorū 83.b.92.b
Cancer & fistulæ 29	Cordis debilitas 181.b
Cancrum mortificans oleum 173.b.174	Cordis palpitatio 81.b
Cancrum sanans aqua 57.b	Cordis tremor 41.b
Cancrum tollendi secre- tum 61.b	45.b.114.b.165
Caro mortua 67.138.b	Corrosiuū insigne 174
Carnem mirifice ero- dens oleum 174	Crura exulcerata 102.b
Carbo pestiferus 80	Crurum uulnera 103
Carcinoma 57.b.58	Cutis excoriations 126.
Casus ex alto 84.b	Cutis nigredo 125
52.b	
Catarrhus & eius cura 28.94.110.b.114	D
193.b.211.b	Debilitas crinium 32
	33.34

I N D E X.

Dentes dealbantia	61	Faciei lentigines	30. b
	66. 151		56. b. 65
Dentes firmissimos &		maculae	29. 40. b
pulcherrimos con-			66. 107. b. 125
seruandi modus	169	splendor	117
Dentes nigri	61. 66. a. b	rubedo & syrones	
Dentium dolor	54. 65. b		29. 125
Diarrhoea	115	ruga	29. 98
Dolores articularum		ulcera & fistulae	175
	133	Faciem dealbantia	36
Dolores ex incisione			40. b. 59. 98. b
membri	131. b	Febris pestilens	44. b
Dysenteria	50. 161. b		146. b
		Febris tertiana	114. b
E		quartana	45. b
			85. b. 87. b
Ebrietatem arnent		Febris praecautio	45. b
	131. b	Febres acutae & calidae	
Elephantiasis	147. b		164
Empyema	118	Febres mitigantia	
Epatis obstructio	110		107. b
Epilepsia	31. a. b. 35	Febres omnes curans	
	42. b. 48. 93. 102.	aqua	49
	129. b. 147. a. b. 153	Febres omnis generis	
Excoriationes cutis	111	quomodo curandae	
	126		53. 83. 153
F		Febres putridae	152. b
Facies. ne sole aduratur		Fistulae	29. 59. b
	30. a. b		60. a. b. 66. 84. b.
			87. 93. b. 191. b. 130. b
		Fistulas	

I N D E X.

Fistulas curantes aque		I	
46.b.47			
Fistulas mortificans o-		Icterus	83.b.147
leum	174	167	
		Ignis sacer	49
G		Iliaca	112
Gallicus morbus	48	Impetigo & serpigo	
144.b.147		57.b	
Gingiuarum corruptio		Insaniæ cura	145
65.b		147.b	
putredo	52	Ischiadicus dolor	87
ulcera	151	93.181	
Gonorrhœa	184		
Gule tumor & duri-		L	
ties	80	Labiorum fissuræ	118.b
Gutta in membris		133.b	
104.b		Lateris punctura	77.b
		81.b.82	
H		Lepra	28.35.53.b
Hæmorrhoides	167	66.b.81.94	
157		Lethargus	166
Hæctica uide Phthisis		Lienis uitia	45.b
Hæctica cura	34.b	Linguae paralysis	102
36.b		Lumborum dolores	
Hydrops	31.43	184	
49. 110. b. 145. b.		Lumbricos enecantia	
153.172.b		82. a. b. 92. 104. b.	
		153.181.b	
		k	4

I N D E X.

<p>M.</p> <p>Mammillarum dolor 30. b. 31</p> <p>Mammillarum foetor 31</p> <p>Mammillarum scissura 118. 133. b</p> <p>ad Maniam secretum 41. b</p> <p>Manus retracta 80</p> <p>Manuum scissura 112. b</p> <p>Manuum tremor 92. b</p> <p>Matricis dolores 53</p> <p>Melancholiae phreneticae cura 145. b</p> <p>Membra contracta 92. b. 104. 130</p> <p>Memoria 95. 96. b. 118. b. 198. b</p> <p>Memoriae debilitas 29. 84. b. 86. b. 90. b. 91. b. 166</p> <p>Memoriam confortantia 41. 51. 80. 88</p> <p>Menses prouocantia 50 211. b. 216. b</p> <p>Menstruorum superfluitas 165. b</p> <p>Morū curans aqua 61. b</p>	<p>Morsus venenosi 54. b 165. b. 181. b</p> <p style="text-align: center;">N.</p> <p>Narium fistulae 175</p> <p>Narium polypus 84. b</p> <p>Narium rimae 118. b</p> <p>Narium sanguinis fluxus 165</p> <p>Nerui contracti 130</p> <p>Nerui incisi 103. 105</p> <p>Neruorum affectiones 80. 81. 87. 93. 95. 118</p> <p>Neruorum incisiones 93. b</p> <p>Neruorum mollificatio & spasmus 93</p> <p style="text-align: center;">O</p> <p>Oculi albugo 39</p> <p>Oculi cataracta 38. b</p> <p>Oculi suffusio 59</p> <p>Oculi expalpebrati 53 b</p> <p>Oculi lachrymantes 31. b. 181. b</p> <p style="text-align: right;">Oculo=</p>
---	---

I N D E X.

<p>Oculorum ægritudines 87.b</p> <p>Oculorum caligo & nebula 38.184.190</p> <p>Oculorum macule 29
32.37.66.188.190.</p> <p>Oculorum pustule 125</p> <p>Oculorum sanitatem conseruantia 37.38.</p> <p>Oris vlcera 58.57.b</p> <p>Ossa vulneribus extrahenda 47.b</p> <p style="text-align: center;">P</p> <p>Paralysis 29.79.b.
81.b.96.b.83.84.
143.b</p> <p>Paralysis lingue 102</p> <p>Paralysis membrorum 119</p> <p>à Paralyfi præseruantes aqua 48.b
49.</p> <p>Palpebræ inuersæ 12</p> <p>Partus difficultas 120.b</p> <p>Pectoralis aqua 42.b</p> <p>Pedum perniones 112.b</p> | <p>Pestis remedia 84.b
45.196</p> <p>Pestilens febris 44.b</p> <p>Phrenitidis cura 145.b
166.b</p> <p>Phthisis 34.b.36.b
83.b.102.193</p> <p>Pilos generantia 27.b
36</p> <p>Pleuritis 118.b.215</p> <p>Podagra 66.b.93.
96</p> <p>Podagra frigida 82.b
87..b.131</p> <p>Podagram mitigantia 30.b.36.b</p> <p>Podagrici dolores 117.
133.b</p> <p>Polypus narium 52
148</p> <p>Pulmonum & iocinoris calores 28</p> <p>à Putredine seruandi ratio 52.82</p> <p style="text-align: center;">R</p> <p>Renum calculi 154.
31.29.</p> <p>Renum & vesicæ calores</p> |
|---|--|

I N D E X.

oculos frangentes a-	bus purgationes 49.
que 43. 44	50
Renum & vesicæ lapis	Stomachi cruditas 49.
31	50.
S	Stranguria 78.b
	Stupor 84
Sanguis concretus siue	Sudorifera 112.b. 154
grumosus 30. 87.b	
Sanguinis fluxus 50	T
Sanguinis sputum 164.	Tinea 131
181.b	Tormina ventris 28.b
Sanguinem mundantia	Tortura membrorum
128	84
Scabies mala 49.b	Tremor capitis & ma-
Scabiei cura 52.	nuum 92.b
57.b	Tremor membrorum
Scrofula, porri & ver-	83.b. 84
rucæ 47. 59. 60	Tussis 110. 153
63.b. 65. 66. 101. b	Tussis sicca febricitan-
134	tium 35
ad Solis ostionem 30	V
Somnifera 107.b. 111	Venarum ruptura 164
192.	166
Soporifera aque 39.b	Venena à corde pellens
Spasmus 79.b. 80. 83	aqua 27.b
84. 118.b	Venenorū remedia 49
Spasmus vulnerum 87.b	87.b. 83.b. 85.b. 101.
Splenis apostemata &	106.b. 134
durities 87.b	Venenorum omnium ac-
Stomachi ab humiditati	muletum 52
	Veneno ^a

I N D E X.

Venenosi morsus	54.b	37.38.39	
	165.b		Visum clarificans aqua
Ventriculi cruditas	49	30	
	50	Vlcera	84.b.87
Ventriculi debilitas	110	Vlcera antiqua corro-	
	b.115	siua	174
Ventriculi dolores		Vlcera & vulnera pro-	
	147.b	funda	93
Ventris fluxus	50.128	Vlcera exiccans aqua	
Vesicæ excoariatio	180b	46.b	
Vermes vide Lumbrici.		Vlcera cancrofa	135.
Vermes	82.82.b	143.b	
Vermes omnis generis		Vlcera consolidantia	
pellens oleum	92	103.130.b	
Vermes siue lumbricos		Vlcera corrosiua	57.b
enecantia	104.b	58.32	
Vertigo	110. b.115.165	Vlcera faucium	59
	166.194.211.b	Vlcera maligna & pu-	
Verrucæ, scrofule, por-		trida	60
ri	151.59.60.60.b	Vlcera serpentia	138
	63.b.66.125.b	Vlcera tiliarum anti-	
Vesicæ & renum calcu-		qua	28.b
los frangentes aquæ		Vocis clarificatio	42.b
	43.44	Vocis diminutio	53
Virgæ vlcera	151	Vomitium certissimum	
Virium debilitas	32.33	149.b	
	194.b	Vrina ardor	191.b
Visus debilitas	39.	Vrinae retentio	82.82.b
	94. b.115.165	169.b.153.118.154	
Visum conseruantia	53	Vulnera	52.53.92.b.94
			95

I N D E X.

Vulnera & Ulcera profunda	93	46.31. 47.77. 48. b. 153. b	
Vulnera capitis	77. b	Vulnera sanantia	104. 105. 106
Vulnera cito sananda	47. b	Vulnerum aqua	115
Vulnera crurum	103	dolor	65. b
Vulnera glutinantia	83	sanguis	115
84. 86		spasmus	87. b
Vulnera neruorum	105	Vulneribus ossa extrahere	47. b
Vulnera osium	101	Vulneribus sanandis olea	96
Vulnera putrida	198. b	Vulnerariae aquae	47
Vulnera recentia cito sanantur aqua	191. b	Vteri suffocationes	115. b
192			
Vulnera sanantes aquae			

F I N I S.

Errata.

Folio 238. b. suspicentur, adde homines.
Ibidem, pro oculos, lege oculis. Ibidem, si
mili, lege similē. Folio 244. linea quar-
ta, valet, lege vacet. Ibidem, magno cum
dedecore, adde magno tuo cum dedeco-
re, &c.

T I G V R I,
EXCVDEBAT CHRISTO-
PHORVS FROSCH.
ANNO M. D. LXIX.

T I D V A I
EX LIBRARIAT CHRISTO
PHORUS ROSCH
ANNO M. D. LXXIX.

